

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

สิงหาคม 2560

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา

บทคัดย่อ
ของ
พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

สิงหาคม 2560

พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ. (2560). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับ*

ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา.

ปริญญาพันธ์ พร.ด. (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์: แขนงวิชาการวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ ที่ปรึกษา: อาจารย์ดร.อรอุมา เจริญสุข, รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณัฏฐ์ จัตุระโทก.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ ทดสอบความไม่
แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปากรตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา และนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้กำหนดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก
คือผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวก 8 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปากร 546 คน สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และ 1,158 คน สำหรับการวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้แบ่ง
ออกเป็น 6 ฉบับ คือ แบบวัดความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน, ประสพการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย, การคิดแบบ
โยนิโสมนสิการ, การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกคือผู้บริหารและอาจารย์ของ
มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การวิเคราะห์กลุ่มพหุและการ
วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความ
เชื่อมั่นในตนเอง, การมองโลกในแง่ดี, ความมั่นคงทางอารมณ์, การมีจิตสาธารณะ, ความมุ่งมั่น และความ
เชื่อมั่นในตนเอง และโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2.โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรในโมเดล
สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ร้อยละ 94.6 โดยโมเดลเชิงสาเหตุ
คุณลักษณะการคิดเชิงบวกมีความไม่แปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลและค่าพารามิเตอร์ระหว่างกลุ่มเพศ และ
มีความไม่แปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลแต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ระหว่างกลุ่มสาขาวิชา
3.แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมี
การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถ
ของตนเองและสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม
จิตอาสาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณ ด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ควร
มีความเป็นธรรมชาติ สงบ ร่มรื่น และมีพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ
ร่วมกัน

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF POSITIVE THINKING CHARACTERISTICS
AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS AT SILPAKORN UNIVERSITY : A MULTI-GROUP
ANALYSIS AND MULTI-CASE STUDY

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy Degree in Research and Development on Human Potentials:
Educational Research and Statistics
At Srinakharinwirot University
August 2017

Pitak Supannopaph.(2017).*Guidelines for the development of Positive Thinking Characteristics among Undergraduate Students at Silpakorn University : A Multi-Group Analysis and Multi-Case Study*. Dissertation, Ph.D. (Research and Development on Human Potential: Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr. Orn-uma Charoensuk, Assoc. Prof. Dr. Ong-Art Naiyapatana, Assist. Prof. Dr.Sungworn Ngudgratoke.

The purposes of this research are to develop indicators, study the causal relationships between factors, test the model invariance among two gender groups and three fields of study and guidelines for developing positive thinking the characteristics among undergraduate students at Silpakorn University. The target group used to specify the characteristics of positive thinking were eight experts in positive thinking. The samples used for exploratory factor analysis included five hundred forty seven students and to confirm factor analysis, causal relationship model analysis and test the model invariance, included which one thousand one hundred and fifty eight students derived from stratified random sampling. The research tools used in this study were divided into six categories, measuring friendliness, student experiences, yonisomanasikarn, self efficacy, self regulation and the characteristics of positive thinking. The target group used to specify the guidelines on the development of the characteristics of positive thinking were nine executives and lecturers from Silpakorn University. The data were analyzed using descriptive statistics, exploratory factor analysis (EFA), confirmatory factor analysis (CFA) causal relationship model analysis and multi group analysis. The results indicated the following: 1. The characteristics of positive thinking consisted of six factors, which include self-confidence, optimism, emotional control, realism, public mindedness and determination. The measurement model was valid and fit the empirical data. 2. The causal model was valid and fit with the empirical data. The model accounted for 94.6% of variance in the characteristics of positive thinking. The causal model indicated invariance of the model form and parameters in term of different gender and indicated invariance of the model form but variance of the parameters in different faculty groups. 3. Guidelines to encourage and develop the characteristics of positive thinking, which include 1) teaching and learning management – learners should be encouraged to practice analytical thinking skills, demonstrate their abilities and set their life goals; 2) student activities – there should be volunteer activities and religious-and-mind-related activities for learners and 3) the environment in education institutions – it should be natural, peaceful and shady and also provide the learners the space to exchange knowledge and work together.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา

ของ

พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล)

.....ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์) (อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข)

.....ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณัฏฐ์ อดิศักดิ์) (รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณัฏฐ์ อดิศักดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุ่มทันพรกุล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณัฏฐ์ ภัทรโกต อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิด คำแนะนำปรึกษา ข้อคิดเห็น ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กรุณาสละเวลาในการเก็บแบบสอบถามและอำนวยความสะดวกให้ ขอขอบคุณนักศึกษาที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา สำหรับความรัก ความเข้าใจ และการเลี้ยงดูผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคุณคุณปวีพร ธิติมงคล ที่เป็นพลัง เป็นแรงบันดาลใจทั้งในยามทุกข์และสุขเสมอมา ขอขอบคุณความเอื้อเฟื้อจากทุกคนในทุกสิ่ง ไม่มีคำกล่าวใดจะครบถ้วนความสำเร็จในวันนี้เป็นสิ่งที่ตอบแทนทุกสิ่งทุกอย่างที่ทุกคนทุ่มเททำให้ด้วยความรัก

พิทักษ์ สุพรรณธนาภ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	7
ความมุ่งหมายของการวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
กรอบแนวคิดในการวิจัย	14
สมมติฐานการวิจัย	17
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก.....	19
ความหมายของการคิดเชิงบวก.....	19
ความสำคัญของการคิดเชิงบวก	21
คุณลักษณะของการคิดเชิงบวก	22
แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวก.....	30
การวัดการคิดเชิงบวก.....	38
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก.....	39
แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกของ สก็อตต์ เวนเทอร์ลลา.....	39
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)	43
วิธีคิดตามหลักพุทธธรรมเรื่องสัมมาทิฐิ.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก.....	54
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก.....	61
ปัจจัยภายในตัวบุคคล.....	61
การกำกับตนเอง	61
การรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
โยนิโสมนสิการ.....	82
ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม.....	91
ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย.....	91
กัลยาณมิตรของเพื่อน.....	100
ปัจจัยทางด้านกายภาพ.....	109
เพศ.....	109
กลุ่มสาขาวิชา.....	110
การวิเคราะห์หีสเรลกลุ่มพหุ.....	111
การวิจัยพหุกรณีศึกษา.....	116
3 วิธีดำเนินการวิจัย	125
ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	127
ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวก และทดสอบความไม่ แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับ ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา.....	138
ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	153
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	159
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	159
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก.....	161
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	185
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการ คิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	203
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	232

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	243
สรุปผลการวิจัย	244
อภิปรายผล	249
ข้อเสนอแนะ	263
บรรณานุกรม	265
ภาคผนวก	279
ภาคผนวก ก	280
ภาคผนวก ข	287
ภาคผนวก ค	312
ภาคผนวก ง	328
ภาคผนวก จ	333
ประวัติย่อผู้วิจัย	340

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การสรุปองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
2 สรุปตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	60
3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาเชิงลึกในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก.....	127
4 จำนวนประชากร จำแนกตามคณะวิชาและระดับชั้นปี.....	132
5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำแนกตามคณะวิชาและระดับชั้นปี.....	133
6 ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก.....	136
7 จำนวนประชากรจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา คณะวิชา ชั้นปีและเพศ.....	138
8 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา คณะวิชา ชั้นปีและเพศ.....	140
9 จำนวนข้อคำถามในแต่ละปัจจัย.....	142
10 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละด้านจากการนำแบบวัดไปทดลองใช้.....	144
11 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละด้านหลังการคัดเลือกข้อคำถาม.....	145
12 ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน	147
13 ตัวอย่างแบบสอบถามประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย	148
14 ตัวอย่างแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต	150
15 ตัวอย่างแบบสอบถามการกำกับตนเอง	151
16 กรณีสึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาเชิงลึกในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวก.....	154
17 คุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี.....	163
18 สรุปคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	169

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
19 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	170
20 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 546).....	172
21 ค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test of Sphericity ของแบบวัด.....	174
22 จำแนกองค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความ แปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดก่อนและหลังการหมุนแกน.....	175
23 แสดงองค์ประกอบหลักคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	176
24 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (n = 546)... ..	181
25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (n = 1,158)....	183
26 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความเชื่อมั่นของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ (n = 1,154)	184
27 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 1,158).....	186
28 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง (n = 1,158).....	188
29 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของ คุณลักษณะการคิดเชิงบวก.....	190
30 การประเมินความสอดคล้องของโมเดลการวัดในโมเดลสมการโครงสร้าง.....	192
31 ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	195
32 ค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิด เชิงบวก.....	201
33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามเพศ (n = 1,158).....	204
34 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของ คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชาย.....	207
35 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของ คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศหญิง.....	208

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
36 ผลการวิเคราะห์การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาเพศชายและหญิง.....	210
37 อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชาย และเพศหญิง.....	215
38 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามกลุ่ม สาขาวิชา (n = 1,158).....	218
39 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิด เชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะ.....	220
40 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิด เชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์.....	221
41 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิด เชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.....	222
42 ผลการวิเคราะห์การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดลเชิงสาเหตุ คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศิลปากร ที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน.....	224
43 อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจำแนกตามกลุ่ม สาขาวิชาของนักศึกษา.....	228
44 สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	240
45 สรุปแนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลจากการ วิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ.....	241
46 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จำนวน 54 ข้อ (พิจารณาคัดเลือก ค่า IOC ≥ 0.50)	313
47 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จำนวน 54 ข้อ.....	316

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
48 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพของแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (พิจารณาคัดเลือก ค่า IOC ≥ 0.50)	319
49 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิด เชิงบวก.....	323

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	16
2 กระบวนการคิดเชิงบวก.....	19
3 ความสัมพันธ์ของความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ	40
4 พลังแห่งการคิดบวก.....	42
5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ปัจจัยภายในบุคคลและสภาพแวดล้อม.....	44
6 กระบวนการแห่งการศึกษา.....	53
7 การวิเคราะห์หน้าที่องค์ประกอบ 3 ด้านของการกำกับตนเอง.....	63
8 กระบวนการย่อยในกระบวนการกำกับตนเอง.....	66
9 การกำกับตนเองมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก.....	68
10 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะ เกิดขึ้น.....	72
11 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะ เกิดขึ้น.....	73
12 การเรียนรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก.....	79
13 การคิดแบบโยนิโสมนสิการมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก.....	91
14 ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก.....	100
15 ความเป็นกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก.....	109
16 โมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกตามสมมติฐาน.....	110
17 องค์ประกอบการวิเคราะห์ : รูปแบบปฏิสัมพันธ์.....	123
18 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	126
19 องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	181
20 โมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หลังปรับโมเดล.....	185
21 โมเดลความเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนปรับโมเดล.....	198

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
22 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญา บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรหลังปรับโมเดล.....	199
23 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง.....	214
24 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะและ การออกแบบ.....	227
25 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.....	227
26 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี.....	227

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ได้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตของบุคคล ต้องประสบกับปัญหาและสถานการณ์อันก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นภาวะทางจิตใจอันส่งผลให้เกิด ภาวะไม่มีความสุขในตัวบุคคล ซึ่งภาวะไม่มีความสุขนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเพศทุกวัย แต่จะเกิดขึ้น ได้มากในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ บุคคลเจริญเติบโตไปสู่ความมีวุฒิภาวะ สิ่งต่างๆ จะเจริญพร้อมกันหลายด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม วัยรุ่นนับเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมต่างๆ จากวัยเด็กไปสู่พฤติกรรมของวัยผู้ใหญ่ รวมทั้งต้องเตรียมพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นผลทำให้วัยรุ่นต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการแห่งวัย (อัจฉรา สุชาภรณ์. 2546: 38) อันอาจก่อให้เกิด ความรู้สึกทางลบ ความว้าวุ่นใจ ส่งผลให้เกิดการแสดงออกเป็นพฤติกรรมในทางลบ ซึ่งก่อให้เกิดความ ทุกข์ตามมา

จากสภาวะการณดังกล่าว ผู้ที่มีความสามารถในการคิดจะสามารถดำรงชีวิตได้ดีกว่า เพราะคน ที่รู้จักคิด คนที่คิดเป็นจะสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่าอะไรดี-ไม่ดี อะไรควรเชื่อ-ไม่ ควรเชื่อ อะไรควรทำ-ไม่ควรทำและจะเป็นคนที่มีสุขมากกว่า (ชาติ แจ่มนุช.2545: 3) การให้ ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิดจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ดังจะเห็นได้จาก ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ที่บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ. 2546: online) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม สถาบันทางสังคมมีบทบาทหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยคนไทย ทุกคนต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และสถาบันทางสังคมมี ความเข้มแข็งมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2560: online) สิ่งทีกล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจะ

พัฒนาคนในประเทศให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวจำเป็นจะต้องพัฒนาคนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีอารมณ์ดี คิดเชิงบวก ปรับตัว พร้อมที่จะเผชิญปัญหาและอุปสรรคอย่างมีสติและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันพบว่า สังคมในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นทั้งเรื่องการแข่งขันชีวิตในสังคมที่ตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ทำให้เยาวชนมีแนวโน้มของพฤติกรรมเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ เกิดการแข่งขันการบริโภคอย่างฟุ้งเฟ้อ รวมทั้งการแข่งขันด้านการศึกษาเล่าเรียน เริ่มจากการแข่งขันเพื่อเข้าเรียน ทำให้ผู้เรียนต้องแข่งขันเพื่อให้ตนเองผ่านเข้าไปศึกษาในสถาบันที่มีชื่อเสียงและที่ตนเองต้องการ นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาของการศึกษาก็ต้องพบเจอกับปัญหาทั้งเรื่องการเรียนรู้ การปรับตัวและการเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งผู้เรียนอาจประสบกับทั้งความสำเร็จและความผิดหวัง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด ผู้ที่มีความเครียดสูงจะนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าอันมีผลต่อสุขภาพกายและจิตอันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมาก ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิตพบว่าในปี พ.ศ. 2558 มีคนไทยเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย 3,837 คน คิดเป็นอัตรา 6.47 ต่อประชากรแสนคน เมื่อวิเคราะห์สถิติในแต่ละกลุ่มช่วงอายุ พบว่า มีวัยรุ่นที่ฆ่าตัวตายสำเร็จ 852 คน หรือ เฉลี่ย 170 คน ต่อปี โดยปี 2558 วัยรุ่นไทยอายุระหว่าง 15-19 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ อยู่ที่ 3.43 ต่อประชากรแสนคน วัยรุ่นชายฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่าวัยรุ่นหญิงเป็น 3 เท่า โดยที่วัยรุ่นหญิงจะพยายามทำร้ายตนเองมากกว่าวัยรุ่นชายเป็น 3 เท่า ทั้งนี้พบว่า ร้อยละ 51.1 ของวัยรุ่นที่ฆ่าตัวตายนั้นอยู่ในช่วงระหว่างศึกษา โดยรูปแบบของการฆ่าตัวตายจะเป็นลักษณะกะทันหันเมื่อต้องประสบภาวะวิกฤติ เช่น ปัญหาการเรียน สัมพันธภาพ มากกว่าจากปัญหาสุขภาพจิตที่มีอยู่แล้ว (กรมสุขภาพจิต. 2560: online) จึงกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาดังกล่าว เพราะเป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหาชีวิตและต้องปรับตัวในหลายๆ ด้าน เมื่อเจอกับเรื่องราวกระทบกระเทือนจิตใจจึงทำให้ตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ง่ายขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเห็นได้ว่า สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งและเป็นสาเหตุหลักของปัญหาก็คือมุมมองและวิธีคิดของนักศึกษาที่มีต่อปัญหา รวมถึงรูปแบบการตอบสนองต่อปัญหาและวิกฤติของชีวิต เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากวัยอื่นๆ และได้รับผลกระทบจากการมองโลกรวมถึงวิธีคิดที่ได้สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ประกอบกับภาวะอารมณ์ของวัยรุ่นที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าต่างๆ และจะต้องพบเจอกับอุปสรรคในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเรียน การคบเพื่อน การปรับตัว ฯลฯ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะมองโลกในด้านบวกเป็นไปได้ยากมากขึ้น (เทอดศักดิ์ เดชคง. 2548: 36 - 39) ดังนั้นการส่งเสริมให้วัยรุ่นได้รู้จักควบคุมกระบวนการคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองให้เป็นไปในทิศทางบวกจะช่วยให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจและมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็น

จริงอย่างมีสติ มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ไม่ยอมให้ความล้มเหลวเข้ามาทำลายชีวิต สามารถเปลี่ยนวิกฤตในชีวิตให้เป็นโอกาสและพยายามหาหนทางแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ จนประสบผลสำเร็จ โดยคนที่มีความสามารถในการคิดจะสามารถดำรงชีวิตได้ดีกว่าคนอื่นๆ เพราะคนที่รู้จักคิดจะสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่าอะไรดี-ไม่ดี อะไรควรเชื่อ-ไม่ควรเชื่ออะไรควรทำ-ไม่ควรทำ และจะเป็นคนที่มีความสุขในชีวิตได้

การคิดเชิงบวก (Positive Thinking) เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการที่คนเรานั้น มีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิด (Perception and Cognitive Style) ไปในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่างๆตามสภาพความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล ด้วยอารมณ์ที่ผ่องใส จึงทำให้มีพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม ดึงดูดและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ทำให้คนเราเกิดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นของความฉลาดทางอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ด้วย ซึ่งความคิดในเชิงบวกนั้นทำให้ผู้คิดเกิดความรู้สึกไปในทิศทางบวกและจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ดี ส่งผลทำให้ทั้งตนเองและสังคมรอบข้างมีความสุข (นิภา แก้วศรีงาม 2547: 76) เมื่อบุคคลมีความคิดเชิงบวกจะทำให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดีและมีความมั่นคงทางอารมณ์ การมองในแง่ดีไม่เฉพาะแต่การมองสิ่งแวดล้อมภายนอกเท่านั้น แต่รวมถึงการมองตนเอง มองโลกภายนอกและมองอนาคตว่าเต็มไปด้วยความหวังและความสำเร็จ ส่วนความผิดพลาดก็จะมองว่าเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตก้าวหน้าและความสำเร็จของตนเอง (เทอดศักดิ์ เดชคง. 2541: 28) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกพบว่ามีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการคิดเชิงบวกสรุปได้ว่าการคิดเชิงบวกทำให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี (Seligman. 2006: 125-154 ; นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70; Baldwin ; Debora; & Kerry. 2009: online) มีสุขภาพกายที่ดี (Seligman. 2006: 125-154 ; Scheier; & Caver. 1985: 219-247 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70) ทำให้บุคคลมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต (Martin ; Marsh ; & Debus. 2001: 583-610 ; สุภาวดี จันทร์เพ็ญ. 2541: 42-44 ; นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70) ทำให้บุคคลมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (Seligman. 2006: 125-154 ; วิทยา นาควัชร. 2548: 48-49; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70) และทำให้บุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์ (นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78; จรูญ จิตติวุฒิการ. 2545: 60-62)

แม้การคิดเชิงบวกจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของบุคคล แต่ความเหมาะสมในการนำแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกซึ่งมีรากฐานมาจากสังคมตะวันตกมาใช้กับสังคมตะวันออกก็เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาและคำนึงถึง เนื่องจากหัวใจสำคัญของการคิดเชิงบวกตั้งอยู่บนพื้นฐานของมุมมองที่มีต่อความสุขในชีวิตรวมไปถึงความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อตนเองและพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่า

(เวนเทอร์ลลา. 2545) ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคม เลี้ยว วังและคู (Leu, J., Wang, J., & Koo, K. 2011: 1-5) กล่าวถึงวัฒนธรรมของเอเชียที่เกี่ยวข้องกับมุมมองของความสุขว่ามีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาวตะวันตก โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างด้านศาสนา กล่าวคือ คำสอนของพุทธศาสนาเน้นหลักการเรื่องความทุกข์และการดับทุกข์ด้วยการกำหนดรู้ตามสภาพที่มันเป็นจริง มีมุมมองที่มีต่อความสุขมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของลัทธิเต๋าที่มีหลักการของการสร้างความสมดุล เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวกำหนดมุมมองในเรื่องของความสุขในชีวิตอันเป็นรากฐานที่สำคัญของการคิดเชิงบวก ด้วยเหตุนี้การนำแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงจำเป็นต้องมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวกตามแนวคิดของ พรทิพย์เซสท์ (2551: 31-31) ได้แก่ เพศ พันธุกรรม ประสบการณ์การเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเทอดศักดิ์ เดชคง (2547: 28) ที่กล่าวว่า พื้นฐานของร่างกาย การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ประสบการณ์ชีวิตและการเรียนรู้ทางสังคมล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก โดยกลุ่มบุคคลที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการคิดเชิงบวก ได้แก่ พ่อแม่ ครูอาจารย์รวมถึงเพื่อน ซึ่งต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างของการคิดเชิงบวก ให้คำแนะนำในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง รวมถึงการให้กำลังใจสนับสนุนและเสริมสร้างความคิดเชิงบวกแก่บุคคลเพื่อทำให้ความคิดเชิงบวกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสถานศึกษาซึ่งชีวิตของนักศึกษาส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับครูอาจารย์และเพื่อน การสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมอันมีผลให้เกิดการพัฒนาการคิดเชิงบวกได้ ทั้งนี้ยังพบว่าปัจจัยในตัวบุคคลเองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก คือการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะทำงานได้ดีเพียงใด อันนำมาซึ่งพฤติกรรมเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตนและการกำกับตนเองซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยควบคุมจัดการตนเองให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดย แบนดูรา (1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550: 59-60) เสนอว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 4 ประการ คือ 1) ประสบการณ์จากความสำเร็จ 2) การใช้ตัวแบบจากบุคคลที่เป็นความสำเร็จ 3) การใช้คำพูดจูงใจ 4) การกระตุ้นทางอารมณ์ ส่วนการกำกับตนเองก็เป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีความสำคัญและมีผลต่อการคิดเชิงบวกเช่นกัน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยควบคุมจัดการตนเองให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองนั้นเป็นปัจจัยที่ควบคุมพฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura)

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก ผู้วิจัยพบว่าหลักคำสอนทางพุทธศาสนาในเรื่องสัมมาทิฐิอันเป็นพื้นฐานหรือเป็นบ่อเกิดแห่งความดีงามหรือกุศลธรรมนั้นมีความหมายที่สอดคล้องกับการคิดเชิงบวก กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดที่ดีงาม เป็นการมองและรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้บุคคลมีการคิด การพูด การกระทำและการแสดงออกที่ถูกต้อง ดีงามและสร้างสรรค์ โดยอิงอยู่กับบริบทของความจริงและการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม สัมมาทิฐิเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร และปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ โยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2556: 4-5) การนำแนวคิดเรื่องสัมมาทิฐิมาใช้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย

มีงานวิจัยจำนวนมากที่มีการกล่าวถึงกลยุทธ์ทั่วไปที่ใช้พัฒนาการคิดเชิงบวก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาจากทฤษฎีของตะวันตก โดยเลือกศึกษากับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและโดยเน้นไปในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการคิดเชิงบวก โดยใช้แนวคิดทฤษฎีจากทางตะวันตก นอกจากนี้ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏงานวิจัยในรูปแบบของปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกที่นำแนวคิดทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเลย ทั้งที่ในระดับอุดมศึกษาน่าจะเป็นช่วงเวลาที่ควรเร่งส่งเสริมการคิดเชิงบวกให้เกิดมีขึ้นอย่างชัดเจนในตัวนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในชีวิตรวมถึงเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การคิดอย่างสร้างสรรค์อันเป็นประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวก โดยนำแนวคิดทฤษฎีของตะวันตก คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูราและแนวคิดทฤษฎีของตะวันออก คือ หลักพุทธธรรมเรื่องสัมมาทิฐิมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก โดยนำตัวแปรเพศและกลุ่มสาขาวิชามาศึกษาในฐานะอิทธิพลกำกับ เนื่องจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการคิดเชิงบวก โดยจากแนวคิดของพริทท์เชสท์ (2551: 30-34) งานวิจัยของชนิษฐา เจริญพานิช และคณะ (2553) และงานวิจัยของสุธาสินี นาคสินธุ์ (2552) ได้ให้ข้อสรุปว่าเพศหญิงจะมีการคิดเชิงบวกที่สูงกว่าเพศชาย โดยแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับเซลิแกนแมน (Seligman. 1998) ที่เห็นว่าเพศชายมีการคิดเชิงบวกที่สูงกว่าเพศหญิง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรเพศในฐานะอิทธิพลกำกับของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตฯ ส่วนในประเด็นของกลุ่มสาขาวิชา แม้ผู้วิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสาขาวิชากับการคิดเชิงบวก แต่เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาขา

ศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาต่างก็มีบริบทที่แตกต่างกันทั้งปัจจัยภายในตัวผู้เรียน รวมถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรกลุ่มสาขาวิชาในฐานะอิทธิพลกำกับของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกโดยผู้วิจัยเลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยรุ่น ที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากวัยอื่นๆและได้รับผลกระทบจากการมองโลกรวมถึงวิถีชีวิตต่างๆที่สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ประกอบกับภาวะอารมณ์วัยรุ่นที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัว การเรียน การคบเพื่อน (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2548: 36-39) การเสริมสร้างการคิดเชิงบวกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผนวกกับการที่มหาวิทยาลัยอันเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในการตอบสนองต่อการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศ ด้วยการสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านการมีความรอบรู้ทางวิชาการ การมีทักษะและความเชี่ยวชาญ การมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และการมีความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของการคิดเชิงบวกเป็นพื้นฐานสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ได้ดำเนินการอย่างสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีปณิธานว่ามหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย บูรณาการ ถ่ายทอดความรู้ ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อการพัฒนาชุมชน รวมทั้งเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ ยึดมั่นในคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศชาติและมนุษยชาติ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555: online) และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลายทางด้านวิชาการ กล่าวคือ มี 3 กลุ่มสาขาวิชา แบ่งได้เป็น 13 คณะวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ ประกอบด้วย คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางคศาสตร์ 2) กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะโบราณคดี คณะอักษรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ 3) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้จึงมีความเหมาะสมที่จะเลือกมาเป็นกรณีศึกษา อันจะนำไปสู่สารสนเทศที่สำคัญในการใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในระดับอุดมศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

สารสนเทศที่ได้จากการพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สามารถนำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรได้อย่างไร โดยมีคำถามการวิจัยย่อยดังนี้

1.คุณลักษณะของการคิดเชิงบวกมีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้างในบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

2.โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีลักษณะเป็นอย่างไร

3.โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความแปรเปลี่ยนระหว่างนักศึกษาที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4.แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1.เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

3.เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

4.เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความสำคัญของการวิจัย

แนวทางการสร้างเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร: การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุแบบพหุกลุ่มและพหุกรณีศึกษา จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการและประโยชน์เชิงปฏิบัติ ดังนี้

ประโยชน์ทางวิชาการ

1. ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง และได้เครื่องมือวัดตัวแปรดังกล่าวเพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางศึกษาวิจัยต่อไป

2. ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวก รวมถึงการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างเพศและกลุ่มสาขาวิชา ที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากการศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3. ทำให้ได้องค์ความรู้และสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกที่เป็นการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีของตะวันตกและตะวันออก รวมถึงแนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

คณาจารย์ ผู้บริหาร ระดับโปรแกรมวิชา คณะวิชาและมหาวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยต่างๆสามารถนำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวก รวมถึงแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ได้จากผลการวิจัยไปใช้กำหนดรูปแบบ วิธีการ แผนปฏิบัติการ แผนกลยุทธ์และนโยบายในการบริหารงาน การจัดการเรียนการสอน การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการวิจัยสถาบัน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงบวกของผู้เรียนให้สูงขึ้นตามมาตรฐานคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบันการศึกษาได้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกของนักวิชาการและนักวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย เวนเทอร์ลลา (2545), เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544), สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2546), เทอดศักดิ์ เดชคง (2548), บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), สุพัตรา สุภาพ (2553), สมชาย จักรพันธุ์ (2554), กรมสุภาพจิต (2556), กิตติ ไชยเจริญผล (2556), ทรรคนะ บุญขวัญ (2556), อาภรณ์ ภูววิทยพันธุ์ (2556), ไพเพอร์ (2548), ลอปเปอ (Lopper. 2007), คาน (Khan. 2008), บีทตี้ (Beattie. 2008), ลอยด์ (Lloyd. 2008), ไลมอน (Limon. 2008), แมสซี (Massie. 2002) และงานวิจัยของ สุธาสินี นาคสินธุ์ (2552) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ

ประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่มีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) ร่วมกับแนวคิดพุทธธรรมในเรื่องของสัมมาทิฐิ อันหมายถึงทัศนคติและความเชื่อที่ถูกต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวแปรภายนอก (exogenous variables) คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 2 ตัวแปร

1.1 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย คือ การให้คำแนะนำ การสนับสนุนให้กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี

1.2 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย คือ ประสบการณ์ด้านการเรียน และประสบการณ์ด้านสังคม

2. ตัวแปรภายใน (endogenous variables) คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล 3 ตัวแปร

2.1 การรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความมั่นใจ

2.2 การกำกับตนเอง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย คือ การสังเกตตนเอง การตัดสินใจกระทำของตนเอง และการแสดงปฏิกิริยาสะท้อนต่อตนเอง

2.3 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย คือ การคิดถูกต้อง การคิดถูกต้องทาง การคิดมีเหตุผล และการคิดเป็นกุศล

3. ตัวแปรปรับ (moderator variables) ได้แก่

3.1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

3.2 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาศิลปและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.การศึกษาเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รอบรู้และรู้ลึกในประเด็นเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการคิดเชิงบวก หรือมีผลงานเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก โดยพิจารณาจากผลงานวิชาการ ได้แก่ ประสพการณ์การสอน การเขียนตำรา การวิจัย การเขียนบทความ และการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวก ทั้งนี้เพื่อหาประเด็นคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ในบริบทของสังคมไทย ในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน

2.การศึกษาเชิงปริมาณ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 15,038 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) คุณลักษณะการคิดเชิงบวก คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 546 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) คุณลักษณะการคิดเชิงบวก คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 1,158 คน โดยเป็นนักศึกษาคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกและการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

1.ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 15,038 คน

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 1,158 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

กรณีศึกษาในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จะคัดเลือกกรณีศึกษาเพื่อศึกษาเชิงลึกในปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก โดยคัดเลือกจากผลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 จำแนกตามคณะวิชาที่มีระดับคะแนนการคิดเชิงบวกสูงสุดของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชาละ 1 คณะวิชา รวม 3 คณะวิชา ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้บริหาร 1 คน และอาจารย์ 2 คน ต่อคณะวิชา รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 9 คน เป็นกรณีศึกษาในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกใน 3 ประเด็น คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอน แนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษา และแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การคิดเชิงบวก** หมายถึง กระบวนการทางความคิดของนักศึกษาอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดี เชื่อในความเป็นไปได้ของเหตุการณ์บนพื้นฐานความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความมุ่งมั่น เชื่อมมั่นในตนเองและควบคุมอารมณ์ได้ ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมและดีงาม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

1.1 **ความเชื่อมั่นในตนเอง** หมายถึง การที่นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถศักยภาพของตน กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น

1.2 **การมองโลกในแง่ดี** หมายถึง การที่นักศึกษามีความเชื่อ ความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส

1.3 **ความมั่นคงทางอารมณ์** หมายถึง การที่นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมและระงับอารมณ์ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ

1.4 **การมองโลกตามความเป็นจริง** หมายถึง การที่นักศึกษามีการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เข้าใจพื้นฐานปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง

1.5 **การมีจิตสาธารณะ** หมายถึง การที่นักศึกษามีความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การคำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น

1.6 ความมุ่งมั่น หมายถึง การที่นักศึกษา มีการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า และมุ่งมั่นดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ มีความหวังและกำลังใจ

2. การกำกับตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการเอาใจใส่ จดจ่อ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองทั้งทางกายและอารมณ์ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ

2.1 การสังเกตตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการสังเกต รับรู้ ควบคุมพฤติกรรมหรือกระทำของตนเองเพื่อกำหนดมาตรฐานและประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันนำไปสู่เป้าหมายหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.2 การตัดสินใจกระทำตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการให้คุณค่าของพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเองโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ตนเอง กลุ่มหรือสังคม เพื่อสร้างคุณค่าของพฤติกรรมอันนำไปสู่เป้าหมายหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.3 ปฏิริยาสะท้อนต่อตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อการกระทำของตนเอง เพื่อเป็นสิ่งจูงใจสำหรับการกระทำพฤติกรรมอันนำไปสู่เป้าหมายหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง ความเชื่อที่นักศึกษามีต่อตนเองว่ามีความสามารถพอที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 ความมั่นใจ หมายถึง ความมั่นใจของนักศึกษาที่มีต่อตัวเองว่ามีความสามารถที่จะเผชิญกับสถานการณ์ที่ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้

4.ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษากับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่ได้ประสบมาในขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

4.1 ประสบการณ์ด้านการเรียน หมายถึง การรับรู้เรื่องราวด้านการเรียนของนักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย เช่น การวางแผนการเรียน การแบ่งเวลาเรียน การปรับตัวในการเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนของนักศึกษาและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนที่มีความครบครันต่อการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย

4.2 ประสบการณ์ด้านสังคม หมายถึง การรับรู้เรื่องราวด้านด้านสังคมของนักศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันกับนักศึกษาอื่นๆในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และการปฏิบัติตนที่มีต่อการบริการในด้านต่างๆของมหาวิทยาลัย

5.ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของนักศึกษาตามที่เพื่อนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้อง ดีงาม ออกมาให้เห็นถูกต้อง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การให้คำแนะนำ การสนับสนุนและให้กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี

5.1 การให้คำแนะนำ หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของนักศึกษาตามที่เพื่อนแสดงออกในลักษณะของการให้คำแนะนำ ชี้แจง ชักจูง ส่งเสริมสิ่งที่ดีงามถูกต้องให้กับนักศึกษา

5.2 การสนับสนุนและให้กำลังใจ หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของนักศึกษาตามที่เพื่อน แสดงออกในลักษณะของการสนับสนุนและให้กำลังใจให้คิดหรือทำกิจกรรมต่างๆ

5.3 การเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของนักศึกษาตามที่เพื่อน แสดงออกในลักษณะของการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านของการคิดและการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ

6.การคิดแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการใช้ปัญญาคิดพิจารณา ตัดสินและแสดงออกตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาจากประโยชน์และความจำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์และการคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดี คิดให้เกิดการกระทำที่ดี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

6.1 การคิดได้ถูกต้อง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการพิจารณาสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความจริงที่มันเป็นทั้งในด้านที่เป็นความหมายในการสื่อสารและความหมายตามสภาพที่มันเป็นอยู่ การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดๆว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ รวมถึงการวิเคราะห์ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วยอะไรบ้างตามสภาพที่เป็นจริงและสามารถจัดกลุ่มและประเภทสิ่งนั้นได้

6.2 การคิดได้ถูกต้องทาง หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการพิจารณาได้ว่าการกระทำใดมีคุณค่ามากน้อย โดยมีจุดมุ่งหมายของการกระทำเป็นเกณฑ์ พิจารณาตามสภาพที่สิ่งนั้นเป็นอยู่ในทุกด้าน ทั้งด้านดีและด้านเสีย มองเห็นวิธีที่ควรปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น

6.3 การคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่าอะไรเป็นเหตุและผล พิจารณาแก้ปัญหาในชีวิตได้ตรงจุดตรงเรื่อง รวมถึงการพิจารณาความจริงของสิ่งใดๆได้ในแต่ละด้านจนครบทุกด้านที่สิ่งนั้นเป็นอยู่ พิจารณาได้ถึงเหตุและผลและความสัมพันธ์ของช่วงเวลาที่เกิดตามลำดับก่อนหลัง

6.4 การคิดที่เป็นกุศล หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาในการคิดส่งเสริมความเจริญของกุศลธรรม เป็นไปในทางที่ดีและมีประโยชน์ อันประกอบไปด้วยความสามารถคมจิตอยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำ มีความรู้จัก เข้าใจ รู้เท่าทันความจริง ไม่โลภ มีความคิดเผื่อแผ่ผู้อื่น มีความพอใจใฝ่รักสิ่งที่ดีงาม อยากรู้ อยากทำให้เป็นจริง มีความรักปรารถนาดี ต้องการและมีความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จหรือเป็นสุข

7.แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการดำเนินงานในการส่งเสริม พัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

8.กลุ่มสาขาวิชา หมายถึง กลุ่มหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ประกอบด้วย 3 กลุ่มสาขาวิชา คือ

8.1 กลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ ประกอบด้วยคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางคศาสตร์

8.2 กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยคณะโบราณคดี คณะอักษรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ

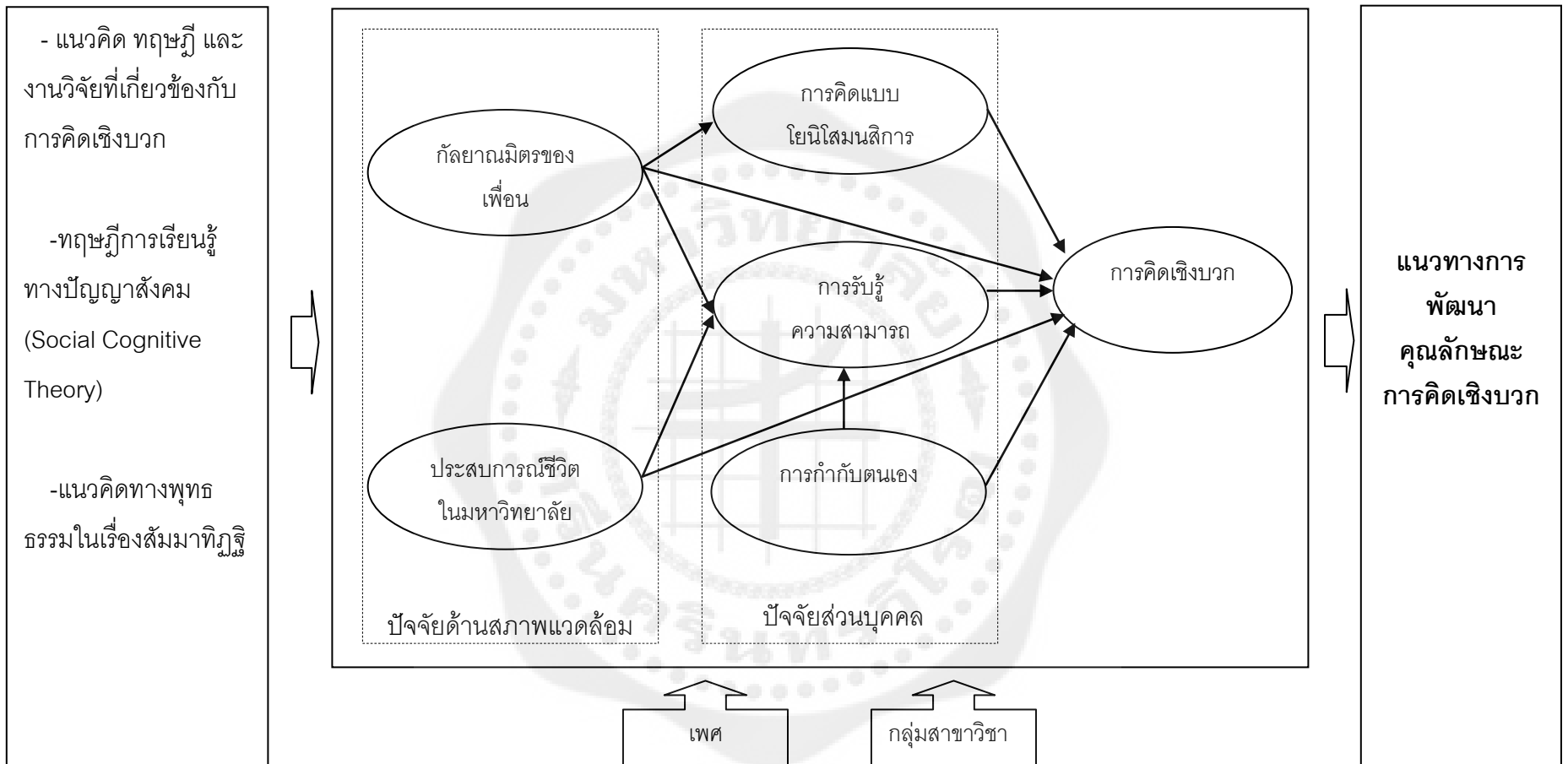
8.3 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วยคณะวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ว่าควรมีองค์ประกอบอะไร ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จากผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลา (2545), เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544), สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2546), เทอดศักดิ์ เดชคง (2548), บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), สุธาสิณี นาคสินธุ์ (2552), สุพัตรา สุภาพ (2553), สมชาย จักรพันธุ์ (2554), กรมสุภาพจิต (2556), กิตติ ไสสธเจริญผล (2556), ทรรคนะ บุญขวัญ (2556), อารมณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556), นอร์แมน (2548), ไพเพอร์ (2548), ลอปเปอร์ (Lopper. 2007), คาน (Khan. 2008), บีทตี้ (Beattie. 2008), ลอยด์ (Lloyd. 2008), ไลมอน (Limon. 2008), แมสซี (Massie. 2002) และงานวิจัยของสุธาสิณี นาคสินธุ์ (2552) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย จำนวน 8 คน เพื่อกำหนดเป็นแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต

ในการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการคิดเชิงบวกของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทาง ปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่มีแนวคิดว่าการกระทำของบุคคลมีผลมาจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) และแนวคิดทางพุทธธรรมในเรื่องสัมมาทิฐิ อันหมายถึงทัศนคติ และความเชื่อที่ถูกต้อง ตั้งมั่นและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยการเกิดแห่งสัมมาทิฐิ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยภายในตัวบุคคล ร่วมกับการสัมภาษณ์ เชิงลึกกับนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย จำนวน 8 ท่าน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง ตามแนวคิดของแบนดูรา และวิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการตามแนวคิดทางพุทธธรรมในเรื่องสัมมาทิฐิ และปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ประสบการณ์ชีวิต อันเป็นการเรียนรู้จาก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการสังเกตตามแนวคิดของแบนดูรา และความเป็นกัลยาณมิตรตามแนวคิดทางพุทธธรรมในเรื่องสัมมาทิฐิ เพื่อศึกษาว่าอิทธิพลของ ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรหรือไม่ อย่างไร โดยมีการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างนักศึกษาที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่ แตกต่างกัน ตามแนวคิดของพริทท์เชสท์ (2551: 31-31) ที่กล่าวว่าเพศและสภาพแวดล้อมว่ามีอิทธิพล ต่อการคิดเชิงบวก

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา โดยนำผลการศึกษาที่ได้ จากการศึกษาลักษณะของการคิดเชิงบวกและการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงบวกของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรมาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยใช้ กลุ่มสาขาวิชาและคณะวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยของการคิดเชิงบวกสูงสุดอันดับแรกของแต่ละกลุ่ม สาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 3 คณะวิชา เพื่อกำหนดเป็นกรณีศึกษา โดยมีหน่วยในการศึกษา คือ คณะวิชา และศึกษาในแบบพหุกรณีศึกษา เพื่อให้ทราบถึงสารสนเทศในเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาและพัฒนาการคิดเชิงบวกที่เหมาะสม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1.โมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างนักศึกษาที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

1.1 ความหมายของการคิดเชิงบวก

1.2 ความสำคัญของการคิดเชิงบวก

1.3 คุณลักษณะของการคิดเชิงบวก

1.4 แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวก

1.5 การวัดการคิดเชิงบวก

1.6 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

1.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกของ สก็อตต์ เวนเทอร์ลลา

1.6.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

1.6.3 วิธีคิดตามหลักพุทธธรรมเรื่องสัมมาทิฐิ

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

2.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก

ปัจจัยภายในตัวบุคคล

2.1 การกำกับตนเอง

2.2 การรับรู้ความสามารถของตน

2.3 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ปัจจัยสภาพแวดล้อม

2.4 ประสบการณ์ชีวิต

2.5 ความเป็นกัลยาณมิตร

ปัจจัยที่เป็นอิทธิพลกำกับ

2.6 เพศ

2.7 กลุ่มสาขาวิชา

3. การวิเคราะห์ผลเรลกกลุ่มพหุ

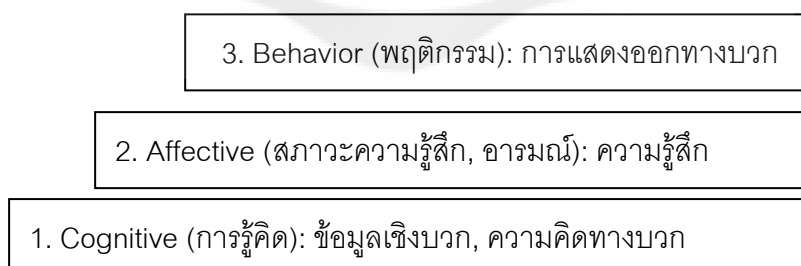
4.การวิจัยพหุกรณีศึกษา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

1.1 ความหมายของการคิดเชิงบวก

คำว่า “การคิดเชิงบวก” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “positive thinking” จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก ทำให้สามารถจัดกลุ่มความหมายของการคิดเชิงบวกแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ประเด็นแรกให้ความหมายของการคิดเชิงบวกในแง่ของทักษะหรือกระบวนการในการคิด ส่วนประเด็นที่สองให้ความหมายของการคิดเชิงบวกในแง่ของผลที่เกิดจากการคิด

แนวคิดที่สนับสนุนประเด็นแรกที่มองการคิดเชิงบวกในความหมายของกระบวนการคิด พบว่า ได้มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้นิยามไว้ เช่น ไพเพอร์ (2548: 8-9) นิยามการคิดเชิงบวกว่าเป็นวิธีการชักจูงจิตใต้สำนึกของเราให้เป็นไปในทิศทางบวก คิดและทำอะไรอย่างมีสติตามความเป็นจริง ส่งผลทำให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางบวกด้วยความคิดที่เป็นบวก สอดคล้องกับ มาคิน และลินเลย์ (Makin; & Lindley. 1996; อ้างถึงใน ประกายดาว บุญมี. 2552: 15) ที่ให้ความหมายของการคิดเชิงบวกว่าเป็นวิธีการคิดที่เน้นมองสิ่งต่างๆใหม่ในด้านบวกมากกว่าที่จะมองแต่ด้านลบ โดยมองตามความเป็นจริง และพอตเตอร์ (Potter. 1998: 6) ที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นกระบวนการคิดที่ทำให้เรามีความสุข เกิดความกระตือรือร้น มองโลกในแง่ดี มีพลังที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีสุขภาพที่ดีขึ้นและส่งผลทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตด้วย สำหรับนักวิชาการของไทยพบว่า นิภา แก้วศรีงาม (2547, ธันวาคม: 40) กล่าวถึงการคิดเชิงบวก (Positive Thinking) ว่าเป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการที่บุคคลมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิด (Perception and Cognitive Style) ไปในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผลด้วยอารมณ์ที่ผ่อนคลาย ทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ตั้งใจและสร้างสรรค์ สามารถสร้างกำลังใจและความสุขให้เกิดขึ้นได้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กระบวนการคิดเชิงบวก

ที่มา: นิภา แก้วศรีงาม. (2547, ธันวาคม). ความคิดเชิงบวก พึงคิดว่าทุกปัญหามีทางออก ไม่ใช่ทุกทางออกเป็นปัญหา. วารสารวงการครู. 1(12). หน้า 76.

เวรดี ทรงเทียง (2550: 69-70) ได้กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นกระบวนการในการสร้างความคิดและใช้พลังทางความคิดอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยไม่ใช้การคิดแบบเข้าข้างตนเอง ซึ่งพลังดังกล่าวนี้จะช่วยผลักดันให้มองเห็นผลลัพธ์ว่าจะเกิดผลดีต่อตนเองหรือผู้อื่นอย่างไร การคิดเชิงบวกไม่ได้ติดตัวมาโดยกำเนิดแต่สามารถเรียนรู้ได้โดยอาศัยการฝึก การคิดเชิงบวกจะช่วยสร้างสรรค์จิตใจให้มองโลกในแง่ดีอย่างมั่นคงแน่วแน่และสร้างให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่ถูกผลักดันมาจากพลังทางบวก บุคคลที่มีความคิดเชิงบวกจะเป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตและมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี เช่นเดียวกับ พงศ์เพชร นิลจินดา (2550: 19) ที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นกระบวนการทางความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลเพื่อรับมือกับความจริงในชีวิตมนุษย์อย่างตรงไปตรงมาและสร้างสรรค์ มองปัญหาอุปสรรคตามความเป็นจริงและเข้าใจว่าปัญหาทุกเรื่องมีทางออกในตัวเอง และ ยุทธนา ภาระนันท์ (2554: 88) ที่มองว่าการคิดเชิงบวกเป็นวิธีการในการมองสถานการณ์ต่างๆ ในแง่บวกที่สร้างสรรค์ เพื่อรับมือปัญหาได้อย่างเหมาะสมและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

สำหรับแนวคิดที่ให้ความหมายของการคิดเชิงบวกในด้านของผลที่เกิดจากการคิดเชิงบวกพบว่า บอชแมน (Baughman. 1974: 16) ให้ความหมายของการคิดเชิงบวกว่าเป็นการคิดในแง่ดีและเป็นประโยชน์ซึ่งนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและประสบความสำเร็จ โดยจะเน้นให้ฝึกคิด พูด แสดงความรู้สึกและแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางบวก ทำให้สามารถปรับตัวได้ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับอิงลิช (English. 1992: 16) ที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่า เป็นการมองโลกในแง่ดี ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง สามารถแก้ปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นขึ้นอีกได้โดยไม่ยึดติดกับประสบการณ์ในอดีตที่ไม่ดีและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ พิล (2548: 12) กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นความคิดที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำหลักทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การมองโลกในแง่ดี ความเชื่อมั่นในตนเอง การตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิต จัดความกังวลและปัญหาโดยการผ่อนคลายและการฝึกใช้ความคิดที่เป็นบวก ในขณะที่ เวนเทอร์ลล่า (2545: 15) ได้สรุปความหมายของการคิดเชิงบวกว่าเป็นประสิทธิภาพของมนุษย์ ในการที่จะสร้างสรรค์ผลลัพธ์ที่เราต้องการได้ ด้วยการคิดในแง่บวก การมีความเชื่อในความเป็นไปได้ สำหรับ มุมมองของนักวิชาการไทย พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านมีมุมมองต่อการคิดเชิงบวกว่าต้องเป็นความคิดที่มีความเป็นไปได้และอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ได้แก่ อ้อม ประนอม (2548: 120-121) ที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นการมองในแง่ดีและเป็นไปได้ โดยเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ไม่มีความคิดคับแคบ รู้จักหาความคิดที่ดีใส่ตนเอง บุคคลที่มีความคิดเชิงบวกนั้นจะรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ให้เป็นคนอ่อนไหวง่ายเกินไป เป็นคนเปิดเผย ชอบสังคมและให้โอกาสบุคคลที่ผิดพลาด วันเพ็ญ บุญประกอบ (2544: 63) ให้ความหมายของการคิดเชิงบวกว่าเป็นการมองสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เข้าใจถึงพื้นฐานของปัญหาและรู้ว่าปัญหาในแต่ละอย่างนั้นมีสาเหตุ

ได้หลายอย่างต่าง ๆ กัน เป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลมีความอดทนและเพียรพยายามเมื่อพบอุปสรรค ไม่โทษตัวเองเกินไปและไม่โทษผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่องานนั้นและพยายามหาหนทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ และ อารี พันธ์มณี (2544: 26) กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นการยอมรับสภาพความเป็นจริง เปลี่ยนปัญหาเป็นความสำเร็จ มองวิกฤตเป็นโอกาส ทุกอย่างที่เกิดขึ้นมองให้เป็นประโยชน์หรือข้อดี สามารถสร้างกำลังใจและความสุขเกิดขึ้นได้

จากการศึกษาคำนิยามของการคิดเชิงบวก (positive thinking) ทั้งในส่วนของนักวิชาการไทย และนักวิชาการต่างประเทศ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการคิดเชิงบวกกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดี เชื่อในความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ บนพื้นฐานความเป็นจริง ความเป็นเหตุเป็นผลและความเอื้ออาทร มีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นในตนเองและความศรัทธาในตนเอง ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่เหมาะสมและดีงาม โดยการคิดเชิงบวกเป็นทักษะสำคัญของการดำรงชีวิต ผลจากการมีการคิดเชิงบวกจะช่วยให้บุคคลมีความสุขในชีวิต ยอมรับสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้รู้จักตัดสินใจ รู้จักตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระทำการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม มีกำลังใจและความเข้มแข็งในการต่อสู้ชีวิตต่อไป

1.2 ความสำคัญของการคิดเชิงบวก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก พบว่ามีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการคิดเชิงบวก สรุปได้ 5 ประการดังนี้

1.2.1 ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดี กล่าวคือ การคิดเชิงบวกส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการปรับตัวและเผชิญความจริงได้อย่างมีเหตุผล เกิดความพึงพอใจในตนเอง ครอบครองหน้าที่การงานและในสังคมที่เกี่ยวข้อง มีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตและเป็นการเพิ่มความสุขในชีวิต (Seligman. 2006: 172-174 ; นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70; Baldwin ; Debora; & Kerry. 2009: online)

1.2.2 ทำให้มีสุขภาพกายที่ดี กล่าวคือ การคิดเชิงบวกส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพกายที่ดี และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยในคนปกติจะมีการดูแลสุขภาพที่ดี ส่วนในคนที่มีสภาวะเจ็บป่วย การคิดเชิงบวกสามารถช่วยฟื้นฟูสุขภาพกายของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดีได้ (Seligman. 2006: 172-174 ; Scheier; & Caver. 1985: 219-247 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70)

1.2.3 ทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต กล่าวคือ การคิดเชิงบวกเป็นส่วนสำคัญในการจูงใจตนเองให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย จึงมีพลังแสวงหาโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับคืนดีให้ได้และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น จึงเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่

ชีวิตและการทำงาน มีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ เกิดความคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนา ปรับเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์และเกิดความมีมาตรฐานในงาน (Martin; Marsh; & Debus. 2001: 583-610 ; สุภาวดี จันทร์เพ็ญ. 2541: 42-44; นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70 ; Seligman. 2006: 95-98)

1.2.4 ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล่าวคือ การคิดเชิงบวกจะตามมาด้วยการพูดดี และการทำดี จึงทำให้ตนเองและผู้อื่นสบายใจ เนื่องจากเจ้าของความคิดเองสามารถทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่างๆตามความเป็นจริงและสามารถปรับความคิดของตนเองให้ปราศจากความยุ่งยากลำบากใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้ตนเองและบุคคลรอบข้างมีความสุข นอกจากนี้ยังพบว่าคนที่มีการคิดเชิงบวกจะให้อภัยในความผิดของผู้อื่นและพร้อมที่จะสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ยืนยาว (Seligman. 2006:95-98 ; วิทยา นาควัชร. 2548:48-49 ; เรวดี ทรงเที่ยง. 2550: 69-70)

1.2.5 ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ การคิดเชิงบวกช่วยให้คิดในด้านดี กล่าวคือกล้าฝัน เห็นความดีของตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เกิดเป็นความสุขใจมากกว่าความทุกข์ใจ เพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิตในทุกๆด้านอันนำไปสู่รากฐานสำคัญของความคิดสร้างสรรค์(นิภา แก้วศรีงาม. 2547: 76-78 ; จุฑา จิตติภูมิการ. 2545: 60-62)

จากความสำคัญของการคิดเชิงบวกที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการคิดเชิงบวกนอกจากจะส่งผลดีต่อทั้งสุขภาพกายและใจของผู้ที่คิดเชิงบวกแล้วยังมีความสำคัญกับบุคคลอื่นและสังคมโดยรวม กล่าวคือ การคิดเชิงบวกทำให้บุคคลคิดในด้านดี พูดดี ทำดี เห็นความดีของตนเองและผู้อื่น สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรค รู้จักจัดการกับปัญหาสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี มีภาวะทางอารมณ์ที่ดีและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สร้างความคิดบนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยไม่ใช้การคิดเข้าข้างตนเอง ทำให้ตนเองและผู้อื่นเกิดความสบายใจ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อตนเองและสังคมรอบข้างจนเกิดความสำเร็จในชีวิตและก่อให้เกิดสังคมที่ดีงามและสงบสุข

1.3 คุณลักษณะของการคิดเชิงบวก

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการไทยและนักวิชาการต่างประเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบของการคิดเชิงบวก มีรายละเอียดดังนี้

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544: 61 - 72) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 1.มีความเชื่อมั่นในตนเองและในผู้อื่นสูง
- 2.มีความเคารพและมีการให้เกียรติตนเองและคนรอบข้างสูง
- 3.มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

4.มีความคิดสร้างสรรค์และมีความเป็นตัวของตัวเองสูง

5.รู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีคุณค่า มีความสามารถ ภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง

6.ไม่วิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของใคร แต่จะคอยหาวิธีการในการปรับปรุงและแก้ไขทุกๆเหตุการณ์ของชีวิตให้ดีขึ้น

สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2546: ชีตธรรม) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 5 ประการ ดังนี้

- 1.ไม่มองสิ่งต่างๆเพียงด้านเดียว
- 2.รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง
- 3.แสวงหาข้อมูลหรือความรู้ต่างๆอยู่เสมอ
- 4.ปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 5.มีความยุติธรรมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

เทอดศักดิ์ เศษคง (2548: 115) กล่าวถึงผู้ที่มีการคิดเชิงบวกว่า มีลักษณะเป็นบุคคลที่มองหาโอกาสจากอุปสรรคต่างๆที่พบเจอ เปิดใจกว้างยอมรับฟังและพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มีความกล้า ไม่หลีกเลี่ยงปัญหาและพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551: online) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 5 ประการ ดังนี้

- 1.มีการตระหนักรู้ในตนเอง
- 2.ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี
- 3.มีความกระตือรือร้น
- 4.เปิดใจกว้างและยอมรับฟัง
- 5.กระทำในสิ่งที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

สุธาสินี นาคสินธุ์ (2552: 5-6) ได้สรุปองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ไว้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.การมีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2.การยึดมั่นในหลักคุณธรรม
- 3.การกล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค
- 4.การควบคุมอารมณ์ที่ดี
- 5.การยอมรับฟังและให้เกียรติผู้อื่น
- 6.การมองโลกในแง่ดี

สุพัตรา สุภาพ (2553: 84-87) กล่าวถึง ความคิดเชิงบวกว่าขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล และการขัดเกลาหรือการอบรมสั่งสอนแต่เด็ก โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.อย่าท้อ อย่ายอมแพ้ตั้งแต่ยังไม่ทันสำเร็จหรือไม่ทันเริ่ม ทำได้แต่อย่าท้อแท้หรือท้อถอย
- 2.เชื่อมั่นตัวเอง เชื่อว่าเรามีความสามารถ เราทำได้และจะทำให้ดีที่สุด
- 3.ลุกขึ้นมาสู้ แม้จะล้มเหลวไปบ้างก็ไม่ใช่ไร นี่คือนบทเรียนที่ต้องพยายามแก้ไข
- 4.ยอมรับความจริง อย่าหลอกตัวเอง อย่าคิดว่าตัวเองมีในสิ่งที่ไม่ใช่เป็นการอยู่อย่างพอเพียงและเพียงพอเท่าที่มี และพยายามทำทุกอย่างให้ดีขึ้น
- 5.อย่ากังวลเกินกว่าเหตุ อย่าคิดมาก อย่ามองทุกอย่างเลวร้ายเกินกว่าที่เป็นจริง ซึ่งทำให้มีแต่ความไม่สบายใจ
- 6.มีความหวัง หวังในสิ่งดี หวังว่าจะทำได้ในอนาคตแม้ปัจจุบันจะไม่ได้ตามที่ตั้งใจในอนาคตอาจเปลี่ยนแปลงในแง่บวกได้
- 7.เชื่อว่าทำได้ ถ้าเราไม่เชื่อว่าตัวเองทำอะไรได้ ใครจะเชื่อเรา เราจึงต้องมีกำลังใจจะฝ่าฟันอุปสรรคทุกอย่างให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 8.มองโลกในแง่ดี โดยไม่คิดหรือมองว่าทุกอย่างคงไม่ดีขึ้นหรือเลวร้าย ต้องคิดเสมอว่าทุกอย่างต้องมีตกแล้วก็มีขึ้นเหมือนดวงอาทิตย์ ชีวิตของเราก็คงเช่นกัน ถ้าเรามุมนานะทำทุกอย่างให้ดีที่สุดวันหนึ่งคงดีขึ้นไม่ช้าก็เร็ว
- 9.ผิดเป็นครู เป็นการปรับปรุงทุกอย่างที่เคยผิดพลาดโดยไม่ทำผิดซ้ำสอง เพราะคนเราผิดพลาดได้ ไม่มีใครสมบูรณ์แบบ แต่ถ้าเราทำสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ขึ้น เราจะเดินหน้าต่อไปด้วยความสุขไม่ว่าด้านชีวิตหรือการทำงาน
- 10.หาความรู้เพิ่มเติม ไม่ว่าจะทำงานอะไร อย่าทำงานแบบไม่รู้ว่าโลกไปถึงไหน เพราะในยุคสื่อสารกว้างไกลการเรียนรู้รับสิ่งใหม่ๆ จะช่วยให้การงานดีขึ้นและหน่วยงานจะอยากให้เราทำงานไปนานๆ
- 11.เป็นมิตรมากกว่าสร้างศัตรู การได้มิตรหรือการสร้างมิตรมีแต่ได้มากกว่าเสีย เพราะจะได้เป็นเพื่อนหรือกำลังสำคัญในการทำงานหรือในยามมีปัญหา เนื่องจากมิตรที่ดีจะช่วยเรายามทุกข์ยากและดีใจที่เราทำได้
- 12.รักตัวเอง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการที่จะอยู่อย่างมีความสุขไม่ว่าในด้านการงานหรือชีวิตครอบครัว เมื่อเรารักตัวเอง เราจะไม่ทำอะไรให้เสียหาย ยังช่วยให้เราอยากมีชีวิตที่ดีขึ้น

สมชาย จักรพันธุ์ (2554: Online) กล่าวถึงคนที่มีความคิดเชิงบวกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี ใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท มีความโกรธหรือความไม่พอใจค่อนข้างน้อย มีความอดทนรับฟังสิ่งต่างๆ และสามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสได้

กรมสุขภาพจิต (2556: online) กล่าวถึงผู้ที่มีการคิดเชิงบวกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์มั่นคงและมีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ

กิตติ โอสธเจริญผล (2556: online) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีการประเมินศักยภาพของตนเองตามความเป็นจริง
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. มีการยอมรับและให้เกียรติตนเองและผู้อื่น
5. แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

ทรรศนะ บุญขวัญ (2556: online) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. เกิดแรงบันดาลใจในการทำสิ่งต่างๆ
3. กล้าที่จะทำสิ่งต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จ
4. มีความคิดสร้างสรรค์
5. มีสติและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดี
6. มองว่ามีสิ่งดีๆซ่อนอยู่ในปัญหาหรืออุปสรรคที่พบเจอ
7. รู้จักให้อภัยผู้อื่น

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556: online) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ยอมรับและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
2. รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี
3. ให้กำลังใจตนเองในการสร้างสรรคงานที่ดี
4. มีความกระตือรือร้น สร้างเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่
5. ไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรค
6. เห็นอกเห็นใจและไม่ดูถูกผู้อื่น
7. แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

ไพเพอร์ (2548: 27-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ดังนี้

1. กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค
2. รู้จักจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. รู้จักให้กำลังใจตนเอง และมองโลกในแง่ดี

4. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง

5. มีมุมมองที่หลากหลาย และแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

เวนเทอร์ลล่า (2545: 101-131) กล่าวถึงคำจำกัดความของคุณลักษณะ 10 ประการของนักคิดในแง่บวก ไว้ดังนี้

1. การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง ความเชื่อและความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดี แม้ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก คับขันหรือท้าทายก็ตาม

2. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึง การมีความสนใจ แรงปรารถนาหรือแรงกระตุ้นส่วนตัวสูงในการกระทำสิ่งต่างๆ

3. ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง ต่อผู้อื่น และ/หรือต่อพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่า ซึ่งคอยให้การสนับสนุน การชี้แนะแนวทางเมื่อบุคคลนั้นต้องการ ในบรรดาคุณลักษณะทั้งหมด ความเชื่ออาจจะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เพราะการกระทำทุกอย่างของคนเรามักเริ่มต้นที่ความเชื่อ ความเชื่อแบ่งได้ 3 แบบ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่อมั่นในผู้อื่นและความเชื่อในพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่า

4. ความยึดมั่นในคุณธรรม (Integrity) หมายถึง การกระทำภายใต้คำมั่นสัญญาที่มีต่อความซื่อสัตย์ ความเปิดเผยและความยุติธรรม ตามมาตรฐานของบุคคลนั้นๆ

5. ความกล้าหาญ (Courage) หมายถึง ความเต็มใจในการลองเสี่ยงและเอาชนะความกลัว แม้ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะไม่แน่นอน

6. ความมั่นใจ (Confidence) หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในตนเองถึงความสามารถ สมรรถภาพและศักยภาพของตนเอง

7. ความมุ่งมั่น (Determination) หมายถึง การมุ่งดำเนินให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือสิ่งที่จำเป็นในชีวิตอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

8. ความอดทน (Patience) หมายถึง ความเต็มใจในการรอคอยโอกาส ความพร้อมหรือผลลัพธ์จากการกระทำของตนเองหรือของผู้อื่น

9. ความสุขุม (Calmness) หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งความเยือกเย็นและเฝ้าหาความพอเหมาะพอควรในการโต้ตอบกับความยากลำบาก ความท้าทายหรือวิกฤตการณ์ต่างๆ

10. การสำรวจความตั้งใจ (Focus) หมายถึง การเอาใจจดจ่ออยู่กับการกระทำให้บรรลุเป้าหมายตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง

นอร์แมน (2548: 13-16) กล่าวถึงคุณลักษณะของการคิดเชิงบวกว่าประกอบไปด้วย

- 1.ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2.จิตใจที่สงบมั่นคง
- 3.ความมีกำลังใจและจิตใจที่เข้มแข็งอดทน
- 4.ความเชื่อในการอธิษฐาน (เชื่อในอำนาจจิตวิญญาณที่สูงกว่า)
- 5.การเลิกเป็นคนเจ้าอารมณ์และคิดมาก
- 6.การเลือกรับหรือมุ่งแต่สิ่งที่ดี
- 7.ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อปัญหา
- 8.ทำลายนิสัยวิตกกังวล
- 9.ความเชื่อมั่นช่วยแก้ปัญหา
- 10.ความเชื่อมั่นช่วยรักษาโรคได้
- 11.มีความกระตือรือร้น
- 12.มองโลกในแง่ดี
- 13.ผ่อนคลายอารมณ์ละเว้นความเครียดเพื่อให้เกิดพลังในการแก้ไข
- 14.ทำให้ผู้อื่นชื่นชมตนเอง
- 15.ปล่อยให้เป็นไปตามที่ควรเป็นหรือรู้จักการปล่อยวาง

ลอปเปอร์ (Lopper. 2007: online) กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่า ประกอบด้วย การมองโลกในแง่ดีและเป็นประโยชน์ มีอารมณ์ที่ดีและมั่นคง มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเองและเชื่อว่ามีสิ่งดีๆ ซ่อนอยู่ในอุปสรรคต่างๆ ที่พบเจอ

คาน (Khan. 2008: Online) กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

- 1.ตั้งเป้าหมายเพื่อไปสู่ความสำเร็จ
- 2.ควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม
- 3.ยอมรับฟังคำแนะนำของผู้อื่น
- 4.เชื่อมั่นในตนเอง และให้กำลังใจตนเองในการทำสิ่งต่างๆ
- 5.มีเหตุผล
- 6.มีอารมณ์ดี มั่นคง
- 7.ต่อต้านการคิดในเชิงลบ
- 8.มีความอดทน
- 9.ทบทวนในสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว

Beattie (2008: Online) กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่า ประกอบด้วย การมองโลกในแง่ดี มองเห็นสิ่งดีๆ ในชีวิต ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค พยายามไปให้ถึงจุดหมายที่หวังไว้ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสได้

Lloyd (2008: Online) กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่า ประกอบด้วย การคิดดี พูดดี ทำดี การรู้จักควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี มีความซื่อสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและช่วยเหลือผู้อื่นทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และรู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่น

Limon (2008: Online) กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

1. มองโลกในแง่ดี
2. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เปิดเผย
4. มีสติ รอบคอบ ระมัดระวัง
5. ใฝ่หาความรู้ที่ดีอยู่เสมอ
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน
8. มีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จ

Massie (2008: Online) กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

1. การมองโลกในแง่ดี
2. การมีความกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ
3. การยึดถือหลักคุณธรรมและความซื่อสัตย์
4. การตัดสินใจที่แน่วแน่และความยืดหยุ่นสูง
5. การมีความอดทน รอคอยในสิ่งที่หวังไว้

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบของการคิดเชิงบวก โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 การสรุปองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	เกียรติวรรณ อดาทกุล (2544)	สมชาย ภาณุภาสวิวัฒน์ (2546)	เทอดศักดิ์ เดชคง (2548)	บุญเกียรติ โชติวัฒนา (2551)	สุธานี นาคสันต์ (2552)	สุพัตรา สุภาพ (2553)	สมชาย จักรพันธุ์ (2554)	กรมสุภาพพิจิต (2556)	กิตติ โอสถเจริญผล (2556)	พรศนะ บุญขวัญ (2556)	ชาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556)	เจนเทรลล่า (2545)	ไพเพอร์ (1989)	Lopper (2007)	Khan (2008)	Beattie (2008)	Lloyd (2008)	Limon (2008)	Massie (2008)
การมองโลกในแง่ดี			/		/	/	/	/		/		/	/	/		/	/	/	/
ความกระตือรือร้น				/							/	/							/
ความเชื่อ					/	/		/				/	/	/	/	/	/	/	
ความยึดมั่นในคุณธรรม		/		/	/						/	/					/		/
ความกล้าหาญ			/		/					/		/	/						
ความมั่นใจ	/		/	/		/		/	/			/		/	/				
ความมุ่งมั่น						/					/	/			/	/		/	
ความอดทน							/					/			/				/
ความสุขุม				/				/		/	/	/	/	/	/		/	/	
การสำรวจความตั้งใจ			/		/							/					/		/
การเคารพให้เกียรติตนเองและผู้อื่น	/				/				/		/						/	/	
การรู้จักอ่อน จุดแข็งของตนเอง		/		/		/			/										
การแสวงหาความรู้		/				/												/	
มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี						/				/							/	/	
ความภาคภูมิใจในตนเอง	/					/					/								

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกที่ได้ศึกษามา พบว่ามีบางองค์ประกอบที่มีคุณลักษณะร่วมกันในขณะเดียวกันก็พบว่าในบางองค์ประกอบก็มี นักวิชาการจำนวนน้อยที่เสนอไว้ซึ่งพบว่าบางคุณลักษณะเป็นคุณลักษณะเฉพาะ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกโดยอ้างอิงจากแนวคิดของเวนเทอร์ลล่าซึ่งเป็นนักวิชาการเรื่องการคิดเชิงบวกที่ได้รับการยอมรับและมีการสร้างเครื่องมือในการวัดการคิดเชิงบวกที่ได้รับการยอมรับ และนำไปใช้โดยนักวิจัยอย่างแพร่หลาย และแนวคิดของกรมสุขภาพจิตร่วมกับการพิจารณาจาก ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากการกำหนดองค์ประกอบของ นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยสามารถสรุปองค์ประกอบขึ้นต้นได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1.การมองโลกในแง่ดี เป็นองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกตามแนวคิด เทอดศักดิ์ เดชคง (2548), สุธาสนี นาคสินธุ์ (2552), สุพัตรา สุภาพ (2553), สมชาย จักรพันธุ์ (2554), กรมสุขภาพจิต (2556), ทรรคนะ บุญขวัญ (2556), ไพเพอร์ (2548), เวนเทอร์ลล่า (2545), Lopper (2007), Beattie (2008), Lloyd (2008), Limon (2008), Massie (2008)

2.ความเชื่อ เป็นองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกตามแนวคิด สุธาสนี นาคสินธุ์ (2552), สุพัตรา สุภาพ (2553), กรมสุขภาพจิต (2556), Vella Pfeiffer (1989), เวนเทอร์ลล่า (2545), Lopper (2007), Khan (2008), Beattie (2008), Lloyd (2008), Limon (2008)

3.ความสุขุม เป็นองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกตามแนวคิดของ บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), กรมสุขภาพจิต (2556), ทรรคนะ บุญขวัญ (2556), อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556), ไพเพอร์ (2548), เวนเทอร์ลล่า (2545), Lopper (2007), Khan (2008), Lloyd (2008), Limon (2008)

4.ความมั่นใจ เป็นองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกตามแนวคิดของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544), เทอดศักดิ์ เดชคง (2548), บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), สุพัตรา สุภาพ (2553), กรมสุขภาพจิต (2556), กิตติ ไสสธเจริญผล (2556), เวนเทอร์ลล่า (2545), Lopper (2007), Khan (2008)

5.ความยึดมั่นในคุณธรรม เป็นองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกตามแนวคิดของ สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์ (2546), บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), สุธาสนี นาคสินธุ์ (2552), อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556), เวนเทอร์ลล่า (2545), Lloyd (2008), Massie (2008)

1.4 แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวก

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

เวนเทอร์ลล่า (2545: 15) ได้กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดโดยประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ทำให้ความคิดเชิงบวกลดลงหรือถูกเก็บซ่อนในตัวบุคคล และบุคคลจะเกิดความคิดเชิงบวกได้จากการยกระดับความคิด โดยความคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับ

ความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำ ความรู้สึกนำไปสู่การกระทำที่น่าพอใจ ผลลัพธ์ของการกระทำจะเป็นเหมือนดังข้อมูลที่ป้อนให้กับความเชื่อของบุคคลนั้น หากการกระทำประสบผลสำเร็จ ความเชื่อจะส่งผลไปสู่ความคิด เกิดมุมมองทางบวก ทศนคติเชิงบวกและเป็นความคิดเชิงบวกในที่สุด

วิริติ ศรีอ่อน (2546: 42-43) กล่าวถึง วิธีคิดเชิงบวกสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝนที่ถูกต้อง เพราะการคิดเชิงบวกเป็นการคิดที่ต้องอาศัยการยกระดับความคิดขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งเขาเสนอแนวทางการฝึกฝนและพัฒนา ด้วยบันได 5 ขั้นสู่การมองโลกเชิงบวก คือ

บันไดขั้นที่ 1: มองตัวเองว่าดี โดยการที่คนเราจะมองโลกหรือมองคนอื่นในแง่ดีได้ ต้องมาจากพื้นฐานที่มองและเชื่อว่าตนเองดีก่อน ขั้นตอนเพื่อการมองตัวเองว่าดี มีดังต่อไปนี้

- 1) หาข้อดีของตนเอง เพื่อให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในตนเอง
- 2) ถ่อมตัว เป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่พึงจะมีคู่กับการหาข้อดีของตนเอง เนื่องจากการมองเห็นความดีของตนเองมีไว้เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจและภาคภูมิใจในตัวเอง แต่ไม่ใช่เพื่อชมหรือคุยทับคนอื่น
- 3) ลดข้อบกพร่อง เป็นการสำรวจจุดอ่อนของตนเอง การยอมรับในข้อบกพร่องของตนเองจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้นได้ในที่สุด
- 4) เพิ่มความดี เมื่อรู้ข้อดีในตนเองได้อย่างชัดเจนก็ควรเพิ่มคุณสมบัติอื่นๆที่ดีให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง

บันไดขั้นที่ 2: มองคนอื่นว่าดี จากบรรไดขั้นที่ 1 จะทำให้ตระหนักได้ว่าคนทุกคนย่อมมีข้อบกพร่องเล็กน้อยแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการมีชีวิตที่มีความสุขจึงหมายถึงการอยู่ร่วมกันโดยเลือกมองและใช้ประโยชน์จากความดีที่ผู้อื่นมีอยู่จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

บันไดขั้นที่ 3: มองสิ่งที่เหลืออยู่ ไม่ใช่สิ่งที่ขาดหาย เป็นการพิจารณาดูว่าในวิกฤติที่พบนั้นมีข้อดีอะไรแฝงอยู่หรือจะใช้ประโยชน์จากปัญหานั้นได้อย่างไรบ้าง

บันไดขั้นที่ 4: หมั่นบอกตัวเอง เป็นการทำให้ความคิดดีๆอยู่กับเราตลอดเวลา

บันไดขั้นที่ 5: ใช้ประโยชน์จากคำว่าขอบคุณ หากตั้งสติและพิจารณาถึงอุปสรรคต่างๆ อย่างมากพอจะรู้สึกขอบคุณต่อข้อขัดข้องเหล่านั้น ที่ทำให้เราเรียนรู้ที่จะเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เข้าใจความผิดพลาดว่าสิ่งใดไม่ควรทำ และช่วยให้รอบคอบมากขึ้นเพื่อไม่ผิดพลาดซ้ำอีก

เซลิเกแมน (Seligman. 1998; อ้างอิงจาก เรวดี ทรงเที่ยง. 2550) ได้เสนอวิธีการในการคิดเชิงบวกผ่านรูปแบบการอธิบายตนเอง (Explanatory Style) ในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลใน 3 มิติ คือ ความคงทนถาวร (Permanence) ความครอบคลุม (Pervasiveness) และความเป็นตนเอง (Personalization) โดยการอธิบายตนเองในมิติดังกล่าวสามารถบ่งบอกมุมมองในชีวิตของบุคคลในลักษณะต่างๆได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.ความคงทนถาวร (Permanence) เป็นการอธิบายถึงตนเองด้วยความเชื่อที่ว่าสาเหตุของเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นถาวร (Permanence) หรือเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นชั่วคราว (Temporary) โดยผู้ที่มีความคิดเชิงบวกจะมองว่าสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น ส่วนสิ่งดีที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นเสมอและตลอดไป จึงทำให้บุคคลในกลุ่มนี้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่สำหรับผู้ที่มีความคิดเชิงลบจะมองว่าสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นอย่างถาวรและจะมีผลกระทบต่องานอยู่เสมอ ส่วนสิ่งดีที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ทำให้บุคคลในกลุ่มนี้อาจจะล้มเลิกเมื่อประสบความล้มเหลว เนื่องจากเชื่อว่าความสำเร็จนั้นเป็นเรื่องของความบังเอิญ และจะยอมแพ้ต่ออุปสรรคได้อย่างง่ายดายเพราะเชื่อว่าสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างคงทนถาวรตลอดไป

2.ความครอบคลุม (Pervasiveness) เป็นการอธิบายถึงตนเองด้วยความเชื่อที่ว่าสาเหตุของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น มีความเฉพาะ (Specific) หรือเป็นสิ่งที่สากลทั่วไป (Universal) โดยผู้ที่มีความคิดเชิงบวกจะเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สากลทั่วไปที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเรื่อง ส่วนสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะกับเหตุการณ์นั้นเท่านั้น แต่สำหรับผู้ที่มีความคิดเชิงลบจะเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีความเฉพาะและเกิดขึ้นในบางเรื่องเท่านั้น ส่วนสิ่งไม่ดีเป็นสาเหตุที่สากลทั่วไปที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกโอกาส

3.ความเป็นตนเอง (Personalization) เป็นการอธิบายถึงตนเองด้วยความเชื่อที่ว่าสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากตนเอง (Internal) หรือมาจากสาเหตุภายนอกตนเอง (External) โดยผู้ที่มีความคิดเชิงบวกจะเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีสาเหตุมาจากตนเอง ส่วนสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสาเหตุภายนอกตนเอง โดยวิเคราะห์จากเหตุการณ์ตามความจริง เพื่อรักษาความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนผู้ที่มีความคิดเชิงลบจะเชื่อว่าสิ่งดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีสาเหตุมาจากภายนอกตนเอง ส่วนสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นนั้น ผู้ที่มีความคิดเชิงลบจะตำหนิตนเองว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นนั้นมาจากตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

โดยสิ่งสำคัญของการฝึกทักษะการคิดเชิงบวก คือ การนำเหตุการณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันมาอธิบายโดยใช้หลักการโต้แย้ง (Disputation - D) ซึ่งเขาได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง วงจร ABC กล่าวคือ ความเชื่อที่เฉพาะอย่างนำไปสู่ความทุกข์ เศร้าใจ และความเฉื่อยชา ดังนั้น ความเชื่อ (Belief - B) ที่มีต่อสิ่งที่เป็นปรักหักพัง (Adversity - A) หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดี หรืออุปสรรค เหล่านั้น จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ ความรู้สึกหรือการกระทำ ซึ่งเป็นผลที่ตามมาโดยตรงจากแนวความเชื่อนั้น (Consequence - C) โดยที่

อุปสรรคหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรค (Adversity - A) เป็นการบันทึกโดยการบรรยายสิ่งที่ได้เกิดขึ้น ไม่ใช้การประเมินสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นอุปสรรค เช่น คนแย่งที่จอดรถที่ท่านกำลังจะจอด สามีและภรรยาทะเลาะกัน เพื่อนไม่ยอมพูดด้วย เป็นต้น

ความเชื่อ (Belief - B) เป็นการบันทึกความคิด ความเชื่อและแปลความหมายต่อสิ่งที่ เป็นอุปสรรคนั้น โดยแยกความคิดออกจากความรู้สึก การบันทึกส่วนนี้เป็นเรื่องความคิด เช่น คิดว่าฉันเป็นคน ไม่มีความสามารถ ฉันไม่เคยทำอะไรถูกเลย

ผลที่ตามมา (Consequence - C) เป็นการบันทึกความรู้สึกและสิ่งที่ได้ทำ การบันทึกผลที่ตามมา สามารถเขียนถึงอารมณ์ ความรู้สึกและการกระทำได้อย่างหลากหลาย เช่น ความรู้สึกเศร้า วิตกกังวล และรู้สึกผิด เช่น ฉันรู้สึกท้อแท้ไม่มีพลังที่จะทำต่อไป ฉันเศร้าและหดหู่ใจมาก ฉันจะไปขอโทษ ฉันไม่สนใจใครอีกแล้ว

การฝึกทักษะการมีความคิดเชิงบวกตามรูปแบบ ABC ของ Martin Seligman นั้นอาศัยแนวคิดของ Albert Ellis ซึ่งสามารถทำได้โดยการบันทึกเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเองโดยใช้แบบบันทึก ABC แล้วอ่านสิ่งที่บันทึกไว้อย่างรอบคอบ จะเห็นความเชื่อที่อธิบายหรือแปลความหมายในแง่ร้ายจนทำให้เกิดความรู้สึกเฉื่อยชา หดหู่ใจและรู้สึกท้อแท้ใจ ส่วนสิ่งที่มีความเชื่อที่อธิบายหรือแปลความหมายในแง่ดีจะก่อให้เกิดพลังและมีกำลังใจมากขึ้น

ตัวอย่างการบันทึก ABC ในเหตุการณ์ทางลบ ซึ่งจะอธิบายเหตุการณ์ด้วยวิธีการที่ต่างกัน 2 วิธี คือ

การอธิบายเหตุการณ์แบบที่ 1

- A: ถูกเจ้านายตำหนิการทำงาน (อุปสรรค)
- B: คิดว่าฉันไม่เคยทำอะไรถูกเลย ฉันเป็นคนไม่มีความสามารถ (ความเชื่อ)
- C: รู้สึกซึมเศร้าตลอดทั้งวัน (ผลที่ตามมา)

จากการอธิบายเหตุการณ์แบบที่ 1 จะเห็นได้ว่า บุคคลได้อธิบายการถูกหัวหน้าตำหนิในลักษณะที่เชื่อว่า สิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างถาวร (Permanence) สามารถเกิดขึ้นได้ทุกโอกาส (Universal) และมีสาเหตุมาจากตนเอง (Internal) ซึ่งเป็นความคิดในเชิงลบ เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่ดี

การอธิบายเหตุการณ์แบบที่ 2

- A: ถูกเจ้านายตำหนิการทำงาน (อุปสรรค)
- B: คิดว่า (ความเชื่อ)
 - ฉันจะหาวิธีการทำให้งานของฉันดีขึ้นให้ได้ (การไม่รู้นั้นไม่คงทน - Unstable)
 - เฉพาะการทำงานครั้งนี้เท่านั้นที่ไม่ดี (เฉพาะ - Specific)

- เจ้านายของฉันคงอารมณ์ไม่ดี (สิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกตนเอง - External)

C: รู้สึกดีขึ้นกับเหตุการณ์ไม่ดีที่ต้องเผชิญ (ผลที่ตามมา)

จากการอธิบายเหตุการณ์แบบที่ 2 เป็นความคิดของผู้ที่มีความคิดเชิงบวก ซึ่งจะคิดว่าสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว (Temporary) เป็นสาเหตุเฉพาะกับเหตุการณ์นั้นเท่านั้น (Specific) และมีสาเหตุมาจากสถานการณ์ภายนอก (External) จึงทำให้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและรักษาความภาคภูมิใจในตนเองไว้ได้

นอกจากทักษะในการคิดเชิงบวกดังรูปแบบที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว การฝึกทักษะการคิดเชิงบวกตามรูปแบบ ABCDE ของเซลิเกแมนในชีวิตประจำวัน เมื่อเจอสิ่งที่เป็นอุปสรรคหรือเป็นอุปสรรคให้ใช้การสนทนาภายในตัวของบุคคลหรือพูดกับตนเอง โดยเฉพาะเมื่อมีความคิดในเชิงลบให้ได้แย้งความคิดนั้น และทำการบันทึก ABCDE ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์ดังนี้

1. อุปสรรค (Adversity - A)
2. ความเชื่อ (Belief - B)
3. ผลที่ตามมา (Consequence - C)
4. การโต้แย้ง (Disputation - D)
5. ความมีพลัง (Energization - E)

ตัวอย่างการบันทึก ABCDE ในเหตุการณ์ทางลบ

A: พนักงานบางคนทำงานด้วยความเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น (อุปสรรค)

B: ฉันคิดว่าฉันไม่สามารถกระตุ้นคนเหล่านี้ได้ ถ้าฉันมีความสามารถมากกว่านี้ สร้างสรรค์กว่านี้ ฉันคงกระตุ้นให้เขาขยันทำงานได้มากกว่านี้ (ความเชื่อ)

C: ฉันรู้สึกว่าฉันไม่มีความสามารถ ไม่สร้างสรรค์ และรู้สึกท้อแท้ หดก่ำลงใจ (ผลที่ตามมา)

D: ไม่เข้าท่าที่จะบั่นทอนความรู้สึกของตนเอง มาเสียกำลังใจกับคนเพียงไม่กี่คนที่ไม่ใส่ใจการทำงาน ความจริง คือ ฉันใช้มาหลายวิธีแล้วที่จะกระตุ้นให้เขามีความกระตือรือร้นและสนใจการทำงานมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามฉันจะพยายามต่อไป แล้วในการสัมมนาผู้บริหารคราวหน้า ฉันจะแลกเปลี่ยนความคิดในเรื่องนี้กับผู้บริหารคนอื่น ๆ เขาอาจจะช่วยให้ฉันได้แนวทางหรือจุดประกายความคิดดีๆ ให้กับฉัน (การโต้แย้ง)

E: ฉันรู้สึกดีขึ้นในการทำงานในฐานะที่เป็นหัวหน้า ฉันจะพยายามกระตุ้นเขาให้ขยันกว่านี้ ฉันเชื่อว่าฉันจะปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานของลูกน้องได้และหวังว่าจะได้แนวคิดใหม่ๆ จากการปรึกษาจากเพื่อนร่วมงานที่เป็นผู้บริหารคนอื่น ๆ (ความมีพลัง)

วิธีการโต้แย้งกับความคิดเชิงลบที่น่าเชื่อถือไม่ใช่การคิดแบบเข้าข้างตนเอง สามารถใช้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1.หลักฐาน (Evidence) เป็นการหาหลักฐานและตรวจสอบตัวเองว่า มีหลักฐานอะไรสำหรับความเชื่อนั้น จะได้ไม่บิดเบือนคำอธิบายความเป็นจริงและผูกเรื่องราวขึ้นเอง เนื่องจากการคิดในทางบวกจะต้องมีพื้นฐานของความเป็นจริง ไม่ใช่การคิดแบบเข้าข้างตนเอง ความคิดเชิงบวกจะช่วยทำให้มีพลังและช่วยส่งเสริมความสำเร็จหรือยกระดับคุณภาพของอารมณ์ให้ดีขึ้น จะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญของการสร้างความคิดเชิงบวก คือ วิธีการที่บุคคลใช้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค ซึ่งโดยปกติความคิดเชิงลบต่อสิ่งที่เป็นอุปสรรคมักจะไม่ถูกต้อง จึงควรหาหลักฐานเพื่อโต้แย้งความคิดที่ผิดนี้

2.ทางเลือกอื่น (Alternative) ผู้ที่ฝึกการโต้แย้งความคิดเชิงลบควรตระหนักว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นไม่ได้มาจากสาเหตุเพียงประการเดียว ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุร่วมกันหลายสาเหตุ เช่น ถ้าถูกตำหนิว่ามีผลงานที่ไม่ดีอาจจะเกิดจากความยากของงาน ขาดการเข้าถึงข้อมูล ข้อจำกัดของเวลา ความพยายาม ความยุติธรรมของหัวหน้าและกลุ่มผู้ร่วมงาน วิธีการในการโต้แย้งความคิดเชิงลบนั้น ให้มองสาเหตุที่เป็นไปได้แล้วพยายามโต้แย้งความคิดเชิงลบนั้นด้วยการคิดว่าสาเหตุเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงได้ เช่น เราสามารถทำงานชิ้นนี้ให้ดีขึ้นได้ ถ้ามีเวลามากกว่านี้ หรืองานนี้ก็ไม่ได้ยากจนเกินไปนัก

3.การประยุกต์ (Implications) คือ ใช้วิธีการพูดกับตนเองให้ลดความรู้สึกที่ไม่ดีเนื่องด้วยสถานะที่กำลังเผชิญมีพื้นฐานของความเป็นจริง เช่น หากเป็นคนอายุมากที่สุดในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ไม่ได้หมายความว่าเราหมดความเก่งหรือไม่มีคุณค่า ซึ่งจะแปลความหมายในเชิงประยุกต์ได้ว่าเราสามารถนำประสบการณ์ที่สะสมมาสร้างผลงานให้กับหน่วยงานได้อย่างเต็มที่และช่วยให้ข้อเสนอแนะการทำงานที่คนอายุน้อยมองข้ามได้

4.ความเป็นประโยชน์ (Usefulness) เป็นการถามตัวเองว่าความคิดนี้เป็นจริงหรือไม่ และใช้คำถามว่า ความคิดนี้มีประโยชน์สำหรับตัวเองหรือไม่ ถ้าได้คำตอบว่า “ไม่” ก็ให้คิดในสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่า เช่น ได้ยินว่ามีคนนิทาจึงเกิดความทุกข์ร้อนใจ วิธีการโต้แย้งโดยพิจารณาถึงความเป็นประโยชน์ จะตั้งคำถามกับตนเองว่าหากได้ยินว่ามีคนนิทาแล้วมีความคิดว่า “ตัวเองละดีนักหรือไม” การคิดเช่นนี้จะเป็ความคิดเชิงลบที่สร้างความทุกข์ให้กับตนเอง แต่หากคิดว่าการนิทาเป็นการพูดถึงซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา เพราะหากพูดถึงกันในแง่ดีก็จะได้ไม่สร้างความเดือดร้อนรำคาญใจให้ แต่หากเรื่องราวเหล่านั้นสร้างความไม่สบายใจ จะมีประโยชน์อย่างไรที่ต้องทนทุกข์ร้อนใจกับเรื่องดังกล่าว

สรุปว่าวิธีการโต้แย้งเชิงลบ มีขั้นตอนดังนี้

1. สำนววจความคิดของตนเอง โดยสำรวจว่าความคิดนั้นเป็นความคิดทางบวกหรือไม่
2. วิเคราะห์ว่าความคิดนั้นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง
3. วิเคราะห์ว่าความคิดนั้นมีผลอย่างไรต่อตนเอง

4. สร้างความคิดในทางที่ดี โดยการให้เหตุผลกับตนเองในทางที่ช่วยสร้างความสุข เกิดความสบายใจ ความสำเร็จและผลลัพธ์ตามเป้าหมายของการทำงานหรือเป้าหมายในชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นจริง

อรรถิพนธ์ ชูชม (2544: 45 - 46) ได้อธิบายว่าความเชื่อในสิ่งที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ดีหรือไม่ดีกับตนเอง 3 มิติ ได้แก่ ความคงทนถาวร ความครอบคลุม และความเป็นตนเอง ตามแนวคิดของเซลิคแมนว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้คนมีลักษณะในการมองโลกที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ คนที่มีความคิดในเชิงลบหรือมองโลกในแง่ร้ายมักจะเป็นคนยอมแพ้ โดยมีความคิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากตนเองเป็นคนทำให้เกิดขึ้น โดยสิ่งเลวร้ายนั้นจะคงอยู่ถาวรตลอดไป บุคคลประเภทนี้จึงเป็นบุคคลที่มีปัญหา เกิดความรู้สึกท้อแท้ หดหู่และสูญเสียความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า แต่คนที่มีความคิดในเชิงบวกหรือมองโลกในแง่ดีนั้นจะอธิบายเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองในลักษณะที่ตรงกันข้าม คือ มีความคิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากสาเหตุภายนอกตนเอง โดยวิเคราะห์จากเหตุการณ์ตามสภาพที่เป็นจริง ซึ่งครอบคลุมเฉพาะกับเหตุการณ์นั้นเท่านั้นและสิ่งเลวร้ายนั้นจะคงอยู่เพียงแค่ชั่วคราว ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่เกิดความรู้สึกหดหู่ท้อถอยหรือหดหู่ ดังนั้นการที่คนเราจะคิดในเชิงบวกหรือเชิงลบนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์นั้นๆ สิ่งสำคัญก็คือการเปลี่ยนรูปแบบการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น หรือเปลี่ยนความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์นั้นๆให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกันกับลักษณะของคนที่มีความคิดในเชิงบวกหรือคนที่มองโลกในแง่ดี ซึ่งสถานการณ์ที่เหมาะสมในการใช้ทักษะการคิดเชิงบวก ได้แก่

- 1.สถานการณ์เรื่องความสำเร็จ
- 2.สถานการณ์ที่เกิดความรู้สึกเศร้า หดหู่ ต้องการรักษาขวัญกำลังใจ
- 3.สถานการณ์ทางสุขภาพที่มีปัญหาเรื้อรัง
- 4.สถานการณ์ที่ต้องการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น
- 5.สถานการณ์ที่ความล้มเหลวมีมูลค่าต่ำ

สถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมในการใช้ทักษะการคิดเชิงบวก ได้แก่

- 1.สถานการณ์ในอนาคตที่มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนสูง
- 2.สถานการณ์ที่ต้องให้คำปรึกษากับบุคคลที่มีอนาคตที่มืดมัว
- 3.สถานการณ์ที่ต้องแสดงความเห็นอกเห็นใจกับความทุกข์ยากของผู้อื่น
- 4.สถานการณ์ที่ความล้มเหลวมีมูลค่าสูง

นิภา แก้วศรีงาม (2547: 78) ได้กล่าวถึงวิธีการคิดเชิงบวกไว้ ดังนี้

- 1.การรับรู้ตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม (I'm OK., You're OK.)

การรับรู้และยอมรับตนเอง (I'm OK.) เป็นการมองตนเองอย่างที่ดีตนเป็น ตนมี ไม่ดูถูกหรือดูหมิ่นในสิ่งที่มีและเป็นอยู่ ตระหนักในโอกาสและความสามารถของตนเอง เปิดกว้างที่จะพัฒนาตนเองด้วยความพร้อมและมีอารมณ์ที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งใจ รู้คิด ปรับปรุง ควบคุมและพัฒนาตนเองในกลยุทธ์และวิธีการที่สร้างให้เกิดประโยชน์สุขซึ่งถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบในชีวิตที่ตนเองเลือกและตัดสินใจ

การรับรู้และยอมรับบุคคลอื่น ๆ (You're OK.) เป็นการตระหนักและยอมรับในความแตกต่างของบุคคลที่เราเลือกและตัดสินใจที่จะไปเกี่ยวข้องกับด้วย ไม่ว่าจะเป็นคนในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือลูกค้าฯ ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นคนที่มีลักษณะนิสัยที่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเราก็คงตาม คนเราควรที่จะเข้าใจในความคิดและลักษณะที่เป็นจริง ปรับตนเองและอารมณ์ไปในเชิงบวก เพื่อยอมรับในความเป็นเขาเหล่านั้น ให้เกียรติและรับรู้สิ่งที่ตั้งใจที่ทุกคนมีอยู่ รู้จักการวางเฉยในนิสัยที่ไม่ดีหรือสิ่งไม่ดีของเขาที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่องานหรือชีวิตเรา โดยการคิดว่าเขานั่นรวมทั้งบิดา มารดา และอาจารย์ของเขา น่าจะร่วมกันรับผิดชอบในสิ่งไม่ดีนั้นเอง

2. การยอมรับและสร้างความภูมิใจในสังคมและงานของตน

เป็นการสร้างใจให้เกิดความภาคภูมิใจในสังคม และหน้าที่การงานที่ตนเองตัดสินใจเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ เพราะความภูมิใจจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ดี จะมีสมองคิดตามสิ่งที่ตั้งใจ ที่ใดมีสมองก็จะเกิดการกระทำตามสมองนั้น สังคมก็จะได้รับการพัฒนา คนเราจะพยายามพัฒนางานที่ตนรักอยู่ตลอดเวลา แต่ในขณะที่เรามีความภาคภูมิใจอยู่นั้นก็ต้องมีระบบความคิดที่ยอมรับคำวิจารณ์และข้อตำหนิดด้วย เพราะมนุษย์ย่อมมีโอกาสผิดพลาดได้ จึงควรปรับอารมณ์ให้คิดที่จะนำคำวิจารณ์นั้นมาปรับปรุงและถือว่าผู้วิจารณ์นั้นได้ทำประโยชน์ให้กับเรา เนื่องจากคำวิจารณ์จะเป็นเสมือนกระจกส่องหลังที่จะทำให้เรามองเห็นจุดบอดหรือข้อด้อยที่เราอาจจะมองข้ามไป คำวิจารณ์จึงเป็นข้อมูลที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นได้

จากวิธีการคิดเชิงบวกที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าบุคคลจะเกิดการคิดเชิงบวกได้จากการรับรู้และยอมรับในความสามารถของตนเอง รวมถึงการฝึกฝนหรือกำกับตนเองให้มีมุมมองชีวิตที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เชื่อมั่นในตนเอง เชื่อมั่นและศรัทธาในความดีงาม แม้การคิดเชิงบวกจะมีลักษณะของความเป็นนามธรรมและเป็นเรื่องภายในจิตใจที่เกี่ยวข้องกับมุมมองที่มีต่อตนเองและสังคม แต่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการที่หลากหลายวิธีการ หลักประการสำคัญก็คือการสร้างเชื่อมั่นให้กับตัวเองบนพื้นฐานการคิดในทิศทางที่ดี มองและรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริงเป็นเหตุเป็นผล บนพื้นฐานของความดีงามและสร้างสรรค์

1.5 การวัดการคิดเชิงบวก

ในการวัดการคิดเชิงบวก พบว่า สก็อตต์ เวนเทอร์ลลา นักวิชาการด้านการคิดเชิงบวกได้ร่วมมือกับองค์กรทีมที่ปรึกษาการออกแบบแบบทดสอบ สมาชิกของศูนย์ฟิลเซ็นเตอร์และนักตรวจวัดทางจิตวิทยา พัฒนาแบบทดสอบความคิดเชิงบวกขึ้นมาเพื่อใช้ในการตรวจวัดความถี่ของการใช้การคิดเชิงบวกของบุคคลในแต่ละคุณลักษณะด้วยการแยกแยะลักษณะจำเพาะทางพฤติกรรมบางอย่างที่สามารถตรวจวัด ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงการมีคุณลักษณะทั้ง 10 ประการ ได้แก่ ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณธรรม การสำรวจความตั้งใจ การมองโลกในแง่ดี ความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่น ความกล้าหาญ ความมั่นใจ ความอดทน และความสุขุม โดยแบบทดสอบดังกล่าวได้รับการพัฒนาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องจนพัฒนาเป็นแบบวัดการคิดเชิงบวกฉบับสมบูรณ์ ที่ประกอบไปด้วยคำถาม 50 ข้อ จากคุณลักษณะการคิดเชิงบวก 10 ประการ โดยคุณลักษณะการคิดเชิงบวกแต่ละคุณลักษณะมีพฤติกรรมบ่งชี้ 5 ข้อ ลักษณะของแบบทดสอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 6 ระดับ ระดับความถี่ของพฤติกรรม โดยพฤติกรรมบ่งชี้ในข้อคำถามของเวนเทอร์ลลานิยมนำมาเป็นบรรทัดฐานในแบบทดสอบการคิดเชิงบวกเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ทำการศึกษาและวัดการคิดเชิงบวกในประเทศไทยหลายท่าน อาทิเช่น ประภัสสราภา จันทรวงศา (2548) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการเรียนของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา ศิริรัตน์ ธนบรรเจิดสิน (2548) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการเลี้ยงดูทารกของมารดาที่มีบุตรคนแรกที่ทำงานบริษัทเอกชน, จีตติรัตน์ อัสวเกียรติ (2548) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร และสรนัย สุพรรณรัตนรัฐ (2548) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับทัศนคติต่ออบายมุข 6 และทัศนคติต่อการพนันฟุตบอลของนิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สัจจา ประเสริฐกุล (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกตามตัวแปรเพศ อัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อวิรุทธ์ ผลทรัพย์. (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 นุชนาถ หอมหนู (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และศิรินยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ทั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่ใช้ข้อคำถามจากแบบทดสอบความคิดเชิงบวก ของสก็อตต์ เวนเทอร์ลลา กล่าวคือ ประภัสสราภา จันทรวงศา, ศิริรัตน์ ธนบรรเจิดสิน, จีตติรัตน์ อัสวเกียรติ และ สรนัย สุพรรณรัตนรัฐ ได้ร่วมมือกันสร้างแบบวัดความคิดเชิงบวก

เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ โดยคัดเลือกข้อคำถามจากแบบทดสอบความคิดเชิงบวกของสก็อตต์ เวนเทรลลา จำนวน 10 ข้อ และสร้างเพิ่มจากแนวคิดของนักคิด นักการศึกษาท่านอื่น รวมเป็นแบบวัดความคิดเชิงบวกจำนวน 28 ข้อ ส่วนสัจจา ประเสริฐกุล (2551) และ ศิริญา จีระเจริญพงศ์ (2556) ใช้ข้อคำถามจากแบบทดสอบความคิดเชิงบวก ของ สก็อตต์ เวนเทรลลา ในองค์ประกอบที่เลือกมาทำการศึกษา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแบบทดสอบความคิดเชิงบวกของสก็อตต์ เวนเทรลลา ถูกนำมาใช้ทดสอบการคิดเชิงบวกสำหรับงานวิจัยส่วนใหญ่ เนื่องจากมีการนิยามองค์ประกอบที่ชัดเจนและมีข้อคำถามที่ไม่มากเกินไป

1.6 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

1.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกของ สก็อตต์ เวนเทรลลา

แนวความคิดที่ทันสมัยของการคิดเชิงบวกเริ่มต้นขึ้นจากศาสตราจารย์นอร์แมน

วินเซนต์ พิล นักจิตวิทยาและผู้ก่อตั้งศูนย์ฟิลเซนเตอร์เพื่อการดำรงชีวิตของชาวคริสเตียน ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการคิดบวก (The father of positive thinking) การคิดเชิงบวกของฟิลนั้นมีหลักการที่ดั่งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาและจิตวิทยาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความหมายของการคิดบวกในมุมมองของฟิลนั้นมีความหมายสอดคล้องกับความศรัทธาของคริสต์ศาสนาที่เชื่อว่าทุกสิ่งสามารถเป็นไปได้ด้วยศรัทธาแห่งพระเจ้า โดยศรัทธาแห่งพระเจ้าสามารถผลักดันความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง ส่วนจิตวิทยานั้นมีบทบาทเสริมเพื่อให้บุคคลสามารถสัมผัสและสื่อสารกับพระเจ้าโดยผ่านกระบวนการทางจิตเป็นสำคัญ โดยในระยะแรกพบว่าผลงานที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกของฟิลยังคงมีลักษณะกระจัดกระจายอยู่ในผลงานเขียนของท่านซึ่งมีจำนวนมาก สก็อตต์ เวนเทรลลา (Scott Ventrella) ซึ่งเป็นนักวิชาการทางด้านการคิดเชิงบวกและมีความศรัทธาในแนวคิดของฟิล ได้ทำการวิจัยและรวบรวมผลงานของศาสตราจารย์นอร์แมน วินเซนต์ พิล เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม จนเป็นที่มาของคุณลักษณะคุณลักษณะเฉพาะ 10 ประการของการคิดเชิงบวก ได้แก่ (เวนเทรลลา. 2545: 101-131)

1.การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง ความเชื่อและความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีแม้ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก คับขันหรือท้าทายก็ตาม

2.ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึง การมีความสนใจ พลังในแง่บวก แรงปรารถนาหรือแรงกระตุ้นส่วนตัวสูงในการกระทำสิ่งต่างๆ

3.ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง ต่อผู้อื่น และ/หรือต่อพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่า ซึ่งคอยให้การสนับสนุน การชี้แนะแนวทาง เมื่อบุคคลนั้น

4.ความยึดมั่นในคุณธรรม (Integrity) หมายถึง การกระทำภายใต้คำมั่นสัญญาที่มีต่อความซื่อสัตย์ ความเปิดเผย และความยุติธรรม ตามมาตรฐานของบุคคลนั้นๆ

5.ความกล้าหาญ (Courage) หมายถึง ความเต็มใจในการลองเสี่ยงและเอาชนะความกลัว แม้ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะไม่แน่นอน

6.ความมั่นใจ (Confidence) หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในตนเองถึงความสามารถ สมรรถภาพและศักยภาพของตนเอง

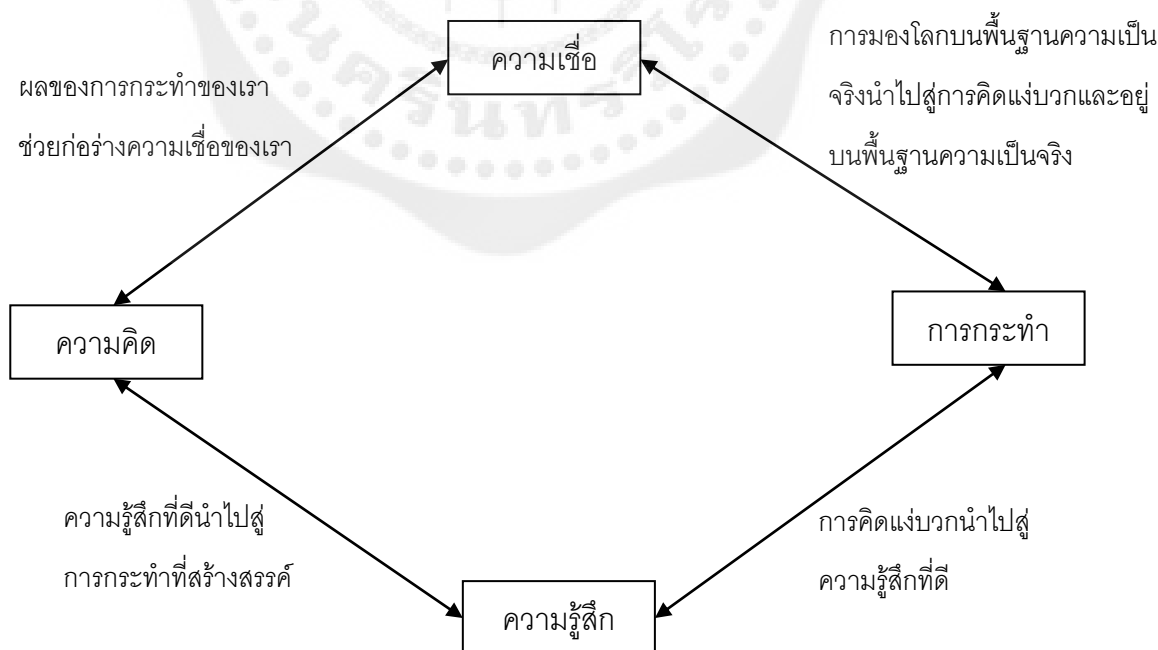
7.ความมุ่งมั่น (Determination) หมายถึง การมุ่งดำเนินให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือสิ่งที่เป็นในชีวิตอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

8.ความอดทน (Patience) หมายถึง ความเต็มใจในการรอคอยโอกาส ความพร้อม หรือผลลัพธ์จากการกระทำของตนเองหรือของผู้อื่น

9.ความสุขุม (Calmness) หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งความเยือกเย็นและเฝ้าหาความพอเหมาะ พอควรในการโต้ตอบกับความยากลำบาก ความท้าทายหรือวิกฤตการณ์ต่างๆ

10.การสำรวจความตั้งใจ (Focus) หมายถึง การเอาใจจดจ่ออยู่กับการกระทำให้บรรลุเป้าหมายตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง

คุณลักษณะทั้ง 10 ประการนี้ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ของความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ

ที่มา: เวนเทอร์ลล่า. (2545). *อาณาจักรแห่งความคิดเชิงบวกในโลกธุรกิจ*. หน้า 12.

โดยความสัมพันธ์ของความเชื่อ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำกับคุณลักษณะทั้ง 10 ประการของการคิดเชิงบวกว่ามีลักษณะเป็นวงกลมที่เรียงตามลำดับได้ทั้งแบบตามเข็มนาฬิกาและทวนเข็มนาฬิกา โดยจุดเริ่มต้นของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น ความรู้สึกกลัวหาญน่าจะนำไปสู่การกระทำที่พึงพอใจ ตรงไปตรงมาและเหมาะสมกับกาลเทศะ ผลลัพธ์ของการกระทำจะเป็นเหมือนดังข้อมูลที่ป้อนให้กับความเชื่อของบุคคลนั้น (เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และโลกที่เกี่ยวข้อง) หากการกระทำประสบผลสำเร็จ ความเชื่อซึ่งส่งผลไปสู่ความคิดที่นำไปสู่ความรู้สึกกลัวหาญจะได้รับการสนับสนุน หากการกระทำนั้นล้มเหลว ความเชื่อนั้นก็อาจถูกปรับเปลี่ยนไปหรือในอีกกรณี เช่น เมื่อบุคคลแสดงราวกับว่าเขามีคุณลักษณะในแง่บวกที่ดีประการหนึ่งคือ ความมุ่งมั่น ด้วยการกระทำดังกล่าวสามารถกระตุ้นความรู้สึกในเรื่องความมุ่งมั่นได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งมันสามารถไปกระตุ้นความคิดในเรื่องความมุ่งมั่นต่อไป ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปก็จะพัฒนาไปเป็นความเชื่อว่าคุณคนนั้นมี ความมุ่งมั่นจริงๆโดยไม่ว่าจะหมุนไปในทิศทางใดก็ตามหัวใจสำคัญของการคิดเชิงบวกก็คือการทำให้ความเชื่อของบุคคลนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตอันนำไปสู่การเกิดขึ้นของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก 10 ประการ ได้แก่ ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณธรรม การสำรวจความตั้งใจ การมองโลกในแง่ดี ความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่น ความกล้าหาญ ความมั่นใจ ความอดทนและความสุขุม

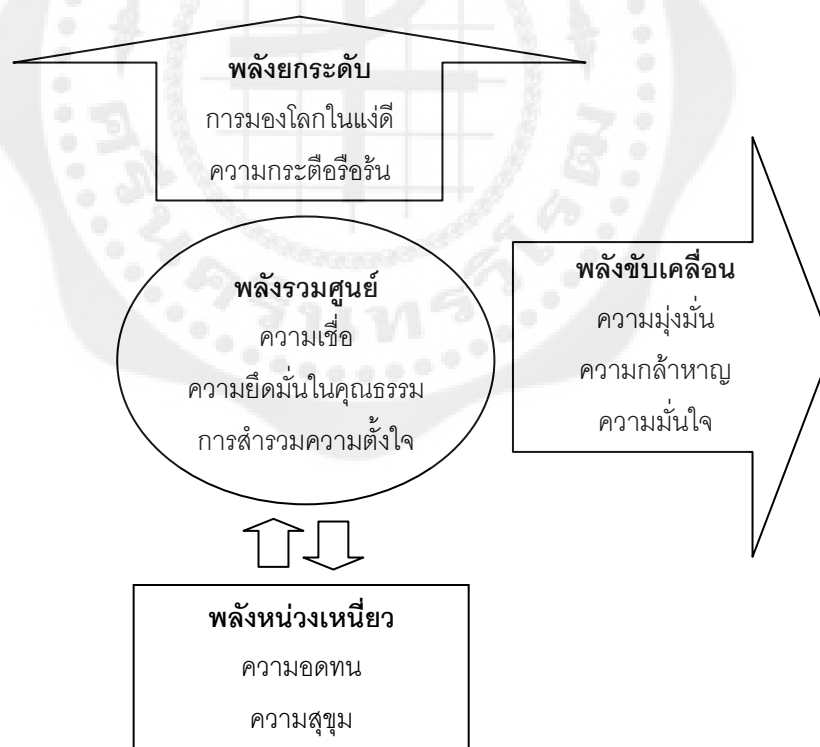
เวนเทอร์ลล่า (2545: 129-273) ได้แบ่งคุณลักษณะทั้ง 10 ประการของการคิดเชิงบวกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.พลังรวมศูนย์ (Centering Power) คือพลังในการหยุดนิ่งก่อนที่จะมีมาตรการใดๆ เป็นขั้นตอนของการวางแผน พลังรวมศูนย์ของเรามาจากที่ที่ลึกลงไปภายในตัวเรา และเตรียมเราให้พร้อมกับการเผชิญกับความท้าทาย ทั้งที่ล่วงรู้ได้และไม่อาจล่วงรู้ล่วงหน้าซึ่งรอคอยเราอยู่ การครอบครองพลังอันแข็งแกร่งเหล่านี้ช่วยให้เราต่อกรกับความท้าทายต่างๆด้วยความเชื่อมั่นที่แน่นแฟ้นและอย่างไม่แปรผัน พลังรวมศูนย์ประกอบด้วยความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณธรรมและการสำรวจความตั้งใจ

2.พลังยกระดับ (Uplifting Power) คือพลังในการกระตุ้นตัวเราเองทั้งในด้านจิตใจ ร่างกายและจิตวิญญาณในขณะที่เราเคลื่อนเข้าหาสิ่งที่ยิ่งใหญ่ มันเป็นรูปแบบหนึ่งของแรงกระตุ้นเตือนตนเอง เมื่อเราต้องทำบางสิ่งบางอย่างที่เราไม่ปรารถนาจะทำหรือเมื่อหนทางที่ต้องฝ่าฟันเต็มไปด้วยขวากหนามและความไม่แน่นอน ในขณะที่บางครั้งเราต้องการพลังยกระดับเพื่อช่วยให้เราเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ในขณะที่บางครั้งเราต้องการมันเมื่อเรารู้สึกว่าเราติดอยู่ในความเบื่อหน่ายคลายสุข พลังยกระดับมีอยู่ภายในกายของเราเสมอ การดึงมันออกมาใช้จะช่วยให้อุปสรรคและความชะงักงันที่เราทุกคนต้องประสบพบเจอไปได้ พลังยกระดับประกอบด้วยมุมมองโลกในแง่ดีและความกระตือรือร้น

3.พลังขับเคลื่อน (Driving Power) คือพลังในการกระทำการใดๆด้วยความกล้าหาญและเด็ดขาด พลังขับเคลื่อนต้องใช้ความมุ่งมั่น ความกล้าหาญและความมั่นใจเป็นเชื้อเพลิง คุณลักษณะ 3 ประการนี้ เป็นสิ่งทำให้การกระทำกิจการงานให้สำเร็จผล ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นหากเราไม่ลงมือปฏิบัติ หากเราใช้พลังขับเคลื่อนเราจะเริ่มต้นและมีความตั้งใจเพื่อต่อสู้กับความยากลำบาก พลังขับเคลื่อนคือสิ่งสำคัญที่สุดในการรอดพ้นจากการดิ้นรนในชีวิตประจำวันและความท้าทายที่เราประสบ ซึ่งอาจบั่นทอนความพากเพียรราบบั้นที่ดีที่สุดของเราไปได้ พลังขับเคลื่อนประกอบด้วยความมุ่งมั่น ความกล้าหาญ และความมั่นใจ

4.พลังหน่วงเหนี่ยว (Holding Power) คือพลังในการดำรงความสม่ำเสมอแม้กระทั่งอารมณ์ของเราะหว่างช่วงเวลาของการรอคอยหรือในช่วงที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก หากเรานำพลังหน่วงเหนี่ยวมาใช้ในเวลาที่เหมาะสม กับคนที่เหมาะสมและภายใต้สถานการณ์ที่เหมาะสม จะทำให้เราประสบความสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน เมื่อเราอยู่ในสภาวะพุ่งชนทางจิตใจ เราจะมีอารมณ์อดทนอดกลั้นต่อผู้อื่นและสถานการณ์ต่างๆน้อยลง ดังนั้นความอดทนและความสุขุมต้องมาพร้อมกันทั้งคู่ พลังหน่วงเหนี่ยว ประกอบด้วย ความอดทนและความสุขุม

ภาพประกอบ 4 พลังแห่งการคิดบวก

ที่มา: เวนเทอร์ลล่า. (2545). *อำนาจแห่งความคิดเชิงบวกในโลกธุรกิจ*. หน้า 131.

โดยคุณลักษณะต่างๆรวมตัวกันเป็นกลุ่มๆตามธรรมชาติ ตามความสัมพันธ์กันตามลำดับขั้นตอนต่างๆในการวางแผนและลงมือกระทำเพื่อรับกับสถานการณ์ที่ท้าทาย พลังรวมศูนย์คือพลังหยุดนิ่งก่อนที่จะมีมาตรการใดๆ เป็นขั้นตอนของการวางแผน พลังยกระดับคือพลังในการกระตุ้นตัวเราเองทั้งในด้านจิตใจ ร่างกายและวิญญาณ ในขณะที่เราเคลื่อนเข้าหาสิ่งที่ยิ่งใหญ่ พลังขับเคลื่อนคือพลังในการกระทำใดๆด้วยความกล้าหาญและเด็ดขาด พลังห่วงเหี่ยวคือพลังในการดำรงความสม่ำเสมอ แม้กระทั่งอารมณ์ของเราจะหว่วช่วงระยะเวลาของการรอคอยหรือช่วงเวลาที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก โดยพบว่าคุณลักษณะต่างๆมีความสัมพันธ์กันในระดับที่แตกต่างกันออกไป

จากแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลลา จะเห็นได้ว่าการคิดเชิงบวกประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 10 ประการ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความกระตือรือร้น ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณธรรม ความกล้าหาญ ความมั่นใจ ความมุ่งมั่น ความอดทน ความสุขุม และการสำรวจความตั้งใจ โดยแต่ละองค์ต่างก็มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของบุคคล องค์ประกอบในส่วนของความเชื่อจัดได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เพราะการกระทำทุกอย่างของคนเรามักเริ่มต้นที่ความเชื่อ อันนำไปสู่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ โดยความเชื่อนี้ประกอบไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อกันว่าตนเองมีพลังอำนาจลึกลับๆอยู่ภายในที่สามารถดึงออกมาใช้ได้ ความสงสัยไม่แน่ใจตนเองอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ผิดศีลธรรม สร้างความไม่ไว้วางใจ สกัดกั้นไม่ให้คนมีเป้าหมายและไม่อาจบรรลุในเป้าหมายที่วางไว้ เป็นตัวกีดขวางคุณลักษณะอื่นๆเช่น ความมั่นใจ ความมุ่งมั่น ความกล้าหาญ เป็นต้น ความเชื่อมั่นในผู้อื่น การขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้ร่วมงานก็อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไปไม่ถึงเป้าหมายที่ต้องการและความเชื่อในอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่า เช่น ความเชื่อในเรื่องของการประกอบกรรมดีย่อมส่งผลกรรมที่ดีเป็นพลังช่วยให้ตนเองประสบผลสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังได้ โดยความเชื่อที่เหมาะสมที่สุดคือความเชื่อที่ดังามและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้การสร้างเสริมความเชื่อที่ถูกต้องทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อความดังามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก

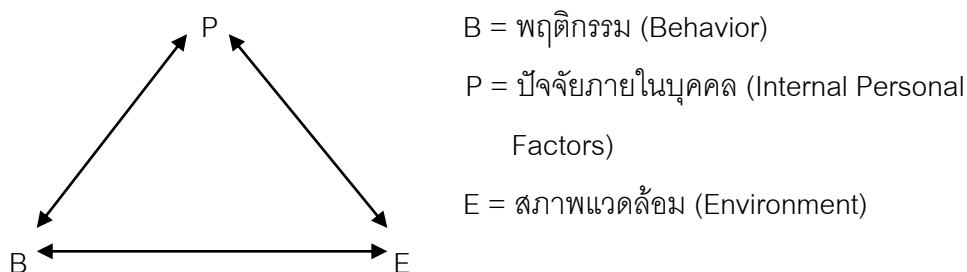
1.6.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

แบนดูรา (Bandura, 1963, อ้างถึงใน สุรางค์ ไควตระกูล, 2554: 235-236) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า “การเรียนรู้โดยการสังเกต” หรือ “การเลียนแบบ” และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัวเสมอ แบนดูราอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกัน โดยแบนดูราพบจากการทดลองว่าสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยการสังเกตคือ ผู้เรียนจะต้องเลือกสังเกตสิ่งที่ต้องการเรียนรู้

โดยเฉพาะ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนจะต้องมีการเข้ารหัส (encoding) ในความทรงจำระยะยาวได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเองเรียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย (metacognitive) แบบดูราจึงสรุปว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นกระบวนการทางการรู้คิดหรือพุทธิปัญญา (cognitive processes) แบบดูรามีความเห็นว่าทั้งสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่าๆกัน คนเรามีปฏิสัมพันธ์ (interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆตัวเราเสมอ การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต (observational learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งมีชีวิตเท่านั้น อาจเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นทางโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพการ์ตูน หรือหนังสือต่างๆก็ได้ นอกจากนี้คำบอกเล่าด้วยคำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ การเรียนรู้โดยการสังเกตไม่ใช่การลอกแบบจากสิ่งที่สังเกตโดยผู้เรียนไม่คิดคุณสมบัติของผู้เรียนที่มีความสำคัญ เช่น ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้าและสามารถสร้างรหัสหรือกำหนดสัญลักษณ์ของสิ่งที่สังเกตเก็บไว้ในความจำระยะยาวและสามารถเรียกใช้ในขณะที่ผู้สังเกตต้องการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

ประการแรก แบบดูราเห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย 3 ส่วน คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) โดยปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ต้องเป็นไปในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) แต่ไม่จำเป็นต้องมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกันหรือเกิดขึ้นพร้อมๆกัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ (Bandura. 1989, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 48-49)

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ปัจจัยภายในบุคคลและสภาพแวดล้อม

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. หน้า 48.

กรีนนัซ (Greenough; et al. 1987, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 49-50) ได้อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่กำหนดซึ่งกันและกันที่ละคู่ โดยคู่แรกระหว่าง $P \leftrightarrow B$ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมายและความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม สิ่งที่คุณคิด เชื่อและรู้สึก จะกำหนดว่าคุณจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ในขณะเดียวกันการกระทำของคุณก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของคุณ ลักษณะของร่างกายและระบบการรับรู้และระบบประสาทมีผลต่อพฤติกรรมและศักยภาพของคุณ เช่นเดียวกับระบบการรับรู้และโครงสร้างของสมองก็ปรับเปลี่ยนได้โดยประสบการณ์ทางพฤติกรรมเช่นกัน การกำหนดซึ่งกันและกันของ $E \leftrightarrow P$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคุณและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของคุณนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยอิทธิพลทางสังคม ที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์โดยผ่านตัวแบบการสอนและชักจูงทางสังคม ขณะเดียวกันบุคคลจะกระตุ้นปฏิกิริยาสนองตอบที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ จากลักษณะทางกายภาพของเขา เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศและความสนใจของร่างกาย ที่ค่อนข้างจะแยกออกจากสิ่งที่เขาพูดและกระทำ นอกจากนี้การสนองตอบนั้นยังขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานภาพทางสังคมของเขาอีกด้วย เช่น เด็กที่ถูกมองว่าเป็นเด็กก้าวร้าวจะกระตุ้นให้เพื่อนมีปฏิกิริยาตอบสนองที่แตกต่างไปจากเด็กที่ถูกมองว่าไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานภาพทางสังคมของเขาและลักษณะที่ปรากฏนั้นสามารถมีผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมก่อนที่เขาจะพูดหรือกระทำการใดนั้นเอง ส่วนการกำหนดซึ่งกันและกันของ $B \leftrightarrow E$ เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ในชีวิตประจำวันของเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขของสภาพแวดล้อม ในขณะเดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วย สภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลใดๆต่อบุคคลจนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น เนื่องจากทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้นบุคคลจึงเป็นทั้งผู้ก่อให้เกิดและเป็นทั้งผลิตผลของสภาพแวดล้อม การมีผลซึ่งกันและกันนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจากเดิมซึ่งมองว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็ก เช่นใดมาเป็นทั้งผู้ปกครองและเด็กมีอิทธิพลต่อกันและเช่นใดแทน

ประการที่สอง แบนดูราให้ความสนใจแตกต่างของการเรียนรู้ (learning) และการกระทำ (performance) ว่าความแตกต่างนี้สำคัญมาก เพราะคนอาจจะเรียนรู้หลายอย่างแต่ไม่กระทำ แบนดูราสรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำสม่ำเสมอ (2) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ (3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำเพราะไม่เคยเรียนรู้จริงๆ ประการสุดท้าย แบนดูราไม่

เชื่อว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะคงตัวอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน (Bandura. 1986; อ้างอิงจาก สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544: 238-239)

นอกจากนี้แบนดูราได้อธิบายว่าธรรมชาติของบุคคลจะมีความสามารถพื้นฐาน 5 ประการ คือ ประการแรก ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ (symbolizing capability) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเก็บประสบการณ์ต่างๆที่ตนได้รับไว้เป็นรูปแบบสัญลักษณ์ เพื่อนำมาใช้ชี้แนะในการกระทำครั้งต่อไป ความสามารถในการนำรูปแบบสัญลักษณ์ออกมาใช้จะทำให้บุคคลสามารถแสดงการกระทำจากความคิดของตน แต่อย่างไรก็ตามความคิดนี้อาจจะทำให้บุคคลล้มเหลวหรือประสบความล้มเหลวขึ้นอยู่กับทักษะการใช้เหตุผลของบุคคลและการได้ข้อมูลไม่เพียงพอ เป็นต้น ประการที่สอง ความสามารถในการสังเกตเห็นผลกรรมที่คนอื่นได้รับ (vicarious capability) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมและผลกรรมจากการกระทำของผู้อื่น โดยนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติและควบคุมแบบแผนพฤติกรรมของตนต่อไป ประการที่สาม ความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า (forethought capability) บุคคลจะมีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งมีผลให้พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายและมีการคิดล่วงหน้าอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ บุคคลยังสามารถทำนายผลกรรมตามความคาดหวังของตน มีการตั้งเป้าหมายและวางแผนการกระทำในอนาคต ซึ่งความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้านี้ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจและสามารถบังคับตนเองเพื่อให้เกิดแนวทางในการแสดงพฤติกรรมของตนต่อไป ประการที่สี่ ความสามารถในการบังคับตนเอง (self-regulatory capability) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมหรือกำกับตนเอง ให้แสดงพฤติกรรมไปตามแนวทางของตนโดยใช้กระบวนการทางปัญญา และสร้างสรรค์แรงจูงใจสำหรับตนในการจัดกระทำกับเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลจะถูกควบคุมจากมาตรฐานภายในที่ตนตั้งไว้ ดังนั้นเมื่อเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างการกระทำและมาตรฐานที่ตนตั้งไว้แล้วปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นภายในตนเองก็จะได้รับการประเมินเพื่อนำไปสู่แนวทางการกระทำของตนต่อไป ประการสุดท้าย ความสามารถในการสะท้อนความมีสติของตนเอง (selfreflective capability) เป็นความสามารถที่ทำให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ความรู้ต่างๆรอบตัว รวมทั้งสามารถประเมิน แก้ไข และคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง ทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ (Bandura. 1977, อ้างอิงจาก จิตตานันท์ ติกุล. 2545: 42-43)

จากแนวคิดพื้นฐานที่แบนดูรานำเสนอนั้นเน้นว่าพฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีผลมาจากกระบวนการทางความคิดภายในตัวบุคคล อันได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความคาดหวัง เป็นต้น ถ้ากระบวนการทางความคิดภายในตัวบุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ด้วยแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทฤษฎีการ

เรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราจึงได้เสนอแนวคิดในการสร้างการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ 3 ประการ คือ (Bandura. 1989, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 50-60)

1.แนวคิดของการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) แบนดูรามีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนเราเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ โดยตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลนั้นสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง และ (2) ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ โดยตัวแบบนั้นสามารถทำหน้าที่ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือการยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมได้

2.แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation) เป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการตนเอง เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยแบนดูรามีความเชื่อว่าการพฤติกรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มนุษย์สามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยผลกรรมที่เขาหามาเองเพื่อตัวสำหรับตัวเขา ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้คือการกำกับตนเอง

3.แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy) อันเป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้และตัดสินความสามารถของตนเองในการจัดการและกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบนดูรามีความเชื่อว่าการตัดสินใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ การรับรู้ความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวตัดสินความสามารถของการกระทำนั้นว่าจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างไร ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวกำหนดแบบแผนกระบวนการรู้คิด กระบวนการจูงใจ กระบวนการด้านความรู้สึกและกระบวนการเลือกเมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามสูง บุคคลที่การรับรู้ความสามารถของตนสูงจะมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นโอกาสที่จะจูงใจตนเอง มีสภาวะอารมณ์ที่ดีและพร้อมที่เลือกกิจกรรมที่ทำทนายเพื่อให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรานั้น พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมใดๆ ก็ตามจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบซึ่งจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตน ที่จัดเป็นองค์ประกอบทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาเรื่องการคิดเชิงบวกซึ่งจัดเป็นพฤติกรรมภายในจึงมีความเหมาะสมที่จะนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเข้ามาใช้กำหนดกรอบของการวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อ

การคิดเชิงบวก โดยได้นำตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมและตัวแปรภายในตัวบุคคลมาศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแปรเหล่านั้นต่อการคิดเชิงบวก โดยรายละเอียดของแต่ละตัวแปรได้นำเสนอในหัวข้อถัดไป

1.6.3 วิธีคิดตามหลักพุทธธรรมเรื่องสมาธิภาวนา

พุทธธรรมเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการให้มนุษย์รู้จักทุกข์และการดับทุกข์ โดยมีแนวทางให้มนุษย์รู้จักตนเองและทำความเข้าใจตนเอง เข้าใจถึงกฎธรรมชาติ โดยศึกษาถึงธรรมชาติของมนุษย์แบบองค์รวมระบบของการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสรรพสิ่งต่างๆตามกฎธรรมชาติบนพื้นฐานความเป็นไปได้ด้วยเหตุและผลตามความเป็นจริง ทั้งนี้เป็นการศึกษาจากภายในตัวตนของมนุษย์ โดยมีเป้าหมายให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องอันนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีงามและมีความสุขที่แท้จริง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2556: 1-4) ได้กล่าวถึงความสุขที่แท้จริงในแนวทางของพุทธศาสนาว่าเกิดจากการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง คือจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทั้งต่อตนเองและต่อสภาพแวดล้อม บุคคลที่ดำเนินชีวิตได้ถูกต้องย่อมมีชีวิตที่ดีงามและมีความสุขที่แท้จริง ซึ่งเป็นความสุขที่เอื้อต่อการเกิดมีความสุขของผู้อื่นด้วย โดยการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องมี 4 ด้าน คือ

1. ในแง่ของการล่วงพ้นปัญหา ได้แก่ แก้ปัญหาเป็น
2. ในแง่ของการทำกรรม ได้แก่ คิดเป็น พูดเป็น/สื่อสารเป็น ทำเป็น
3. ในแง่ของการรับรู้ ได้แก่ ดูเป็น ฟังเป็น ตมเป็น ลิ้มเป็น สัมผัสเป็น คิดเป็น
4. ในแง่ของการเสพหรือบริโภค ได้แก่ กินเป็น ใช้เป็น บริโภคเป็น เสวนา-คบหาเป็น

โดยการรู้จักคิดหรือคิดเป็นนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยในแง่ของการรับรู้ ความคิดเป็นจุดศูนย์รวมของข้อมูลทั้งหมด เป็นที่วินิจฉัยและนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปปรุงแต่งสร้างสรรค์และใช้การต่างๆ ส่วนในแง่ของกรรมหรือระบบการกระทำ ความคิดเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การแสดงออกทางการพูดและการกระทำ และเป็นศูนย์กลางในการกำหนดหรือบังคับให้พูดและกระทำตามที่คิดหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างระบบทั้งสองคือ ความคิดเป็นศูนย์กลางเป็นจุดประสานเชื่อมต่อระหว่างระบบการรับรู้และระบบการกระทำ การรู้จักคิดหรือคิดเป็นจึงเป็นศูนย์กลางที่บริหารการดำเนินชีวิตและควบคุมการปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งหมด อันนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและดีงาม โดยลักษณะสำคัญที่เป็นตัวตัดสินคุณค่าของการรู้จักทำหรือทำเป็นก็คือความพอดี ในการดำเนินชีวิตพอดีหรือการปฏิบัติพอดีในทางพุทธศาสนาเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งมีความหมายเป็นอันเดียวกันกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม คือ มรรคหรืออริยมรรค อันเป็นทางดำเนินชีวิตที่ดีงามอันนำไปสู่ความสุขที่แท้จริง ในกระบวนการของการฝึกฝนความรู้จักคิดหรือคิดเป็นซึ่งเป็นตัวนำ

จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นตลอดจนความเชื่อที่ถูกต้อง เรียกว่า สัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นแกนนำของชีวิตที่ดียามทั้งหมด

สัมมาทิฐิ เป็นองค์หนึ่งในอริยมรรค (มรรค 8) ซึ่งแปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอริยชนหรือวิธีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2556: 4)

1. สัมมาทิฐิ คือ เห็นชอบ หมายถึง ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดียาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ

2. สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบ หมายถึง ความคิด ความดำริตริตrongหรือคิดการต่างๆที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่เศร้าหมองขุ่นมัว เป็นไปในทางสร้างสรรค์ประโยชน์สุข

3. สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ หมายถึง การพูดหรือแสดงออกทางวาจาที่สุจริต ไม่ทำร้ายผู้อื่นตรงตามความจริง ไม่โกหกหลอกลวง ไม่ส่อเสียด ไม่ใส่ร้าย ไม่หยาบคาย ไม่เพ้อเจ้อเลื่อนลอย แต่สุภาพนุ่มนวล ชวนให้เกิดไมตรีสามัคคีกัน ถ้อยคำที่มีเหตุผล เป็นไปในทางสร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์

4. สัมมากัมมันตะ คือ กระทำชอบ หมายถึง การกระทำที่ดียาม สุจริต เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้ายกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดียาม ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดี ทำให้สังคมสงบสุข

5. สัมมาอาชีวะ คือ อาชีพชอบ หมายถึง การประกอบอาชีพสุจริต ไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น

6. สัมมาวายามะ คือ พยายามชอบ หมายถึง การเพียรพยายามในทางที่ดียามชอบธรรม คือ การหลีกเลี่ยง ป้องกันสิ่งชั่วร้าย อกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรละเลิก กำจัดสิ่งชั่วร้าย อกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างสรรค์สิ่งดีงามหรือกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมสิ่งดีงามหรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนเพียบพร้อมไปด้วยปัญญา

7. สัมมาสติ คือ ระลึกรู้ชอบ หมายถึง การมีสติกำกับตัว คุมใจไว้ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำในเวลานั้นๆ ระลึกได้ถึงสิ่งที่ดียาม สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์หรือธรรมที่ต้องใช้ในเวลานั้นๆ เวลา นั้นๆ ไม่หลงไหล เลื่อนลอย ไม่ละเลยหรือปล่อยตัวปล่อยใจ โดยเฉพาะสติที่กำกับทันต่อพฤติกรรมของร่างกาย ความรู้สึก สภาพจิตใจและความนึกคิดของตน

8. สัมมาสมาธิ คือ จิตมั่นชอบ หมายถึง ความมีจิตตั้งมั่น จิตใจดำเนินอยู่ในกิจในงานหรือในสิ่งที่กำหนดได้สม่ำเสมอ แน่วแน่ เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบ บริสุทธิ์ ผ่องใสนุ่มนวล เข้มแข็งพร้อมที่จะใช้งานทางปัญญาอย่างได้ผลดี

ตามหลักการของอริยมรรค สัมมาทิฏฐิเป็นองค์ประกอบข้อแรกและเป็นข้อที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากทิฏฐิ คือ ความเห็น ความเข้าใจ ที่มีอิทธิพลและมีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิต และสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก สามารถนำชีวิต สังคมหรือมนุษยชาติทั้งหมดไปสู่ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง หลุดพ้น หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ ทิฏฐิ เป็นตัวชักจูงและกำหนดชีวิต ทั้งในด้าน รับเข้าและด้านแสดงออก กล่าวคือ บุคคลจะมองเห็นโลกและชีวิตเป็นอย่างไร จะปฏิบัติต่อโลกและชีวิตนั้นอย่างไร ล้วนแล้วแต่ต้องใช้ในการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งก็คือสัมมาทิฏฐิ (นวทมล สังข์แก้ว 2555: 29) สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (2556: 4-5) ที่ได้กล่าวถึงสัมมาทิฏฐิว่า เป็น ทศนะ ความคิดเห็น แนวคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดำรง ถูกต้องมองเห็นทั้งหลายตาม เหตุปัจจัย สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ โดยสัมมาทิฏฐิเป็นกระบวนการที่ดำเนิน ไปภายในตัวบุคคลและเป็นแกนนำของกระบวนการแห่งการศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดำรง เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม สอดคล้องกับความเป็นจริง อันนำไปสู่การคิด การพูด การกระทำและการแสดงออกที่ถูกต้อง ดำรง เกื้อกูล นำไปสู่การดับทุกข์ แก้ไขปัญหาได้ โดยสัมมาทิฏฐิ แยกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่

1.ทศนะ ความคิดเห็น ทฤษฎี ความเชื่อถือ ความนิยม ค่านิยม จำพวกที่เชื่อหรือยอมรับรู้ การกระทำและผลการกระทำของตนหรือสร้างความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เป็นความเห็นชอบตามคลองธรรม เรียกว่า กัมมัชสกตาสัมมาทิฏฐิ เป็นสัมมาทิฏฐิระดับโลกีย์ เป็นขั้น จริยธรรม

2.ทศนะ แนวความคิด ที่มองเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย ความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันหรือตามที่มันเป็น ไม่เอนเอียงไปตามความชอบ ความชังของตนหรือตามที่อยากให้มันเป็นหรือไม่อยากให้มันเป็น เป็นความรู้ ความเข้าใจที่สอดคล้อง กับความเป็นจริงแห่งธรรมดา เรียกว่า สัจจานุโลมิกญาณ เป็นสัมมาทิฏฐิระดับโลกุตระ เป็นขั้น สัจธรรม

สัมมาทิฏฐิจัดเป็นแกนนำและเป็นฐานแห่งกระบวนการของการศึกษา กระบวนการ ดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน เรียกว่า ไตรสิกขา คือ

1.อิทธิลสิกขา (ศีล) คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกายวาจาและอาชีวะ

2.อิทธิจิตตสิกขา (สมาธิ) คือ การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม เสริมสร้างคุณภาพ สมรรถภาพและสุขภาพของจิต

3.อิทธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) คือ การฝึกอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้ความเป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ทำให้แก้ไขปัญหไปตามแนวทางเหตุผล

รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่างๆ ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระผ่องใสเบิกบาน

สัมมาทิฐิมีความสำคัญมากที่สุดเ็นที่เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางอันเป็นประมวลหลักความประพฤติหรือระบบจริยธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนา ซึ่งความเป็นทางสายกลางที่แท้จริงที่มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ชัดเจนคือ ความดับทุกข์หรือภาวะหลุดพ้น เป็นอิสระไร้ปัญหา โดยมีมรรคเป็นระบบความคิดและระบบการกระทำหรือการดำเนินชีวิตที่ตรงจุด ให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย และโดยเหตุที่ความเป็นทางสายกลางขึ้นอยู่กับความมีเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติจึงต้องรู้จุดหมายจึงจะเดินทางไปได้ ทางสายกลางจึงต้องใช้ปัญญาในการพิจารณา โดยเริ่มต้นด้วยการมีสัมมาทิฐิ คือเริ่มด้วยความเข้าใจปัญหาของตนเองและรู้จุดหมายที่จะเดินทางไป ด้วยเหตุนี้ความสำคัญของสัมมาทิฐิจึงอยู่ที่การเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา หากไม่เริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิก็จะมีมัชฌิมาปฏิปทา และถ้าไม่ดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทาแล้วมนุษย์ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จหรือไม่สามารถดับทุกข์ได้นั่นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 525-528) นอกจากนี้ยังสามารถสรุปได้ว่าสัมมาทิฐิเหมือนกับรุ่งอรุณ เมื่อรุ่งอรุณเกิดขึ้นแล้ว ก็เป็นอันว่าจะต้องมีความสว่างของเวลากลางวันต่อมาเป็นแน่นอน สัมมาทิฐิก็เหมือนรุ่งอรุณของอริยมรรคองค์อื่นๆ ทั้งหมด คือจะทำให้ อริยมรรคองค์อื่นๆ เป็นไปได้อย่างถูกต้อง เพราะเริ่มต้นด้วยสัมมาทิฐิคือความเห็นถูกต้องแล้ว สัมมาทิฐิเปรียบเสมือนกับผู้นำทาง คือจะนำให้อริยมรรคองค์อื่นๆ หรือหัวข้อธรรมอื่นๆ ในองค์อริยมรรคทั้งหลายนั้นเดินไปถูกต้อง สะดวกและรวดเร็วขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528: 19-20)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมมาทิฐิ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2556: 8-9) ได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ ตามหลักพุทธธรรมว่าประกอบไปด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ

1. **ปรโตโฆสะ** หมายถึง เสียงจากผู้อื่นหรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก ได้แก่ การสั่งสอน แนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา ข่าวสาร คำชี้แจงอธิบายจากผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เลียนแบบจากแหล่งต่างๆ ภายนอก โดยแหล่งสำคัญของการเรียนรู้ประเภทนี้ ได้แก่ พ่อแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน คนแวดล้อมใกล้ชิด บุคคลมีชื่อเสียง คนที่ได้รับความนิยมนิยมนในด้านต่างๆ สื่อมวลชนต่างๆ สถาบันทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น ที่แนะนำหรือเป็นตัวอย่างในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ปัจจัยข้อนี้จัดเป็นองค์ประกอบฝ่ายนอกหรืออาจเรียกว่า ปัจจัยทางสังคม บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดีมีคำเรียกเฉพาะว่ากัลยาณมิตร ตามปกติ

กัลยาณมิตรจะทำหน้าที่เป็นผลดี ประสบความสำเร็จแห่งปรโตโมสะได้ ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับการสอนหรือผู้เรียน เรียกว่าวิธีการเรียนรู้ในข้อนี้ว่า วิธีการแห่งศรัทธา

2.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคายหรือคิดถูกวิธี เป็นการคิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทางของปัญญา คือการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ เช่น ตามที่สิ่งนั้นๆมันเป็นของมัน โดยวิธีคิดหาเหตุปัจจัยผล สืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะ สิ่งนั้นๆออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย โดยไม่เอาความรู้สึกด้วย ตัณหาอุปาทานของตนเองเข้าจับหรือเคลือบคลุม ทำให้เกิดความตึงและแก้ปัญหาได้ โดยจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบฝ่ายภายในหรือปัจจัยภายในตัวบุคคล เรียกว่า วิธีการแห่งปัญญาอันเกิดจากการคิด

โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐิขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสองปัจจัย กล่าวคือ สำหรับคนสามัญซึ่งปัญญาไม่แก่กล้าย่อมต้องอาศัยการแนะนำชักจูงจากผู้อื่นและคล้อยตามคำแนะนำชักจูงที่ฉลาดได้ง่าย แต่ก็ต้องฝึกหัดให้สามารถใช้ความคิดอย่างถูกวิธีด้วยตนเองได้ด้วยจึงจะก้าวหน้าไปถึงที่สุดได้ การเกิดสัมมาทิฐิจึงต้องเริ่มต้นจากปรโตโมสะ (ปัจจัยภายนอกหรือกัลยาณมิตร) อันนำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายในหรือวิธีการแห่งปัญญาอันเกิดจากการคิด) อันเป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการสร้างศรัทธาและอาศัยศรัทธาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ความมีกัลยาณมิตรจะนำไปสู่การได้สัจธรรมหรือคำสอนคำชี้แจงต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อธรรมคือหลักความจริงหรือความตึงที่แสดงนั้นเป็นจริงหรือตึงความจริง หรือแสดงได้ดีมีเหตุผล ผู้รับฟังนั้นก็เกิดศรัทธา เมื่อผู้นั้นมีศรัทธาก็จะเกิดพฤติกรรมของการทำตามหรือเลียนแบบ โดยเป็นการจุดประกายให้เกิดการคิดพิจารณาด้วยตนเอง มองสิ่งทั้งหลายตามภาวะและเหตุปัจจัย อันนำไปสู่การเกิดขึ้นขององค์ประกอบภายในหรือปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ โยนิโสมนสิการ โดยเมื่อโยนิโสมนสิการเกิดขึ้นแล้ว กระบวนการก็ดำเนินก้าวหน้าต่อไปจนถึงที่สุด ระหว่างนี้กัลยาณมิตรก็อาจคอยช่วยประคับประคองชี้ช่องทางเสริมโยนิโสมนสิการนั้นไปเรื่อยๆจนสามารถก้าวไปสู่สัมมาทิฐิได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนคนที่มีปัญญาแก่กล้าย่อมรู้จักโยนิโสมนสิการได้ดีกว่า การเกิดสัมมาทิฐิจึงอาจเริ่มต้นจากโยนิโสมนสิการได้เลย แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยคำแนะนำหรือตัวแบบที่ถูกต้องเป็นเครื่องนำทางในเบื้องต้นและเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วขึ้นในการไปสู่สัมมาทิฐิได้

**จุดเริ่มต้น
หรือแหล่งที่มาของการศึกษา**

กระบวนการของการศึกษา

ภาพประกอบ 6 กระบวนการแห่งการศึกษา

ที่มา: พระพรหมคุณาภรณ์. (2556). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. หน้า 15.

จากการศึกษาในเรื่องของสัมมาทิฐิ จะเห็นได้ว่าสัมมาทิฐิเป็นพื้นฐานหรือเป็นบ่อเกิดแห่งความดีงามหรือกุศลธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรมทั้งมวล โดยสัมมาทิฐิและการคิดเชิงบวกมีความหมายที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดที่ดีงาม เป็นการมองและรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้บุคคลมีการคิด การพูด การกระทำและการแสดงออกที่ถูกต้อง ดีงามและสร้างสรรค์ โดยอิงอยู่กับบริบทของความศรัทธาและมุมมองของการนิยามความหมายของคำว่าความสุขและความดีงาม ซึ่งมีมุมมองที่แตกต่างกันไปตามเชื้อชาติและหลักคำสอนของแต่ละศาสนา ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาเรื่องการคิดเชิงบวกจึงมีความเหมาะสมที่จะนำแนวคิดทางพุทธธรรมเข้ามาใช้ร่วมกำหนดกรอบของการวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกที่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยนำตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมอันได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตร และตัวแปรภายในตัวบุคคล ได้แก่ โยนิโสมนสิการ มาศึกษาอิทธิพลของตัวแปรเหล่านั้นต่อการคิดเชิงบวก ซึ่งรายละเอียดของแต่ละตัวแปรได้นำเสนอในหัวข้อถัดไป

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกในต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงประโยชน์ผลของการคิดเชิงบวกที่มีต่อบุคคลในแง่ต่าง ๆ อาทิเช่น สุขภาพกาย พบว่า แซสโตร (Zastrow. 1979: 127) พบว่าความคิดเชิงบวกเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาโรค สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ทำให้รู้สึกสงบ เพื่อการรู้สึกตัวและลดความวิตกกังวลได้, ซีไวเออร์และคณะ (Scheier; & others. 1989: 1024 - 1040) พบว่ากลุ่มตัวอย่างคนไข้ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหลอดเลือดหัวใจที่มองโลกในแง่ดีจะฟื้นตัวและสามารถกลับมาทำกิจกรรมได้ตามปกติเร็วกว่าผู้ที่มองโลกในแง่ร้าย, ไพรซ์ (Price. 2001: online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีอายุที่ยืนยาวกับการคิดเชิงบวก พบว่าการคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีอายุที่ยืนยาว และคนที่มองโลกในแง่ลบมีอัตราการเสี่ยงต่อความตายสูงกว่าคนที่มองโลกในแง่บวก, เบส (Bas. 2004: online) ได้ศึกษาการรักษาความเครียดด้วยพลังการคิดเชิงบวก พบว่าอารมณ์และความคิดที่เป็นลบ เช่น ความโกรธ ความกลัว ความวิตกกังวล ความกดดันและความอิจฉาริษยา จนทำให้เกิดสารพิษสะสมในร่างกาย อันเป็นที่มาของโรคร้ายต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยพลังแห่งการคิดเชิงบวกสามารถลดปัญหาความเจ็บป่วยอันเกิดจากอารมณ์ที่เป็นลบต่างๆได้

ในด้านสุขภาพจิต พบว่า ชูเอ็ต (Schuet. 1997: 67) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การคิดเชิงบวกสามารถช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น ความเครียด ความเจ็บปวด ความเมื่อยล้า โดยพบว่า การคิดเชิงบวกสามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน, ฮาจูและโบลิน (Harju & Bolen. 1998; อ้างถึงใน พจนนพร ฤณอมวุฒิศักดิ์ 2552: 28) ศึกษาผลกระทบของการมองโลกในแง่ดีเปรียบเทียบกับภาวะการเผชิญปัญหาและองค์ประกอบด้านระดับคุณภาพชีวิต พบว่าผู้ที่มองโลกในแง่ดีสูงจะมีสุขภาพดี คุณภาพชีวิตสูงและใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการกระทำ เปลี่ยนมุมมองปัญหาไปในทางบวก ส่วนผู้ที่มองโลกในแง่ดีจะมีความไม่พึงพอใจกับคุณภาพชีวิตของตน ใช้วิธีการไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาและตีความ, ไลท์ซี (Lightsey. 1999: online) ทำการวิจัยพบว่า การคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่ปกป้องบุคคลให้พ้นจากความเครียดและการเกิดอารมณ์เสีย โดยการคิดเชิงบวกสามารถทำนายนถึงความสุขและการเห็นคุณค่าของตนเองได้, โตรอนโต้ (Toronto. 2002) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกกับความวิตกกังวลและโรคซึมเศร้า พบว่า การคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์ทางลบกับกับความวิตกกังวลและโรคซึมเศร้า, นาซิม และ รูชี (Naseem; & Ruhi: 2010: 42-61) ได้พิจารณาวรรณกรรมเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกในการเผชิญกับความเครียดและผลลัพธ์สุขภาพ พบว่าจิตวิทยาเชิงบวกเป็นมิติใหม่ที่เน้นการคิดเชิงบวก อารมณ์เชิงบวกและพฤติกรรมที่เป็นบวกจะช่วยเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในโดเมนต่างๆ เช่น การทำงาน การเผชิญปัญหาความเครียดและสุขภาพ โดยการ

คิดเชิงบวกจะทำให้ความเครียดเป็นอันตรายน้อยลง รับมือกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ, บอนฟิกริโอ (Bonfiglio. 2005: 3456) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการมองโลกในแง่ดีและการมองโลกในแง่ร้ายมีความสำคัญต่อการปรับตัวของเด็กในปัจจุบัน ผลความสัมพันธ์ของการมองโลกในแง่ดีและการมองโลกในแง่ร้ายไปยังความต้องการทางสังคมของเด็ก ผลการศึกษาพบว่าครู เพื่อนและตัวนักเรียน รายงานการมองโลกในแง่ดี และเพื่อนรายงานการมองโลกในแง่ร้ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับดัชนีสุขภาพกาย การรายงานด้านการมองโลกในแง่ดีและการรายงานความก้าวร้าวและปัญหาภายนอกของครูมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่มีครูรายงานปัญหาทางสังคม เด็กคนที่มองโลกในแง่ดีมากกว่าจะมีอัตราการมีปัญหาและการก้าวร้าวที่น้อย

ในส่วนของปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวก พบว่ามีรายงานการวิจัยในเชิงของปัจจัยเชิงสาเหตุน้อยมาก ทั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใกล้เคียง คือ การมองโลกในแง่ดี อาทิเช่น

เชียร์และคาร์เวอร์ (Scheier; & Carver. 1985: 219-247) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองและการมองโลกในแง่ดี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นช่วงอายุ 15-18 ปี จำนวน 324 คน ใช้แบบวัด Rosenberg's RSES ผลการวิจัยพบว่า การมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ($r = .48$) และจากการศึกษาทำให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศหญิง ($r = .60$) สูงกว่าชาย ($r = .33$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพศทำให้เกิดความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 ตัว

สติเฟิน (Stepien. 1999: 1-2) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระหว่างการมองโลกในแง่ดีของเยาวชนกับการรายงานตนเองรวมถึงความสัมพันธ์กับพ่อแม่ เพื่อน กิจกรรมทางโรงเรียน การต่อต้านทางสังคม และพฤติกรรมเสี่ยง และความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่แสดงออก โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บในปี 1992 และปี 1997 จากกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกันของวัยรุ่น อายุ 15-18 ที่คือนักเรียนโรงเรียนมัธยม พบว่า 1) ไม่มีความแตกต่างระหว่างระดับค่าเฉลี่ยของการมองโลกในแง่ดีของวัยรุ่นในการศึกษา 1 ('92) และ 2 ('97) รวมทั้งระหว่างชายและหญิงในการศึกษาแต่ละคน 2) ในการศึกษาครั้งแรก ('92), การมองโลกในแง่ดีของเด็กชายได้เกี่ยวข้องเฉพาะกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ สำหรับเด็กหญิงมีตัวแปรจากการทำงานด้านจิตสังคมของพวกเขา (คือการรับรู้ความต้องการและการควบคุมของผู้ปกครอง, ผลการเรียนและทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน , การสนับสนุนจากเพื่อน พฤติกรรมเสี่ยงและต่อต้านสังคมและความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่) 3) การเปลี่ยนแปลงในการศึกษาครั้งที่สอง ('97) พบว่า สำหรับเด็กผู้ชายพบ 3 ตัวแปรใหม่ที่ปรากฏในแบบจำลองการถดถอยการรับรู้ความสามารถของตน ได้แก่ ค่าของความเป็นอิสระ ความคาดหวังของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สำหรับเด็กหญิงพบว่าการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์กับ

ความรุนแรงของพฤติกรรมต่อต้านสังคมและความต้องการของผู้ปกครองที่คล้ายกับรุ่นก่อนหน้าห้าปีก่อน ตัวแบบการถดถอยนี้ ยังมีตัวแปร เช่น การรับรู้ความสามารถของตน จำนวนเพื่อนสนิทและการเริ่มต้นมีเพศสัมพันธ์

สตีเฟิน (Stepien, 2000: online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับการมองโลกในแง่ดีในวัยรุ่น ซึ่งการศึกษานี้พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการมองโลกในแง่ดีของวัยรุ่นผู้ซึ่งเมื่อ 8 ปีก่อนเป็นวัยรุ่นที่มีสุขภาพดีในการศึกษาครั้งแรกเรื่อง “คุณและสุขภาพ” โดยใช้แบบสอบถามของสตีเฟิน และเมื่อเวลาผ่านไป 8 ปี ในวัยรุ่นชาย 159 คน วัยรุ่นหญิง 157 คน พบว่า ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของชีวิตการมองโลกในแง่ดีของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง และเมื่อเวลาผ่านไป 8 ปี ในกลุ่มหญิงมีระดับค่าเฉลี่ยของการมองโลกในแง่ดีลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าระหว่างการมองโลกในแง่ดีของกลุ่มวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($r = 0.66$)

แอนเน มาคิกากาสและคณะ (Anne Makikangas; & et al. 2004: 556-575) ได้ศึกษาข้อมูลจากลูกจ้างเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง รูปแบบการอธิบายเพื่อการมองโลกในแง่ดีและภาวะสุขภาพ ซึ่งมีจุดประสงค์ในการติดตามข้อมูลจากลูกจ้างชาวฟินแลนด์จำนวน 426 คน ภายในระยะเวลา 1 ปี ผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบ(Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและการมองโลกในแง่ดีมีความสัมพันธ์กันสูงเมื่อวิเคราะห์ในช่วงเวลาที่เปลี่ยนไป (ช่วงเวลาที่ 1, $r = .90$, ช่วงเวลาที่ 2, $r = .87$) และผลของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างบุคลิกภาพภาวะทางจิตใจและลักษณะอาการทางร่างกาย โดยใช้การวิเคราะห์ Structural Equation Modeling (SEM) พบว่าเมื่อช่วงเวลาเปลี่ยนไปผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบยึดหยุ่น ทำให้ระดับภาวะจิตใจลดลง นอกจากนี้ยังพบว่าในช่วงเวลาที่ 1 ผู้ที่มีลักษณะอาการทางร่างกายในระดับสูงจะสามารถทำนายภาวะทางจิตใจในช่วงเวลาที่ 2 ได้ในระดับสูงเช่นกัน

แคปปร่าและคณะ (Caprara; et.al. 2005: 30-43) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกและความสุขในชีวิตของเด็กวัยรุ่นในประเทศอิตาลี โดยเป็นการศึกษาในระยะยาว (longitudinal) เก็บข้อมูล 2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 2 ปี ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกมากที่สุดได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านครอบครัว (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของเพศชายและหญิงเท่ากับ 0.19, 0.20) และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านสังคม (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของเพศชายและหญิงเท่ากับ 0.15, 0.12) โดยการคิดเชิงบวกในการวัดครั้งแรกมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวกในการวัดครั้งที่ 2 (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของเพศชายและหญิงเท่ากับ 0.47, 0.52) และพบว่าการคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิต

เลียวนาร์ด (Leonard. 2012: 10–17) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมต้นในประเทศอินโดนีเซีย โดยศึกษาจากตัวแปร การได้รับคำชื่นชมจากสังคม การคิดเชิงบวกและอัตมโนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ การคิดเชิงบวกและอัตมโนทัศน์ ส่วนตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ การได้รับคำชื่นชมจากสังคม ผ่านตัวแปรการคิดเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

งานวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกภายในประเทศ พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปัจจัยเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกในหลายงานวิจัยด้วยกัน แต่ทั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่เลือกศึกษาในกลุ่มบุคคลในวัยทำงานและกลุ่มนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 และไม่พบงานวิจัยใดนำแนวคิดทางพุทธธรรมมาใช้เป็นทฤษฎีในการวิจัยเลย อาทิเช่น

กรกช เกษแม่นกิจ (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงบวกกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กของผู้บริหารระดับกลาง ศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานผลิตเม็ดพลาสติกชนิดพีวีซี และโรงงานในเครือ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานระดับผู้บริหารระดับกลาง ได้แก่ หัวหน้างาน วิศวกร รองผู้จัดการ และผู้จัดการที่ปฏิบัติงานในปี พ.ศ. 2546 - 2547 จำนวน 175 คน ผลการศึกษพบว่า 1) ผู้บริหารระดับกลางที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเชิงบวกไม่แตกต่างกัน 2) ผู้บริหารระดับกลางที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเชิงบวกไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารระดับกลางที่มีอายุงานในองค์กรที่แตกต่างกันมีความคิดเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ผู้บริหารระดับกลางที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความคิดเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ผู้บริหารระดับกลางที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเชิงบวกไม่แตกต่างกัน 6) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กแบบคาดหวังกับเด็กไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงบวกของผู้บริหารระดับกลางอย่างมีนัยสำคัญ แบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตยและแบบรักทะนุถนอมมากเกินไปมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงบวกในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และสุดท้ายคือแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงบวกในทางลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สัจจา ประเสริฐกุล (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกตามตัวแปรเพศ อัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีความคิดเชิงบวกค่อนข้างสูงทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีระดับอัตมโนทัศน์ในกลุ่มสูงและกลุ่มปานกลาง มีระดับความคิดเชิงบวก

ค่อนข้างสูง ส่วนนักเรียนที่มีระดับอัตมโนทัศน์ในกลุ่มต่ำ มีระดับความคิดเชิงบวกปานกลาง อีกทั้งนักเรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตทางลบจะมีความคิดเชิงบวกปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตทางบวกจะมีความคิดเชิงบวกค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเชิงบวกไม่แตกต่างกันอีกด้วย

อิริทธิ์ ผลทรัพย์ (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงบวกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .584 โดยปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความคิดเชิงบวกได้ร้อยละ 34.10 ส่วนปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อความคิดเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .391, .217, .200 และ .101 ตามลำดับ

สุธาสิณี นาคสินธุ์ (2552) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่าองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การยึดมั่นในหลักคุณธรรม การกล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคการควบคุมอารมณ์ที่ดี การยอมรับฟังและให้เกียรติผู้อื่น และการมองโลกในแง่ดี พบว่านักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการคิดเชิงบวกโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค และด้านการยอมรับฟังและให้เกียรติผู้อื่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการมองโลกในแง่ดี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการยึดมั่นในหลักคุณธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า นักเรียนหญิงจะมีการคิดเชิงบวกสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนด้านการมีความเชื่อมั่นในตนเองและด้านการควบคุมอารมณ์ที่ดี พบว่ามีการคิดเชิงบวกไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกันมีการคิดเชิงบวกทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

นุชนาถ หอมหนู (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมองโลกในแง่ดี มีคุณธรรมและกล้าหาญ 2) ความเชื่อ และมุ่งมั่น 3) ความตั้งใจและกระตือรือร้น และ 4) การควบคุมอารมณ์ สุขุมและอดทน โดยพบว่าโดยตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดคือ การอบรมเลี้ยงดู

แบบใช้เหตุผล รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์และลักษณะมุ่งอนาคต ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตและความฉลาดทางอารมณ์ และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการคิดเชิงบวกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 55.30

ศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่าการคิดเชิงบวกได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากการสนับสนุนทางสังคมจากครู การรับรู้ความสามารถของตนเอง ประสบการณ์ชีวิต การกำกับตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .68, .53, .28, .24 และ .23 ตามลำดับ ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการมองโลกในแง่ดีมากที่สุดได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง รองลงมาคือ การกำกับตนเอง การสนับสนุนทางสังคมจากครูและประสบการณ์ชีวิต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .44, .24, .20 และ .15 ตามลำดับ และตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคิดเชิงบวกมากที่สุด ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมจากครู รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ประสบการณ์ชีวิตและการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .49, .24, .13, และ .09 ตามลำดับ โดยสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงการคิดเชิงบวกอธิบายได้ด้วยตัวแปรเชิงสาเหตุภายนอกได้ร้อยละ 70.6

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่าการคิดเชิงบวกหรือการมองโลกในแง่ดีนั้นส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของมนุษย์ กล่าวคือ การคิดเชิงบวกหรือการมองโลกในแง่ดีสามารถลดความเครียด ความวิตกกังวล หรือลดความเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากความเครียด ช่วยลดภาวะซึมเศร้าได้แม้ในผู้ป่วยที่เป็นโรคร้ายแรง การคิดเชิงบวกสามารถลดปัญหาต่างๆจากระดับปกติให้ลดลงได้ ความคิดเชิงบวกจึงเป็นเหมือนตัวปกป้องความเครียดและการเกิดอารมณ์เสีย โดยบุคคลสามารถนำความคิดเชิงบวกไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ผู้ที่ใช้ชีวิตด้วยแนวคิดเชิงบวกจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี นอกจากนั้นยังส่งผลต่อความสำเร็จและความสุขในการใช้ชีวิตในอนาคตอีกด้วย โดยพบว่าการคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่สามารถสร้างและฝึกฝนหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้ทุกเพศทุกวัย เพื่อให้บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้เกิดมุมมองเชิงบวกหรือในแง่ดีมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก สามารถสรุปตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวก ได้ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 สรุปตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงบวกจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การคิดเชิงบวก	แนวคิด/ ทฤษฎี								งานวิจัย								
	Bandura (1963)	พระพรหมคุณาภรณ์ (2556)	Martin Seligman (2006)	Price Pitchett (2001)	Scott Ventrella (254)	นิภา แก้วศรีงาม (2547)	วิรัตน์ ศรีอ่อน (2546)	อารี พันธุ์ณี (2547)	Caprara; et.al. (2005)	Leonard (2012)	Stepien (2000)	ชนิษฐา วิทยานิษฐ์ (2553)	นุชนาถ หอมพูน (2555)	สัจจา ประเสริฐกุล (2551)	สุภาสินี นาคสินธุ์ (2552)	ศิริยา ธีระเจริญพงศ์ (2556)	อริวิทย์ ผลทรัพย์ (2551)
ปัจจัยส่วนบุคคล																	
1.การกำกับตนเอง	✓				✓		✓									.236** (β)	
2.การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง	✓				✓	✓			.190** (β)		.660** (r)					.441** (β)	.391** (β)
3.การคิดแบบโยนิโส มนสิการ		✓			✓												
4.การเห็นคุณค่าใน ตนเอง													.221** (β)				.217** (β)
5.ความเชื่อมั่นในตนเอง																	.101** (β)
6.ลักษณะมุ่งอนาคต													.163** (β)				
7.ความฉลาดทาง อารมณ์													.236** (β)				
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม																	
1.กัลยาณมิตร	✓	✓															
2.ประสบการณ์ชีวิต	✓		✓	✓	✓			✓						129.6* (F)		.151** (β)	
3.การได้รับคำชื่นชม จากสังคม									.664** (β)								
4.การอบรมเลี้ยงดูแบบ ใช้เหตุผล													172** (β)			.235** (β)	
5.การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย																	.200** (β)
6.การสนับสนุนทาง สังคมของครู																.196** (β)	
ด้านคุณลักษณะ																	
1.เพศ				✓								4.54** (t)				6.09** (F)	

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีแนวคิดมาจากแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของสก็อตต์ เวนเทอร์ลลา ที่กล่าวถึงคุณลักษณะเฉพาะ 10 ประการของการคิดเชิงบวก ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความกระตือรือร้น ความเชื่อ ความยึดมั่นในคุณธรรม ความกล้าหาญ ความมั่นใจ ความมุ่งมั่น ความอดทน ความสุขุมและการสำรวจความตั้งใจ โดยแต่ละคุณลักษณะต่างก็มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของบุคคล โดยความเชื่อจัดได้ว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และได้เสนอแนวคิดหรือวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในไว้ 3 ประการ คือ การเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) การกำกับตนเอง (Self-Regulation) และการรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy) และวิธีคิดตามหลักพุทธธรรมในเรื่องสัมมาทิฐิ อันมีความหมายสอดคล้องกับการคิดเชิงบวกและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาและการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกับการสัมผัสเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวก โดยผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดในการกำหนดกลุ่มตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยที่เป็นอิทธิพลกำกับที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตน การกำกับตนเอง และการคิดแบบโยนิโสมนสิการ
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน
2. ปัจจัยที่เป็นอิทธิพลกำกับ ได้แก่ เพศและกลุ่มสาขาวิชา

ปัจจัยภายในตัวบุคคล

2.1 การกำกับตนเอง (Self-Regulation)

ความหมายของการกำกับตนเอง

การกำกับตนเอง (Self-Regulation) เป็นแนวคิดที่สำคัญแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้เป็นผลพวงของการเสริมแรงและการลงโทษจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มนุษย์สามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองด้วยผลกรรมที่เขาหา

มาเองเพื่อตัวสำหรับตัวเขา ซึ่งความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวนี้คือการกำกับตนเอง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 54) จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการให้ความสนใจและให้ความหมายเกี่ยวกับการกำกับตนเอง ไว้ดังนี้

ซังค์ (Schunk. 1991: 348) ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลปฏิบัติและสนับสนุนต่อพฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ความรู้สึกที่มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ

สารานุกรมนานาชาติทางการศึกษา (The International Encyclopedia of Education) เล่มที่ 9 (Hunsen; & Postlethwaite. 1994: 5400) ได้ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่า หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งไปสู่ความมุ่งหมายของแต่ละคนอย่างยืดหยุ่นด้วยตนเอง

เบิร์ก และ วินสเตอร์ (Berk; & Winsler. 1995: 171) ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่าเป็นกระบวนการของการวางแผน การแนะนำและการติดตามที่มีต่อพฤติกรรมและความสนใจด้วยตัวของตัวเอง

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman.1989: 230) ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลตั้งเป้าหมาย บันทึกพฤติกรรมและคิดกลวิธีให้บรรลุเป้าหมายด้วยตนเอง โดยบุคคลจะเป็นผู้ควบคุมกระบวนการนี้ด้วยตนเอง

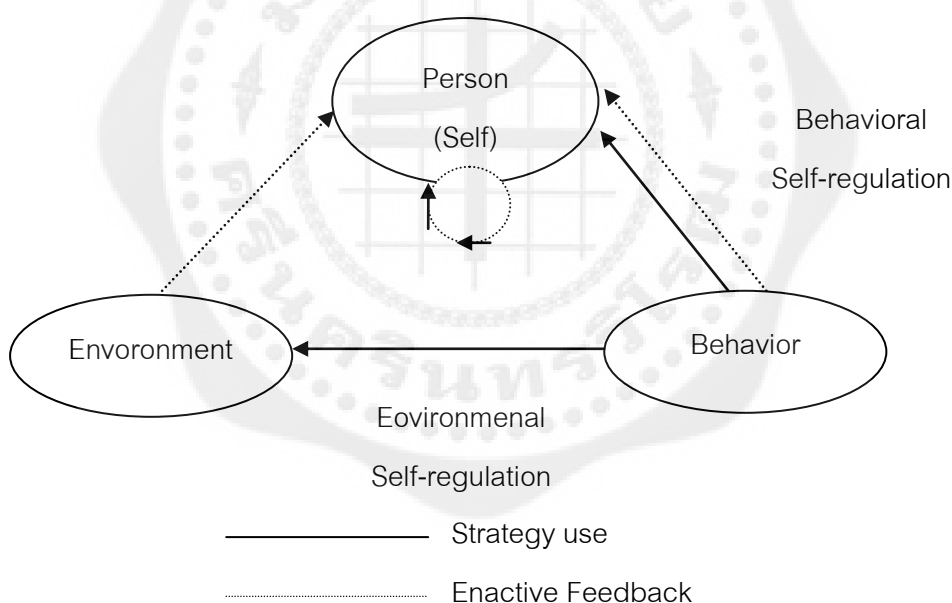
ชนิตา เกตุอำไพ (2549: 9) ได้ให้ความหมายของการกำกับตนเองว่าเป็นกระบวนการในการควบคุมจัดการตนเอง เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากความหมายของการกำกับตนเองของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่าการกำกับตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการเอาใจใส่ จัดจ่อ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองทั้งทางกายและอารมณ์ ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะประสบความสำเร็จ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง

การกำกับตนเองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ซึ่งเชื่อว่าการกำกับตนเองเป็นผลเนื่องมาจากเหตุผลและผลที่เอื้อต่อกันระหว่าง 3 องค์ประกอบตามคำอธิบายของแบนดูรา คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Person) สภาพแวดล้อม (Environment) และพฤติกรรม (Behavior) ของการกำกับตนเองในลักษณะเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน ซึ่งสันนิษฐานไม่ได้ว่ากำหนดเฉพาะองค์ประกอบส่วนบุคคลในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองเท่านั้น แต่ยังมีสิ่งเร้าทางสภาพแวดล้อมและจากผลที่ได้รับจากการกระทำ โดยแบนดูรา (Bandura 1986; อ้างถึงใน ไอฟิน ตนสาถี. 2549: 8) ให้ข้อสังเกตว่าแม้ปัจจัยทั้ง 3 องค์ประกอบทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกัน แต่ก็ไม่ได้

หมายความว่าองค์ประกอบทั้ง 3 จะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน อิทธิพลทางสภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลมากกว่าองค์ประกอบทางพฤติกรรมหรือองค์ประกอบส่วนบุคคลในบางบริบท เช่น ในโรงเรียนที่มีโครงสร้างทางหลักสูตรมากหรือมีข้อจำกัดในการปฏิบัติในห้องเรียน รูปแบบต่างๆของการกำกับตนเอง เช่น การวางแผนหรือการให้รางวัลแก่ตนเองของนักเรียนอาจจะมีผลที่ไม่คล่องตัวในการกำกับตนเอง ในทางตรงกันข้าม โรงเรียนที่มีกฎเกณฑ์บังคับน้อยขององค์ประกอบทางด้านส่วนบุคคลหรือพฤติกรรมอาจจะมีอิทธิพลต่อการกำกับตนเองมากกว่าการกำกับตนเองจะเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนสามารถใช้กระบวนการส่วนบุคคลในการที่จะกำกับพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ซิมเมอร์แมน (Zimmerman, 1989: 300) ที่กล่าวถึงสาเหตุของการกำกับตนเองว่ามีปัจจัยที่เป็นสาเหตุอยู่ 3 ประการ คือ บุคคล สิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยการกำกับตนเองมิได้เกิดจากกระบวนการในตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ในด้านสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ในด้านพฤติกรรมด้วย ในขณะเดียวกันปัจจัยด้านบุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน (Reciprocal) ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 การวิเคราะห์หน้าที่องค์ประกอบ 3 ด้านของการกำกับตนเอง

ที่มา: Zimmerman, Barry J. (1989).). A social Cognitive View of Self-Regulated Academic Learning. *Journal of Educational Psychology*. 81.p. 330.

โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงสิ่งต่อความพยายามที่จะกำกับตนเองส่วนบุคคล ผลการกระทำและสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ระดับความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ในขณะนั้นว่าปัจจัยใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน

องค์ประกอบของกระบวนการในการกำกับตนเอง

แบนดูรา (Bandura. 1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เขียมสุภาษิต. 2553: 54-57) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการกำกับตนเอง ว่าประกอบด้วย 3 กระบวนการย่อย ดังนี้

1. กระบวนการสังเกตตนเอง (Self Observation) บุคคลจะไม่มีอิทธิพลใดๆต่อการกระทำของตนเองถ้าเขาไม่สนใจว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ ดังนั้นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการกำกับตนเอง คือ บุคคลจะต้องรู้ว่าทำอะไรอยู่ เพราะความสำเร็จของการกำกับตนเองและการบันทึกตนเองในกระบวนการสังเกตตนเองนั้นมีด้านต่างๆที่ควรพิจารณาอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน คือ ในด้านของการกระทำ ซึ่งผู้ที่สังเกตตนเองควรจะตัดสินใจว่าควรจะสังเกตตนเองในมิติใดของการกระทำของตน ซึ่งมิติต่างๆของพฤติกรรมที่ควรพิจารณาทำการสังเกตได้แก่ มิติด้านคุณภาพ อัตราความเร็ว ปริมาณ ความริเริ่ม ความสามารถในการเข้าสังคม จริยธรรมและความเปี่ยมเบน ทั้งนี้การที่จะเลือกสังเกตมิติใดของพฤติกรรมนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมายของผู้สังเกตและลักษณะของพฤติกรรมเป็นหลัก โดยนอกจากด้านการกระทำแล้วยังมีด้านของความสม่ำเสมอ ความใกล้เคียงและความถูกต้องด้วย โดยการสังเกตตนเองนั้นทำหน้าที่อย่างน้อยที่สุด 2 ประการ คือ เป็นตัวให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการกำหนดมาตรฐานของการกระทำที่มีความเป็นไปได้จริงและประเมินการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่กระทำอยู่ แต่การที่คนเราจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่นั้นต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การวินิจฉัยตนเอง ซึ่งมักจะพบว่าคนเราไม่ค่อยตระหนักกับสิ่งที่ตนเองกระทำเป็นนิสัย การสังเกตตนเองจะทำให้บุคคลสามารถวินิจฉัยได้ว่าในเงื่อนไขใดควรทำพฤติกรรมใด การวินิจฉัยตนเองนั้นจะนำไปสู่การตัดสินใจว่าพฤติกรรมใดควรจะเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการจูงใจตนเอง ซึ่งพบว่าบางครั้งการสังเกตตนเองก็นำไปสู่การเพิ่มของพฤติกรรมและบางครั้งก็ไม่มีผลของพฤติกรรมที่สังเกตนั้นเลย ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดๆก็น่าจะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจของตนเองด้วย ซึ่งแบนดูรากล่าวว่าการที่คนเราจะเกิดแรงจูงใจนั้นน่าจะขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้

1) ช่วงเวลาระหว่างการเกิดพฤติกรรมและการบันทึกพฤติกรรมตนเอง โดยพบว่าถ้าช่วงเวลาระหว่างการเกิดพฤติกรรมและการบันทึกพฤติกรรมนั้นสั้นก็ย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้ดีขึ้น การที่คนเราให้ความสนใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างทันทีทันใด จะทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ ก็จะส่งผลให้คนเราตัดสินใจว่าควรจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองหรือไม่

2) การให้ข้อมูลป้อนกลับ ข้อมูลที่ป้อนกลับนี้ได้จากการสังเกตตนเอง ซึ่งข้อมูลป้อนกลับที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นควรจะเป็นข้อมูลป้อนกลับที่มีความชัดเจนว่าพฤติกรรมเป้าหมายนั้นได้ก้าวหน้าไปแค่ไหนแล้ว เพราะถ้าข้อมูลป้อนกลับนั้นคลุมเครือก็ย่อมจะไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

3) ระดับของแรงจูงใจ คนที่มีแรงจูงใจสูงก็มีแนวโน้มที่จะตั้งพฤติกรรมเป้าหมายด้วยตนเองและประเมินความก้าวหน้าดังกล่าวด้วยตนเองก็จะทำให้การสังเกตตนเองมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าการที่บุคคลที่ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง

4) คุณค่าของพฤติกรรมที่สังเกต ถ้าพฤติกรรมที่สังเกตนั้นมีคุณค่ามากปฏิกริยาการสนองตอบย่อมสูงเมื่อได้เห็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเองจึงนำไปสู่การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นไม่มีคุณค่าบุคคลก็ย่อมจะไม่สนใจมากนักต่อพฤติกรรมดังกล่าว

5) การเน้นที่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวพฤติกรรมที่สังเกตนั้น ถ้าบุคคลรับรู้ว่ายู่ในความสามารถที่จะควบคุมได้ก็จะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าพฤติกรรมที่บุคคลมีความรู้สึกว่าจะไม่สามารถควบคุมได้

6) ระดับความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมที่สังเกตนั้น ถ้าบุคคลรับรู้ว่ายู่ในความสามารถที่จะควบคุมได้ก็จะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าพฤติกรรมที่บุคคลมีความรู้สึกว่าจะไม่สามารถจะควบคุมได้

2. กระบวนการตัดสินใจ (Judgement Process) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตนเองนั้น จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไม่มากนักถ้าปราศจากกระบวนการตัดสินใจ ถ้าข้อมูลดังกล่าวนั้นเป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจโดยอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลที่ได้มาจากการถูกสอนโดยตรง การประเมินปฏิกริยาตอบสนองทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้นๆและจากการสังเกตตัวเอง นอกจากการตัดสินใจที่ต้องอาศัยมาตรฐานส่วนบุคคลแล้ว ปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจคือการเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิงทางสังคมที่ประกอบด้วยการเปรียบเทียบกับบรรทัดฐานของสังคม การเปรียบเทียบทางสังคม การเปรียบเทียบกับตนเองและเปรียบเทียบกับกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจจะไม่ส่งผลใดๆต่อบุคคล ถ้าพฤติกรรมที่ตัดสินใจนั้นยังไม่มีคุณค่าพอแก่ความสนใจของบุคคล แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นมีคุณค่า การประเมินตนเองก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลทันที อย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะสนองต่อกระบวนการตัดสินใจนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับอารมณ์สาเหตุในการกระทำ บุคคลจะรู้สึกภูมิใจถ้าการประเมินความสำเร็จของการกระทำมาจากความสามารถและการกระทำของเขา และจะรู้สึกไม่พึงพอใจเท่าใดนัก ถ้าการกระทำขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก

3. การแสดงปฏิกริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) การพัฒนามาตรฐานในการประเมินและทักษะในการตัดสินใจนั้นจะนำไปสู่การแสดงปฏิกริยาต่อตนเอง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจในการที่จะ

นำไปสู่ผลบวกทั้งในแง่ของผลที่ได้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้หรือในแง่ของความพึงพอใจในตนเอง ส่วนมาตรฐานภายในของบุคคลจะทำหน้าที่เป็นตัวเกณฑ์ที่ทำให้บุคคลคงระดับการแสดงออกอีกทั้งเป็นตัวจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมไปสู่มาตรฐานดังกล่าวด้วย

การสังเกตตนเอง (Self Observation)	กระบวนการตัดสินใจ ของตนเอง (Judgment Process)	การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction)
ด้านการกระทำ - คุณภาพ - อัตราความเร็ว - ปริมาณ - ความคิดริเริ่ม - ความสามารถในการเข้าสังคม - จริยธรรมความเปี่ยม ความสม่ำเสมอ ความใกล้เคียง ความถูกต้อง	มาตรฐานส่วนบุคคล - ทำท่าย - ชัดเจน - ความใกล้ชิด - ทั่วๆ ไป การกระทำเพื่ออ้างอิง - บรรทัดฐานที่เป็นมาตรฐาน - การเปรียบเทียบทางสังคม - การเปรียบเทียบกับ - ตนเอง - การเปรียบเทียบกับกลุ่ม การให้คุณค่าของกิจกรรม - ให้คุณค่าสูงมาก - กลางๆ - ไม่ให้คุณค่า การอนุมานความสามารถในการกระทำ - แหล่งภายในของตนเอง - แหล่งภายนอกของตนเอง	การประเมิน การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง - ทางบวก - ทางลบ การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองในลักษณะที่รับรู้จริง จับต้องได้ - การให้รางวัล - การลงโทษ ไม่มีปฏิกิริยาต่อตนเอง

ภาพประกอบ 8 กระบวนการย่อยในกระบวนการกำกับตนเอง

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. หน้า 55.

จากกระบวนการในการกำกับตนเองที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การกำกับตนเองประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การสังเกตตนเอง การตัดสินใจกระทำของตนเองและปฏิภริยาสะท้อนของตนเอง ซึ่งทั้งสามกระบวนการทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายและบรรลุตามแผนที่วางไว้และเป็นการปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับตนเอง

แบนดูรา (Bandura. 1986, อ้างอิงจาก เนาวรัตน์ เลิศมณีพงศ์. 2555:23-24) กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำกับตนเองดังนี้

1) ประโยชน์ส่วนตัว (Personal Benefits) เมื่อบุคคลมีพฤติกรรมกำกับตนเองแล้ว บุคคลก็จะได้รับประโยชน์โดยตรงต่อตัวเขาเอง เขาก็จะยึดมั่นต่อการกำกับตนเองจะทำให้กระบวนการกำกับตนเองคงอยู่ได้

2) รางวัลทางสังคม (Social Reward) การที่บุคคลมีพฤติกรรมกำกับตนเองแล้วบุคคลในสังคมให้การยกย่องชมเชย สรรเสริญ ให้เกียรติ ให้การยอมรับหรือให้รางวัล ซึ่งการให้รางวัลทางสังคมเหล่านั้นก็จะมีส่วนช่วยให้กระบวนการกำกับตนเองของบุคคลคงอยู่ได้

3) การสนับสนุนจากตัวแบบ (Modeling Supports) บุคคลที่มีมาตรฐานในการกำกับตนเอง เช่น การพูดจาไพเราะ หากได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่คนอื่นรอบด้านล้วนแต่มีการพูดจาไพเราะด้วยกันคนที่พูดจาไพเราะทั้งหลายเหล่านี้จะมีส่วนช่วยเป็นตัวแบบที่จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน

4) ปฏิภริยาลบจากผู้อื่น (Negative Sanctions) บุคคลที่พัฒนามาตรฐานในการกำกับตนเองขึ้นมาแล้ว หากภายหลังให้รางวัลกับตนเองต่อพฤติกรรมที่ต่ำกว่ามาตรฐานก็จะทำให้บุคคลในสังคมแสดงปฏิภริยาลบต่อตัวเขาปฏิภริยาเหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลย้อนกลับไปใช้มาตรฐานของเดิมของเขาอีก

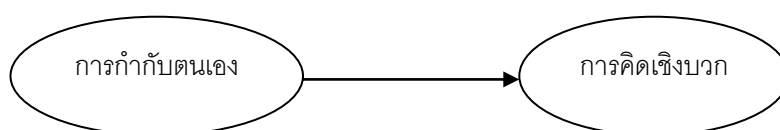
5) การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อม (Contextual Supports) บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งในอดีตเคยส่งเสริมให้ตนกำกับตนเองด้วยมาตรฐานระดับหนึ่งย่อมมีโอกาสกำกับตนเองด้วยมาตรฐานนั้นอีก บุคคลเช่นนี้มีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะมีอิทธิพลให้ตนต้องลดมาตรฐานลงไป

6) การลงโทษตนเอง (Self - Inflicted Punishment) เป็นหนทางช่วยให้บุคคลลดความไม่สบายใจจากการทำผิดมาตรฐานของตนได้ และในหลายๆกรณีก็เป็นการลดปฏิภริยาลบจากผู้อื่นได้ แทนที่จะถูกคนอื่นเหล่านั้นลงโทษเขาโดยตรงคนส่วนมากจะมีความรู้สึว่าการลงโทษตนเองมีความไม่พอใจน้อยกว่าการถูกผู้อื่นลงโทษและในบางกรณีการลงโทษตนเองก็เป็นการกระทำที่ได้รับการชมเชยจากผู้อื่น

การกำกับตนเองกับการคิดเชิงบวก

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเองต่อการคิดเชิงบวก พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับตนเองกับการคิดเชิงบวกสามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูราซึ่งมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) โดยปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม กระบวนการรู้คิด กระบวนการจิตใจ กระบวนการด้านความรู้สึกและกระบวนการในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมของบุคคล ซึ่งหนึ่งในปัจจัยภายในตัวบุคคลนั้นคือ การกำกับตนเอง ดังนั้น แบนดูราจึงให้ความสำคัญแก่การกำกับตนเองในฐานะเป็นตัวแทนของปัจจัยภายในบุคคลในการอธิบายพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่อยู่ในสังคม โดยการกำกับตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยกระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือบุคคลต้องรู้ที่กำลังทำอะไรอยู่จึงจะมีการกำกับตัวเองในทางที่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดีงาม และสร้างสรรค์ การกำกับตนเองทำให้บุคคลสามารถรักษามาตรฐานในการแสดงพฤติกรรมของตนเองคงทนขึ้น ซึ่งทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ยาวนานกว่าการใช้วิธีการควบคุมจากภายนอก โดยผู้ที่สามารถกำกับตนเองได้จะสามารถอดกลั้นต่อสิ่งเข้ายวนจากภายนอกได้ดี และสามารถแผ่ขยายไปยังพฤติกรรมอื่นได้ง่าย (Bandura. 1977, 1986, 1997; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 54-57) สอดคล้องกับแนวคิดของ วิรติ ศรีอ่อน (2546: 41-46) ที่เห็นว่า การคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกฝนตนเองให้มองสิ่งต่างๆในแง่ดี ตนเองว่าดี มองคนอื่นว่าดี อันเป็นขั้นตอนในการกำกับตนเอง และสก็อตต์ เวนเทอร์ลลา (2545: 15) ที่กล่าวว่า ความคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำ ความรู้สึกนำไปสู่การกระทำที่น่าพอใจ ผลลัพธ์ของการกระทำจะเป็นเหมือนดังข้อมูลที่ป้อนให้กับความเชื่อของบุคคลนั้น หากการกระทำประสบผลสำเร็จ ความเชื่อจะส่งผลไปสู่ความคิดและมุมมองทางบวก ทักษะคิดเชิงบวกและเป็นความคิดเชิงบวกในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ที่พบว่า การกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิดข้างต้นและจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่าการกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อการคิดเชิงบวก ดังแสดงในภาพประกอบ 9 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 9 การกำกับตนเองมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก

2.2 การรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy)

ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

การรับรู้ความสามารถของตน (Self- Efficacy) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจความสามารถของตนเองในการจัดการและกระทำพฤติกรรม เพื่อให้สำเร็จได้ผลตามแบบที่กำหนดไว้ (Bandura. 1989; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 57) โดยแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนได้ถูกพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social cognitive theory) โดยแบนดูราเพื่ออธิบายพฤติกรรมของบุคคลอื่นเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย 3 ประการ คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavior) โดยแบนดูรากล่าวว่า การตัดสินใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ การรับรู้ความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวตัดสินใจความสามารถของการกระทำนั้นว่าจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างไร ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวกำหนดแบบแผน กระบวนการรู้คิด กระบวนการตั้งใจ กระบวนการด้านความรู้สึกและกระบวนการเลือกเมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามสูง บุคคลที่การรับรู้ความสามารถของตนสูงจะมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นโอกาสที่จะจูงใจตนเอง มีสภาวะอารมณ์ที่ดี และพร้อมที่เลือกกิจกรรมที่ทำทนายเพื่อให้ตนเองไปสู่เป้าหมาย

สรุปได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตน (Self- Efficacy) หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองว่ามีความสามารถที่จะจัดการกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตน

วิลาลักษณ์ ชั่ววลี (2542: 31-32) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตนว่ามีส่วนในการกำหนดว่าบุคคลจะมีพฤติกรรม แบบแผนในการคิดและมีการตอบสนองทางด้านอารมณ์อย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามสูง ในประเด็นต่อไปนี้

1. กระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) การรับรู้ความสามารถของตนมีผลกระทบต่องานแบบแผนที่สามารถส่งเสริมหรือบั่นทอนผลการปฏิบัติงานได้ บุคคลจะตีความสถานการณ์และคาดการณ์ในอนาคตอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับว่าเขามีความเชื่อในความสามารถของตนอย่างไร คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถสูงจะมองสถานการณ์ที่เขาพบว่าเป็นโอกาส มองภาพความสำเร็จและให้เป็นสิ่งท้าทายทางกรกระทำของเขา ส่วนคนที่ตัดสินใจว่าตนเองด้อยความสามารถจะตีความสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนว่าเป็นความเสี่ยงและมีแนวโน้มจะมองเห็นภาพความล้มเหลวอยู่ในอนาคต การคิดในทางลบของผู้ที่รู้สึกว่าตนด้อยความสามารถจะทำลายแรงจูงใจในตนเองและทำลายผลการปฏิบัติงานด้วย เพราะเป็นการยากที่บุคคลจะประสบความสำเร็จถ้ายังมีความสงสัยในความสามารถของตนเองอยู่

2. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ความสามารถที่จะจูงใจตนเองและกระทำตามที่ตั้งเป้าหมายจะมีพื้นฐานมาจากกระบวนการคิด ขณะที่คิดการณ์ในอนาคตจะทำให้เกิดแรงจูงใจและการกระทำของตนเองได้ กล่าวคือ สิ่งที่เราคิดเอาไว้ล่วงหน้าจะถูกเปลี่ยนให้เป็นสิ่งจูงใจและการกระทำซึ่งจะถูกควบคุมด้วยกระบวนการกำกับตนเอง แรงจูงใจส่วนใหญ่ของมนุษย์เกิดจากการคิดและเชื่อในความสามารถของตนอันเป็นพื้นฐานของแรงจูงใจ บุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองและตั้งเป้าหมายไว้สูงจะมีแรงจูงใจในการกระทำและจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าคนที่สงสัยในความสามารถของตนเอง

3. กระบวนการด้านความรู้สึก (Affective Process) การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางอารมณ์โดยผ่านการควบคุมตนเองทางด้านความคิด การกระทำและความรู้สึก ในด้านการคิด ความเชื่อในความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อความสนใจและการตีความเหตุการณ์ในชีวิตที่อาจให้ความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบได้ และมีผลต่อการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะควบคุมความคิดทางลบที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ด้วย ในด้านการกระทำ การรับรู้ความสามารถของตนเองจะจัดการกับสภาวะทางอารมณ์ โดยการส่งเสริมการกระทำที่มีประสิทธิภาพเพื่อเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ได้ ส่วนด้านความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ว่าคุณสามารถทำให้สภาวะทางอารมณ์ของคุณที่ดีหรือไม่

4. กระบวนการเลือก (Selection Process) บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงกิจกรรมและสภาพการณ์ที่เขาเชื่อว่ายากเกินความสามารถของเขา และบุคคลจะกระทำกิจกรรมและเลือกสิ่งแวดล้อมที่เขาแน่ใจว่ามีความสามารถที่จะจัดการได้ ผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะเลือกกิจกรรมที่ยังมีความท้าทายกระบวนการทั้งสี่ โดยปกติจะทำงานร่วมกันมากกว่าการแยกจากกันในการกำกับพฤติกรรมมนุษย์

โดยกระบวนการทั้ง 4 โดยปกติจะทำงานร่วมกันในการกำกับพฤติกรรมมนุษย์ สอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1986; อ้างถึงใน สมใจ ธนเกียรติมงคล. 2553: 40-41) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อบุคคล ดังนี้

1. การเลือกกระทำพฤติกรรม (Choice Behavior) ในชีวิตประจำวันบุคคลจะต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าเขาจะกระทำพฤติกรรมใด นานแค่ไหนและในสภาพการณ์ใดบ้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง บุคคลมีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงงานหรือสถานการณ์ที่เขาเชื่อว่าเกินความสามารถของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันบุคคลก็เลือกที่จะทำงานนั้นถ้าเขาเชื่อว่าเขามีความสามารถเพียงพอที่จะทำงานนั้นได้สำเร็จ การที่บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองสูงเกินจริงมักจะประสบความล้มเหลวในการทำงานทำให้เกิดภาวะการณ์เครียด ส่วนบุคคลที่รับรู้ความสามารถของตนเองต่ำก็มักจะขาดความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน

2. การใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) การรับรู้ความสามารถของบุคคลเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลต้องใช้ความพยายามมากเท่าไรและจะใช้ความมุ่งมั่นเผชิญกับอุปสรรคหรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจนานแค่ไหนในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ บุคคลที่รับรู้ว่ามีความสามารถสูงจะมีความกระตือรือร้นและใช้ความพยายาม ความมุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าบุคคลที่รับรู้ความสามารถต่ำ และการที่บุคคลใช้ความพยายามและมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ตลอดเวลา บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จสูง

3. กระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ (Thought Patterns and Emotional Reactions) การตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในระหว่างที่กระทำพฤติกรรมและมีผลต่อการจัดการกับสภาพแวดล้อมในภายหน้าของเขา บุคคลที่รับรู้ว่ามีตนเองมีความสามารถสูงจะมีความพยายามและเอาใจใส่ในการกระทำพฤติกรรม เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคบุคคลจะยิ่งใช้ความพยายามมากขึ้น ส่วนบุคคลที่รับรู้ว่ามีตนเองมีความสามารถต่ำจะมีแนวโน้มที่จะมีปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อตนเองในทางลบ เช่น ไม่มีความสุข รู้สึกท้อแท้ หวั่น มีความเครียดสูงและจะแสดงพฤติกรรมไม่เต็มความสามารถ ซึ่งยิ่งเป็นการทำให้บุคคลล้มเหลวในการทำพฤติกรรมมากขึ้น

4. เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลของการกระทำมากกว่าเป็นการทำนายพฤติกรรม (Humans as Producers Rather than Simply Foretellers of Behavior) บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่กระทำพฤติกรรมด้วยความพยายามและยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำพฤติกรรมของตนเองจะเลือกการกระทำที่มีความท้าทายและใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อให้การกระทำบรรลุเป้าหมาย ถึงแม้ว่าในบางครั้งการกระทำนั้นจะล้มเหลวบ้างก็จะไม่ท้อถอยและไม่อ้างว่าเป็นเรื่องของโชคชะตา แต่เขาจะให้เหตุผลของความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมประสบความสำเร็จต่อไป แตกต่างจากบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำมักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยกระทำพฤติกรรมจะรอให้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการกระทำเป็นไปตามความเชื่อหรือคำทำนาย มักจะหลีกเลี่ยงการกระทำที่มีลักษณะยากๆ ขาดความพยายาม มีความท้อถอยและมีความเครียดสูง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปความสำคัญของการรับรู้ความสามารถของตน คือ เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดว่าบุคคลจะมีพฤติกรรม มีแบบแผนในการคิดและมีการตอบสนองทางด้านอารมณ์อย่างไรเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามสูง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการรู้คิด กระบวนการจิตใจ กระบวนการด้านความรู้สึก และกระบวนการเลือก กระบวนการทั้งสี่ที่กล่าวมาจะทำงานร่วมกันในการกำกับพฤติกรรมมนุษย์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตน

แนวคิดพื้นฐานการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ ปัญหาทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977, 1978, 1986; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 57-60) ที่มีความเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คนอาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน แบนดูรามีความเห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะกำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะนั้นๆ นั่นคือ ถ้าเรารู้ว่าเรามีความสามารถก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่รู้ว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทนอดสูหาจะไม่ท้อถอย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด

แบนดูรา ได้เสนอภาพแสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. หน้า 58.

การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นการตัดสินใจว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว เช่นที่นักกีฬาที่มีความเชื่อว่าเขากระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต ความเชื่อดังกล่าวเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเอง การได้รับการยอมรับจากสังคมการได้รับรางวัล การพึงพอใจในตนเองที่กระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต เป็นความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น แต่จะต้องระวังความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าผลที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดขึ้นในที่นี้จะหมายถึงผลกรรมของการ

กระทำพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายถึงผลที่แสดงการกระทำพฤติกรรม เพราะว่าผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรมนั้นจะพิจารณาว่าพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ตามการตัดสินใจของตนเองหรือไม่ นั่นคือกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่ ซึ่งการจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่นั้นมิใช่ความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมุ่งที่ผลกรรมที่จะได้จากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งจะเห็นได้ดังภาพประกอบ 11

ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น

		สูง	ต่ำ
การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำ แน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผล
ที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. หน้า 59.

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองต่างจากการคาดหวังในผลกรรมที่จะเกิดขึ้น แต่ทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน หากบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองสูงจะมีความคาดหวังในผลกรรมที่จะเกิดขึ้นสูงเช่นกัน และมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำและมีความคาดหวังในผลกรรมต่ำด้วย หรือการคาดหวังส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้าม มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่สำคัญในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล การรับรู้ความสามารถของตนเองจึงเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าหากผู้เรียนมีความเชื่อว่าตนมีความสามารถในการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองได้ ก็ จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา โดยจะมีความอดทน อุทิศเวลา ไม่ท้อถอยและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในที่สุด

องค์ประกอบของการรับรู้ความสามารถของตน

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนอยู่ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา โดยทฤษฎีเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ชนิด ซึ่งเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal determinism) ได้แก่ พฤติกรรม การรู้คิดและปัจจัยส่วนบุคคล และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Bandura. 1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550: 57) สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลนอกเหนือจากปฏิกิริยาสะท้อนเบื้องต้นยังเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม คือ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์เรียนรู้ระหว่างพฤติกรรมและผลกรรมที่เกิดจากพฤติกรรม ซึ่งจะมาจากประสบการณ์ตรงหรืออ้อมก็ได้ ความรู้เหล่านี้กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมที่ได้รับผลลัพธ์ทางบวกและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ได้รับผลลัพธ์ทางลบ (Bandura. 1977; อ้างถึงใน ออนอนูมา ศาสตรา. 2550: 11) การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางความคิดและเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้และการกระทำ มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางของจิตใจและก่อให้เกิดความรู้สึกว่า “ฉันทำได้” (I can do) (Ross. 1992; อ้างถึงใน ศรีธนธร มังคะมะณี. 2547: 54) การรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคลอาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่การรับรู้ความสามารถของตนแตกต่างกัน อาจมีการแสดงออกอย่างมีคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ในขณะที่เดียวกัน คนคนหนึ่งถ้ารับรู้ความสามารถของตนในแต่สภาพการณ์แตกต่างกันก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน (Bandura. 1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550: 57) การตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง เช่น ความสำเร็จจากการกระทำ การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น การชักจูงด้วยคำพูดหรือสภาวะทางร่างกาย ไม่ได้เข้าสู่ตัวเราด้วยตัวมันเอง แต่ต้องผ่านกระบวนการประเมินทางปัญญาก่อน (Bandura. 1986; อ้างอิงจาก นวรินทร์ ตาก้อนทอง. 2549: 28) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายๆด้าน เช่น สภาพการณ์ทางสังคม สถานการณ์และเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ และด้วยเหตุนี้การประสบความสำเร็จจึงไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเสมอไป การประเมินทางปัญญาเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนนี้ต้องรวมเอาองค์ประกอบ 2 ส่วนที่แยกจากกันเข้าไว้ด้วยกันประกอบด้วย

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับรูปแบบของข้อมูลที่บุคคลให้ความสนใจและใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของตน

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงที่บุคคลใช้กำหนดน้ำหนักและรวบรวมข้อมูลจากปัจจัยต่างๆเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจความสามารถของตน

แบนดูรา (Bandura. 1977: 84-85; อ้างอิงจาก เยาวพร วรธนทิพย์. 2548: 41-42) ได้เสนอลักษณะของการรับรู้ความสามารถของบุคคลเป็น 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 ระดับหรือขนาดความยากของงานที่บุคคลเชื่อว่าตนสามารถปฏิบัติได้ (Level or magnitude of job difficulty) เป็นความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือแตกต่างกันในบุคคลเดียวกัน เมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าตนจะทำงานสำเร็จถึงระดับไหน เมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากแตกต่างกัน บุคคลที่มีความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่ำหรือมีขีดความสามารถจำกัด ทำงานได้เฉพาะเรื่องที่ย่อยๆ ถ้าได้รับมอบหมายให้กระทำการที่ยากเกินความสามารถก็จะพบความล้มเหลว ดังนั้นการมอบหมายงานจะต้องพิจารณาไม่ให้ยากเกินความสามารถ ควรเป็นงานที่มีระดับความยากระดับปานกลาง

มิติที่ 2 ความเข้มหรือความมั่นใจที่ปฏิบัติได้ในระดับความยากต่างๆ (Strength of confidence) ถ้าความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนมีความเข้มน้อยคือบุคคลไม่มั่นใจในความสามารถของตน เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองลดลง แต่ถ้ามีความเข้มหรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความบากบั่นมาจะพยายามมาก แม้ว่าจะประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังบ้างก็ตาม

มิติที่ 3 การแผ่ขยายความสามารถหรือการนำไปใช้ (Generality of ability) เป็นการแผ่ขยายความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนไปในเหตุการณ์อื่น ประสบการณ์การปฏิบัติงานบางอย่างก่อให้เกิดความสามารถในการนำไปปฏิบัติในสภาพการณ์อื่นที่คล้ายกันแต่ในปริมาณที่แตกต่างกันได้ ประสบการณ์บางอย่างอาจไม่ก่อให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองแบบทั่วไป (General Self-efficacy Scale) ที่วัดมิติการวัดระดับความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) เพียงมิติเดียว เพราะเป็นวิธีที่นิยมใช้ในการวัดระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด และวัดได้ครอบคลุมทุกงาน เนื่องจากลักษณะงานของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรนั้นมีความหลากหลาย ทำให้การแบ่งระดับความยากของงาน (Magnitude) ในแต่ละงานให้มีช่วงที่ชัดเจน และการที่จะแผ่ขยาย (Generality) จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งนั้นทำได้ยาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน

แบนดูรา (Bandura. 1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2550: 59-60) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของบุคคลพัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

1. ประสบการณ์จากความสำเร็จ (Enactive Attainment) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคลมากที่สุด เนื่องจากความสำเร็จจากการกระทำเป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับโดยตรงและเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงสูง การที่บุคคลได้รับความสำเร็จจากการทำงานซ้ำกันหลายๆ

ครั้ง ทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะประสบความล้มเหลวบ้าง แต่ก็ไม่มีผลมากนัก เพราะบุคคลจะมองว่าความล้มเหลวที่เกิดมาจากสาเหตุอื่นๆ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากบุคคลประสบความล้มเหลวบ่อยครั้ง จะทำให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ กล่าวคือ มีการประเมินความสามารถของตนเองต่ำ

2. การได้เห็นตัวแบบประสบความสำเร็จ (Vicarious Experience) การรับรู้ความสามารถของบุคคลส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากการได้เห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ การได้เห็นบุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองแล้วประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น โดยบุคคลจะเชื่อว่าถ้าหากตนเองทำพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและมีความตั้งใจพยายามก็จะประสบความสำเร็จได้เช่นกัน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลได้สังเกตตัวแบบที่มีพฤติกรรมคล้ายกับตนแต่ตัวแบบนั้นประสบความล้มเหลวจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำลงในการสังเกตตัวแบบในที่นี้ ถ้าหากตัวแบบยังมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกตมากเท่าไรก็จะมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคลมากขึ้นเท่านั้น

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) การที่ผู้อื่นใช้คำพูดชักจูงให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จจะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมต่างๆมากขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆให้สำเร็จ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพูดชักจูงให้ผู้อื่นคล้ายคลึงตามนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อผู้ถูกชักจูง เป็นผู้ที่ถูกชักจูงให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจและมีความสำคัญต่อตัวเขา เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อนหรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเขา เป็นต้น โดยการพูดชักจูงจะมีผลมากต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ อยู่ในกรอบของความเป็นจริง การพูดชักจูงในเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงจะเป็นการทำลายความรู้สึกของผู้ถูกชักจูงว่าเป็นผู้ไม่มีความสามารถ และจะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้ถูกชักจูงลดลง

4. สภาวะทางกายและอารมณ์ (Physiological State) เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจความสามารถของบุคคล การรับรู้ความสามารถของบุคคลจะสูงหรือต่ำ ส่วนหนึ่งมาจากสภาวะทางกายและอารมณ์ในขณะนั้นของบุคคล กล่าวคือ ในสภาวะที่ร่างกายเกิดการตื่นตัว เช่น เครียด วิตกกังวล ตื่นเต้น อ่อนเพลีย เมื่อยล้าหรืออยู่ในสภาวะการณที่ถูกดู ถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากมั่งจะทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ

จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของบุคคลนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ประสบการณ์จากความสำเร็จ การได้เห็นตัวแบบประสบความสำเร็จ การพูดชักจูงจากผู้อื่นและสภาวะทางกายอารมณ์ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคลเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

และภายในตัวบุคคลเอง การส่งเสริมให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองจำเป็นต้องพัฒนาทั้งปัจจัยภายในและภายนอกของบุคคลให้เกิดความสมดุล

การรับรู้ความสามารถของตนกับการคิดเชิงบวก

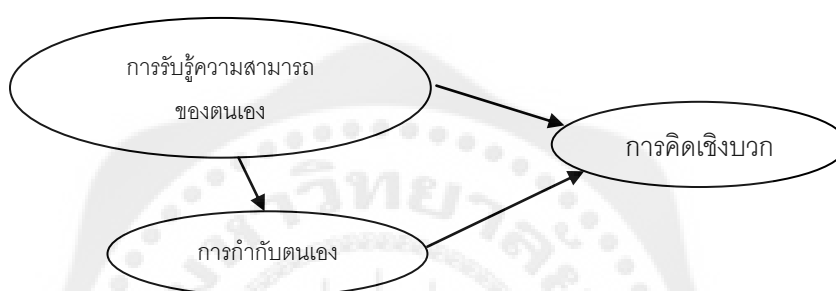
จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนต่อการคิดเชิงบวก พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนกับการคิดเชิงบวก สามารถอธิบายโดยใช้ทฤษฎี ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ซึ่งแบนดูรามีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน ตัวบุคคล (Internal personal) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioral) โดยปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม กระบวนการรู้คิด กระบวนการจูงใจ กระบวนการด้านความรู้สึกและกระบวนการในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งหนึ่งในปัจจัยภายในตัวบุคคลนั้นคือ การรับรู้ความสามารถของตน แบนดูราให้ความสำคัญแก่การรับรู้ความสามารถของตนเองในฐานะเป็นตัวแทนของปัจจัยภายในบุคคล ในการอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่อยู่ในสังคม (Bandura. 1977, 1986, 1997; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 48-49) และเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถกระทำพฤติกรรมได้ในระดับใด โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อความสนใจและการตีความเหตุการณ์ในชีวิตที่อาจให้ความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบได้ และมีผลต่อการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถที่จะควบคุมความคิดทางลบที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนสูงจะมีแนวโน้มที่จะมีการคิดเชิงบวกสูงด้วยเช่นกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำก็จะมีแนวโน้มที่จะมีการคิดเชิงลบได้เช่นกัน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ สอดคล้องกับนิภา แก้วศรีงาม (2547: 76-78) ที่กล่าวถึงวิธีการคิดเชิงบวกว่าเกิดจากการรับรู้ตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม และเวนเทอร์ลลา (2545: 15) ที่กล่าวว่าความคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำ ความรู้สึกนำไปสู่การกระทำที่น่าพอใจ ผลลัพธ์ของการกระทำจะเป็นเหมือนดังข้อมูลที่ป้อนให้กับความเชื่อของบุคคลนั้น หากการกระทำประสบผลสำเร็จ ความเชื่อจะส่งผลไปสู่ความคิด เกิดมุมมองทางบวก ทศนคติเชิงบวก และเป็นความคิดเชิงบวกในที่สุด และจากการประมวลเอกสารงานวิจัย พบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความสามารถของตนเองกับการคิดเชิงบวก เช่น สตีเฟน (Stepien. 2000: online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับชีวิตการมองโลกในแง่ดีในวัยรุ่น โดยพบว่าการมองโลกในแง่ดีของกลุ่มวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้งกลุ่มชายและกลุ่มหญิง, แคปรัราและคณะ (Caprara; et.al. 2005: 30-43) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกและ

ความสุขในชีวิตของเด็กวัยรุ่นในประเทศไทย โดยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านการรอบรู้และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกมาก, อวิรุทธ์ ผลทรัพย์ (2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงบวก และศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก

นอกจากการรับรู้ความสามารถของตนเองจะมีผลต่อการคิดเชิงบวกแล้ว พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองยังมีผลต่อการกำกับตนเองอีกด้วย ซึ่งจากทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ได้อธิบายว่า การกำกับตนเองที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้ทักษะที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการ (Bandura 1993, อ้างอิงจาก วิลโลกซ์ ลังกา 2554: 83-84) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเอง พบว่า กาเซียและพินทริก (Garcia, & Pintrich. 1991; อ้างอิงใน วิลโลกซ์ ลังกา. 2554: 83-84) ได้พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายใน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเองในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนการกำกับตนเองในการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลอย่างมากต่อการกำกับตนเองในการเรียนและความเชื่อในความสามารถของตนเองจะนำไปสู่การกำกับตนเองในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น, วิลายุธรมและอัลดริจ (Velayutham; & Aldridge. 2012: 507-527) ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านจิตสังคมและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและการกำกับตนเองของนักเรียนในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของเมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองส่งผลทางตรงต่อการกำกับตนเอง, ปณิตา นิรมล (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อการกำกับตนเองในการเรียน, ไอฟิน ตนสลี (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตนมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อการกำกับตนเองในการเรียน, ชัตติยา น้ำยาทอง (2551) ได้ศึกษาการศึกษาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมี

อิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคผ่านการกำกับตนเอง และศิรินยา จีระเจริญ พงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่าการรับรู้ความสามารถของ ตนเองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคิดเชิงบวกผ่านการกำกับตนเอง

จากแนวคิดข้างต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมี อิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกและมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านการกำกับตนเอง ดังแสดงใน ภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก

2.3 โยนิโสมนสิการ

ความหมายของโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการเป็นหลักธรรมในหมวดมัทธมาปฏิบัติ โดยรูปศัพท์ประกอบด้วยคำว่า โยนิ ซึ่ง แปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธีทาง และคำว่ามนสิการ แปลว่า การกระทำไว้ในใจ การคิด คำนี้ นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ แปลสืบทอดกันมาว่าการกระทำไว้ในใจโดยอุบายอันแยบคาย ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกาได้ไขความไว้ โดยวิธีแสดงไวพจน์ให้เห็น ความหมายแยกเป็นแง่มุม ดังต่อไปนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2557: 336)

1. อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือ คิดอย่างมีวิธีหรือคิดถูกต้อง หมายถึง คิดถูกวิธีจะให้เข้าถึงความจริงสอดคล้องเข้าแนวกบัสัจจะ ทำให้ยังรู้สภาวะลักษณะและ สัมมัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย (คิดถูกวิธี)

2. ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง คิดติดต่อนิ่งเป็นลำดับจัดลำดับได้ หรือมี ลำดับมีขั้นตอน แล่นเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง คิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลไม่ยุ่งเหยิง สับสนหรือ กระโดดไปมาต่อเป็นขึ้นเป็นอันไม่ได้ ทั้งนี้รวมถึงความสามารถที่จะจัดความนึกคิดเข้าสู่แนวทางที่ ถูกต้อง (คิดมีระเบียบ)

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุหรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง คิดตามแนวทางสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสวนให้เข้าถึงต้นเค้าตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้ถึงต้นเค้าหรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ (คิดมีเหตุผล)

4. อุปปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักพิจารณาให้หายจากความหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติหรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง เป็นต้น (คิดเร้ากุศล)

โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อนี้ เป็นเพียงการแสดงลักษณะด้านต่างๆของความคิดที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ โดยการเกิดขึ้นครั้งหนึ่งของโยนิโสมนสิการ อาจมีลักษณะครบที่เดียวทั้ง 4 ข้อ หรือไม่ครบทั้งหมดก็ได้ โดยอาจเขียนลักษณะทั้ง 4 ข้อได้ว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศล ซึ่งพบว่ามีการนิยามการหลายท่านได้สรุปเป็นคำจำกัดความดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2557: 336) ได้กล่าวถึงความหมายโดยรวมของโยนิโสมนสิการว่า หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย กระทำให้ในใจโดยอุบายอันแยบคาย การพิจารณาโดยแยบคาย คือพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ แยกแยะองค์ประกอบจนมองเห็นตัวสภาวะและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยหรือตริตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีที่ชั่ว ยังกุศลธรรมให้เกิดขึ้นโดยอุบายที่ชอบ ซึ่งจะมีให้เกิดอริยชาและตณหา

วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2548: 52-53) กล่าวถึง โยนิโสมนสิการว่าเป็นการคิดที่ดีงาม ถูกต้องทั้งทางโลกและทางธรรม การคิดเป็นคือความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล หรือประเมินค่าที่เป็นเหตุ-ผลและผล-เหตุ ถูกต้องตามความเป็นจริงถึงแก่นแท้ (โยนิโสมนสิการ) นำไปสู่ความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ)

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2545: 19) ได้กล่าวถึง โยนิโสมนสิการ ว่าจะมีความหมายถึงการทำใจให้แยบคายหรือการคิดอย่างแยบคายหรืออุบายวิธีคิดที่ถูกต้องลึกซึ้ง ผู้ที่มีวิธีคิดแบบนี้จะเป็นคนที่รู้จักคิดอย่างมีระเบียบ รู้จักวิเคราะห์ เป็นจุดสำคัญในการสร้างปัญญาของมนุษย์

ก่องแก้ว เจริญอักษร (2539: 23) กล่าวว่าหมายถึง การพิจารณาโดยแยบคาย คือพิจารณาเพื่อให้เข้าถึงความจริงโดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ แยกแยะองค์ประกอบ ความรู้จักคิด คิดถูกวิธี

จากการพิจารณาความหมายของการคิดแบบโยนิโสมนสิการสรุปได้ว่า การคิดแบบโยนิโสมนสิการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ปัญญาคิดพิจารณา ตัดสินและแสดงออกตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เข้ามากระทบได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดย

พิจารณาจากประโยชน์และความจำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์และการคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดี
คิดให้เกิดการกระทำที่ดี

ความสำคัญของโยนิโสมนสิการ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554: 231) สรุปความสำคัญของโยนิโสมนสิการ ได้ดังนี้คือ

1.โยนิโสมนสิการเป็นความคิดที่สกัดอวิชชาตัณหา (อวิชชา คือ ความไม่รู้ในสิ่งที่ควรรู้และ
ความรู้สิ่งที่ไม่ควรรู้ ส่วนตัณหา คือ ความทะยานอยาก ความใคร่ในกาม) หรือการคิดเพื่อสกัดตัณหา
อวิชชาและตัณหา พุดในแง่บวกคือ โยนิโสมนสิการเป็นความคิดปลูกเร้าปัญญาและกุศลธรรมให้เกิด
เพราะโดยทั่วไปแล้วปุถุชนพอรับรู้อะไร ความคิดก็จะพรวดเข้าสู่ความชอบใจไม่ชอบใจทันที โยนิโ
มนสิการทำหน้าที่เข้าสกัดหรือตัดหน้า แล้วเป็นตัวนำกระบวนการความคิดบริสุทธิ์พิจารณาตามสภาวะ
ตามเหตุปัจจัย

2.โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีซึ่งเป็นองค์ธรรมสำคัญยิ่งในกระบวนการของ
การศึกษา หรือการพัฒนาตนที่จุดแกนกลางคือการพัฒนาปัญญาเป็นองค์ธรรมที่จำเป็นสำหรับชีวิตที่
ดีงาม ซึ่งแก้ปัญหาและพึ่งพาตนได้

พระเทพเวที (2536: 167) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโยนิโสมนสิการว่า สังคมกำหนดคนและ
คนส่วนใหญ่จะถูกสังคมกำหนด เพราะว่าสังคมนั้นหล่อหลอมชีวิตบุคคลด้วยปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม
ภายนอก (ปรโตโฆชะ) การถ่ายทอดทางวัฒนธรรมโดยผ่านสื่อมวลชน ทำให้คนส่วนมากถูกสังคมหล่อ
หลอม แต่คนที่มีโยนิโสมนสิการจะกลับเป็นผู้เปลี่ยนวิถีของสังคมและกำหนดสังคมได้ ผู้ที่เป็นผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมก็คือผู้มีโยนิโสมนสิการ และท่านยังให้ข้อคิดเกี่ยวกับการศึกษาว่า ถ้าการศึกษา
ทำได้แค่ปล่อยให้คนเป็นผลิตผลของสังคมอย่างเดียว การศึกษาก็จะมีคุณค่าและความหมายน้อย คือ
ว่าทำหน้าที่บ่มพร่อง การศึกษาที่แท้จริงจะต้องสามารถทำให้คนเป็นอิสระภาพ สามารถเป็นปัจจัยที่นำ
สังคมไปสู่ความดีงาม การศึกษาปลดปล่อยคนและคนก็ปลดปล่อยสังคม

วศิน อินทสระ (2534: 98 – 99) กล่าวถึงโยนิโสมนสิการว่า ช่วยให้เราเข้มได้แม้ในคราวมีทุกข์
นานัปการและมีโรคภัยล้อมรอบ เพราะเห็นประโยชน์ว่าทำให้เราฉลาดขึ้น สามารถเรียนรู้ค้นคว้าสิ่ง
ต่างๆ เรียนรู้เรื่องคน นิัยคน ธรรมชาติของคน เรียนรู้เรื่องโรคและยาพร้อมวิธีแก้ไข เรียนรู้เรื่องความ
เป็นอยู่แต่พอดีว่ามีผลดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตอย่างไร ทำให้เรารู้จักเล็ก รู้จักละในสิ่งที่อันควร
โยนิโสมนสิการ ช่วยให้เราไม่ปล่อยใจให้เพลิดเพลिनหลงไหลในผลสำเร็จต่างๆที่โลกสมมุติกัน ยกย่อง
สรรเสริญว่าเป็นเกียรติแต่กลับมองเห็นว่าเป็นของน่ากลัว แม้มีทรัพย์มียศก็กินใช้อย่างรู้ทัน เห็นคุณ
และโทษของมัน มีปัญญาในการสลัดออกคือทำตนให้เป็นอิสระ ไม่สยบติดอยู่กับมันหรือทาสของมัน
กล่าวโดยสรุปโยนิโสมนสิการมีคุณานุคุณอเนกประการ

โยนิโสมนสิการกินความกว้างครอบคลุมตั้งแต่การคิดนึกในแนวทางของศีลธรรมซึ่งไม่ต้องใช้ปัญญาลึกซึ้งไปจนถึงการคิดแยกแยะองค์ประกอบและสืบสาวหาเหตุปัจจัยที่ต้องใช้ปัญญาละเอียด ประณีต การคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นการคิดแบบวิเคราะห์ประเมินค่าและแก้ปัญหาประกอบกัน ดังนั้นคนปกติทุกคนจึงสามารถใช้โยนิโสมนสิการได้โดยเฉพาะโยนิโสมนสิการแบบง่าย ๆ ที่เพียงแค่คอยชักกระแสดความคิดให้เข้ามาเดินในแนวทางดีงามที่เรียนรู้ไว้ก่อนแล้วหรือคุ้นอยู่แล้วเท่านั้นเอง สำหรับโยนิโสมนสิการแบบนี้ ศรัทธาที่เกิดจากปัจจัยฝ่ายปรโตโมสะ เช่น การศึกษาอบรม วัฒนธรรมประเพณี และกัลยาณมิตรจะมีอิทธิพลมาก สามารถทำให้กระแสดความคิดเป็นไปตามแนวทางของปรโตโมสะ หากบุคคลใช้โยนิโสมนสิการบ่อยๆ ปัญญาก็จะงอกงามยิ่งขึ้น เกิดความมั่นใจและศรัทธา จนนำไปสู่ความรู้แจ้ง อาศัยปัจจัยภายนอกน้อยลง (วัลนิกา ฉลากบาง. 2548: 18)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2556: 34-41) ได้กล่าวถึงบทบาทของโยนิโสมนสิการต่อความคิดว่า โยนิโสมนสิการไม่ใช่ตัวปัญญาแต่เป็นปัจจัยช่วยให้เกิดปัญญา โยนิโสมนสิการทำงานเชื่อมต่ออยู่ระหว่างสติกับปัญญา เป็นตัวนำทางหรือเดินกระแสดความคิดในลักษณะที่จะทำให้ปัญญาได้ทำงานและทำงานได้ผล พูดอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นตัวให้วิธีการแก้ปัญหาหรือเป็นอุบายวิธีของการใช้ปัญญาให้ได้ผล โยนิโสมนสิการเป็นอาหารหล่อเลี้ยงสติ ช่วยให้สติที่ยังไม่เกิดได้เกิดขึ้น ช่วยให้สติที่เกิดขึ้นแล้วเกิดต่อเนื่องไปอีก คนที่มีความคิดเป็นระเบียบ ความคิดแล่นได้เรื่องได้ราว ย่อมคุมสติไว้ใช้ได้เรื่อยดังนั้นในกระบวนการคิดที่มีโยนิโสมนสิการ สติสัมปชัญญะจะเข้ามาร่วมทำงานอยู่ด้วยโดยตลอด โดยหลักการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมี 2 ประเภทคือ โยนิโสมนสิการที่มุ่งกำจัดอวิชชา ทำให้เกิดความรู้แจ้ง เรียกว่า โยนิโสมนสิการแบบปลูกปัญญา และโยนิโสมนสิการแบบสร้างเสริมคุณภาพจิตหรือแบบบรรเทาต้นเหตุ มุ่งปลูกเร้ากุศลธรรมหรือพลังฝ่ายดีขึ้นมาข่มทับฝ่ายชั่ว อย่างไรก็ตามโยนิโสมนสิการหลายวิธีใช้ประโยชน์ได้พร้อมกันทั้งสองประเภท

จะเห็นได้ว่าความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นความคิดที่สกัดอวิชชาและต้นเหตุ เป็นความคิดที่ทำให้คนเป็นอิสระ ไม่หลงไหลไปตามกระแสสังคมที่เสื่อมที่ทำให้เกิดการแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ยังพบว่าวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่รูปแบบการคิดในทางที่ดีงามและสร้างสรรค์

วิธีคิดตามแนวทางโยนิโสมนสิการ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556: 38-97, 2557: 627-675) ได้กล่าวถึงกลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการในกระบวนการคิดว่า เมื่อบุคคลรับรู้สิ่งใด ความคิดมักพุ่งเข้าสู่ความชอบใจหรือไม่ชอบใจทันที หรือเอาภาพความคิดที่ตนยึดตามมาเปรียบเทียบกับตอนนั้น โยนิโสมนสิการจะเข้าไปสกัดความคิดนั้น แล้วนำเอากระบวนการคิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะและเหตุปัจจัยเป็น

ลำดับไม่สับสน มีเหตุผลและเกิดผลได้ตามองค์ประกอบ 4 อย่าง ทำให้ไม่ตกเป็นทาสของความคิดจึงมีสติ เอาความคิดมาใช้แก้ปัญหาได้ คนปกติสามารถใช้โยนิโสมนสิการง่าย ๆ ได้โดยพยายามควบคุมกระแสความคิดให้อยู่ในแนวทางที่ต้งาม ความที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรแล้วและเมื่อพิจารณาเห็นความจริง และรู้ว่าคำแนะนำสั่งสอนนั้นถูกต้องต้งามมีประโยชน์ก็ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธา กระแสความคิดจะถูกแรงแห่งศรัทธาต้งให้เข้าไปสู่แนวทางของศรัทธานั้น กัลยาณมิตรจะอาศัยศรัทธาช่วยเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจและชี้แนะความคิดได้มากขึ้นโดยลำดับ ด้วยการปรึกษาหารือสอบถามข้อติดขัด สงสัย เป็นต้น บุคคลใดใช้โยนิโสมนสิการในการคิดพิจารณาเรื่องราวอยู่บ่อยๆ และได้ผู้ชี้แนะที่ดีคอยส่งเสริมอยู่เรื่อยๆ ก็จะต้งโยนิโสมนสิการมาใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว โยนิโสมนสิการก็กลับเป็นปัจจัยส่งเสริมศรัทธาทำให้ต้งใจศึกษายิ่งขึ้น จนในที่สุดโยนิโสมนสิการของตนเองก็นำบุคคลนั้นไปสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุด เป็นขั้นตอนของการสร้างปัญญา ทำให้บริสุทธิ์และเป็นอิสระผู้ใดใช้โยนิโสมนสิการได้ดีก็อาศัยกัลยาณมิตรช่วยชี้แนะน้อยลง ผู้ใดไม่ใช้โยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตรใดๆ ก็ไม่อาจช่วยให้เกิดปัญญามีความคิดที่ถูกต้งได้ โดยวิธีโยนิโสมนสิการนี้ แม้จะมีหลายอย่างหลายวิธี แต่โดยหลักการมี 2 แบบ คือโยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือกำจัดอวิชชาโดยตรงและโยนิโสมนสิการที่มุ่งเพื่อสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ โยนิโสมนสิการที่มุ่งกำจัดอวิชชาโดยตรงนั้น ตามปกติเป็นแบบที่ต้งใช้ในการปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด เพราะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริง ซึ่งเป็นต้งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้ ส่วนโยนิโสมนสิการแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ มักใช้เป็นข้อปฏิบัติขั้นต้นๆ ซึ่งมุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้พร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไปเพราะเป็นเพียงขั้นขัดเกลาจิตใจ แต่โยนิโสมนสิการหลายวิธีใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองอย่างคือทั้งกำจัดอวิชชาและบรรเทาต้นเหตุไปพร้อมกัน วิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีอยู่ 10 วิธี คือ

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีการคิดที่มุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผล ให้รู้จักสภาวะที่เป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา จัดเป็นวิธีโยนิโสมนสิการแบบพื้นฐาน แนวปฏิบัติมี 2 แนวทาง คือ

1.1 คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ โดยยึดหลักว่าสิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดขึ้นพร้อมว่า “เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น, เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ”

1.2 คิดแบบสอบสวน หรือต้งคำถาม เช่น ที่พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่า “เรานั่นได้มีความคิดว่าเมื่ออะไรมีอยู่หนอ อุปาทานจึงมี อุปาทานมีเพราะอะไรเป็นปัจจัย ลำดับนั้นเพราะเราโยนิโสมนสิการจึงรู้ได้ด้วยปัญญาว่า เมื่อต้นหามีอยู่ อุปาทานจึงมี อุปาทานมีเพราะต้นหามีเป็นปัจจัย, ลำดับนั้น เราได้มีความคิดว่า เมื่ออะไรมีอยู่หนอ ต้นหามี ต้นหามีเพราะอะไรเป็นปัจจัย ลำดับนั้นเพราะเราโยนิโสมนสิการ จึงรู้ได้ด้วยปัญญาว่า เมื่อเวทนามีอยู่ ต้นหามีต้นหามีเพราะเวทนาเป็นปัจจัย ฯลฯ”

2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือกระจายเนื้อหา เป็นการคิดที่มุ่งให้มองและให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเองอีกแบบหนึ่ง ในทางธรรมท่านมักใช้พิจารณาเพื่อให้เห็นความไม่มีแก่นสารหรือความไม่เป็นตัวเป็นตนที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลายให้หายยึดติดถือมั่นในสมมติบัญญัติ โดยเฉพาะการพิจารณาเห็นสัตว์บุคคลเป็นเพียงการประชุมกันเข้าขององค์ประกอบต่างๆที่เรียกว่าันธ์ 5 และขันธ์ 5 แต่ละอย่างก็เกิดขึ้นจากส่วนประกอบย่อยต่อไปอีก การพิจารณาเช่นนี้ช่วยให้มองเห็นความเป็นอนัตตา แต่การที่จะมองเห็นสภาวะเช่นนี้ได้ชัดเจนก็ต้องอาศัยวิธีคิดแบบที่ 1 และหรือ แบบที่ 3 ในข้อต่อไปเข้าร่วม โดยพิจารณาไปพร้อมๆกัน กล่าวคือ เมื่อแยกแยะส่วนประกอบออก ก็เห็นสภาวะที่องค์ประกอบเหล่านั้นอาศัยกันและขึ้นต่อเหตุปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ไม่เป็นตัวของมันเองอย่างแท้จริง ยิ่งกว่านั้นองค์ประกอบและเหตุปัจจัยต่างๆเหล่านั้นล้วนเป็นไปตามกฎธรรมาคือ มีการเกิดดับอยู่ตลอดเวลาไม่เที่ยงแท้ ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน สภาวะที่เกิดขึ้นแล้วต้องดับไป และต้องขึ้นต่อเหตุปัจจัยต่างๆ ถูกเหตุปัจจัยทั้งหลายบีบคั้น ชัดแจ้งนั้น

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ หรือ วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือมองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องดับไป ไม่เที่ยงแท้ ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน ไม่คงอยู่ตลอดไป เป็นอนิจจัง เป็นการรู้เท่าทันว่าสิ่งทั้งหลายที่เป็นธรรมชาติย่อมเกิดจากเหตุปัจจัยและขึ้นต่อเหตุปัจจัยเช่นเดียวกัน วิธีคิดแบบสามัญลักษณะนี้แบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นที่หนึ่ง คือรู้เท่าทันและยอมรับความจริง เป็นขั้นวางใจวางท่าที่ต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ

ขั้นที่สอง คือแก้ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติด้วยปัญญา ด้วยความรู้เท่าทัน กล่าวคือ เมื่อรู้อยู่แล้วว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย ขึ้นต่อเหตุปัจจัย เราต้องการให้มันเป็นอย่างไร ก็ศึกษาให้รู้เข้าใจเหตุปัจจัยทั้งหลายที่จะทำให้มันเป็นไปอย่างนั้น แล้วแก้ไข ทำการ จัดการที่ตัวเหตุปัจจัยเหล่านั้น

4. วิธีคิดแบบอริยสัจจ์ หรือคิดแบบแก้ปัญหา เรียกตามโวหารทางธรรมได้ว่าวิธีแห่งความดับทุกข์ เพราะสามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่นๆได้ทั้งหมด วิธีคิดแบบอริยสัจจ์นี้ จำแนกได้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ทุกข์ คือสภาพปัญหา ความคับข้อง ติดขัด กดดัน บีบคั้น บกพร่อง ที่เกิดมีแก่ชีวิต หรือที่คนได้ประสบ

ขั้นที่ 2 สมุทัย คือเหตุเกิดแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา ได้แก่เหตุปัจจัยต่างๆ ที่เข้าสัมพันธ์ขัดแย้งส่งผลสืบทอดกันมาจนปรากฏเป็นสภาพบีบคั้น กดดัน คับข้อง ติดขัด อึดอัด บกพร่อง ในรูปแบบต่างๆแปลกๆกันไป

ขั้นที่ 3 นิโรธ คือความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หหมดหรือปราศจากปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการ

ขั้นที่ 4 มรรค คือ ทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือวิธีแก้ไขปัญหามา ได้แก่ วิธีการและรายละเอียดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา ให้เข้าถึงจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเรามีหน้าที่ ภาวนา คือปฏิบัติหรือลงมือทำ สิ่งที่เราทำในขั้นของความคิด ก็คือ กำหนดวางวิธีการแผนการและรายการสิ่งที่จะต้องทำ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสาเหตุของปัญหาได้สำเร็จโดยสอดคล้องกับจุดหมายที่ต้องการ

5.วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ธรรมกับอรรถหรือหลักการกับความมุ่งหมาย เป็นความคิดที่มีความสำคัญมาก ในเมื่อจะลงมือปฏิบัติธรรมหรือทำการตามหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมายไม่กลายเป็นการกระทำที่เคลื่อนไหวคลาด เลื่อนลอยหรือมลาย

6.วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก เป็นการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เน้นการยอมรับความจริงตามที่เป็นนั้นๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกด้าน ทั้งด้านดีด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก เช่น บอกว่าก่อนจะแก้ปัญหาก็ต้องเข้าใจปัญหาให้ชัดเจน และรู้ที่ไปให้ดีกว่าก่อน หรือก่อนจะละสิ่งหนึ่งไปหาอีกสิ่งหนึ่ง ต้องรู้จักทั้งสองฝ่ายดีพอที่จะให้เห็นว่าการละและไปหานั้น หรือการทิ้งอย่างหนึ่งไปหาอีกอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำที่รอบคอบสมควรและดีจริง การคิดแบบนี้มีลักษณะที่พึงยำ 2 ประการ

6.1 การที่จะเชื่อว่ามองเห็นตามเป็นจริงนั้น จะต้องมองเห็นทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณ และโทษของสิ่งนั้นๆ ไม่ใช่มองแต่ด้านดีหรือคุณอย่างเดียว และไม่ใช้โทษหรือด้านเสียอย่างเดียว

6.2 เมื่อจะแก้ปัญหามา ปฏิบัติ หรือดำเนินมรรควิธีออกไปจากภาวะที่ไม่พึงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น จะต้องมองเห็นทางออก มองเห็นจุดหมาย และรู้ว่าจุดหมายหรือที่จะไปนั้น คืออะไร คืออย่างไร ดีกว่า และพ้นจากข้อบกพร่อง จุดอ่อนโทษ ส่วนเสียของสิ่งหรือภาวะที่เป็นปัญหามาอยู่อย่างไร จะทำให้หาทางออกได้ดีที่สุด

7.วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลสหรือตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป วิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีหลักการโดยย่อว่าคนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพราะเรามีความต้องการและเห็นว่าสิ่งนั้นๆ จะสนองความต้องการของเราได้ สิ่งใดสามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็มีความค่าแก่เรา หรือที่เรานิยมเรียกว่ามันมีประโยชน์ คุณค่านี้นี้จำแนกได้ 2 ประเภท ตามชนิดที่เราต้องการ คือ

7.1 คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย ในแง่ที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง หรือที่มนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตนเพื่อความดีงามความดำรงอยู่ด้วยดีของชีวิตหรือเพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญาเป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา

7.2 คุณค่าเทียม หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอการเสพเสวยเวทนา หรือเพื่อเสริมราคา เสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้อาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา

วิธีคิดแบบนี้ มุ่งพิจารณาให้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณค่าแท้นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงแล้วยังเกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามของกุศลธรรม

8. วิธีคิดแบบปลุกเร้าคุณธรรม เรียกว่า วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือเร้าคุณธรรมหรือคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกัดกันหรือบรรเทาและขัดเกลาตัณหา จึงจัดได้ว่าเป็นข้อปฏิบัติระดับต้นสำหรับส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรมและสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ

หลักการทั่วไปของวิธีคิดแบบนี้มีอยู่ว่า ประสพการณ์คือสิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับรู้อย่างเดียวกัน บุคคลผู้ประสบหรือรับรู้ต่างกันอาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่าง สุดแต่โครงสร้างของจิตใจหรือแนวทางความเคยชินต่างๆที่เป็นเครื่องปรุงจิต คือสังขาร ที่ผู้นั้นได้สั่งสมไว้หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้นๆ ของอย่างเดียวกันหรืออาการกิริยาเดียวกัน คนหนึ่งมองเห็น แล้วคิดปรุงแต่งไปในทางที่ดีงาม เป็นประโยชน์ เป็นกุศล แต่อีกคนหนึ่งเห็นแล้วคิดปรุงแต่งไปในทางที่ไม่ดีไม่งาม เป็นโทษ เป็นอกุศล แม้แต่บุคคลคนเดียวกัน มองเห็นของอย่างเดียวกัน หรือประสพอารมณ์อย่างเดียวกัน แต่ต่างขณะ ต่างเวลา ก็อาจคิดเห็นปรุงแต่งต่างออกไปครั้งละอย่าง คราวหนึ่งร้าย คราวหนึ่งดี ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว การทำใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ เรียกว่า เป็นวิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม หรือโยนิโสมนสิการแบบเร้ากุศลในที่นี้ โยนิโสมนสิการแบบเร้ากุศลนี้มีความสำคัญทั้งในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ ในขณะนั้นๆและในแง่ที่ช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินแบบร้ายๆของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิม พร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งให้แกจิตไปในเวลาเดียวกันด้วย ในทางตรงข้ามหากปราศจากอุบายแก้ไขเช่นนี้ ความคิดและการกระทำของบุคคลก็จะถูกชักนำให้เดินไปตามแรงชักจูงของความเคยชินเก่าๆที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิมเพียงอย่างเดียว และช่วยเสริมความเคยชินอย่างนั้นให้มีกำลังแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อยไป

9. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ เป็นการคิดในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา ถ้าคิดในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นไปอยู่ในขณะนี้หรือเป็นเรื่องล่วงไปแล้วหรือเป็นเรื่องของกาลภายหน้า ก็จัดเข้าในการเป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งนั้น ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า ความรู้ การคิดการพิจารณาด้วยปัญญาเกี่ยวกับเรื่องอดีต ปัจจุบันหรืออนาคตก็ตาม เป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีความสำคัญตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาในทุกระดับ ทั้งในระดับชีวิตประจำวัน เช่น การสั่งสอนเกี่ยวกับบทเรียนจากอดีต ความไม่ประมาทระมัดระวังป้องกันภัยในอนาคต เป็นต้น

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท ลักษณะสำคัญของความคิดและการพูดแบบนี้คือ การมองและแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่ละด้าน ครอบคลุมทุกแง่มุมด้านไม่ใช่จับเอาแง่หนึ่งแง่เดียว วิธีคิดแบบวิภาษวาทจำแนกออกให้เห็นในลักษณะต่างๆ ดังนี้

10.1 จำแนกโดยแง่ด้านของความจริง แบ่งออกได้เป็น 2 อย่างคือจำแนกตามที่เป็นอยู่ของสิ่งนั้นๆ คือมองหรือแถลงความจริงให้ตรงตามที่เป็นอยู่ในแง่นั้นด้านนั้นและจำแนกโดยมองหรือแสดงความจริงของสิ่งนั้นๆ ให้ครอบคลุมทุกด้าน คือเมื่อมองหรือพิจารณาสิ่งใดไม่มองแคบๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น

10.2 จำแนกโดยส่วนประกอบ คือวิเคราะห์แยกแยะออกไปให้รู้เท่าทันภาวะที่สิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อยมาประชุมกันเข้า ไม่ติดตันอยู่ภายนอกหรือถูกหลงโดยภาพรวมของสิ่งนั้นๆ

10.3 จำแนกโดยลำดับขณะ คือ แยกแยะวิเคราะห์ปรากฏการณ์ตามลำดับความสืบทอดแห่งเหตุปัจจัย ซอยออกไปเป็นแต่ละขณะ ให้มองเห็นตัวเหตุปัจจัยที่แท้จริง

10.4 จำแนกโดยความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย คือสืบสาวสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ สืบทอดกันมาของสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ทำให้มองเห็นความจริงที่สิ่งทั้งหลายไม่ได้ตั้งอยู่ลอยๆ แต่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเหตุปัจจัย

10.5 จำแนกโดยเงื่อนไข คือมองหรือแสดงความจริงโดยพิจารณาเงื่อนไขประกอบ

10.6 จำแนกโดยทางเลือกหรือความเป็นไปได้อย่างอื่น

10.7 วิภาษภาพในฐานะวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่ง

จากลักษณะของวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการทั้ง 10 วิธีพบว่า แต่ละวิธีมีความเกี่ยวข้องและคล้ายกัน ซึ่งท่านพระพรหมคุณาภรณ์ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับความสามารถที่จะคิดในลักษณะการคิดวิจารณ์ญาณตามหลักโยนิโสมนสิการ ว่าแบ่งออกเป็น 4 ด้าน อธิบายไว้เป็นลักษณะสั้นๆ ว่า “คิดถูก

วิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเร้ากุศล” หรือ “คิดถูกต้อง คิดถูกทาง คิดมีเหตุผล และคิดเร้ากุศล” ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.ความสามารถในการคิดได้ถูกต้อง หรือ “คิดถูกต้อง” หมายถึง

1.1 ความสามารถ พิจารณาสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความจริงที่มันเป็นทั้งในด้านที่เป็นความหมายในการสื่อสารและความหมายตามสภาพที่มันเป็นอยู่ ไม่พิจารณาตามความอยากหรือความรู้สึก เช่น รู้ว่าสิ่งนั้น คืออะไร มีสภาพเป็นอยู่และเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างไร

1.2 ความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดๆ ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์

1.3 ความสามารถในการวิเคราะห์ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วยอะไรบ้าง ตามสภาพที่เป็นจริง และสามารถจัดกลุ่มและประเภทสิ่งนั้นได้

2.ความสามารถในการคิดได้ถูกทาง หรือ “คิดถูกทาง” หมายถึง

1.1 ความสามารถพิจารณาได้ว่าการกระทำใดมีคุณค่ามากน้อย โดยมีจุดมุ่งหมายของการกระทำเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

1.2 ความสามารถพิจารณาสิ่งใดๆ ตามสภาพที่สิ่งนั้นเป็นอยู่ในทุกด้านทั้งด้านดีและด้านเสียและมองเห็นวิธีที่ควรปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

1.3 ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงบทบาทหน้าที่และสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น

3.ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล หรือ “คิดมีเหตุผล” หมายถึง

1.1 ความสามารถในการพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่าอะไรเป็นเหตุ และอะไรเป็นผล

1.2 ความสามารถในการพิจารณาแก้ปัญหาในชีวิตที่ต้องปฏิบัติได้ตรงจุดตรงเรื่อง

1.3 ความสามารถในการพิจารณาความจริงของสิ่งใดๆ ได้ในแต่ละด้านจนครบทุกด้านที่สิ่งนั้นเป็นอยู่ พิจารณาได้ถึงองค์ประกอบของสิ่งนั้น พิจารณาได้ถึงเหตุและผลและความสัมพันธ์ของขณะเวลาที่เกิดตามลำดับก่อนหลัง

4.ความสามารถในการคิดที่เป็นกุศล หรือ “คิดเร้ากุศล” หมายถึง ความสามารถในการคิดส่งเสริมความเจริญของกุศลธรรมเป็นไปในทางที่ดี และมีประโยชน์

มีสติ สามารถคุมจิตอยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำ

ปัญญา มีความรู้จักเข้าใจ รู้เท่าทันความ3617 .จริง

อโลภะ มีความไม่โลภ มีความคิดเผื่อแผ่ผู้อื่น

กุศลฉันทะ มีความพอใจใฝ่รักสิ่งที่ดีงาม อยากรู้อยากทำให้เป็นจริง

เมตตา มีความรักปรารถนาดี ต้องการให้ผู้อื่นมีสุข

มุทิตา มีความพลอยเบิกบาน ยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จหรือเป็นสุข

ปัสสัทธิ มีความผ่อนคลาย สงบ เย็นกาย เย็นใจ ไม่เครียด ไม่กระสับกระส่าย

สรุปได้ว่าการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนตามหลักพุทธธรรมก่อนที่จะตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ 10 วิธีฝึกคิด แต่ละลักษณะมีความคล้ายคลึงกัน ขึ้นอยู่ด้วยวัตถุประสงค์ อายุ บุคคลและเหตุการณ์ที่ต้องการนำไปใช้ โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาโยนิโสมนสิการใน 4 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการคิดได้ถูกต้อง ความสามารถในการคิดได้ถูกทาง ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล และความสามารถในการคิดที่เป็นกุศล

โยนิโสมนสิการกับการคิดเชิงบวก

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโยนิโสมนสิการต่อการคิดเชิงบวก พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโยนิโสมนสิการกับการคิดเชิงบวก สามารถอธิบายโดยใช้วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม ในเรื่องของสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่พึงามถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริง หรือตรงตามสภาวะ โดยสัมมาทิฐิมีความสำคัญมากที่สุดแดที่เ็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง อันเป็นประมวลหลักความประพฤติหรือระบบจริยธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนา ทั้งนี้พบว่าสัมมาทิฐิและการคิดเชิงบวกมีความหมายที่สอดคล้องกัน โดยปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการ คือ ปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ ปรโตโฆสะ หมายถึง เสียงจากผู้อื่นหรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก ได้แก่ การสั่งสอน แนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา ข่าวสาร คำชี้แจงอธิบายจากผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้ เลียนแบบ จากแหล่งต่างๆภายนอก บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดี มีคำเรียกเฉพาะว่ากัลยาณมิตร ส่วนโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคายหรือคิดถูกวิธี เป็นการคิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทางของปัญญา คือการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐินั้น เกิดขึ้นได้ด้วยจากการสนับสุนนซึ่งกันและกันของสองปัจจัย กล่าวคือ .สำหรับคนสามัญซึ่งปัญญาไม่แก่กล้า ย่อมต้องอาศัยการแนะนำชักจูงจากผู้อื่นและคล้อยตามคำแนะนำชักจูงที่ฉลาดได้ง่าย แต่ก็ต้องฝึกหัดให้สามารถใช้ความคิดอย่างถูกวิธีด้วยตนเองได้ด้วยจึงจะก้าวหน้าไปถึงที่สุดได้ การเกิดสัมมาทิฐิจึงต้องเริ่มต้นจากปรโตโฆสะ (ปัจจัยภายนอกหรือกัลยาณมิตร) อันนำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายในหรือวิธีการแห่งปัญญาอันเกิดจากการคิด) อันเป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการสร้างศรัทธาและอาศัยศรัทธาเป็นสำคัญ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2556: 8-9) สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลลา (เวนเทอร์ลลา. 2545: 14-16) ที่ให้ความสำคัญของคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากพฤติกรรมใดๆของบุคคลมักเริ่มต้น

ที่ความเชื่อ อันนำไปสู่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ โดยความเชื่อที่เหมาะสมที่สุดคือความเชื่อที่
 ดีงามและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง การสร้างความเชื่อที่ถูกต้องทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อ
 ความดีงามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการคิด
 เชิงบวก

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของโยนิโสมนสิการ
 กับการคิดเชิงบวกโดยตรง แต่พบงานวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ของโยนิโสมนสิการกับตัวแปรที่มี
 ความใกล้เคียงกับการคิดเชิงบวก ได้แก่

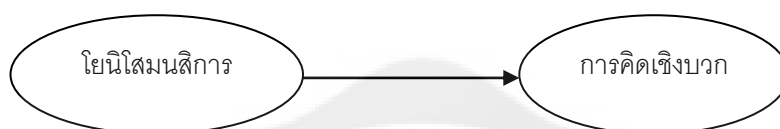
ความฉลาดทางอารมณ์ เช่น นิตยา คงเกษม (2544) ทำการศึกษาผลของการบูรณาการการ
 เรียนแบบร่วมมือเทคนิค Jigsaw II กับโยนิโสมนสิการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้
 ในตนเอง การควบคุมตนเอง การมีแรงจูงใจ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม การ
 ฟังตนเองและการมีความสงบทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนนทรีวิทยา พบว่า
 การบูรณาการการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Jigsaw II กับโยนิโสมนสิการมีความสัมพันธ์กับความ
 ฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง การมีแรงจูงใจ การเข้าใจความรู้สึก
 ของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม การฟังตนเองและการมีความสงบทางจิตใจ สอดคล้องกับเมตตา สิงห์
 กระโจม (2545) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการในการพัฒนา
 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด
 ชัยภูมิ พบว่า กิจกรรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

การเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น ลักษณะ สกุลทอง (2550) ได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการ พบว่า มี
 ความสัมพันธ์ระหว่างได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการและการเห็นคุณค่าในตนเอง นักเรียนที่ได้รับการ
 ฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ บัลลังก์
 ตาลทอง (2548) ได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจาก
 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการและ
 การเห็นคุณค่าในตนเอง นักเรียนที่ได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง
 กว่าก่อนการทดลอง

พฤติกรรมจิตสาธารณะ เช่น นิรุทธ์ วัฒนภาส (2553) ศึกษาผลของกลุ่มจิตวิทยาการปรึกษา
 แนวโยนิโสมนสิการต่อการเพิ่มพูนพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจิตวิทยาการปรึกษาแนวโยนิโสมนสิการกับพฤติกรรมจิต
 สาธารณะของนักศึกษา

ความโกรธ เช่น พระมหาเกรียงศักดิ์ รัฐกุล (2549) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มโดยการประยุกต์การคิดตามหลักของศาสนาพุทธต่อความโกรธของนักเรียนวันรุ่น ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์การให้คำปรึกษากลุ่มโดยการประยุกต์การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการกับความโกรธของนักศึกษา โดยนักเรียนวันรุ่นมีความโกรธในระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนการทดลองและต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากแนวคิดข้างต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่าการคิดแบบโยนิโสมนสิการมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก ดังแสดงในภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 การคิดแบบโยนิโสมนสิการมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก

ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม

2.4 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (Experience at University)

ความหมายของประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

คาร์ล แรมซัน โรเจอร์ (Carl Ramsom Roers. n.d.; อ้างอิงจาก ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2554: 14) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ว่าเป็นสิ่งที่บุคคลสำนึกถึงเฉพาะตน ผู้อื่นสามารถล่วงรู้และเรียนรู้ถึงประสบการณ์ของผู้อื่นได้เฉพาะบางแง่มุมเท่านั้น โดยพฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้อิทธิพลของประสบการณ์เฉพาะตัวของเขามากกว่าข้อเท็จจริง

ชม ภูมิภาค (2516: 97) กล่าวถึงความหมายของประสบการณ์ตามทัศนะของนักจิตวิทยาว่า นักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ กล่าวว่าประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดที่สำคัญในการอธิบายกระบวนการคลุกเคล้าและความหมายของความเป็นจริงและใช้มาก ประสบการณ์มีรากฐานมาจากพฤติกรรมที่มีการหยั่งรู้ซึ่งเป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์และด้วยความคาดหวังถึงผลที่จะตามมาของการกระทำ เป็นการคลุกเคล้าระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมที่เขารับรู้ ส่วนนักจิตวิทยากลุ่ม Atimulus-Response Associationism กล่าวถึงประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการวางเงื่อนไขที่จะทำให้บุคคลได้การตอบสนองอันใหม่โดยไม่จำเป็นต้องมีความคิดหรือการหยั่งรู้ใดๆเกิดขึ้น

นวลลออ สุภาผล (2527: 44) กล่าวว่า ประสบการณ์ คือ สิ่งหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับบุคคล ประสบการณ์เฉพาะตัวของบุคคลในแต่ละวันจะช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพและการมองภาพพจน์ในชีวิตของบุคคล บุคคลจะจัดการหรือดำเนินการกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนอย่างมี

เหตุผล ปฏิบัติหรือการแสดงออกต่อประสบการณ์ในอดีตเหล่านั้นจะช่วยชี้แนะหรือกำหนดปฏิติกริยาหรือการแสดงออกของบุคคลในอนาคตด้วย

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey. 1938; อ้างอิงจาก ศรสวาท ชัยดรุณ. 2537: 44) กล่าวว่าไว้ว่า การศึกษานั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์และการเรียนรู้ผ่านช่วงชั้นเวลาในสถานศึกษา จะทำให้เกิดการสังสมประสบการณ์หล่อหลอมกลายเป็นบุคลิกภาพ นำไปสู่การปรับตัวต่อการควบคุมตนเองและพฤติกรรมทางสังคม

ศรสวาท ชัยดรุณ (2537: 45) กล่าวว่า ประสบการณ์ หมายถึง สิ่งหรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับบุคคล รวมถึงทุกอย่างที่บุคคลกระทำ คิดและรู้สึก รวมทั้งการคิดอย่างใคร่ครวญ การลงมือกระทำและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล

ไสว เลี่ยมแก้ว (2552: ออนไลน์) ประสบการณ์ หมายถึง การที่มนุษย์ผ่านภาวะการรับรู้ ได้เห็น ได้ฟัง และได้ปฏิบัติด้วยตนเองมาแล้วบ่อยครั้งจนสะสมเป็นประสบการณ์ เช่น ศิลปินบางคนมีความชัดเจนในการวาดภาพสีน้ำ หรือนักเรียนอาจวาดภาพจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

สัจจา ประเสริฐกุล (2551: 8) ประสบการณ์ชีวิต หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องราว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่ตนได้ประสบ

จากความหมายของประสบการณ์และประสบการณ์ชีวิต สามารถสรุปได้ว่าประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย หมายถึง การรับรู้ของบุคคลกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่ได้ประสบมาในขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย

ความสำคัญของประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ประสบการณ์ชีวิตเป็นข้อมูลเดิมที่มนุษย์สังสม รวบรวม บันทึกหรือเก็บเอาไว้ในสมอง เมื่อมีสิ่งเร้าใดๆเข้ามาสัมผัส การรับรู้จะเกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้านั้นๆกับประสบการณ์หรือข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในสมองว่าจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หรือมีผลกระทบอะไรกับตนเองบ้าง (ชาติ แจ่มนุช. 2545: 20) ประสบการณ์ของบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติและการคิดของบุคคล โดยถ้าประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากสิ่งเร้า เกิดผลเป็นที่พึงพอใจหรือเกิดผลดีก็จะทำให้เกิดเจตคติที่ดีและความคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าบุคคลได้ประสบกับประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจก็อาจมีแนวโน้มที่จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีและความคิดที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ประสบการณ์เกิดขึ้นได้จากการรับรู้และเรียนรู้ของผ่านสถานศึกษาแต่ถ้าประสบการณ์ใดๆ ที่ได้รับมาจากการศึกษาและเรียนรู้ที่ผิดพลาดก็จะมีผลทำให้ชะลอการเจริญเติบโตทางด้านประสบการณ์ และจะก่อให้เกิดบุคคลที่มีความเฉื่อยชา มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่รอบคอบ ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ต่อสิ่งต่างๆ โดยการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์และการเรียนรู้ผ่านช่วงชั้นเวลาในสถานศึกษาจะทำให้เกิดการสังสมประสบการณ์หล่อหลอมกลายเป็นบุคลิกภาพ นำไปสู่การ

ปรับตัวต่อการควบคุมตนเองและพฤติกรรมทางสังคม (John Dewey 1938; อ้างอิงจาก ศรสวาท ชัยดรุณ 2537: 44-45) โดยประสบการณ์ชีวิตทั้งในแง่ดีหรือแง่ร้ายที่เกิดขึ้นแล้วนั้น ล้วนเป็นสิ่งที่ดีเสมอ เพราะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าของชีวิต หากเป็นประสบการณ์ที่ดีก็ทำให้มีกำลังใจที่จะก้าวเดินต่อไป แต่หากเป็นประสบการณ์ที่ไม่ดี ก็ทำให้ได้รู้ถึงคุณค่าของความผิดหวัง ล้มเหลว ทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างทุกข์กับสุข ดังคำที่กล่าวว่า คนเราจะเรียนรู้จากความทุกข์ ผิดหวังได้มากกว่า แม้ต้องใช้เวลานานแต่ในที่สุดก็จะทำได้จริง (อารี พันธมณี 2547: 4) นอกจากนี้พบว่า ประสบการณ์ชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่บวก โดยมนุษย์ทุกคนย่อมต้องประสบกับสถานการณ์ที่มีทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี โดยสถานการณ์ที่พบเจอนั้นล้วนมีอิทธิพลต่อรูปแบบของอารมณ์และการคิด ซึ่งบุคคลที่มองในแง่ลบจะกลับเข้าสู่ภาวะบีบคั้นและหมดหวังได้ทันที แม้ว่าในตอนนั้นเขาจะพบกับเรื่องที่ดีอยู่ก็ตาม ส่วนบุคคลที่มองในแง่บวกจะกลับเข้าสู่ความร่าเริงและเป็นสุขดังเดิมได้อย่างรวดเร็ว แม้จะประสบกับสถานการณ์ที่เลวร้ายก็ตาม (พริทท์เชสท์. 2551: 41-44)

ศิริชัย กาญจนวาสี (2552: ออนไลน์) กล่าวถึงประสบการณ์ว่าเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ความจริงในลักษณะของการใช้สามัญสำนึกที่ได้จากปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่พบมาเป็นหลัก เนื่องจากประสบการณ์ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่แต่ละบุคคลประสบพบมามีลักษณะเฉพาะเจาะจงแตกต่างกันไป หรือมนุษย์ทุกคนต่างมีประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกันเองและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเรียนรู้และสะสมความรู้ที่สามารถนำมาใช้ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่การเกิดปัญหามักอยู่ภายใต้กรอบประสบการณ์และความสามารถในการเรียนรู้ที่แต่ละคนมีอยู่ ซึ่งอาจมีมากน้อยแตกต่างกันไป สอดคล้องกับ ชัยนันท์ ชะอุ่มงาม (2552: 31-36) กล่าวถึงความสำคัญของประสบการณ์ว่า การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเกิดจากการสร้างสมจินตนาการการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและสิ่งที่ได้พบเห็นบ่อยครั้งส่งผลให้เกิดจินตนาการสืบเนื่องเป็นแนวทางของการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่ค้นคิดได้ในวงการศิลปะ โดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ในการดูงาน รวมทั้งการทดลองปฏิบัติด้วยการประยุกต์วิธีการให้หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงาน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าประสบการณ์ชีวิตเป็นสิ่งที่มียุทธผลและส่งผลต่อความรู้สึก เจตคติ ความคิดและการเรียนรู้อันนำไปสู่พฤติกรรม ประสบการณ์สำคัญมากสำหรับชีวิตมนุษย์ในการสะสมผลของการเรียนรู้และได้รับรู้สิ่งต่างๆ ทำให้มนุษย์ปฏิบัติได้ด้วยตนเองและสามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ เจตคติที่ดี ความคิดที่ดีหรือความคิดเชิงบวกและพฤติกรรมที่ดีในที่สุด แต่ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดี จะทำให้ได้รู้ถึงคุณค่าของความสมหวัง ความสำเร็จ ได้สัมผัสกับความผิดหวัง ล้มเหลว ทำให้เกิดการเรียนรู้จากความทุกข์ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีคิด

องค์ประกอบของประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา พบว่ามีผู้กำหนดองค์ประกอบของประสบการณ์ชีวิตในหลายแง่มุม ดังมีรายละเอียดดังนี้

สุรพงษ์ ชูเดช (2534: 30-44) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ประสบการณ์ด้านวิชาการ หมายถึง ประเภทของวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนที่ผ่านการประเมินประสบการณ์จากคณะกรรมการพิจารณาวิชา

2. ประสบการณ์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาแต่ละคน

3. ประสบการณ์ด้านการรับรู้ทางสังคมจากวิชาการ หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของนักศึกษาว่า วิชาความรู้ที่ศึกษาช่วยให้มีสติมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถแก้ปัญหาของตนเองและผู้อื่นได้มากน้อยเพียงใด

4. ประสบการณ์ด้านการทำกิจกรรม หมายถึง การรับรู้สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

5. ประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง การรับรู้เรื่องราวต่างๆจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มหรือการได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

ลิขิตกุล กุลรัตนรักษ์ (2547: 32-59) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ประสบการณ์ด้านส่วนตัว หมายถึง การรับรู้เรื่องราว หรือการกระทำของผู้เรียน ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ในด้านส่วนตัว ได้แก่ การแต่งกาย การใช้เวลาว่าง การใช้จ่ายในการศึกษาหรือ ความบันเทิง เครื่องแต่งกาย อาหาร และค่าพาหนะ

2. ประสบการณ์ด้านการเรียน หมายถึง การรับรู้เรื่องราว หรือการกระทำของผู้เรียน ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ในด้านการเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ด้านการเรียนทั่วไป ได้แก่ ลักษณะการเรียนของผู้เรียน การแสวงหาความรู้และนิสัยในการเรียน ได้แก่ การแบ่งเวลาในการเรียน การทบทวนบทเรียน การตั้งใจเรียน การปรับตัวในการเรียน ปัญหาในการเรียน การวางแผนในการเรียน เป็นต้น

3. ประสบการณ์ด้านสังคม หมายถึง การรับรู้เรื่องราว หรือการกระทำในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตกับคนอื่นๆในสังคม โดยครอบคลุม 3 ส่วน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ และการเข้าร่วมกิจกรรม

ของสถาบันการศึกษา ได้แก่ กิจกรรมด้านกีฬา กิจกรรมด้านบันเทิง กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

สุเพ็ญ บุญเจริญ (2554: 10-15) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ประสบการณ์ด้านการเรียน หมายถึง ประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องราวด้านการเรียนของนักศึกษาในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

2. ประสบการณ์ด้านสังคม หมายถึง ประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องราวด้านสังคมของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันกับนักศึกษาอื่นๆในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสบการณ์ด้านการเรียนและประสบการณ์ด้านสังคม เนื่องจากมีความครบถ้วนและครอบคลุมกับนิยามความหมายของประสบการณ์ชีวิตที่ทำการศึกษา

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1977, อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2554: 240-242) กล่าวว่ามนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นโดยตรง (Direct Experinece) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม (Indirect Experinece) คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นหรือการเรียนรู้จากตัวแบบ (Learning Thought Modelling) ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning Process) โดยการเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบ โดยผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจและรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้อง แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอน เพื่อง่ายต่อการจดจำ ซึ่งความสนใจนี้จะสามารถจำแนกพฤติกรรมที่สำคัญออกจากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบ การรับรู้จะเกิดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสนใจจากตัวผู้สังเกตหรือจากโครงสร้างหรือลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบรวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงที่ เป็นกระบวนการของการจำ เป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์ ได้แก่ จินตภาพและภาษา เมื่อบุคคลได้เห็นตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้น และเมื่อพฤติกรรมนั้นสิ้นสุดลง มโนภาพและพฤติกรรมดังกล่าวจะอยู่ในความจำ และถูกดัดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายและนานกว่า

3.กระบวนการแสดงออก เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต และความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4.กระบวนการจูงใจ การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆในสังคมนั้น มนุษย์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนรับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากระทำมากกว่า พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจและปฏิเสธในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย หรือไม่พึงพอใจ

นอกจากนี้แบนดูรายังได้อธิบายถึงแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ด้วยสังคมดังต่อไปนี้

(Bandura. 1969; อ้างอิงจาก จรรยา สุวรรณทัต.2533: 18)

1.พฤติกรรมทั้งหลายที่ทั้งสิ้นของมนุษย์ นอกจากปฏิกิริยาสะท้อนกลับ ล้วนเป็นผลที่ได้รับจากการเรียนรู้

2.สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆโดยเรียนรู้จากผลที่จะเกิดตามมา กล่าวคือ เรียนรู้ว่ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะเกิดเหตุการณ์ใดตามมา หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้ว ผลที่ได้จากการกระทำจะเป็นอย่างไร อย่างแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ อย่างที่สองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้จากสิ่งต่างๆจะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล

3.การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าว เกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และการเรียนรู้จากการสังเกต

4.การเรียนรู้จากการกระทำต้นแบบหรือแบบอย่าง โดยเฉพาะตัวแบบที่ใกล้ชิด คือ พ่อแม่ และ การเรียนรู้จากการสังเกตที่ใกล้ชิด

5.ผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์จะกลายเป็นความเชื่อ ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมสำคัญและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อดังนั้น

6.การควบคุมพฤติกรรมด้วยการรู้คิด การรู้คิดของบุคคลในเชิงประเมินค่าที่วางอยู่บนข้อสมมติฐานความเชื่ออันเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จะทำให้เขาตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งได้ และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเองตั้งใจไว้ได้

7.หลังการเรียนรู้แล้ว มนุษย์จะเลือกเรียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่ตนเองเห็นคุณค่ามากกว่า พฤติกรรมที่ถูกลงโทษหรือไม่ได้รับรางวัล การเห็นผลจากการกระทำในเชิงบวกย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นอีก ตลอดจนเกิดความคาดหวังจากแรงเสริมที่จะได้รับการคาดหวังนี้จะทำให้บุคคลตัดสินใจจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม เพื่อให้ผลบังเกิดขึ้นตามความต้องการ คือ ต้องการมีการควบคุมและประเมินตนเอง

8. พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลถูกควบคุมโดยผลที่ตามมาจากการประเมินตนเอง ซึ่งมีทั้งทางดีและไม่ดี ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป การประเมินตนเองนี้จะทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

9. พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลทำต่อตนเองอันเนื่องจากการประเมินตนเองก็ดี และจากปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งทางบวกและทางลบ ล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการมีต้นแบบหรือแบบอย่าง การให้แรงเสริมแก่ตนเองเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะมีผลต่อความพยายามของบุคคลที่จะกระทำให้ถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ และสามารถพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเอง สามารถปรับปรุงและคงรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ได้ต่อไป

สถิต วงศ์สวรรค์ (2544: 14-19) กล่าวว่า ประสบการณ์ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพให้กับแต่ละบุคคล แยกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ประสบการณ์ร่วม (Experience Common to the Culture) คือ ประสบการณ์ที่บุคคลในสังคมเดียวกัน ต่างได้รับเหมือนกัน เช่น ค่านิยมของสังคม วัฒนธรรม ตัวอย่างในแง่ของบทบาททางเพศ เด็กผู้หญิงต้องเรียบร้อย เก่งงานบ้านงานครัว ผู้ชายเป็นผู้นำ เป็นช้างเท้าหน้าประสบการณ์ทางวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกภาพ ประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรม หมายถึง ประสบการณ์ที่คนเราได้รับเหมือนกันหรือในทำนองเดียวกันอันเป็นผลมาจากการอยู่ในสังคมเดียวกัน ได้แก่ ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี เจตคติ ปรัชญา ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา คำสั่งสอนต่างๆ ของสังคม ตลอดเวลาที่เรเติบโตเราได้ศึกษาเรียนรู้ สังเกต พบเห็น และประพฤติตนไปตามวิถีทางที่สังคมเห็นว่าถูกต้อง ตามแนวทางที่สังคมนิยามว่าถูกต้องหรือคาดหวังกับเรา เรายอมรับค่านิยมตามอย่างพวกพ้องของเรา(ของกลุ่ม) โดยที่เราไม่ได้ไตร่ตรอง ไม่คิดหาเหตุผลหรือสงสัยในความถูกต้อง และไม่สำนึกว่าคนในวัฒนธรรมอื่นเขาเห็นด้วยหรือไม่

2. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Unique Experience) คือ เอกลักษณะแห่งประสบการณ์ที่เป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกภาพ บุคคลย่อมมีประสบการณ์เฉพาะอย่างที่แตกต่างกันไปจากผู้อื่น ประสบการณ์เฉพาะเป็นประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับในช่วงชีวิตของเขาโดยที่บุคคลอื่นอาจจะไม่มี แต่ละคนย่อมตอบได้กับความกดดันทางสังคมต่างๆ กันไปตามแบบแห่งความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวในชีวิตปฐมวัย เอกลักษณะแห่งประสบการณ์ของเด็กย่อมเกี่ยวข้องกับพัวพันอยู่กับบุคคลที่เขาสัมพันธ์ด้วยอย่างใกล้ชิด เด็กที่พ่อแม่เข้มงวด ลงโทษอย่างเหี้ยมเกรียม จะมีประสบการณ์ต่างจากเด็กที่พ่อแม่ใจดีมีเหตุผล แต่อย่างไรก็ตามส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะประจำตัวของเด็กด้วย เด็กจะเรียนรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด เขาจะพัฒนาธรรมสำนึก(ซึ่งเป็นตัวบอกว่าถ้าทำผิดจะถูกลงโทษ) และอุดมการณ์ (ซึ่งเป็นตัวบอกว่าทำดีจะได้รางวัล) ทั้งสองอย่างนี้จะประสานกลมกลืนกันแล้วสร้างความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ขึ้นมา ความรับผิดชอบในหน้าที่คือตัวสัมปัญญะ (Awareness) ที่จะคอยกระตุ้นสำนึกของบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่

ปลูกฝังมาแต่อายุน้อย ประสบการณ์อันเป็นเอกลักษณ์ หรือประสบการณ์ทุกขระทม หรือ ประสบการณ์ร้าย (Traumatic Experience) ด้วย เช่น บ้านถูกไฟไหม้ อุบัติเหตุ สอบตก ฯลฯ เหล่านี้มี อิทธิพลต่อบุคลิกภาพทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ชีวิตเกิดจากการเรียนรู้และกระบวนการสังเกตการกระทำจาก ต้นแบบหรือแบบอย่าง โดยประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยมีบทบาทที่สำคัญต่อนักศึกษาในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้เรื่องราวการกระทำของนักศึกษาเองเป็นส่วนที่นักศึกษาสามารถดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ ประสบการณ์ด้านการเรียน มีความสำคัญและมีความหมาย ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้นักศึกษาสามารถพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาตนเองไปสู่ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างดี ในขณะเดียวกัน ประสบการณ์ด้านสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อชีวิตของนักศึกษา จากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การวางตัวที่ดีส่งผลให้นักศึกษามี ความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด บทบาทของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกันกับ ผู้อื่นในสังคม ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยมีอิทธิพลในกำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ได้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในพฤติกรรมนั้นและจะนำไปสู่การควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่ เหมาะสมได้ นอกจากนี้พบว่าประสบการณ์ที่ดี เกิดผลเป็นที่พึงพอใจหรือเกิดผลดีก็จะทำให้เกิดเจตคติ ที่ดีและความคิดที่ดีต่อสิ่งนั้น ดังนั้นในการที่จะทำให้นักศึกษาเกิดการคิดเชิงบวกควรต้องมีการจัด ประสบการณ์ทั้งในด้านที่ดีทั้งในด้านการเรียนและด้านสังคม

ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยกับการคิดเชิงบวก

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยต่อการคิดเชิงบวก พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ชีวิตกับการคิดเชิงบวกสามารถอธิบายโดยใช้แนวคิดของ เวนเทอร์ลลา (2545: 26) ซึ่งกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเจตคติและการคิด ของบุคคลทั้งในแง่บวกและแง่ลบ โดยความคิดเชิงบวกเกิดมาพร้อมกับที่บุคคลเกิดมาแต่ถูกบดบังด้วย สถานการณ์ สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆในแง่ลบในระดับที่แตกต่างกันออกไป เด็กซึ่งเคยมองโลก ในแง่ดีจะเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อโลกในแง่ร้ายมากยิ่งขึ้นหลังจากต้องประสบพบเจอกับสถานการณ์ สถานการณ์และเหตุการณ์ในแง่ลบซ้ำๆ สิ่งนั้นก็คือประสบการณ์ชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ พรินท์ เซสท์ (2551: 41-44) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่บวก เนื่องจากมนุษย์ทุกคนย่อมต้องประสบกับสถานการณ์ที่มีทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี โดยสถานการณ์ที่พบเจอ นั้นล้วนมีอิทธิพลต่อรูปแบบของอารมณ์และการคิด ซึ่งบุคคลที่มองในแง่ลบจะกลับเข้าสู่สภาวะบีบคั้น และหมดหวังได้ทันทีแม้ว่าในตอนนั้นเขาจะพบกับเรื่องที่ดีอยู่ก็ตาม ส่วนบุคคลที่มองในแง่บวกจะกลับ

เข้าสู่ความร่าเริงและเป็นสุขดังเดิมได้อย่างรวดเร็ว แม้จะประสบกับสภาวะการณ์ที่เลวร้ายก็ตาม สอดคล้องกับแนวคิดของเซลิเกแมน (Seligman. 2006; 57) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์การได้รับความบอบช้ำทางจิตใจครั้งแรก (First Major Trauma) และประสบการณ์ความล้มเหลวในการแก้ปัญหา (When Solutions Do Not Work) มีผลต่อการคิดเชิงบวก โดยบุคคลที่ได้รับความบอบช้ำทางจิตใจ และเกิดการสูญเสีย โดยเฉพาะการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก อันเป็นเหตุการณ์เลวร้ายที่สำคัญที่เกิดขึ้นจริงและไม่สามารถแก้ไขได้จะเกิดความสะเทือนใจและส่งผลต่อการคิดบวก นอกจากนี้ อารีพันธ์ณี (2547: 4) ยังกล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ชีวิตซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าของชีวิตไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ดี สมหวัง ผิดหวัง สำเร็จ ล้มเหลว เสียใจ เศร้าใจ อิมเมจ หากเป็นสิ่งที่ดี สำเร็จ ก็ทำให้มีกำลังใจที่จะก้าวเดินต่อไป มีความรู้สึกที่ดี มีความคิดที่ดี แต่หากสูญเสีย ล้มเหลว ประสบการณ์เหล่านั้นทำให้สัมผัสกับความรู้สึกสูญเสีย เจ็บปวดและเป็นทุกข์ จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าถ้าบุคคลมีประสบการณ์ชีวิตที่ดีสมหวัง มีความสุข จะมีความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ ในแง่ดีและมีความคิดเชิงบวก จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตกับการคิดเชิงบวกมีความสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา ที่กล่าวถึงมนุษย์ว่ามีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยตรง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และโดยอ้อม คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นหรือการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ .กระบวนการสนใจ เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบ กระบวนการคงที่ เป็นกระบวนการของการจำ กระบวนการแสดงออก เป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม และกระบวนการจูงใจ อันเกิดจากการะบวนการจูงใจจากภายนอก จึงกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

จากการประมวลเอกสารงานวิจัย พบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของประสบการณ์ชีวิตกับการคิดเชิงบวก เช่น บราวน์ และแฮร์ริส (Brown; & Harris. 1978, อ้างอิงจาก สุมาลี พัวชู. 2547: 34) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความซึมเศร้าในผู้หญิงที่ใช้แรงงาน และผู้หญิงที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่ในระดับกลางในกรุงลอนดอน พบว่า ความซึมเศร้าในปัจจุบันของผู้หญิงเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับการสูญเสียมารดาในอดีตก่อนอายุ 11 ปี ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากการสูญเสียมารดาเป็นเหตุการณ์เลวร้ายที่สำคัญที่เกิดขึ้นจริง และไม่สามารถแก้ไขได้สอดคล้องกับความล้มเหลวในการแก้ปัญหา อันเป็นโดยประสบการณ์ที่เลวร้ายที่เกิดขึ้นจริงและไม่สามารถแก้ไขได้ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจอันมีผลต่อรูปแบบการคิดของบุคคลในรูปแบบเดียวกัน, สัจจา ประเสริฐกุล (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกตามตัวแปรเพศ อัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีประสบการณ์

ชีวิตทางลบจะมีความคิดเชิงบวกปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตทางบวกจะมีความคิดเชิงบวกค่อนข้างสูง และ ศิริินยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกและมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากแนวคิดข้างต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่าประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกและมีอิทธิพลทางอ้อมโดยส่งผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังแสดงในภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก

2.5 กัลยาณมิตรของเพื่อน

ความหมายของกัลยาณมิตร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ให้ความหมายของกัลยาณมิตรไว้ ดังนี้ สมโพธิ ผลเต็ม (2540: 33-34) กล่าวว่า กัลยาณมิตร แปลว่า มิตรที่ดีงามทำให้เจริญแก่บุคคลผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบุญด้วยควมมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น บุคคลใดเป็นมิตรมีอุปการะช่วยเหลือโดยอาการทุกอย่าง บุคคลนั้นชื่อว่ากัลยาณมิตร คำว่า กัลยาณมิตร ได้แก่ บุคคลผู้ที่สมบุญด้วยคุณ มีศีล เป็นต้น ผู้กำจัดความชั่วร้าย เป็นผู้ส่งเสริมประโยชน์ ความดีหรือคุณธรรมต่างๆ ที่บุคคลมีและแสดงต่อผู้อื่น เป็นผู้แก้ปัญหา มีความสามารถ มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือทำให้เกิดความดี ให้เกิดความรู้ ให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น

วิเชียร ชานูตรบุญชริก (2542: 20) ได้ให้ความหมายของกัลยาณมิตรว่า คือการมีคนดีเป็นมิตร การคบคนเป็นเพื่อนที่คอยชี้แนะความดีและข้อบกพร่องให้เสมอ ทำให้มีสติ ไม่พาลลังเลในการดำเนินชีวิต

มนัสภรณ์ วิฑูรย์เมฆา (2543: 15) ได้ให้ความหมายของกัลยาณมิตรว่า คือ คนดี มีปัญญา มีคุณธรรม ทำหน้าที่ช่วยเหลือ สั่งสอนแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติดี เมื่อบุคคลใดไปหา ปรีक्षा ขอคำแนะนำ เข้าใกล้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2555: 57) ให้ความหมายว่ากัลยาณมิตรคือ ผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรีक्षा เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมอยู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและธรรมปฏิบัติ

พระมหาสุวิชัย วิราม (2545: 45) กล่าวว่า กัลยาณมิตร คือ มิตรที่ดีงาม ทำให้เจริญแก่ผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น

สุริยา ผ่องเสียง (2546: 15) ได้ให้ความหมายของกัลยาณมิตรว่า คือ บุคคลที่เป็นเพื่อนดีและเพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูงช่วยบอกช่องทาง ส่งเสริมหรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม มิให้ทำความชั่วร้าย

วัลนิกา ฉลากบาง (2548: 70) ได้ให้ความหมายของกัลยาณมิตรว่า คือเพื่อนและบุคคลแวดล้อมที่ดี ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างในการคิดและการแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม ถูกต้องด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยแสดงพฤติกรรมใน 3 ด้านเป็นหลัก คือ ด้านการให้คำแนะนำชี้แจงชักจูง สั่งสอนสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ด้านการสนับสนุนและการให้กำลังใจ และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดและแก้ปัญหา

จากความหมายของกัลยาณมิตรที่มีผู้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า กัลยาณมิตร หมายถึงมิตรที่ดี ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อที่ดี มีการปฏิบัติตนที่ดี มีจิตใจที่ดี มีความคิดที่ดี พร้อมจะให้คำแนะนำชี้แนะแนวทาง สั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลที่อยู่ใกล้หรือบุคคลที่เข้าไปหา สามารถพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้อง ด้วยความรัก ความเสียสละ ความปรารถนาดี โดยไม่หวังผลตอบแทน

ความสำคัญของความเป็นกัลยาณมิตร

กัลยาณมิตรเป็นเสมือนผู้รู้ ทำให้สามารถชี้แนะ ชักนำบุคคลอื่นให้สามารถพัฒนาตนเองในทิศทางที่เหมาะสมในทุกด้าน เนื่องจากเคยมีประสบการณ์โดยตรงหรืออาจเป็นประสบการณ์ในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถที่จะให้คำแนะนำอย่างถูกต้องและเป็นไปด้วยความรัก ความเมตตา ปรารถนาดี เมื่อบุคคลมีกัลยาณมิตรที่ดีจะทำให้เริ่มมีความเข้าใจหรือเห็นทางการฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปสู่แนวทางที่ถูกต้อง ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรก็จะมีผู้คอยแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ทำให้มี

โอกาสดำเนินชีวิตผิดพลาด ไปในทางที่ไม่เหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 565-566) ดังนั้น การมีกัลยาณมิตร จึงเสมือนมีมิตรที่ดีที่จะคอยแนะนำ ชักจูงให้ได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดี ที่ถูกต้อง และเหมาะสม ด้วยความรัก ความจริงใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รู้ถึงวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สามารถที่จะพัฒนาตนเองไปได้เต็มตามศักยภาพ

มูลนิธิพระธรรมกาย (2545: 35) ได้อธิบายความสำคัญของการมีกัลยาณมิตร ว่าการคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของเรา ผู้คนในโลกนี้มีมากมาย มีทั้งคนพาลและบัณฑิต มีทั้งมิตรแท้และมิตรเทียม ถ้าเราคบกับใครแล้ว คนนั้นก็มีส่วนในการตัดสินใจให้ตัวเราหรือบางครั้ง อาจมีอิทธิพลต่อเราเป็นอย่างมากกว่าได้ ถ้าปรารถนาความเจริญรุ่งเรืองให้กับชีวิตก็ต้องรู้จักเลือกคบหาสมาคมกับนักปราชญ์บัณฑิต ต้องใช้สติปัญญา เลือกคบแต่คนดี จากนั้นก็ทำตนเป็นกัลยาณมิตรให้กับคนอื่น เป็นแสงสว่างให้กับชาวโลก โลกนี้จะได้สว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมตลอดไป การได้คบ กัลยาณมิตรเปรียบเหมือนบุญนิมิตแห่งการเกิดขึ้นของคุณธรรมภายใน จะเป็นหนทางนำไปสู่การได้ ประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม คือ ทางโลกก็ประสบความสำเร็จในการครองเรือน ทางธรรมก็จะนำไปสู่การได้บรรลุมรรคผลนิพพาน กัลยาณมิตรมิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีทั่วไป เท่านั้น แต่ยังหมายถึงบุคคลผู้ียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะชี้แนะหนทางสว่างในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้กับผู้อื่น บุคคลใดมีกัลยาณมิตร ถือว่าเป็นผู้มีบุญที่สั่งสมไว้ดีแล้ว ควรคบบุคคลเช่นนั้น เพราะเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก พระพุทธองค์จึงทรงสรรเสริญความเป็นผู้มีกัลยาณมิตร

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2557: 625-627) ยังได้กล่าวถึงกัลยาณมิตร ว่าถือเป็นหลักธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต 5 ข้อ ดังนี้

1. การคบคนดีมีปัญญา มีคุณธรรมที่เรียกว่าสัตบุรุษ จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ป้องกันความเสื่อมหรือสิ่งไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น
2. การมีกัลยาณมิตรทำให้บรรลุวิมุตติมรรค (ประโยชน์โลกนี้)
3. การมีกัลยาณมิตรทำให้เกิดการเจริญปัญญาและการพัฒนาตนเอง
4. การมีกัลยาณมิตรทำให้คนพึ่งตนเองได้
5. การมีกัลยาณมิตรและเป็นกัลยาณมิตรเป็นคุณสมบัติข้อแรกที่เกี่ยวข้องการพัฒนาในทุกด้าน เช่น ครูเป็นปัจจัยเกี่ยวข้องการพัฒนาชีวิตศิษย์ ครูอาจารย์ด้วยกันเองเป็นต้น

จากความสำคัญของกัลยาณมิตร จะเห็นได้ว่า กัลยาณมิตรมีความสำคัญต่อชีวิต จะชักนำไปสู่ความเจริญ เสริมสร้างคุณธรรมที่งดงาม เสริมสร้างปัญญา พัฒนาพฤติกรรมของตนเองในทุกด้าน ร่วมกันสร้างประโยชน์แก่ผู้อื่น รวมถึงเป็นตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญในการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันต่อจากครอบครัว เนื่องจากนักศึกษาต้องใช้เวลาส่วนใหญ่

อยู่กับเพื่อน ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิด การตัดสินใจ การแสดงพฤติกรรม ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาอิทธิพลกัลยาณมิตรของเพื่อนที่มีผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ลักษณะและประเภทของกัลยาณมิตร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2557: 204) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของกัลยาณมิตรที่เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม 7 องค์คุณของกัลยาณมิตร คือ ลักษณะของมิตรที่ดีหรือมิตรแท้ ผู้ที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามความเจริญ ว่าประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 7 ประการ ได้แก่

1.ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง เป็นที่รักที่พอใจในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนมชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม หรือเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา ทำให้เรารู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ แม้พุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เหมือนกับเราทั้งหลายมีครูอาจารย์ที่ดี ท่านมีเมตตา เหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ธรรมดว่าบุคคลผู้อยู่ด้วยความเมตตาเป็นปกติ ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลายและพวกอมมนุษย์คือเป็นที่รักของเหล่าสัตว์

2.ครุ แปลว่า น่าเคารพ หมายถึง เป็นที่น่าเคารพในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งและปลอดภัย เป็นที่เคารพผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เป็นผู้มีความประพจน์สมควรเหมาะสมสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นเป็นที่พึ่งได้ เป็นหลักให้กับคนที่คบหา คนผู้คบหา กัลยาณมิตรมีความรู้สึกว่ามันคง ปลอดภัย มีเครื่องยึดเหนี่ยว บุคคลที่ควรสักการะเคารพ น่าเสวนาคบหา ได้แก่ บุคคลที่ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา บุคคลเช่นนี้ควรสักการะและเสวนา คบหา มีบิดามารดาเป็นต้น ชื่อว่า ครุ เป็นผู้เฟื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้มีความเคารพตามสมควรในบุคคลเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า อาจารย์ ผู้ควรแก่การประกอบความทำให้หนักชื่อว่า ความเคารพ

3.ภาวนีโย แปลว่า น่าเจริญใจ หมายถึง เป็นที่ยกย่องในการทรงคุณ คือความรู้สึกและภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความภูมิใจเป็นผู้มีความรู้จริง ผู้ที่มีคุณธรรมมีความประพจน์ดีงามทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าจรรโลงใจมีกำลังใจ เป็นแบบอย่างอยากจะทำตามทำให้มีความก้าวหน้าได้

4.วัตตา หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล หมายถึง เป็นนักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอย่างไร ควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยบอกเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติของเราว่าควรจะเป็นอย่างไร และเราทำถูกทำผิด อันไหนที่เราทำไม่ถูก บอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำ

ถูกต้อง กัลยาณมิตรก็ส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้เราได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบอกนี้สำคัญมากที่จะช่วยให้ปฏิบัติถูกต้อง

5.วณขโม หมายถึง อุดหนุนต่อถ้อยคำ หมายถึง เป็นผู้อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟัง คำปรึกษา ชักถาม คำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ทอดทิ้งและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อุดหนุนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

6.คัมภีรญจะ กถัง กัตตา แปลว่า แดงเรื่องลึกซึ้งได้ หมายถึง เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงคือ ผู้ที่สามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป

7.โนจฺฐาเน นิโยชเย แปลว่า ไม่ชักนำไปในอสุภาน หมายถึง ไม่แนะนำในทางเรื่องเหลวไหลหรือชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

กล่าวโดยสรุป กัลยาณมิตรที่ดีต้องมีลักษณะ คือ น่ารัก น่าเคารพ น่าเทิดทูน ฉลาดสอน อุดหนุนต่อถ้อยคำ อธิบายเรื่องยากได้ และไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย

จากการศึกษาพบว่าในทางพุทธศาสนาได้กล่าวถึงประเภทของกัลยาณมิตรว่า มีได้จำกัดแต่เฉพาะผู้ที่มีอายุเสมอกันเท่านั้น แต่นับรวมไปถึงคนที่อายุน้อยกว่าหรือน้อยกว่า ด้วยหากคนเหล่านั้นช่วยเหลือ แนะนำในสิ่งที่ดีด้วยความบริสุทธิ์ใจและจริงใจโดยมุ่งที่ ประโยชน์ของผู้รับเป็นสำคัญ ดังนั้น กัลยาณมิตรอาจเป็นเพื่อน บิดามารดา หรือครูอาจารย์ก็ได้ ทั้งนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมในการคบคนที่ควรคบหรือมิตรแท้ (สุทฺถมิตร) ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2557: 224-230)

1. มิตรแท้ (สุทฺถมิตร) มิตรที่จริงใจมี 4 ประเภท คือ

1.1 มิตรอุปการะ มีลักษณะ 4 ประการคือ

1.1.1 เพื่อนประมาทช่วยรักษาเพื่อน

1.1.2 เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน

1.1.3 เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้

1.1.4 มีกิจจำเป็น ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

1.2 มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ 4 ประการคือ

1.2.1 บอกความลับแก่เพื่อน

1.2.2 ปิดความลับของเพื่อน

1.2.3 มีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง

1.2.4 แม้ชีวิตก็สละให้ได้

1.3 มิตรณะประโยชน์ มีลักษณะ 4 ประการคือ

- 1.3.1 จะทำชั่วเสียหาย คอยห้ามปรามไว้
- 1.3.2 คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
- 1.3.3 ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง
- 1.3.4 บอกทางสุข ทางสวรรค์ให้

1.4 มิตรมีน้ำใจ มีลักษณะ 4 ประการคือ

- 1.4.1 เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย)
- 1.4.2 เพื่อนมีสุข พลอยแช่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย)
- 1.4.3 เขาติเตียน เพื่อนช่วยยับยั้ง แก้ให้
- 1.4.4 เขาสรรเสริญ เพื่อน ช่วยพูดเสริม สนับสนุน

โดยในวิถีการดำรงชีวิตของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ความมีกัลยาณมิตรควรมีความหมายครอบคลุมทั้งตัวบุคคลผู้อบรมสั่งสอน เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นต้น ทั้งคุณสมบัติของผู้สอน ทั้งหลักการ วิธีการ อุปกรณ์ อุปนิสัยต่างๆ ในการสั่งสอน และการจัดดำเนินการต่างๆ ทุกอย่างที่มีหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนจะพึงจัดทำเพื่อให้การอบรมสั่งสอนได้ผลดี รวมไปถึงเพื่อนฝูงที่อยู่รอบตัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วลัยภา ฉลาดบาง (2548) และลลิตภัทร เจริญรัฐ (2555) ได้แบ่งองค์ประกอบกัลยาณมิตรบนฐานแนวคิดทั้งสองระดับออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้ คำแนะนำ ชี้แจง ชักจูง สั่งสอนสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง 2) การสนับสนุนและให้กำลังใจ การให้คิดหรือทำกิจกรรมต่างๆ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดและแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2540: 105) ที่กล่าวว่า กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักศึกษามากที่สุด คือ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน แต่เนื่องจากวิถีการดำรงชีวิตของนักศึกษาที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิด การตัดสินใจ การแสดงพฤติกรรม ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาอิทธิพลกัลยาณมิตรของเพื่อน โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยได้ว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลตามที่เพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนม แสดงออกในลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการคิดและการแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม ถูกต้อง ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อนำมาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างมีประโยชน์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.การให้คำแนะนำ หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลตามที่เพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมแสดงออกในลักษณะของการให้คำแนะนำ ชี้แจง ชักจูง สั่งสอนสิ่งที่ดีงามถูกต้องให้กับนักศึกษา

2.การสนับสนุนและให้กำลังใจ หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของ

บุคคลตามที่เพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนม แสดงออกในลักษณะของการสนับสนุนและให้กำลังใจให้คิดหรือทำกิจกรรมต่างๆ

3. การเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลตามที่เพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนม แสดงออกในลักษณะของการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการคิดและการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ

ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนกับการคิดเชิงบวก

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกัลยาณมิตรต่อการคิดเชิงบวก พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นกัลยาณมิตรกับการคิดเชิงบวก สามารถอธิบายโดยใช้วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม ในเรื่องของสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศณคิต คำนิยมต่างๆที่ดีงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริง หรือตรงตามสภาวะ สัมมาทิฐิมีความสำคัญมากที่สุดเ็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง อันเป็นประมวลหลักความประพฤติหรือระบบจริยธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนา ทั้งนี้พบว่าสัมมาทิฐิและการคิดเชิงบวกมีความหมายที่สอดคล้องกัน โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสัมมาทิฐิคือ ปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ ปรโตโฆสะ หมายถึง เสียงจากผู้อื่นหรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก ได้แก่ การสั่งสอน แนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา ข่าวสาร คำชี้แจงอธิบายจากผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้ เลียนแบบจากแหล่งต่างๆภายนอก บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดี มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร ส่วนโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย หรือคิดถูกวิธี เป็นการคิดอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา คือการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐินั้น เกิดขึ้นได้ด้วยจากการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสองปัจจัย สำหรับคนสามัญซึ่งปัญญาไม่แก่กล้าย่อมต้องอาศัยการแนะนำชักจูงจากผู้อื่นและคล้อยตามคำแนะนำชักจูงที่ฉลาดได้ง่าย แต่ก็ต้องฝึกหัดให้สามารถใช้ความคิดอย่างถูกวิธีด้วยตนเองได้ด้วยจึงจะก้าวหน้าไปถึงที่สุดได้ การเกิดสัมมาทิฐิจึงต้องเริ่มต้นจากปรโตโฆสะ (ปัจจัยภายนอกหรือกัลยาณมิตร) นำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายในหรือวิธีการแห่งปัญญาอันเกิดจากการคิด) อันเป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการสร้างศรัทธาและอาศัยศรัทธาเป็นสำคัญ ส่วนคนที่มีปัญญาแก่กล้าย่อมรู้จักโยนิโสมนสิการได้ดีกว่า การเกิดสัมมาทิฐิจึงอาจเริ่มต้นจากโยนิโสมนสิการได้เลย แต่ทั้งนี้ก็อาจต้องอาศัยคำแนะนำหรือตัวแบบที่ถูกต้องเป็นเครื่องนำทางในเบื้องต้นและเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วขึ้นในการไปสู่สัมมาทิฐิได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2556: 8-9) ทั้งนี้พบว่าแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราได้เสนอแนวคิดหรือวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในไว้

3 ประการ ด้วยกัน คือ แนวคิดของการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation) และแนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy) โดยการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) จะเกิดขึ้นต้องอาศัยการมีตัวแบบที่เหมาะสมอันรวมความหมายถึงกัลยาณมิตร และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลาที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่ามีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล โดยสร้างความเชื่อที่ถูกต้องทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อความดีงามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวกให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล สิ่งนี้สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ด้วยการแนะนำชักจูงจากตัวแบบที่เหมาะสมอันรวมความหมายถึงกัลยาณมิตรเช่นกัน

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นกัลยาณมิตรกับการคิดเชิงบวกโดยตรงแต่พบงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นกัลยาณมิตรกับตัวแปรที่มีความใกล้เคียงกับการคิดเชิงบวก ได้แก่

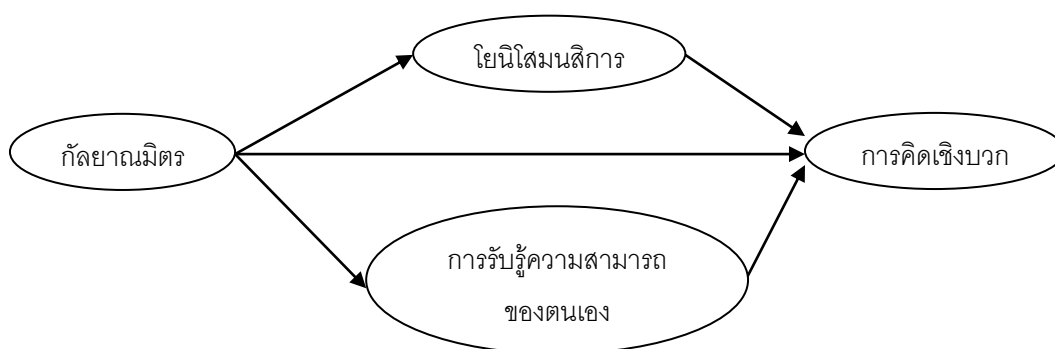
การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังที่ มนัสภรณ์ วิฑูรเมธา (2543) ได้พัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษาพบว่าระบบกัลยาณมิตรทำให้นักศึกษาผู้เป็นกัลยาณมิตรมีความรัก ความเอื้ออาทรเป็นมิตรกับผู้อื่น พัฒนาบุคลิกภาพให้ยิ้มแย้ม ใจเย็น มีความหนักแน่น อดทน ขยัน คิดดี พูดดี ทำดี เห็นคุณค่าในตนเอง มั่นใจในตนเองมากขึ้น กล่าวแสดงออกอย่างเหมาะสม มองโลกในแง่ดี เป็นมิตรกับทุกคน มีความเมตตากรุณา อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การสนับสนุนทางสังคมของครูอาจารย์และเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สตีเฟน (Stepien, 1999: 1-2) ได้ศึกษาเกี่ยวกับระหว่างการมองโลกในแง่ดีของเยาวชนกับการรายงานตนเองรวมถึงความสัมพันธ์กับพ่อแม่ เพื่อน กิจกรรมทางโรงเรียน การต่อต้านทางสังคม และพฤติกรรมเสี่ยง และความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลที่แสดงออก ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการมองโลกในแง่ดีของเยาวชน, พจนพร ธนอมวุฒิศักดิ์ (2552) ได้ศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและการสนับสนุนทางสังคมของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อการมองโลกในแง่ดี, ศิริญา จีระเจริญพงศ์ (2556) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครูมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก

นอกจากความเป็นกัลยาณมิตรจะมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวกแล้ว ยังพบว่าความเป็นกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อโยนิโสมนสิการ ซึ่งอธิบายได้ด้วยหลักพุทธธรรมที่กล่าวขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐิว่าเกิดขึ้นได้ด้วยจากการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสองปัจจัยได้แก่ ปัจจัย

ภายนอก (กัลยาณมิตร) และปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) โดย คนสามัญซึ่งปัญญาไม่แก่กล้า ย่อมต้องอาศัยการแนะนำชักจูงจากผู้อื่น ร่วมกับการฝึกหัดให้สามารถใช้ความคิดอย่างถูกวิธีด้วยตนเองได้ ด้วย การเกิดสัมมาทิฐิจึงต้องเริ่มต้นจากปรโตโฆสะ (กัลยาณมิตร) อันนำไปสู่โยนิโสมนสิการ ส่วนคนที่มีปัญญาแก่กล้า การเกิดสัมมาทิฐิอาจเริ่มต้นจากโยนิโสมนสิการได้เลย แต่ทั้งนี้ก็อาจต้องอาศัยคำแนะนำหรือตัวแบบที่ถูกต้องเป็นเครื่องนำทางในเบื้องต้น และเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมให้ก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็วขึ้นในการไปสู่สัมมาทิฐิได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). 2556: 8-9) สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย เสนสาย (2553) ที่ศึกษาอิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ 10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2553 ที่นับถือศาสนาพุทธ ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กัลยาณมิตรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนผ่านตัวแปรโยนิโสมนสิการ

นอกจากนี้ยังพบว่าความเป็นกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดของแบนดูราที่กล่าวถึงการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของบุคคลว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้เห็นตัวแบบประสบความสำเร็จและการพูดชักจูงจากผู้อื่น อันเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยบุคคลภายนอกที่มีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรมาเป็นตัวแบบหรือชักจูง การได้เห็นบุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองแล้วประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น โดยบุคคลจะเชื่อว่าถ้าหากตนเองทำพฤติกรรมเหมือนตัวแบบและมีความตั้งใจพยายามก็จะประสบความสำเร็จได้เช่นกัน การที่ผู้อื่นใช้คำพูดชักจูงให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จจะช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการพูดชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อผู้ถูกชักจูง เป็นผู้ที่ผู้ถูกชักจูงให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจและมีความสำคัญต่อตัวเขา เช่น พ่อ แม่ ครูและเพื่อน หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเขา โดยการพูดชักจูงจะมีผลมากต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ อยู่ในกรอบของความเป็นจริง การพูดชักจูงในเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงจะเป็นการทำลายความรู้สึกของผู้ถูกชักจูงว่าเป็นผู้ไม่มีความสามารถ จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้ถูกชักจูงลดลง กล่าวได้ว่าตัวแบบหรือผู้ชักจูงให้เกิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองจะต้องมีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตร

จากแนวคิดข้างต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่าความเป็นกัลยาณมิตรมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคิดเชิงบวกโดยผ่านการคิดแบบโยนิโสมนสิการและผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดังแสดงในภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 ความเป็นกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก

ปัจจัยทางด้านกายภาพ

2.6 เพศ

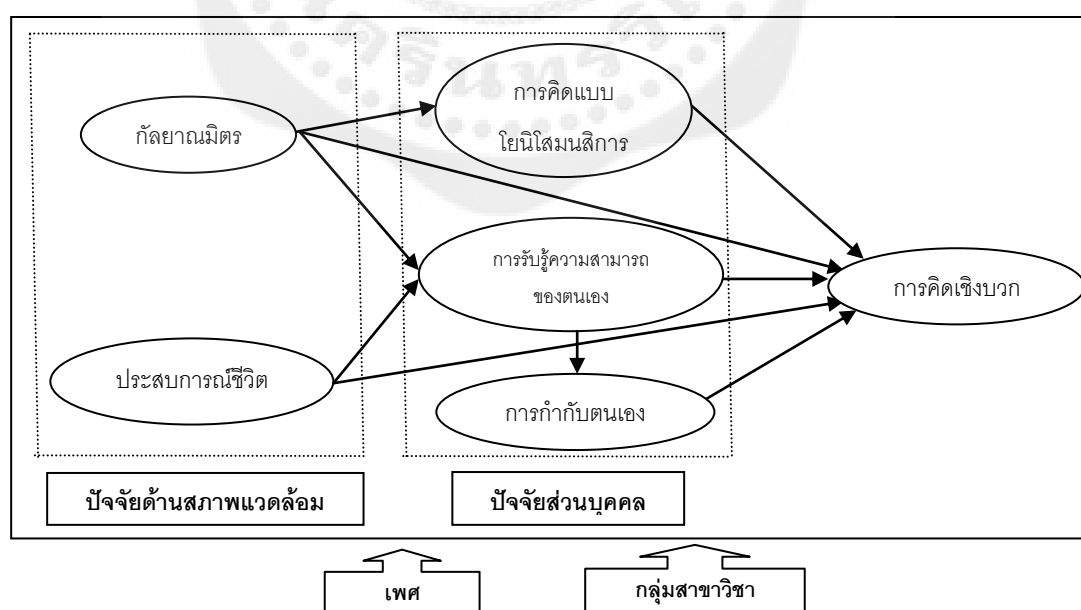
จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการคิดเชิงบวกสามารถอธิบายโดยใช้แนวคิดของพริทท์เซสท์ (2551: 30-34) ที่กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วเพศหญิงจะมองโลกในแง่ดีมากกว่าเพศชาย แต่เพศหญิงก็มีนิสัยมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าเพศชายด้วย ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ยเพศหญิงมีระดับอารมณ์ที่หลากหลายมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เมื่อระดับอารมณ์ขึ้นสูง ก็จะสูงกว่า และเมื่อลดต่ำ ก็จะต่ำกว่าซึ่งการมองโลกจะเป็นไปในทิศทางใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับอารมณ์และสถานการณ์ต่างๆ ด้วย สอดคล้องกับ ขนิษฐา เจริญพานิช และคณะ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องการฝึกปฏิบัติสมาธิกับระบบคิดเชิงบวกและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาเพศของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับระบบการคิดเชิงบวก โดยนักศึกษาเพศหญิงมีระบบคิดเชิงบวกที่สูงกว่านักศึกษาเพศชาย และ สุธาสินี นาคสินธุ์ (2552) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนเพศหญิงมีการคิดเชิงบวกสูงกว่านักเรียนชาย แต่ทั้งนี้พบว่าแนวคิดดังกล่าวขัดแย้งกับเซลิแกนแมน (Seligman, 2006: 67) ที่เห็นว่าเพศชายมีการคิดเชิงบวกที่สูงกว่าเพศหญิง เนื่องจากมองว่าสังคมปัจจุบันมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคลทั้งสองเพศแตกต่างกัน เด็กผู้ชายจะถูกฝึกฝนให้พึ่งพาตนเอง ในขณะที่เด็กผู้หญิงจะถูกสั่งสอนให้พึ่งพาผู้อื่นมากกว่า และเมื่อพวกเขาเหล่านั้นเติบโตขึ้น ผู้หญิงจะค้นพบตนเองว่าในสังคมและวัฒนธรรม เธอถูกทำให้ด้อยค่าในกฎของการเป็นภรรยาและการเป็นมารดา และเมื่อผู้หญิงออกสู่โลกการทำงานพบว่า ประสิทธิภาพของความสำเร็จในการทำงานของเธอต่ำกว่าผู้ชาย ซึ่งภาวะนี้ทำให้ผู้หญิงเกิดความเครียดมากกว่าผู้ชายอันมีผลต่อการคิดเชิงบวก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรเพศในฐานะอิทธิพล

กำกับของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.7 กลุ่มสาขาวิชา

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเองต่อการคิดเชิงบวก ผู้วิจัยไม่พบประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสาขาวิชากับการคิดเชิงบวก แต่เนื่องจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยชิ้นนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ ประกอบด้วย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะมัณฑนศิลป์ และคณะดุริยางคศาสตร์ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะโบราณคดี คณะอักษรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คณะวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยแต่ละกลุ่มสาขาวิชาต่างก็มีบริบทที่แตกต่างกันทั้งปัจจัยภายในตัวผู้เรียน รวมถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรกลุ่มสาขาวิชาในฐานะอิทธิพลกำกับของโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้นำความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในรูปแบบของโมเดลดังภาพประกอบที่ 16

ภาพประกอบ 16 โมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกตามสมมติฐาน

3. การวิเคราะห์ลิสเรลกลุ่มพหุ

การวิเคราะห์ลิสเรลกลุ่มพหุ (Multiple group analysis with LISREL: MGAL) คือเทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้เปรียบเทียบโครงสร้างขององค์ประกอบ (Factor structure) จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการจัดตั้งสองกลุ่มขึ้นไปพร้อมๆกัน สมาชิกในแต่ละกลุ่มจะต้องมีความเป็นอิสระต่อกัน (Mutually exclusive groups of individual) เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่างๆเหล่านั้น เพื่อหาหลักฐานเกี่ยวกับความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม โดยมุ่งความสนใจที่จะตอบปัญหาข้อใดข้อหนึ่งจาก 5 ข้อ ดังนี้ (Joreskog; & Sorbom. 1989; อ้างถึงใน เรื่องอุไร อมรไชย. 2550: 111)

- 1) โมเดลการวัดมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มหรือไม่
- 2) โครงสร้างขององค์ประกอบ (Factorial structure) มีค่าเท่ากันในทุกกลุ่มประชากรหรือไม่
- 3) อิทธิพลเชิงสาเหตุในโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มหรือไม่
- 4) ค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในโมเดลมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่
- 5) โครงสร้างขององค์ประกอบของเครื่องมือที่ใช้วัดที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างอิสระหลายกลุ่มจากประชากรเดียวกันให้ผลเหมือนกันหรือไม่

หัวใจสำคัญของการวิเคราะห์กลุ่มพหุ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มโดยมีการกำหนดเงื่อนไขบังคับให้โมเดลที่ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัยนั้นมีลักษณะแบบเดียวกันสำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องกลไกกันระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าโมเดลที่ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิดทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกกลุ่มและโมเดลมีลักษณะแบบเดียวกันจะเรียกว่าโมเดลลิสเรลไม่แปรเปลี่ยนหรือ มีความยั่งยืนระหว่างกลุ่ม (Invariance across groups) โดยการวิเคราะห์กลุ่มพหุมีความสามารถมากกว่าการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบเดิมสำหรับกลุ่มประชากรหนึ่งกลุ่มอยู่ 2 ประการ คือ 1) การประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลแต่ละกลุ่มประชากร ค่าพารามิเตอร์นี้จะเป็นค่าที่บอกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลทั้งที่เป็นตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝง ประโยชน์ที่ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์นี้จะใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรและประโยชน์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ และ 2) มีการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยน (invariance) ของค่าพารามิเตอร์ในโมเดลระหว่างกลุ่มประชากรต่างกันได้ การทดสอบนี้เป็นการทดสอบว่าค่าพารามิเตอร์ที่ได้ในแต่ละกลุ่มประชากรที่แตกต่างกันมีความคงที่ทุกกลุ่มประชากรหรือไม่ ผลการทดสอบจะเป็นการยืนยันว่าโมเดลสมการโครงสร้างแต่ละกลุ่มประชากรเป็นโมเดลรูปแบบเดียวกันและมีค่าพารามิเตอร์เท่ากันหรือไม่ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

3.1 หลักการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

นางลักษณ วิรัชชัย (2542: 217-258) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลุ่มพบว่า การวิเคราะห์กลุ่มพบใช้ได้กับการวิจัยที่มีการแบ่งกลุ่มทุกประเภท โดยมีเงื่อนไขในการแบ่งกลุ่มว่าหน่วยตัวอย่างทุกหน่วยต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียว โดยไม่เป็นสมาชิกร่วมกันในกลุ่ม โดยมีความมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อตรวจสอบว่าโมเดลอิสระที่นักวิจัยสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีนั้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของแต่ละกลุ่มหรือไม่ ถ้ามีความสอดคล้องกันก็สามารถนำโมเดลอิสระที่ตรวจสอบแล้วมาใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและนาข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ซึ่งหัวใจสำคัญของการวิเคราะห์กลุ่มพบ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากตัวอย่างทุกกลุ่มโดยมีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ (constraints) ให้โมเดลอิสระที่สร้างขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นแบบเดียวกันสำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าผลการวิเคราะห์ให้ผลว่าค่าไคสแควร์ในการทดสอบความกลมกลืนมีค่าต่ำกว่าค่าวิกฤตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลอิสระที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกกลุ่ม และโมเดลมีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน เรียกว่า โมเดลอิสระไม่แปรเปลี่ยน หรือมีความยั่งยืนระหว่างกลุ่ม (invariance across group) นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาค่าดัชนี GFI ดัชนี RMSEA และ ดัชนี RMR ประกอบด้วย

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลนั้น ประกอบด้วยการทดสอบรูปแบบ (model form) ซึ่งหมายถึง การทดสอบว่าโมเดลอิสระตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มนั้นมีจำนวนตัวแปรในโมเดล รูปแบบลักษณะ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นแบบเดียวกัน เมทริกซ์พารามิเตอร์ทั้ง 8 เมทริกซ์มีขนาดเท่ากัน มีรูปแบบและสถานะเมทริกซ์เป็นแบบเดียวกันทุกกลุ่ม ส่วนการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในโมเดล (parameter) นั้นเป็นการทดสอบหลังจากที่พบว่ารูปแบบโมเดลไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากร และควรมีการทดสอบต่อเนื่องว่าค่าพารามิเตอร์ในแต่ละเมทริกซ์มีค่าเท่ากันทุกกลุ่มประชากรหรือไม่ โดยนิยมตั้งสมมติฐานทางสถิติเป็นชุดของสมมติฐานเรียงกันตั้งแต่สมมติฐานที่มีเงื่อนไขบังคับน้อยที่สุด (least restriction) ไปจนถึงสมมติฐานที่มีเงื่อนไขบังคับมากที่สุด (most restriction)

โดยหลักการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์มีหลายระดับซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุด (least restriction) ไปจนถึงการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุด (most restriction) ตัวอย่างการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลจากประชากร 3 กลุ่มที่มีตัวเลขในวงเล็บหลังค่าพารามิเตอร์บอกว่าเป็นประชากรกลุ่มใด แบ่งการทดสอบสมมติฐานออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) เป็นสมมติฐานที่เข้มงวดน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสมมติฐานเกี่ยวกับน้ำหนักองค์ประกอบ 2) เป็นการทดสอบสมมติฐานแรก รวมกับการ

ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับเทอมความคลาดเคลื่อนในโมเดลการวัด 3) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่สองทั้งหมด รวมกับการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพารามิเตอร์ในเมทริกซ์ BE และ GA และ 4) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่สามรวมกับการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพารามิเตอร์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมในเมทริกซ์ PH และ PS ซึ่งมีความเข้มงวดตามลำดับสมมติฐาน ทั้ง 4 สามารถเขียนในรูปของสัญลักษณ์ได้ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 240-243)

1. H_0 สำหรับ Λ	: $\Lambda_X(1) = \Lambda_X(2) = \Lambda_X(3)$ $\Lambda_Y(1) = \Lambda_Y(2) = \Lambda_Y(3)$
2. H_0 สำหรับ Λ และ Θ	: $\Lambda_X(1) = \Lambda_X(2) = \Lambda_X(3)$ $\Lambda_Y(1) = \Lambda_Y(2) = \Lambda_Y(3)$ $\Theta_X(1) = \Theta_X(2) = \Theta_X(3)$ $\Theta_Y(1) = \Theta_Y(2) = \Theta_Y(3)$
3. H_0 สำหรับ Λ , Θ , β และ Γ	: $\Lambda_X(1) = \Lambda_X(2) = \Lambda_X(3)$ $\Lambda_Y(1) = \Lambda_Y(2) = \Lambda_Y(3)$ $\Theta_X(1) = \Theta_X(2) = \Theta_X(3)$ $\Theta_Y(1) = \Theta_Y(2) = \Theta_Y(3)$ $\beta(1) = \beta(2) = \beta(3)$ $\Gamma(1) = \Gamma(2) = \Gamma(3)$
4. H_0 สำหรับ Λ , Θ , β , Γ , Φ และ Ψ	: $\Lambda_X(1) = \Lambda_X(2) = \Lambda_X(3)$ $\Lambda_Y(1) = \Lambda_Y(2) = \Lambda_Y(3)$ $\Theta_X(1) = \Theta_X(2) = \Theta_X(3)$ $\Theta_Y(1) = \Theta_Y(2) = \Theta_Y(3)$ $\beta(1) = \beta(2) = \beta(3)$ $\Gamma(1) = \Gamma(2) = \Gamma(3)$ $\Phi(1) = \Phi(2) = \Phi(3)$ $\Psi(1) = \Psi(2) = \Psi(3)$

นอกจากนี้เบริน (Byrne.1998: 261) เสนอลำดับความสำคัญของการทดสอบที่แตกต่างไปจากการทดสอบข้างต้น กล่าวคือเบรินให้ความสำคัญในการทดสอบกับพารามิเตอร์ของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอย (factor loading paths, Λ_x ; Λ_y) เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ค่าพารามิเตอร์

ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายนอกแฝง (factor variance-covariance, Φ) ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปตัวแปรภายในแฝง (structural regression paths, Γ) และให้ความสำคัญกับ ค่าพารามิเตอร์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัด (error variance-invariance, disturbance terms: Θ_{δ} ; Θ_{ϵ} ; Ψ) น้อยที่สุด

การตีความหมายผลการทดสอบนั้น นอกจากจะต้องตีความหมายผลการทดสอบค่าไคสแควร์รวมสำหรับสมมติฐานแต่ละข้อแล้วยังต้องตีความหมายผลต่างระหว่างค่าไคสแควร์รวมระหว่างสมมติฐานด้วย นั่นคือถ้าผลต่างของค่าไคสแควร์รวมระหว่างสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ค่าไคสแควร์รวมของสมมติฐานข้อ 1 และ 2 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติด้วย แสดงว่าการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 2 ให้ผลแบบเดียวกันคือ โมเดลไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม

ในการวิเคราะห์สรุปผลการทดสอบ ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหาว่ามีความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่ อย่างไร การแปลความหมายจะเน้นที่ลักษณะผลการตรวจสอบสมมติฐานว่าโมเดลที่ไม่แปรเปลี่ยนมีลักษณะอย่างไร พารามิเตอร์ใดที่แปรเปลี่ยน พารามิเตอร์ใดที่ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากร แต่ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์หรือเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรจะต้องตีความหมายเพิ่มให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้ด้วย

3.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลกลุ่มพหุ

ในการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลกลุ่มพหุนั้น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์กลุ่มพหุไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ ขั้นตอนการวิเคราะห์กลุ่มพหุมีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ และขั้นตอนการวิเคราะห์สรุป ดังมีรายละเอียดดังนี้ (Bollen, 1989; Joreskog; & Sorbom, 1989; Wan, 1996; อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 244-245)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์กลุ่มพหุไม่มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุในโปรแกรมลิสเรลเพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลลิสเรลแต่ละกลุ่มประชากรแยกกัน และเพื่อทดสอบว่าโมเดลลิสเรลสำหรับกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มนั้นเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลจะรายงานค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (Goodness of indices) ของการทดสอบทุกกลุ่มประชากรเป็นภาพรวม ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีรวม (Overall goodness of fit) จะได้มาจากดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีจากกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่มรวมกัน ถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ได้ค่าไคสแควร์รวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลแต่ละกลุ่มประชากรเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกกลุ่ม ถ้าได้

ค่าไค-สแควร์รวมมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าโมเดลของประชากรอย่างน้อยหนึ่งกลุ่มไม่เหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรณีที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ได้ผลว่าโมเดลไม่เหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องปรับโมเดลแล้ววิเคราะห์ใหม่ เพื่อให้ได้โมเดลปรับแก้ที่มีลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การปรับแก้โมเดลนี้ทำได้โดยใช้ข้อเสนอแนะที่โปรแกรมลิสเรลรายงานในส่วนของดัชนีดัดแปร (Modification indices) หรือปรับแก้ตามข้อสังเกตของนักวิจัยบนพื้นฐานทางทฤษฎี เช่นเดียวกับการปรับแก้โมเดลในการวิเคราะห์ลิสเรลทั่วไป เมื่อโมเดลเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว จึงจะดำเนินการวิเคราะห์ขั้นตอนที่สองต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์กลุ่มพหุมีการกำหนดเงื่อนไขบังคับ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มโดยใช้กลยุทธ์กลุ่มพหุในโปรแกรมลิสเรลต่อเนื่องจากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 โดยในขั้นตอนนี้มีการกำหนดเงื่อนไขบังคับเพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ต้องทำการวิเคราะห์หลายครั้งตามจำนวนสมมติฐานที่ต้องการตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สรุป เป็นการวิเคราะห์คำนวณหาผลต่างของดัชนีวัดระดับความเหมาะสมที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในขั้นตอนที่ 2 ระหว่างคู่ที่มีเงื่อนไขบังคับน้อยกับมีเงื่อนไขบังคับมาก จากผลต่างของดัชนีวัดระดับความเหมาะสมที่ได้นำมาแปลความหมายสรุปผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับโมเดลกลุ่มพหุทั้งหมด โดยในการวิเคราะห์สรุปนี้ ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหาว่ามีความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างกลุ่มประชากรหรือไม่ อย่างไร การแปลความหมายจะเน้นที่ลักษณะผลการทดสอบสมมติฐานว่าโมเดลที่ไม่แปรเปลี่ยนมีลักษณะอย่างไร พารามิเตอร์ใดที่แปรเปลี่ยนและพารามิเตอร์ใดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มประชากร แต่ถ้าจุดมุ่งหมายของการวิจัยมุ่งตอบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์หรือสนใจตอบปัญหาเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรปรับ จะต้องแปลความหมายเพิ่มจากการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยน ให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้ด้วย

3.3 หลักการเขียนคำสั่งสำหรับการวิเคราะห์กลุ่มพหุ

โจเรสคอก, และซอร์บอม (Joreskog, & Sorbom. 1989 ; อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 245-246) กำหนดวิธีการเขียนคำสั่งสำหรับการวิเคราะห์กลุ่มพหุไว้ว่า คำสั่งสำหรับการวิเคราะห์กลุ่มพหุด้วยโปรแกรมลิสเรล ใช้หลักการเขียนคำสั่งเหมือนการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลทั่วไป แต่มีกฎเกณฑ์ในการเขียนคำสั่งสำหรับกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มเพิ่มขึ้นอีกดังนี้

1) ในคำสั่งบรรทัด DA ต้องระบุว่ามีจำนวนกลุ่มเท่าไร เช่น NG = 2 ทั้งนี้ให้ระบุคำสั่งส่วนนี้เฉพาะคำสั่งสำหรับข้อมูลกลุ่มแรก

- 2) ในคำสั่งสำหรับกลุ่มที่ 2 เป็นต้นไป ถ้ามีคำสั่งส่วนใดมีค่าตรงกับคำสั่งในส่วนที่เป็นคำสั่งของกลุ่มที่ 1 ให้ละไว้ไม่ต้องเขียนเป็นคำสั่ง
- 3) การเขียนคำสั่งระบุรูปแบบและสถานะของเมทริกซ์พารามิเตอร์และการกำหนดค่าตั้งต้น ใช้คำสั่ง PA หรือ MA และ VA ได้เช่นเดียวกับการเขียนคำสั่งลิสเรลปกติ แต่การเรียกชื่อสมาชิกพารามิเตอร์แต่ละตัวจะเพิ่มตัวเลขแทนกลุ่มตัวอย่าง
- 4) การกำหนดเงื่อนไขบังคับ (constraints) ระหว่างกลุ่ม ให้กำหนดพารามิเตอร์อิสระ (free parameter) ในคำสั่งสำหรับกลุ่มแรกก่อน จากนั้นจึงใช้คำสั่ง EQ กำหนดให้พารามิเตอร์ แต่ละกลุ่มให้มีค่าเท่ากัน
- 5) เมทริกซ์พารามิเตอร์ ที่กำหนดรูปแบบในกลุ่มที่ 1 ไว้เป็นแบบใดในกลุ่มต่อมาต้องเป็นแบบเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มที่ 1 ถ้ามีการกำหนดรูปแบบของเมทริกซ์ เป็น ID หรือ ZE แล้ว เมทริกซ์ในกลุ่มตัวอย่างต่อมา จะเป็น DI, FU หรือ SY ไม่ได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือรูปแบบและสถานะเมทริกซ์กลุ่มหลังต้องไม่ขัดแย้งกับของกลุ่มแรก
- 6) โปรแกรมลิสเรล มีคำสั่งพิเศษ ใช้สำหรับการวิเคราะห์กลุ่มพหุดังนี้
 - SP = เมทริกซ์มีสถานะเหมือนเดิม (Same pattern) คือมีสถานะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่มาก่อน
 - SS = เมทริกซ์จะมีค่าตั้งต้นเหมือนเดิม (Same starting values) คือ มีค่าตั้งแต่ต้นแบบเดียวกับกลุ่มที่มาก่อน
 - PS = เมทริกซ์มีสถานะและค่าตั้งต้นเหมือนเดิม (Same pattern and starting values)
 - IN = เมทริกซ์ไม่แปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม (invariance across groups)

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ลิสเรลกลุ่มพหุ (Multiple group analysis with LISREL: MGAL) มาใช้ในการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เนื่องจากมีความต้องการที่จะศึกษาอิทธิพลของเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่มีต่อโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

4. การวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multiple-Case Study Research)

4.1 ความหมายของการวิจัยพหุกรณีศึกษา

การวิจัยพหุกรณีศึกษา เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในการวิจัยตั้งแต่ 2 กรณีตัวอย่างขึ้นไป เพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงได้มากขึ้น เพราะการวิจัยแบบพหุ

กรณีศึกษาเป็นวิธีการวิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์มากกว่าการวิจัยรายกรณี ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไปมักจะสนใจลักษณะของข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในภาพรวมของปรากฏการณ์ ความรู้สึกนึกคิด จิตใจ เน้นการศึกษาติดตามเจาะลึกโดยที่นักวิจัยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในบริบทการวิจัยนั้น โดยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่พบว่าผลการวิจัยที่ได้มักมีจุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงสู่บริบทการวิจัยอื่น ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยพหุกรณีศึกษา

ยีน (Yin. 1994.; อ้างถึงใน รัตนภรณ์ ชาญไวยุทธ์. 2550: 22-23) กล่าวว่า ประเภทของการวิจัยพหุกรณีมี 3 รูปแบบ ซึ่งนักวิจัยจะเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบร่วมกันก็ได้ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) เพื่ออธิบาย (Explanation) ถึงสิ่งที่ยังไม่เคยมีมาก่อนหรือสิ่งที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษานั้น ผู้วิจัยทราบอยู่บ้างแล้วแต่ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมอีกครั้ง

2) เพื่อบรรยาย (Description) เป็นการแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทของปรากฏการณ์ที่เลือกมาศึกษาอย่างสมบูรณ์ ไม่เน้นการวิเคราะห์

3) เพื่อแสวงหา (Exploratory) มีลักษณะเป็นการวิจัยนำร่องหรือเป็นข้อค้นพบชั่วคราว เพื่อให้ความหมายของมโนทัศน์ที่ยังไม่มีความชัดเจนหรือเพื่อสร้างสมมติฐานสำหรับการวิจัย ซึ่งอาจเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักวิจัยค้นหาประเด็นที่จะศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป

โดยส่วนประกอบของกรณีศึกษา สามารถจำแนกตามการออกแบบการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. กรณีศึกษาเดี่ยว (Single Case Study) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคคล กลุ่มคนปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งหรือกรณีใดกรณีหนึ่งเพียงกรณีเดียวภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน เพื่อแสวงหาคำตอบที่จะอธิบายหรือหาเหตุผลของการเกิดปรากฏการณ์นั้น เพื่อการตรวจสอบหรือเป็นการศึกษานำร่องเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างทฤษฎี เช่น การศึกษากรณีโรงเรียนที่มีปัญหาในการปฏิรูป การศึกษาถึงชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งในบริบทเดียวกัน เป็นต้น

2. การวิจัยพหุกรณี (Multiple Case Study) เป็นการศึกษากรณีเฉพาะหลายๆกรณี โดยสนใจทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบและมุ่งหาความสัมพันธ์จากข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำไปสู่การสรุปเป็นทฤษฎี

การวิจัยพหุกรณีศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีลักษณะสำคัญ คือ การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมความเป็นจริงในทุกมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคลนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ มักใช้เวลาในการศึกษาติดตาม

ระยะยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การสังเกตและการสัมภาษณ์ ซึ่งแต่ละวิธีการมีสาระสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสังเกต (Observation)

การสังเกต หรือการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเชิงคุณภาพ เน้นที่ความสัมพันธ์ของคนในสังคมมากกว่าสังเกตตัวคนแต่ละคน การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจึงต้องอย่างต่อเนื่อง การสังเกตมี 2 แบบ (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2545:46-49) คือ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิต ร่วมกระทำกิจกรรมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา ผู้วิจัยจะเห็นพฤติกรรมหรือขั้นตอนต่างๆ ผู้วิจัยจะพบเห็นแบบแผนพฤติกรรม ความสัมพันธ์ของบุคคลและความหมายของพฤติกรรมนั้นๆ ในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ควรพูดคุยและสัมภาษณ์ซักถามพร้อมๆ กันไปเช่นเดียวกัน

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- participant observation) เป็นการสังเกตโดยที่ผู้สังเกตจะเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอก ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มักใช้ในกรณีที่ผู้ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกว่าเขาโดนรบกวนจากผู้สังเกต

การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมอาจเกี่ยวเนื่องกันได้ เช่น ระยะแรกใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แต่เมื่อผู้วิจัยคุ้นเคยกับบริบทที่ดีแล้วอาจขออนุญาตเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมได้ ผู้วิจัยจึงต้องตระหนักว่าจะสังเกตอะไรปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนเป็นอย่างไร เพื่อให้เห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ส่วนการบันทึกถ้าเป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมก็สามารถทำได้ในขณะสังเกต แต่ถ้าเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการบันทึกอาจจะไม่สะดวก ควรบันทึกเมื่อเสร็จจากการสังเกตแล้ว ในขณะที่สังเกตหรือบันทึกนั้นผู้วิจัยต้องคิด (หรือตีความ) และตรวจสอบลักษณะต่างๆ ของกิจกรรมไปด้วย การสังเกตจะให้ประโยชน์แก่ผู้วิจัย คือ ทำให้เห็นพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติ ทำให้ได้ข้อมูลคนที่ไม่อาจบอกหรือไม่อาจตอบได้และจะเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การสังเกต หมายถึง การดูหรือการศึกษาเหตุการณ์หรือเรื่องราวโดยละเอียด ซึ่งนักวิจัยไม่สามารถจะสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในสนามได้หมด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีศูนย์กลางของการสังเกต กรอบของปรากฏการณ์ในฉากสนาม (Social Setting) ไม่ว่าจะเป็นองค์การ โรงเรียน ชุมชน มุมถนน ฯลฯ ซึ่งสามารถแยกย่อยออกเป็นศูนย์กลางของการสังเกตตั้งแต่เล็กไปหาใหญ่ได้ประมาณ 6 หน่วย (Lofland. 1971; อ้างถึงใน นิศา ชูโต. 2551: 141-143) ดังนี้

1.การกระทำ (Acts) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์หนึ่งในช่วงเวลาสั้นๆ คือ ตั้งแต่ วินาที นาที ไปจนถึงชั่วโมง

2.กิจกรรม (Activities) หรือการกระทำของหลาย ๆ คนในฉากซึ่งแสดงความสำคัญและความผูกพันการกระทำที่เกี่ยวข้องกับหลายคนมากกว่าเป็นส่วนบุคคล หรือส่วนตัวซึ่งใช้เวลาเป็นหน่วยวัน สัปดาห์ เดือนหรือเป็นช่วงฤดู ปลูก หวานไถ เป็นต้น

3.ความหมาย (Meanings) คือการให้ความหมายของการกระทำหรือกิจกรรม โดยคำพูดที่แสดงออกของผู้ให้ข้อมูล (Actor's Verbal) อธิบายให้คำจำกัดความและทิศทางของการกระทำต่อสิ่งของเหตุการณ์และคุณลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ เช่น ทำตามนวัตกรรม ความเชื่อ ความเข้าใจอุดมการณ์ ภาพตายตัวหรือภาพเหมารวม (Stereotype) อคติต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ

4.การมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคคลต่างๆ ในสถานการณ์หรือฉากที่เราศึกษา ซึ่งอาจเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์การที่มีรูปแบบอยู่แล้วในฉาก เช่น ร่วมอยู่ในทีมนักกีฬา เป็นกรรมการกลุ่มอาชีพ ทำหน้าที่เป็นกรรมการทำงานในโรงงาน กลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรืออาจเป็นรูปแบบอันเกิดจากการคิดสร้าง โดยคุณสมบัติอันเป็นส่วนร่วมในฉากหนึ่ง ๆ (Constructing Pattern)

5.ความสัมพันธ์ (Relationship) ของบุคคลต่าง ๆ ลักษณะของความสัมพันธ์อันเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน ความสัมพันธ์ของกิจกรรมที่เชื่อมโยงในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางแนวตั้งหรือแนวนอน ทางมิตรหรือปักษ์ ทางปกป้องหรือละเลย ฯลฯ รวมทั้งด้านความตระหนักในเรื่องราวเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์

6.สถานที่ (Setting) คือรูปแบบทุกสิ่งทุกอย่างภายใต้สภาพศึกษา ซึ่งถือเป็นหน่วยการวิเคราะห์ อาจเป็นสถาบันรูปแบบต่างๆ เช่น โรงเรียน โรงงาน โรงพยาบาล โรงแรม ฯลฯ หรืออาจเป็นระบบ เช่น ระบบราชการ ระบบเอกชน ฯลฯ ซึ่งถ้ามีหลายหน่วยงานการวิเคราะห์ ก็อาจแยกเป็นอนุระบบ (Sub Setting) เช่น การศึกษาเต็มรูปแบบของโรงเรียนราษฎร์หรือโรงเรียนขนาดเล็กเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน เมื่อสามารถแตกปรากฏการณ์ทางสังคมออกเป็นหน่วยย่อยๆ แล้วเราก็จะสามารถบอกได้ว่า ภายใต้สภาพการณ์ศึกษาของเรา เราสังเกตคุณลักษณะใด รูปแบบใด ช่วงเวลาใด ใช้บุคคลหรือกลุ่ม หรือสถานที่ใดเป็นหน่วยการวิเคราะห์ ภายใต้หน่วยย่อยเราให้ภาพนิ่ง (Static) ณ จุดเวลาหนึ่งเหมือนรูปถ่ายหรือจะแสดงภาพต่อเนื่องเหมือนภาพยนตร์ในช่วงระยะเวลาานเท่าใด วิเคราะห์รูปแบบใด ฯลฯ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละเรื่อง

โดยการสังเกตสนามอย่างมีระบบนั้น Spradley (1980; อ้างอิงจาก นิศา ชูโต. 2551: 143-144) แบ่งการสังเกตในสนามไว้เป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ

ช่วงระยะเวลา การสังเกตทั่วไป (Descriptive) ของทุกสิ่งทุกอย่างในฉาก เช่น โครงสร้างด้านกายภาพ สถานที่ต่างๆ บ้านเรือน การแต่งกายของบุคคล ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องที่เห็นได้ง่าย ชัดเจนในช่วงนี้ นักวิจัยจะสังเกตและจัดเตรียมทำแผนผังของเขตแผนที่ สถานที่ต่างๆ ของฉาก

ช่วงระยะสอง การสังเกตแบบมีศูนย์กลาง (Focused) หลังจากคุ้นเคยกับสนาม ฉาก และบุคคลต่างๆ รวมทั้งมีโอกาสได้เข้าถึงฉากต่างๆ ทางสังคมมากขึ้นแล้ว อาจมุ่งประเด็นสังเกตเฉพาะ บางกิจกรรมที่สนใจเท่านั้น ซึ่งต้องอาศัยการสัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลเข้ามาช่วยด้วย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์การสังเกต เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกแล้วช่วงนี้จะเป็นระบบมากกว่า

ช่วงระยะสาม การสังเกตแบบเลือกเฟ้น (Selective) เป็นการสังเกตต่อจากช่วงที่สอง โดยเน้นประเด็นประเภทของกิจกรรมแต่ช่วงนี้จะมุ่งประเด็นเรื่องความแตกต่างของกิจกรรมเพื่อ ตรวจสอบให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นนั่นเอง

ส่วนใหญ่การสังเกตจะทำได้ไปกับการสัมภาษณ์บางกรณีอาจจะสังเกตโดยอิสระได้ เช่น พฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่มีภาษาเกี่ยวข้องหรือเรื่องพิเศษที่ต้องรอจังหวะช่วงเวลาของการ สังคม การกระทำหลายๆ เรื่อง การเลื่อนฐานะทางสังคมของบุคคลในสนามหรือการเปลี่ยนแปลงของ บริบทของสนาม เป็นต้น

การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไปในแขนงวิชาทางสังคมศาสตร์ เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ฉะนั้นจึงใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าผู้ให้ข้อมูลจะมีระดับ การศึกษาสูงต่ำเพียงใด ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์คือ มีความยืดหยุ่นผู้สัมภาษณ์มีโอกาส อธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ในขณะที่สัมภาษณ์สามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ตอบได้ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสสังเกตสีหน้าท่าทางความรู้สึกปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาในขณะที่พูด ไม่พูด โดยการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (สุรางค์ จันทวานิช ,2545; 75-76)

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) การสัมภาษณ์แบบนี้มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม และเป็น วิธีที่ใช้ได้ค่อนข้างง่ายสำหรับนักสัมภาษณ์เพราะคำถามต่างๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นใช้ ประกอบกับการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า

2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) การสัมภาษณ์แบบนี้ เป็นวิธีการที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นแบบที่มักจะควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมมักจะใช้

กับการวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณาซึ่งต้องการข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนข้อมูลที่ได้ต้องถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม

สำหรับการเตรียมการสัมภาษณ์ ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์ เตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างวางแผนการสัมภาษณ์โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า กำหนดเวลาสัมภาษณ์ให้เหมาะสม ซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่นๆ เพื่อจะได้แก้ไขคำถามให้สมบูรณ์ถูกต้อง เตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยนัดหมายไว้ล่วงหน้า

ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนคือ แนะนำตนเองของผู้ถูกสัมภาษณ์ สร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์พร้อมให้คำสัญญาว่าจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ ถ้าจำเป็นต้องจดบันทึกหรือใช้เครื่องบันทึกเสียงต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ

ขั้นสัมภาษณ์ นักวิจัยควรปฏิบัติ ดังนี้ ใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า ควรเป็นนักฟังที่ตั้งใจฟังและติดตาม ใช้ภาษาที่สุภาพเข้าใจง่ายทำให้ผู้สัมภาษณ์รู้สึกว่าจะเปิดเผยระหว่างการทำสัมภาษณ์เป็นเรื่องพิเศษเฉพาะตัว

วิธีการสัมภาษณ์มีจุดเด่นตรงที่เป็นวิธีการที่ใช้ได้กับผู้ให้ข้อมูลทุกคนไม่ว่าจะอ่านออกเขียนได้หรือไม่ เป็นวิธีที่นักวิจัยได้เผชิญหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้สามารถอธิบายคำถามให้ผู้ตอบเข้าใจ ชัดเจนได้ และใช้คำถามเพิ่มเติม หรือตะล่อมถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนได้มากขึ้นและสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ตอบได้ด้วย

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในความหลากหลาย ความหมายและความสัมพันธ์ของข้อมูลในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง การอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อให้เห็นความหลากหลายของปรากฏการณ์มากกว่าที่จะเสนอความสัมพันธ์และความคล้ายคลึงที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติ ความหลากหลายของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกันเพราะเชื่อมโยงกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริงในสังคมทุกด้านเพื่อให้ได้ภาพรวม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพอาจทำให้หลายวิธีตามลักษณะงานวิจัย โดยแนวการวิเคราะห์ข้อมูลสนามในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ ข้อมูลภาคสนามส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแนวคิดของทฤษฎีใหญ่ๆทางปรากฏการณ์วิทยา วัฒนธรรมการเรียนรู้ ดังนั้นแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจึงเป็นเรื่องที่นักวิจัยจะนำรายละเอียดและประสบการณ์ในสนามมาแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องกันกับปัญหาวิจัยอย่างไร โดยวิเคราะห์ให้เห็นรายละเอียดที่ลึกซึ้งให้เห็นรูปแบบประสบการณ์วิถีคิด กรอบของวัฒนธรรมสนามหรือแม้แต่ต้องการแสดงภาพตัวอย่างเพื่อประกอบการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อให้เห็น เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของแต่ละ

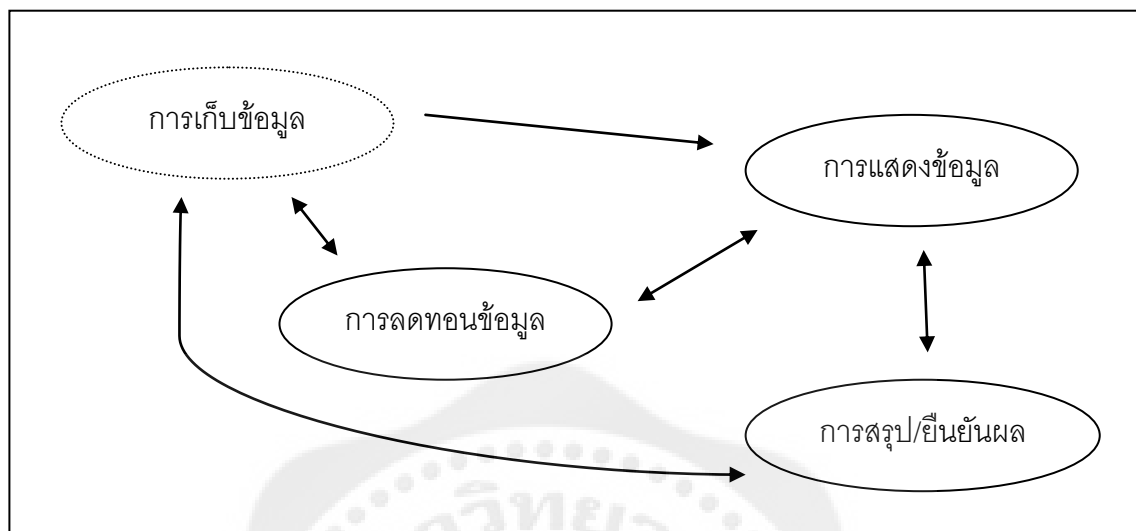
กรณี และ/หรือต้องการเพื่อพัฒนาทฤษฎีเฉพาะจากข้อมูลรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การได้มาซึ่งทฤษฎีอื่นๆ ได้คำอธิบายใหม่ ทฤษฎีใหม่ๆ ต่อไป เมื่อตระหนักในความคิดดังกล่าวแล้วนักวิจัยก็สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป สร้างทฤษฎีจากข้อมูลรูปธรรมในสนามเป็นข้อมูลสนามธรรมได้ โดยวิธีการอุปนัย ต่อไปว่าจะวิเคราะห์ข้อมูลในระดับใด ระดับอธิบายปรากฏการณ์จะเชื่อมโยงความคิดคนใน/คนนอก จะจัดทำสารบบคำ วิธีคิดจะสร้างเป็นรูปแบบหรือทฤษฎีและการเขียนรายงานการวิจัยก็เป็นผลผลิต ของรูปแบบการวิเคราะห์ที่ได้คิดสร้างตามแนวที่ได้วางไว้นั้นเอง (นิศา ชูโต. 2551:214-215)

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นขณะที่เก็บข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการสังเกตหรือการสัมภาษณ์ นักวิจัย จะใช้เวลาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ควบคู่กันไปและนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการปรับ แนวคิด ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนเพิ่มความแม่นยำตรงของการวิจัยยิ่งขึ้น ดังนั้น ช่วงการเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์จึงมิได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดเป็นสองช่วงแต่เป็นกระบวนการ ที่ควบคู่กันไป เพียงแต่ความเข้มข้นของกิจกรรมในแต่ละช่วงแตกต่างกัน โดยสิ่งสำคัญที่นักวิจัยพึง ระมัดระวัง คือ อย่างทิ้งให้ข้อมูลกองไว้โดยมิได้วิเคราะห์หรือแม้แต่อ่าน นักวิจัยจะต้องอ่านบันทึกต่างๆ ที่เขียนบันทึกไว้ในสนามไม่ว่าจะเป็นบันทึกสนามที่เขียนเองหรือบันทึกสถานที่ผู้ช่วยวิจัยหรือผู้ร่วมวิจัย เขียน เพื่อเป็นการวิเคราะห์ เชื่อมโยงและสังเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อสรุปจากการวิจัย พร้อมกันนี้ต้อง จัดทำเอกสารข้อมูลให้เป็นระบบโดยสร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ (File) เพื่อการสืบค้นได้ง่าย โดยมี หลักในการจัดทำแฟ้มข้อมูลดังนี้ (นิศา ชูโต.2551: 216-221)

1. หมวดเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็วควรแยกเป็นแฟ้ม บุคคลสถานที่ องค์กร เอกสาร รู้ได้ว่าอะไรเกิดขึ้นกับใครที่ไหนอย่างไร
2. หมวดข้อมูลสนาม นักวิจัยควรแยกแฟ้มข้อมูลการสังเกต แฟ้มการสัมภาษณ์และ แฟ้มบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้โดยเฉพาะ เพื่อช่วยในการเขียนวิธีการและ กระบวนการเก็บข้อมูลสำหรับรายงานการวิจัย
3. หมวดการวิเคราะห์ ในขณะที่เก็บข้อมูลและเริ่มต้นวิเคราะห์ นักวิจัยก็เริ่มจะมี แนวคิดเกี่ยวกับหัวเรื่อง หัวข้อเกิดขึ้นแล้วจึงสามารถเริ่มทำแฟ้มหัวเรื่องต่างๆ แยกเก็บเหตุการณ์และ บันทึกความคิดในการวิเคราะห์ ฯลฯ เมื่อเวลาเก็บข้อมูลผ่านไปแฟ้มการวิเคราะห์ก็จะเพิ่มจำนวน เอกสารและหัวเรื่องมากขึ้นๆ ถ้านักวิจัยมีงบประมาณเพียงพอจะทำสำเนาเรื่องต่างๆ เรื่องละแผ่นแยก เข้าแฟ้ม แต่ถ้างบประมาณจำกัดก็ใช้ดินสอเขียนเขียนหรือใส่หัวเรื่องไว้ แล้วแยกคิด ปะติด เก็บใส่ใน แต่ละแฟ้มหัวเรื่อง

โดยกระบวนการในการวิเคราะห์ประกอบด้วย การลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data Reduction) การเลือกข้อมูลเพื่อแสดงหลักฐาน (Data display) การสร้างข้อสรุปและการทดสอบ

ยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) โดยกระบวนการดังกล่าวจะต้องต่อเนื่องและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ภาพประกอบ 17 องค์ประกอบการวิเคราะห์: รูปแบบปฏิสัมพันธ์

ที่มา: นิสา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. หน้า 222.

1. การลดทอนข้อมูล (Data Reduction)

การลดทอนข้อมูล หมายถึง วิธีการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม” การปรับลดทอนข้อมูลดิบนั้นนักวิจัยทำอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การเลือกสนาม การตัดสินใจว่าจะเก็บข้อมูลอะไรที่จะแสดงแนวคิดและในช่วงการเก็บข้อมูลก็กระทำเช่นเดียวกัน คือ การลงรหัส กลุ่มไหนจะใช้สรุป กลุ่มไหนไม่ใช้เพราะซ้ำกับกลุ่มก่อน ฯลฯ การลดทอนข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนเป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบหาจุดที่น่าสนใจและปรับลด เพิ่มหาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าสนใจ

2. การแสดงผลข้อมูล (Data display) การแสดงผลข้อมูล หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ การจัด เลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่าง

การแสดงผลข้อมูล หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ การจัด เลือกเฟ้นสรรหาตัวอย่าง ข้อมูลหรือสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกต คำพูดจากการสัมภาษณ์หรือการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของ บุคคลสำคัญ ฯลฯ แสดงประกอบเป็นหลักฐานของข้อมูลสรุปชั่วคราว” เพื่อแสดงตัวอย่างให้เห็น และก่อให้เกิดความเข้าใจว่า เกิดอะไรขึ้นก่อนหลังอย่างไร และทำไม อันจะโยงไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

3. การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ หมายถึง การสังเคราะห์ ประติดปะต่อข้อสรุปย่อยๆ ในช่วงแรกเข้าด้วยกันเป็นบทสรุปและตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในเชิงสุดท้าย เมื่อนักวิจัยได้ข้อมูลมาในช่วงแรกและเริ่มวิเคราะห์เขาจะมองเห็นความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ความอาจจะเป็นไปได้และรูปแบบต่างๆ ได้ชั่วคราว จึงควรต้องสรุปเก็บไว้ก่อนแล้วจึงค่อยเก็บข้อมูลต่อเนื่องทดสอบแนวคิดของการสรุปชั่วคราวนั้นไปเรื่อยๆ อีก เพราะข้อสรุปยังไม่มั่นคง โดยยังต้องการหลักฐานพิสูจน์ยืนยันให้ชัดเจน

การพัฒนาข้อสรุปย่อยๆ ไปสู่ข้อสรุปใหญ่ขึ้นไปนี้เป็นก้าวย่อยๆ ก้าวแรกของการพัฒนาทฤษฎีการสภาพเฉพาะ ไปสู่ข้อสรุป (Generalized) ทั่วไป นั่นคือ กระบวนการประมวลความคิดอันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมในสนามไปสู่แบบที่เป็นนามธรรมจนเป็นแนวคิดทฤษฎี (grounded Theory) ตามวิธีการแบบอุปนัย (Inductive) นั่นเอง

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมทั้ง 3 ประการ ในช่วงการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเชื่อมโยงใยซึ่งกันและกันเกี่ยวเนื่องไปยังช่วงในการเก็บข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลแล้วก็ต้องลดทอนลงจนได้ความคิดแล้วนำไปสู่การแสดงผลไปสู่การสรุปชั่วคราว พร้อมทั้งเพื่อทดสอบเก็บข้อมูลลดทอน สรุป แสดงหลักฐานอีกจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมั่นคง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

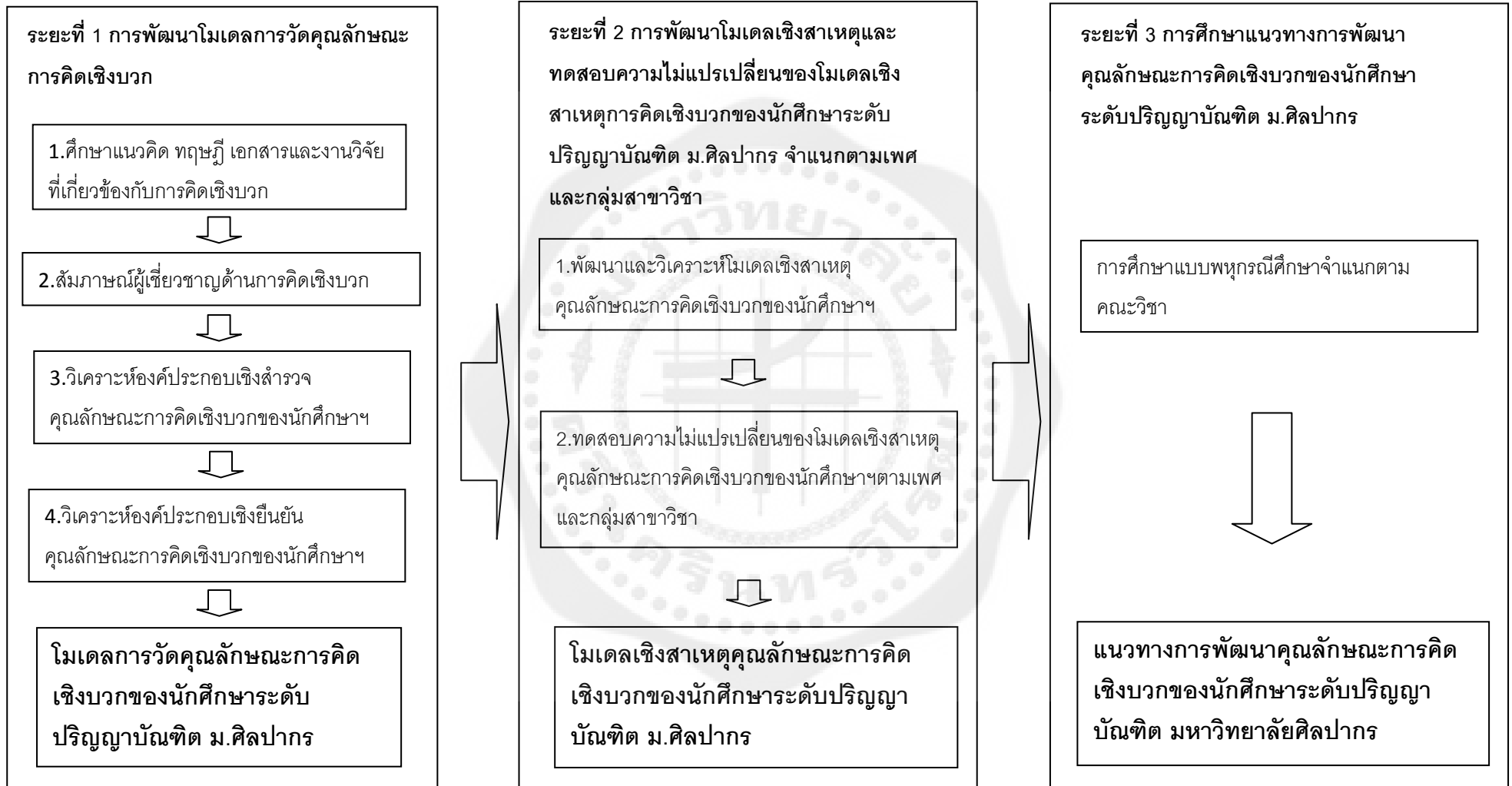
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวกในบริบทของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อพัฒนาและวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบของโมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเป็นการออกแบบ 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวก และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 18 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้วิจัยดำเนินการแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

- 1) การศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รอบรู้และรู้สึกในประเด็นเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย
- 2) การศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ รายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รอบรู้และรู้สึกในประเด็นเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการคิดเชิงบวก หรือมีผลงานเกี่ยวกับการคิดเชิงบวกโดยพิจารณาจากผลงานวิชาการ ได้แก่ ประสบการณ์การสอน การเขียนตำรา การวิจัย การเขียนบทความ และการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวก ทั้งนี้เพื่อหาประเด็นคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย สำหรับการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 8 คน (ภาคผนวก ก) โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1.1.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการคิดเชิงบวก และเป็นผู้ที่ที่สังคมให้การยอมรับว่าเป็นบุคคลต้นแบบของการคิดเชิงบวก จำนวน 4 คน

1.1.2 เป็นผู้ที่มีผลงานเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก โดยพิจารณาจากผลงานวิชาการ ได้แก่ ประสบการณ์การสอน การเขียนหนังสือ-ตำรา การวิจัย การเขียนบทความ และการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการคิดเชิงบวก จำนวน 4 คน

ตาราง 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาเชิงลึกในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	
บุคคลต้นแบบของการคิดเชิงบวก	นักวิชาการด้านการคิดเชิงบวก
1.พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ)	1.พระมหา รศ.ดร. หรรษา ธมมหาโส
2.พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ	2.รศ.ดร.ฉัฐวิทย์ สิริธีรอรอด
3.ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	3.ผศ.ดร.สุชุมพงศ์ ชาญนวงศ์
4.ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา	4.ดร.นพ.ยุทธนา ภาระนันท์

1.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.2.1 นำเนื้อหาสาระในประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาเอกสาร มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ อย่างมีอิสระเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทยที่ควรจะเป็นและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะผู้การคิดเชิงบวก

1.2.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณาและให้คำปรึกษาแนะนำอีกครั้งหนึ่ง แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์มากที่สุด

1.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนต่อไป

1.3 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ควรจะเป็น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ตัวอย่างแนวทางสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวก

คำชี้แจง กรุณาให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตตามทัศนะของท่าน ในประเด็นต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่านักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต (อายุระหว่าง 18-23 ปี) ควรมีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในลักษณะใดบ้าง เพราะเหตุใดลักษณะเหล่านี้จึงจำเป็นและมีความสำคัญ

1.1 ความหมายของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.2 องค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.3 พฤติกรรมที่แสดงคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมรายชื่อ/พิจารณาคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ และขอให้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก

(In-depth Interview) โดยอาศัยแนวคำถามที่ถูกพัฒนาขึ้นไว้ล่วงหน้าให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ภาคผนวก ข) และใช้วิธีการบันทึกเทปเพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์และเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1.4.1 แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์จะให้ผู้ตอบมีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนได้อย่างอิสระ มีความรู้สึกเป็นธรรมชาติ

1.4.2 แบบเจาะลึกหรือแบบมีจุดสนใจเฉพาะ เพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจอยู่แล้ว และพยายามหาคำตอบของความสนใจของผู้สัมภาษณ์เข้ามาสู่จุดที่ตั้งไว้

1.4.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์เพื่อลวงความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติที่มีต่อเรื่องที่ให้การสัมภาษณ์

1.4.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ในเรื่องที่ต้องการอย่างละเอียดลึกซึ้งเพียงพอ

การสัมภาษณ์ระดับลึกนั้นเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในตัวบุคคลที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่าน โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการสนทนาอย่างเป็นกันเอง หลีกเลี่ยงการถามนำหรือการเสนอแนะคำตอบ ไม่ได้แย่งผู้ให้ข้อมูล และจะต้องไม่พยายามสรุปสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าจากประสบการณ์จริงได้อย่างละเอียดชัดเจน การสัมภาษณ์ทุกครั้งได้ใช้เทปบันทึกเสียงในการบันทึกการสนทนาโดยจะขออนุญาตและชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์และใช้การจดบันทึกย่อสำหรับบางประเด็นที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้ในขณะที่ยังสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่นและได้ข้อมูลครบถ้วน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยคนละ 2 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 25 เมษายน – 5 มิถุนายน 2559 หลังจากการเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้วผู้วิจัยได้นำเทปคำสัมภาษณ์มาถอดความอย่างละเอียดเพื่อจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อไป

1.5 การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ตามที่ สุกงศ์ จันทวานิช (2551:129-130) ได้เสนอไว้ คือ

1.5.1 ด้านข้อมูล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลายคน ได้แก่ จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 8 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากรายบุคคลมาตรวจสอบว่าแต่ละประเด็นตรงกันหรือไม่ อย่างไร หรือสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร หากปรากฏว่าแต่ละประเด็นที่

ตรวจสอบมีผู้ให้ข้อมูลไม่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กลับไปตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลักในโอกาสต่อไปจนได้ข้อมูลที่ตรงกัน

1.5.2 ด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่รวบรวมจากแต่ละวิธีการมาจำแนกเป็นประเด็นโดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิจัยนำทาง หลังจากนั้น ได้นำข้อมูลของประเด็นเดียวกันมาตรวจสอบว่าตรงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าข้อมูลมีความต่างกันและขัดแย้งกัน ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกไว้และนำไปสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจากมากที่สุด

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่ไปตลอดกระบวนการ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ คือ

1.6.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อสรุปเรียบเรียงความคิดเห็น คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องและสถานการณ์ ตลอดจนความเชื่อ ความหมายต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ โดยการสรุปใจความสำคัญจัดระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการสนับสนุนข้อค้นพบที่ได้จากข้อมูลอื่นๆ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยายเกี่ยวกับนิยามความหมาย คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.6.2 การจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือการจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล นำหลักการตามแนวคิดทฤษฎีมาทำการศึกษวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสรุปข้อค้นพบ โดยการตอบคำถามว่า สิ่งที่มีรูปแบบอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด และมีผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ อย่างไร

1.6.3 การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparative Method) คือการเปรียบเทียบนิยามความหมาย คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนให้เห็นความเหมือน และความแตกต่างกัน โดยนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาจำแนกชนิดของข้อมูลในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นๆ มาเปรียบเทียบโดยการหาความสัมพันธ์ อันจะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม และสร้างทฤษฎีต่อไป

1.6.4 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analysis Induction) คือวิธีการสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก มีการตีความหมายจากสิ่งที่ได้พบเห็นเป็นรูปธรรมหรือเป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็น และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ เหล่านั้น โดย

การตั้งสมมติฐานชั่วคราวเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อยืนยันสมมติฐานดังกล่าว ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องกระทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บข้อมูลตลอดเวลา เพื่อนำไปพัฒนาเป็นโมเดลแสดงอิทธิพลทางทฤษฎีของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อไป

2. การศึกษาเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้และได้องค์ประกอบซึ่งทำให้เข้าใจคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 15,038 คน (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2559: ออนไลน์) รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนประชากร จำแนกตามคณะวิชาและระดับชั้นปี

คณะ	ชั้นปี			รวม
	2	3	4 ขึ้นไป	
1.คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	109	95	180	384
2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	94	97	139	330
3.คณะมัณฑนศิลป์	279	293	292	864
4.คณะดุริยางคศาสตร์	91	90	83	264
5.คณะโบราณคดี	236	235	209	680
6.คณะอักษรศาสตร์	670	654	653	1977
7.คณะศึกษาศาสตร์	312	327	458	1097
8.คณะวิทยาการจัดการ	712	873	623	2,208
9.คณะวิทยาศาสตร์	395	386	401	1,182
10.คณะเภสัชศาสตร์	171	174	513	858
11.คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	1,058	1,114	1,005	3,177
12.คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร	206	229	192	627
13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	462	503	425	1,390
รวม	4,795	5,070	5,173	15,038

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามคณะและชั้นปีที่ศึกษา การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบของสมบรูณ์ สุริยวงศ์ (2550: 18) ที่กล่าวถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าจะต้องมีจำนวนอย่างน้อย 5-10 เท่าต่อตัวชี้วัด 1 ตัว ซึ่งในงานวิจัยนี้มีข้อคำถามจำนวน 54 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ควรมีจำนวน 270-540 คน

เนื่องประชากรที่ใช้มี 13 คณะวิชา ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างคณะวิชาละ 42 คน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบจำนวน 546 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำแนกตาม คณะวิชาและระดับชั้นปี

คณะ	ชั้นปี			รวม
	2	3	4 ขึ้นไป	
1.คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	14	14	14	42
2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	14	14	14	42
3.คณะมัณฑนศิลป์	14	14	14	42
4.คณะดุริยางคศาสตร์	14	14	14	42
5.คณะโบราณคดี	14	14	14	42
6.คณะอักษรศาสตร์	14	14	14	42
7.คณะศึกษาศาสตร์	14	14	14	42
8.คณะวิทยาการจัดการ	14	14	14	42
9.คณะวิทยาศาสตร์	14	14	14	42
10.คณะเภสัชศาสตร์	14	14	14	42
11.คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	14	14	14	42
12.คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร	14	14	14	42
13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	14	14	14	42
รวม	182	182	182	546

2.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในระยะที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันดังรายละเอียดในตาราง 8

2.2 การสร้างแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

2.2.1 ศึกษาคุณลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเขียนแบบวัด จากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

2.2.2 กำหนดตัวชี้วัดและนิยามศัพท์เฉพาะของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยนำทฤษฎี แนวคิด และผลการสัมภาษณ์มาแปลงเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) และนำนิยามปฏิบัติการมาแยกให้เห็นตัวชี้วัดย่อยๆ สำหรับนำไปตั้งเป็นข้อคำถามต่อไป

2.2.3 สร้างข้อคำถามตามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่ค้นพบเป็นแบบวัด เพื่อวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ตรงตามระดับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ/ของนักศึกษาและให้นักศึกษาเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดให้พฤติกรรม 1 พฤติกรรมเท่ากับ 1 คำถามเป็นอย่างน้อย ได้ข้อคำถาม 54 ข้อ

2.2.4 นำแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการที่ควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยามของตัวแปร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

2.2.5 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบวัดที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผล 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวก 1 คน (ภาคผนวก ค) พิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้ภาษาและความสอดคล้องของข้อความบ่งชี้ในแบบวัดกับนิยามศัพท์เป็นรายข้อ พร้อมทั้งปรับปรุงภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา นำคะแนนการพิจารณาแบบวัดจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความบ่งชี้ในแบบวัดกับนิยามศัพท์ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) มากกว่าหรือเท่ากับ .5 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 179) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ภาคผนวก ง ตาราง 32) ตั้งแต่ .80 – 1.00 จึงคัดเลือกข้อคำถามทั้งหมด 54 ข้อ จากนั้นนำแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ในลำดับต่อไป

2.2.6 ตรวจสอบคุณภาพค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้มีความหลากหลายทั้งในด้านคณะวิชา ชั้นปีและเพศ เพื่อผลจากการตรวจสอบมีความครอบคลุมกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบ 70 คน (ภาคผนวก ง) ดังนี้

1) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัด โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (Corrected item-total correlation) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 165) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .28 - .75

2) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 220) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .954

3) คัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถามเพื่อสร้างแบบวัด ดังนี้ (1) โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ (2) คัดเลือกค่าอำนาจจำแนกแบบ Corrected Item-Total Correlation ที่มีค่าสูง ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และ (3) พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกันหรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามจำนวน 52 ข้อ จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 54 ข้อ

2.2.7 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร และนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ตรงตามความคิด ความรู้สึก การปฏิบัติของนักศึกษา และให้นักศึกษาเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับการประพฤติปฏิบัติของนักศึกษาไว้ดังนี้ สำหรับข้อความทางบวก คำตอบในช่อง “มากที่สุด” ให้ 5 คะแนน คำตอบในช่อง “มาก” ให้ 4 คะแนน คำตอบในช่อง “ปานกลาง” ให้ 3 คะแนน คำตอบในช่อง “น้อย” ให้ 2 คะแนน และคำตอบในช่อง “น้อยที่สุด” ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนตรงกันข้าม โดย คำตอบในช่อง “มากที่สุด” ให้ 1 คะแนน คำตอบในช่อง “มาก” ให้ 2 คะแนน คำตอบในช่อง “ปานกลาง” ให้ 3 คะแนน คำตอบใน

ช่อง “น้อย” ให้ 4 คะแนน และคำตอบในช่อง “น้อยที่สุด” ให้ 5 คะแนน ความหมายของคะแนน คือ ผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามมากกว่าแสดงว่ามีการคุณลักษณะการคิดเชิงบวกสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อยกว่า

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอยู่ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว

ตาราง 6 ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ข้อ	คุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ ความรู้สึก/ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ฉันหวังว่ามันจะสามารถคลี่คลายไปในทางที่ดีได้					
00	ฉันเชื่อว่าทุกๆ ปัญหาที่ต้องเผชิญ ล้วนมีทางออกเสมอ					
000	เมื่อทำผิดพลาด ฉันเชื่อว่าจะได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง					

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 546 คน โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 ผู้วิจัยขอให้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำหนังสือถึงรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.4.2 ผู้วิจัยนำแบบไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อประสานงานกับคณะวิชาด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน 2559 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายวิธีการใช้แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกแก่ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองทุกคน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในวิธีการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา

2.4.3 เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ สรุปแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและมีความถูกต้องสมบูรณ์ในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบของแบบสอบถามในแต่ละชุดข้อมูล โดยคัดเลือกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.2 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบमुखสำคัญ (Principal Component Analysis) โดยใช้การหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้และได้องค์ประกอบซึ่งทำให้เข้าใจการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.5.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL เพื่อยืนยันตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้ของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวก และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวก และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 15,038 คน (มหาวิทยาลัยศิลปากร 2559: ออนไลน์) ดังรายละเอียดใน ตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนประชากรจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา คณะวิชา ชั้นปีและเพศ

กลุ่มสาขาวิชา/คณะ	ชั้นปีที่ศึกษา									รวม		
	2			3			4 ขึ้นไป					
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ศิลปะและการออกแบบ	230	343	573	226	349	575	315	379	694	771	1,071	1,914
1.คณะจิตรกรรม ประติกรรม และภาพพิมพ์	54	55	109	54	41	95	93	87	180	201	183	384
2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	36	58	94	31	66	97	85	64	139	152	188	340
3.คณะมัณฑนศิลป์	76	203	279	73	220	293	85	207	292	234	630	864
4.คณะดุริยางคศาสตร์	64	47	111	68	42	110	62	53	115	194	142	336
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	388	1,542	1,930	381	1,708	2,089	390	1,553	1,943	1,159	4,803	5,962
5.คณะโบราณคดี	49	187	236	46	199	235	75	150	209	170	536	706
6.คณะอักษรศาสตร์	108	562	670	86	568	654	111	542	653	305	1672	1977
7.คณะศึกษาศาสตร์	81	231	312	86	241	327	94	364	458	261	836	1097
8.คณะวิทยาการจัดการ	150	562	712	173	700	873	126	497	623	449	1,759	2,208

ตาราง 7 (ต่อ)

กลุ่มสาขาวิชา/คณะ	ชั้นปีที่ศึกษา									รวม		
	2			3			4 ขึ้นไป					
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	736	1,556	,292	861	1,545	2 ,406	1,001	1,535	2,536	2,598	4,636	7,234
9.คณะวิทยาศาสตร์	86	309	395	96	290	386	145	256	401	327	855	1182
10.คณะเภสัชศาสตร์	63	108	171	61	113	174	184	329	513	308	550	858
11.คณะวิศวกรรมศาสตร์และ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	401	657	1058	462	652	1114	454	551	1,005	1,317	1,860	3,177
12.คณะสัตวศาสตร์และ เทคโนโลยีการเกษตร	41	165	206	55	184	229	57	145	192	153	494	647
13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	145	317	462	197	306	503	171	254	425	513	877	1,390
รวม	1,354	3,441	4,795	1,468	3,602	5,070	1,706	3,467	5,173	4,528	10,510	15,038

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 1,158 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 20 เท่าของจำนวนตัวแปร (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542: 311; อ้างอิงจาก Hair. 1998: 12) ซึ่งในงานวิจัยนี้มีตัวแปรจำนวน 19 ตัวแปร จึงใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 380 คน และเนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลที่จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา 3 กลุ่ม (กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) และเพศ 2 กลุ่ม (ชายและหญิง) ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มสาขาวิชาให้มีขนาดใกล้เคียงกันคือกลุ่มละไม่ต่ำกว่า 380 คน รวมจำนวนนักศึกษาของทั้ง 3 กลุ่ม คือ 1,158 คน แบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงประมาณกลุ่มละ 579 คน ใช้วิธีการได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามคณะ ชั้นปีและเพศของนักศึกษา ดังรายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา คณะวิชา ชั้นปีและเพศ

กลุ่มสาขาวิชา/คณะ	ชั้นปีที่ศึกษา									รวม		
	2			3			4 ^{ขึ้นไป}					
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ศิลปะและการออกแบบ	64	64	128	64	64	128	64	64	128	192	192	384
1.คณะจิตรกรรม ประติกรรม และภาพพิมพ์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
3.คณะมัณฑนศิลป์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
4.คณะดุริยางคศาสตร์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์	64	64	128	64	64	128	64	64	128	192	192	384
5.คณะโบราณคดี	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
6.คณะอักษรศาสตร์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
7.คณะศึกษาศาสตร์	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
8.คณะวิทยาการจัดการ	16	16	32	16	16	32	16	16	32	48	48	96
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	65	65	130	65	65	130	65	65	130	195	195	390
9.คณะวิทยาศาสตร์	13	13	26	13	13	26	13	13	26	39	39	78
10.คณะเภสัชศาสตร์	13	13	26	13	13	26	13	13	26	39	39	78
11.คณะวิศวกรรมศาสตร์และ เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	13	13	26	13	13	26	13	13	26	39	39	78
12.คณะสัตวศาสตร์และ เทคโนโลยีการเกษตร	13	13	26	13	13	26	13	13	26	39	39	78
13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	13	13	26	13	13	26	13	13	26	39	39	78
รวม	193	193	386	193	193	386	193	193	386	579	579	1,158

2.การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 วัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ชุดที่ 2 วัดปัจจัยส่วนบุคคล แบ่ง

ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ศึกษาลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเขียนแบบวัดจากเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

2.2 กำหนดตัวชี้วัดและนิยามศัพท์เฉพาะของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง ที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยนำทฤษฎี แนวคิด มาแปลงเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) และนำนิยามปฏิบัติการมาแยกให้เห็นตัวชี้วัดย่อยๆ สำหรับนำไปตั้งเป็นข้อคำถามต่อไป

2.3 สร้างเครื่องมือวัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนด เพื่อวัดด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเครื่องมือจากเอกสารและงานวิจัย นำมาปรับปรุง มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ลลิตภัทร เจริญรัฐ (2555), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ชัตติยา น้ำทอง (2551) และศรินยา จิรเจริญพงศ์ (2556)

2.3.2 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ (2547) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบมาตรวัด The Generalized Self-Efficacy Scale ของ Schwarzor และ Jerusalem (1993) การกำกับตนเอง ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ชัตติยา น้ำทอง (2551) และ ศรินยา จิรเจริญพงศ์ (2556)

การสร้างข้อคำถามตามองค์ประกอบและพฤติกรรมของตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเองเป็นแบบวัดเพื่อวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ตรงตามระดับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติของนักศึกษา และให้นักศึกษาเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สำหรับตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง ได้ข้อคำถาม 56 ข้อ และลักษณะของข้อคำถามเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักศึกษาและมีคำถามพร้อมคำตอบ สำหรับให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก สำหรับตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ได้ข้อคำถาม 16 ข้อ

ตาราง 9 จำนวนข้อคำถามในแต่ละปัจจัย

ปัจจัย	ตัวแปร	จำนวนข้อ
ด้านสภาพแวดล้อม	ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน	16
	ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย	16
ด้านส่วนบุคคล	การคิดแบบโยนิโสมนสิการ	16
	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	9
	การกำกับตนเอง	15

2.4 นำแบบวัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการที่ควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยามของตัวแปร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

2.5 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดวัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยนำแบบวัดที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้ภาษา และความสอดคล้องของข้อความบ่งชี้ในแบบวัด กับนิยามศัพท์ในแต่ละด้าน เป็นรายข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.5.1 ผู้วิจัยขอให้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2.5.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม 2559

ผู้วิจัยนำคะแนนการพิจารณาแบบปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความบ่งชี้ในแบบวัดกับนิยามศัพท์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ซึ่งมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .5 ขึ้นไป (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 179) และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ภาคผนวก ง ตาราง 35) ตั้งแต่ .40 – 1.00 คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปได้จำนวน 71 ข้อ จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 72 ข้อ จากนั้นนำแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปทดสอบกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ในลำดับต่อไป

2.6 ตรวจสอบคุณภาพค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

นำแบบวัดไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้มีความหลากหลายทั้งในด้านคณะวิชา ชั้นปี และเพศ เพื่อผลจากการตรวจสอบมีความครอบคลุมกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบจำนวน 70 คน

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละด้านจากการนำแบบวัดไปทดลองใช้

ปัจจัย	ตัวแปร	จำนวน ข้อ	อำนาจ จำแนก	ความ เชื่อมั่น
ด้านสภาพแวดล้อม	ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน	16	.11 - .69	.68
	ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย	16	.30 - .59	.85
ด้านส่วนบุคคล	การคิดแบบโยนิโสมนสิการ	16	.02 - .60	.69
	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	9	.54 - .75	.89
	การกำกับตนเอง	14	.03 - .70	.81

2.6.1 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัด โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด (item-total correlation) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 165) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .11 - .69 และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .30 - .59 ปัจจัยส่วนบุคคล การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .02 - .60 การรับรู้ความสามารถของตนเอง ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .54 - .75 และการกำกับตนเอง ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .03 - .70

2.6.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 220) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .68 และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 ปัจจัยส่วนบุคคล การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .69 การรับรู้ความสามารถของตนเอง ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 และการกำกับตนเอง ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81

2.6.3 คัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถามเพื่อสร้างแบบวัด ดังนี้ (1) โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ (2) คัดเลือกค่าอำนาจจำแนกแบบ Corrected Item-Total Correlation ที่มีค่าสูง ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และ (3) พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกันหรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ความเป็นกัลยาณมิตรของ

เพื่อน 14 ข้อ และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 16 ข้อ ปัจจัยส่วนบุคคล การคิดแบบโยนิโสมนสิการ 12 ข้อ การรับรู้ความสามารถของตนเอง 9 ข้อ และการกำกับตนเอง 13 ข้อ รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในแต่ละด้านหลังการคัดเลือกข้อคำถาม

ปัจจัย	ตัวแปร	จำนวน ข้อ	อำนาจ จำแนก	ความ เชื่อมั่น
ด้านสภาพแวดล้อม	ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน	14	.21 - .68	.65
	ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย	16	.30 - .59	.85
ด้านส่วนบุคคล	การคิดแบบโยนิโสมนสิการ	12	.22 - .61	.74
	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	9	.54 - .75	.89
	การกำกับตนเอง	13	.31 - .75	.84

2.7 เมื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดแบบวัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้วจึงนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. ตัวอย่างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ วัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา วัดด้านสภาพแวดล้อม วัดปัจจัยส่วนบุคคล ดังมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบวัดด้านสภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 แบบวัดปัจจัยส่วนบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนบุคคลของส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และคณะวิชาที่ศึกษา โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมีตัวเลือกและเติมคำตอบ ดังนี้

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ชั้นปีที่กำลังศึกษา ☐ ชั้นปีที่ 2 ☐ ชั้นปีที่ 3 ☐ ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า
3. คณะวิชาที่ศึกษา

☐ คณะจิตรกรรม ประติกรรมและภาพพิมพ์	☐ คณะวิทยาการจัดการ
☐ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	☐ คณะวิทยาศาสตร์
☐ คณะมัณฑนศิลป์	☐ คณะเภสัชศาสตร์
☐ คณะดุริยางคศาสตร์	☐ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีฯ
☐ คณะโบราณคดี	☐ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร
☐ คณะอักษรศาสตร์	☐ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
☐ คณะศึกษาศาสตร์	

ส่วนที่ 2 แบบวัดด้านสภาพแวดล้อม

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อวัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งจะมีผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อวัดความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การสนับสนุนและให้กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี มีลักษณะของประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จาก “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” จำนวน 14 ข้อ

ตาราง 12 ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

ข้อ	ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน	ระดับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ/ ความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เพื่อนแนะนำการสิ่งที่ดีๆให้แก่ฉัน ด้วยความปรารถดีเสมอ					
00	กลุ่มเพื่อนของฉันจะคอยตักเตือนกันและกัน เมื่อมีใครทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม					
000	เพื่อนให้ข้อคิดแก่ฉันโดยให้ทั้งเหตุและผล					

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ประสพการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อวัดประสพการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับประสพการณ์ชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ประสพการณ์ด้านการเรียน และประสพการณ์ด้านสังคม มีลักษณะของประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จาก “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” จำนวน 16 ข้อ

ตาราง 13 ตัวอย่างแบบสอบถามประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ข้อ	ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย	ระดับความคิด/ความรู้สึกร/การปฏิบัติ/ ความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนเป็นอย่างดี					
00	ในชั้นเรียน ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นหรือซักถามประเด็นที่สงสัยได้อย่างอิสระ					
000	ฉันใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกชั้นเรียน					

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบวัดปัจจัยส่วนบุคคล

แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อวัดปัจจัยด้านส่วนบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการกำกับตนเอง

ตอนที่ 1 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ

แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อวัดการคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การคิดได้ถูกต้อง การคิดได้ถูกทาง การคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดที่เป็นกุศล มีลักษณะของข้อ

คำถามเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักศึกษาและคำถามพร้อมคำตอบให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

2	หมายถึง	มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับมาก
1	หมายถึง	มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับปานกลาง
0	หมายถึง	ไม่มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

0. “กนกเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมาโดยตลอด ในเทอมสุดท้ายของการศึกษาในชั้นปีที่ 4 เขาต้องเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี 1 วิชา”

ถ้าท่านเป็นกนก ท่านจะตัดสินใจในการเลือกวิชาเรียนอย่างไร

- ก. เลือกวิชาที่สัใจรู้ได้ว่าเป็นวิชาที่เรียนง่าย อาจารย์ใจดี เมื่อจะได้เกรดดี
- ข. เลือกวิชาที่อยากรู้ อยากเรียน เพราะถ้าตั้งใจเรียนก็ได้เกรดดีเอง
- ค. เลือกวิชาที่มีคนเลือกมากๆ เพราะคิดว่าวิชานั้นต้องมีอะไรดีแน่ๆ

00. “นายแพทย์ผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่งนำเสนอข้อมูลทางรายการโทรทัศน์ ให้ชื่อเรียกว่า “ภัยเงียบ” ซึ่งเนื้อหากล่าวถึงอันตรายของนมที่ผู้คนดื่มกันทั่วโลกว่ามีสารก่อมะเร็งและมีสารปิดกั้นการดูดซึมสารอาหารของลำไส้เล็ก โดยอ้างถึงว่าข้อมูลมาจากผลงานวิจัยจากต่างประเทศนับหลายร้อยชิ้น”

ท่านในฐานะคนที่ดื่มนมเป็นประจำเพราะเชื่อในคุณค่าของนม เมื่อดูรายการนี้แล้วควรทำอย่างไร

- ก. ดื่มนมต่อไป เพราะนมเป็นสิ่งที่คนดื่มกันมานานแล้วทั่วโลก
- ข. เลิกดื่มนม เพื่อเป็นการป้องกันไว้ดีกว่ามาแก้ไขภายหลัง
- ค. หยุดการดื่มนม จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าดื่มนมแล้วไม่มีอันตราย

000. “วันหนึ่งอยู่ดีๆ เพื่อนสนิทของท่านก็มีท่าทางมึนตึ๊งเฉยเมย แปลกไปจากเดิมโดยที่ท่านไม่รู้สาเหตุ”

ท่านคิดว่าจะทำตามข้อใด

- ก. หาโอกาสถามเหตุผล เพราะถ้าไม่มีอะไรเขาคงไม่เป็นอย่างนี้
- ข. ปฏิบัติตัวตามปกติ เพราะคนเราทุกคนมีเหตุผลส่วนตัว เดียวเขาก็กลับมาเหมือนเดิม
- ค. แสดงอาการมึนตึ๊งเฉยเมยเช่นกัน เพื่อให้เขาได้บอเรียนว่าคนอื่นก็มีความรู้สึกเหมือนกัน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนของแบบสอบถามการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

1.50 – 2.00	หมายถึง	มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับสูง
0.50 – 1.49	หมายถึง	มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับปานกลาง
0.00 – 0.49	หมายถึง	มีการคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับต่ำ

ตอนที่ 2 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษา มีลักษณะของประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จาก “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” จำนวน 9 ข้อ

ตาราง 14 ตัวอย่างแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ข้อ	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	ระดับความคิด/ความรู้สึกรับรู้/การปฏิบัติ/ ความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆได้ถ้าฉันใช้ความพยายามมากพอ					
00	แม้จะมีบางคนไม่เห็นด้วยกับฉัน แต่ฉันก็สามารถหาวิธีการเพื่อให้เขาทำตามที่ต้องการได้					
000	ฉันแน่ใจว่าฉันสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้					

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การกำกับตนเอง

แบบสอบถามในส่วนนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อวัดความการกำกับตนเอง โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความเกี่ยวกับการกำกับตนเองของนักศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ การสังเกตตนเอง การตัดสินใจกระทำของตนเอง การแสดงปฏิกิริยาสะท้อนต่อตนเอง มีลักษณะของประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จาก “น้อยที่สุด” ถึง “มากที่สุด” จำนวน 13 ข้อ

ตาราง 15 ตัวอย่างแบบสอบถามการกำกับตนเอง

ข้อ	การกำกับตนเอง	ระดับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ/ ความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ฉันตั้งใจอ่านบทพจนานุกรมทุกเรื่องทีเรียนมา เพื่อให้เข้าใจทุกอย่างได้ดีมากยิ่งขึ้น					
00	ฉันสามารถทำงานด้วยความเอาใจใส่โดยไม่ต้องมีใครกำกับ					
000	ฉันค้นคว้าเพิ่มเติมและพัฒนาทักษะต่างๆเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง					

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามการกำกับตนเอง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอให้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำหนังสือถึงรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยนำแบบไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อประสานงานกับคณะวิชาด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2560 โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงและอธิบายวิธีการใช้แบบวัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการการคิดเชิงบวกแก่อาจารย์ประจำรายวิชาทุกคน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในวิธีการวัดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการการคิดเชิงบวก

4.3 เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ สรุปแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและมีความถูกต้องสมบูรณ์ในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

5.2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด (Measurement Model) เพื่อยืนยันว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น มีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ได้กำหนดไว้ และเชื่อมั่นได้ว่าตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่ม เป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนด โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ในโปรแกรม LISREL เนื่องจากได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับตัวแปรแฝงไว้ก่อนแล้ว ว่าตัวแปรสังเกตได้จะมีน้ำหนักองค์ประกอบเฉพาะกับตัวแปรแฝงขององค์ประกอบเท่านั้น

5.3 การวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

จากทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์หัตถิพลด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

5.4 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา โดยใช้การวิเคราะห์กลุ่มพหุ (multi group analysis) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

การดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (multi-case study) จำแนกตัวอย่างตามคณะวิชา พิจารณาเลือกกรณีศึกษาจากผลการวิจัยในระยะที่ 2 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.การเลือกกรณีศึกษา

กรณีศึกษาในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จะคัดเลือกกรณีศึกษาเพื่อศึกษาเชิงลึกในปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาการคิดเชิงบวก เนื่องจากเป็นการศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร กรณีศึกษาที่นำมาใช้ควรคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ความโดดเด่นและครอบคลุมในทุกกลุ่มสาขาวิชา ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกรณีศึกษาจากผลการวิจัยในระยะที่ 2 โดยพิจารณาจากคณะวิชาที่มีระดับคะแนนการคิดเชิงบวกสูงสุดของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชาละ 1 คณะวิชา รวม 3 คณะวิชา ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้บริหาร 1 คน และอาจารย์ 2 คน ต่อคณะวิชา รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 9 คนจาก 3 คณะวิชา (ภาคผนวก ก) ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร เป็นผู้บริหารของคณะวิชา ที่มีความโดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมทักษะการคิดของนักศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกิจการนักศึกษา

1.2 อาจารย์ มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ที่มีความโดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมทักษะการคิดของนักศึกษา รายละเอียดดังตาราง 16

ตาราง 16 กรณีศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาเชิงลึกในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนากับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

คณะวิชา	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	
	ผู้บริหาร	อาจารย์
คณะมัณฑนศิลป์	1	2
คณะศึกษาศาสตร์	1	2
คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	1	2
รวม	3	6

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/อาจารย์ และตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 นำเนื้อหาสาระในประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้บริหาร/อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆอย่างมีอิสระเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัณฑิตพิจารณาและให้คำปรึกษาแนะนำอีกครั้งหนึ่ง แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์มากที่สุด

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนต่อไป

3. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร/อาจารย์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร/อาจารย์ เกี่ยวกับความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวอย่าง แนวทางการสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร/อาจารย์ประจำคณะวิชา

คำชี้แจง กรุณาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามทัศนะของท่าน ในประเด็นต่อไปนี้

1.จากโมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่สอง (นำเสนอโมเดลเชิงสาเหตุให้ผู้บริหาร/อาจารย์ทราบ) ท่านคิดว่าจะมีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตอย่างไร

- 1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.2 ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา
- 1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.ต่อแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต จากข้อ 1 เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง จะมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ไข ปัญหาหรืออุปสรรคนั้นๆอย่างไร

3.จากผลการสัมภาษณ์ในข้อ 1 และ 2 จะนำไปสู่ข้อกำหนดหรือนโยบายในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตที่มีลักษณะเป็นอย่างไร (เฉพาะผู้บริหาร)

4.ท่านมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆอีกหรือไม่ อย่างไร

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมรายชื่อ/พิจารณาคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ และขอให้บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) โดยอาศัยแนวคำถามที่ถูกพัฒนาขึ้นไว้ล่วงหน้าให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้วิธีการบันทึกเทปเพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์และเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

4.1 แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์จะให้ผู้ตอบมีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนได้อย่างอิสระ มีความรู้สึกเป็นธรรมชาติ

4.2 แบบเจาะลึกหรือแบบมีจุดสนใจเฉพาะ เพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจอยู่แล้ว และพยายามหาคำตอบของผู้สัมภาษณ์เข้ามาสู่จุดที่ตั้งไว้

4.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์เพื่อลวงความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติที่มีต่อเรื่องที่ให้การสัมภาษณ์

4.4 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ในเรื่องที่ต้องการอย่างละเอียดลึกซึ้งเพียงพอ

การสัมภาษณ์ระดับลึกนั้นเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมนักศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา รวมถึงแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่เหมาะสมกับบริบทของของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่าน โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการสนทนาอย่างเป็นกันเอง หลีกเลียงการถามนำหรือการเสนอแนะคำตอบ ไม่ได้แย่งผู้ให้ข้อมูล และจะต้องไม่พยายามสรุปสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลพูด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าจากประสบการณ์จริงได้อย่างละเอียดชัดเจน การสัมภาษณ์ทุกครั้งได้ใช้เทปบันทึกเสียงในการบันทึกการสนทนาโดยจะขออนุญาตและชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจก่อนการสัมภาษณ์และใช้การจดบันทึกย่อสำหรับบางประเด็นที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้ในขณะที่ยังสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่นและได้ข้อมูลครบถ้วน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยคนละ 2 ชั่วโมง ระหว่างเดือน เมษายน – พฤษภาคม 2560 หลังจากการเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้วผู้วิจัยได้นำเทปคำสัมภาษณ์มาถอดความอย่างละเอียดเพื่อจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อไป

5. การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ตามที่ สุภางค์ จันทวานิช (2551:129-130) ได้เสนอไว้ คือ

5.1 ด้านข้อมูล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลายคน ได้แก่ จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 9 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากรายบุคคลมาตรวจสอบว่าแต่ละประเด็นตรงกันหรือไม่ อย่างไร หรือสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร หากปรากฏว่าแต่ละประเด็นที่ตรวจสอบมีผู้ให้ข้อมูลไม่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กลับไปตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลักในโอกาสต่อไปจนได้ข้อมูลที่ตรงกัน

5.2 ด้านวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการต่างๆ กัน ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่ได้อบรมรวบรวมจากแต่ละวิธีการมาจำแนกเป็นประเด็นโดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิจัยนำทาง หลังจากนั้นนำข้อมูลของประเด็นเดียวกันมาตรวจสอบว่าตรงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าข้อมูลมีความต่างกันและขัดแย้งกัน ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกไว้และนำไปสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องจากมากที่สุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่ไปตลอดกระบวนการ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ คือ

6.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เพื่อสรุปเรียบเรียงความคิดเห็น คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องและสถานการณ์ ตลอดจนความเชื่อ ความหมายต่างๆ อย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ โดยการสรุปใจความสำคัญจัดระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการสนับสนุนข้อค้นพบที่ได้จากข้อมูลอื่นๆ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยายเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

6.2 การจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือการจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล นำหลักการตามแนวคิดทฤษฎีมาทำการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสรุปข้อค้นพบ โดยการตอบคำถามว่าสิ่งที่วิเคราะห์มีรูปแบบอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด และมีผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ อย่างไร

6.3 การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparative Method) คือการเปรียบเทียบนิยามความหมาย คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างกัน โดยนำผลการสัมภาษณ์ที่ได้มาจำแนกชนิดของข้อมูลในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นๆ มาเปรียบเทียบโดยการหาความสัมพันธ์ อันจะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมและสร้างทฤษฎีต่อไป

6.4 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analysis Induction) คือวิธีการสร้างข้อสรุปข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก มีการตีความหมายจากสิ่งที่ได้พบเห็นเป็นรูปธรรมหรือเป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็น และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ เหล่านั้น โดย

การตั้งสมมติฐานชั่วคราวเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อยืนยันสมมติฐานดังกล่าว ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องกระทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บข้อมูลตลอดเวลา เพื่อนำไปพัฒนาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนค่าตัวแปรในการนำเสนอ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

$\bar{x}$	หมายถึง	มัธยฐานเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
C.V.	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การกระจาย (coefficient of variation)
MAX	หมายถึง	คะแนนสูงสุด (maximum)
MIN	หมายถึง	คะแนนต่ำสุด (minimum)
SE	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standard error)
SK	หมายถึง	ค่าความเบ้ (skewness)
KU	หมายถึง	ค่าความโด่ง (kurtosis)
χ^2	หมายถึง	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	องศาอิสระ (degree of freedom)
TE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลรวม (total effect)
ID	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect)
DE	หมายถึง	ขนาดอิทธิพลทางตรง (direct effect)
Λ_x	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร สังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง
Λ_y	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร สังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง
Θ_δ	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม ระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอก สังเกตได้

Θ_{ε}	หมายถึง	เมทริกซ์พารามิเตอร์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้
β	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรภายในแฝง
Γ	หมายถึง	เมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง
Φ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายนอกแฝง
Ψ	หมายถึง	เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายในแฝง
R^2	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย (coefficient of determination)
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
NFI	หมายถึง	ดัชนีวัดความเป็นปกติ (Normed Fit Index)
RFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความสัมพัทธ์ (Relative Fit Index)
RMR	หมายถึง	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Squared Residual)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

KAN	หมายถึง	การกำกับตนเอง
KAN1	หมายถึง	การให้คำแนะนำ
KAN2	หมายถึง	การสนับสนุนและให้กำลังใจ
KAN3	หมายถึง	การเป็นแบบอย่างที่ดี
EXP	หมายถึง	ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย
EXP1	หมายถึง	ประสบการณ์ด้านการเรียน
EXP2	หมายถึง	ประสบการณ์ด้านสังคม
YON	หมายถึง	การคิดแบบโยนิโสมนสิการ
YON1	หมายถึง	การคิดได้ถูกต้อง
YON2	หมายถึง	การคิดได้ถูกทาง

YON3	หมายถึง	การคิดอย่างมีเหตุผล
YON3	หมายถึง	การคิดที่เป็นกุศล
SEE	หมายถึง	การรับรู้ความสามารถของตน
SEE1	หมายถึง	ความมั่นใจ
SER	หมายถึง	การกำกับตนเอง
SER1	หมายถึง	การสังเกตกำกับตนเอง
SER2	หมายถึง	การตัดสินใจกระทำตนเอง
SER3	หมายถึง	ปฏิกิริยาสะท้อนต่อตนเอง
POT	หมายถึง	คุณลักษณะการคิดเชิงบวก
POT1	หมายถึง	ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง
POT2	หมายถึง	ด้านการมองโลกในแง่ดี
POT3	หมายถึง	ด้านความมั่นคงทางอารมณ์
POT4	หมายถึง	ด้านการมองโลกตามความเป็นจริง
POT5	หมายถึง	ด้านการมีจิตสาธารณะ
POT6	หมายถึง	ด้านความมุ่งมั่น

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

1.1 ประมวลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะการคิดเชิงบวก โดยส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงกลุ่มบุคคลโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงถึงนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ดังนั้นกรอบความคิดของตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลลา (2545), เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544), สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2546), เทอดศักดิ์ เดชคง (2548), บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551), สุพัตรา สุภาพ (2553), สมชาย จักรพันธุ์ (2554), กรมสุขภาพจิต (2556), กิตติ ไสสธเจริญผล (2556), ทรรคนะ บุญขวัญ (2556), อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2556), นอร์แมน (2548), ไพเพอร์ (2548), ลอปเปอร์ (Lopper. 2007), คาน (Khan. 2008), บีทตี้ (Beattie. 2008), ลอยด์ (Lloyd. 2008), ไลมอน (Limon. 2008), แมสซี (Massie. 2002) และงานวิจัยของสุธาสินี นาคสินธุ์ (2552) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถกำหนดเป็นแนวคิดในการศึกษาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ได้ 15 คุณลักษณะ คือ

1)การมองโลกในแง่ดี 2)ความมั่นคงทางอารมณ์ 3)มีความเชื่อมั่นในตนเอง 4) จิตสาธารณะ 5) ความมุ่งมั่น 6) ความกล้าหาญ 7) ความอดทน 8) มนุษยสัมพันธ์ที่ดี 9) การแสวงหาความรู้ 10) ความคิดสร้างสรรค์ 11) การมองโลกตามความจริง 12) ความเชื่อ 13) ความกระตือรือร้น 14) ความยึดมั่นในคุณธรรม และ 15) ความสุขุม รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตาราง 17 คุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

คุณลักษณะการคิดเชิงบวก	เกียรติวรรณ อนาคตกุล (2544)	สมชาย ภาคภาสนวิวัฒน์ (2546)	เทอดศักดิ์ เตชะคง (2548)	บุญเกียรติ โชควัฒนา (2551)	สุธานี นาคสันธุ์ (2552)	สุพัตรา สุภาพ (2553)	สมชาย จักรพันธ์ (2554)	กรมสุภาพจิต (2556)	กิตติ โอสสถเจริญผล (2556)	พรศนะ บุญขวัญ (2556)	อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2556)	เวนเทรลล่า (2545)	นอร์แมน (2548)	ไพเพอร์ (1989)	Lopper (2007)	Khan (2008)	Beattie (2008)	Lloyd (2008)	Limon (2008)	Massie (2008)
1.การมองโลกในแง่ดี		/	/		/	/	/	/		/		/	/	/	/	/	/	/	/	/
2.ความมั่นคงทางอารมณ์				/	/		/	/		/	/	/	/	/	/	/			/	
3.มีความเชื่อมั่นในตนเอง	/				/	/		/	/			/	/	/	/	/	/		/	
4.จิตสาธารณะ	/	/		/	/	/			/		/							/	/	/
5.ความมุ่งมั่น			/	/		/		/			/	/	/		/		/		/	/
6.ความกล้าหาญ			/		/	/				/		/		/						
7.ความอดทน							/					/	/			/				/
8.มนุษยสัมพันธ์ที่ดี						/				/			/					/	/	
9.การแสวงหาความรู้		/				/													/	
10.ความคิดสร้างสรรค์	/								/	/										
11.การมองโลกตามความจริง						/			/				/							
12.ความเชื่อ												/	/							
13.ความกระตือรือร้น												/								
14.ความยึดมั่นในคุณธรรม												/								
15.ความสุขุม												/								

1.1.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อสรุปเรียบเรียงความคิดเห็น คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของเรื่องและสถานการณ์ ตลอดจนความเชื่อ ความหมาย ต่างๆ อย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกบริบทของสังคมไทย โดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1)การมองโลกในแง่ดี 2)การมองโลกตามความเป็นจริง 3)ความมั่นคงทางอารมณ์ 4)การมีจิตสาธารณะ 5)ความมุ่งมั่น และ 6)ความเชื่อมั่นในตนเอง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1.การมองโลกในแง่ดี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ คุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวก ประการหนึ่งก็คือ ต้องมีความเชื่อ คาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค รวมถึงการ มองวิกฤตและปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองว่าเป็นโอกาสที่จะนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่า อันเป็น คุณลักษณะของบุคคลที่มีการมองโลกในแง่ดี ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คิดบวกแท้จริงจะมองเห็นว่ายังสามารถฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ถึงให้ได้ อย่าง สมจริง ยากแค่ไหนก็ไม่กลัว รู้ว่ามีทางเสมอและจะคิดหาทางไปเรื่อยๆจนคิดออกและ ก็จะเดินไปโดยไม่ย่อท้อ”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“มันไม่มีอะไรเลวร้ายเลยบนโลกใบนี้ ที่เราคิดว่าเลวร้ายเพราะเราเข้าใจไปเอง คิดเอาในแง่ของตัวเอง ปัญหาอุปสรรคเป็นโอกาสให้เราได้เรียนรู้ที่จะข้ามผ่านมัน เราก็จะเก่งขึ้น ถ้าไม่มีอุปสรรคเราก็ไม่ได้เรียนรู้ เมื่อมีอุปสรรคเราต้องยอมรับว่าโชคไม่ดี และต้องคิดว่าเราจะข้ามผ่านมันไปได้ จึงจะได้ชัยชนะ นี่แหละคือการคิดบวก”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“การคิดเชิงบวกเราจะมองเรื่องร้ายๆในชีวิตว่ามันคือโอกาสที่จะทำให้เราพบสิ่งที่ดีกว่า”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

2.การมองโลกตามความเป็นจริง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่

เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประการหนึ่งก็คือ ต้องยอมรับความเป็นจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องร้ายหรือเรื่องดีก็ตาม รวมถึงการเข้าใจพื้นฐานของปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองว่ามีสาเหตุเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีการมองโลกตามความเป็นจริง ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คนคิดบวกไม่ใช่พวกที่คิดแบบเพื่อเจ้อ ไม่มีความจริง คิดฝันหวานไปเรื่อย หรือพยายามจะดับความรู้สึกไม่ดี อันนี้เป็นการคิดที่ไม่สมจริง ขาดเหตุผลการเชื่อมโยงกับโลกที่แท้จริง”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“การคิดเชิงบวกเป็นการคิดตามความจริงมากกว่าการคิดเข้าข้างตัวเองให้เกิดความสบายใจ ...เป็นการคิดดีแต่ก็ต้องมองตามสภาพความเป็นจริง ยอมรับสภาพความเป็นจริง”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

“การคิดเชิงบวกในแง่ที่ศึกษามาในที่สุดแล้วจะต้องสามารถมองโลกบนพื้นฐานความเป็นจริง พอเรามองโลกบนพื้นฐานความเป็นจริงแล้วเราจะรับมือได้ นี่คือนิยามสำคัญเลย”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

3.ความมั่นคงทางอารมณ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

กับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีความสามารถในการควบคุมรวมถึงการสะกดกั้นอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองให้อยู่ในสภาวะปกติได้เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นเรื่องเลวร้ายหรือเรื่องดีก็ตาม อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คนคิดบวกจะไม่สะทกสะท้านกับปัญหา....ดังนั้นก็จะเป็นคนที่สามารถเดินไปข้างหน้าได้ สถานการณ์จะแยแค่ไหนก็ไม่หวั่นไหว มีจิตใจที่มั่นคง คนแบบนี้จะคิดบวกของจริง”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“มนุษย์จะคิดเชิงบวกไม่ได้ถ้าตัวปัญญา ความคิด สติ ของเขายังไม่แน่นแฟ้น ยังคลอนแคลนใจ ยังไม่สงบ โยนไปเอนมา ไม่มั่นคง ใจขาดความรักความปรารถนาดี”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“การคิดเชิงบวกของพุทธศาสนา จึงนำไปสู่ความยั่งยืนในเรื่องของความสุข เพราะจะไม่มีความรู้สึกขึ้น ลงตามเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่ง”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5)

4.การมีจิตสาธารณะ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

คุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การคำนึงถึงบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คำว่าคิดบวก คือ การลดทอนกิเลส เห็นแก่ตัว ความถือตัวว่าตัวเองเคยเป็นอย่างไร การสอนให้ปฏิบัติสมาธิภาวนา กล่อมเกลาคิดให้ลดอาฆาตพยาบาท และให้เพิ่มการให้อภัย โอบอสิกรรม สิ่งเหล่านี้คือพลังบวกทั้งสิ้น”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“การคิดเชิงบวก พุทธศาสนามองว่าเป็นความสุขที่เกิดขึ้นแม้กระทั่งการที่ต้องเสียสละ หมดไป การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม เต็มใจให้อย่างมีความสุขได้ด้วย คือหมายความว่ามีความสุขที่เบาสบาย เกิดจากภายในจิตใจตัวเองจริงๆไม่ใช่ความสุขที่ต้องพึ่งพา”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

“การคิดเชิงบวกทำให้เราใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข รู้จักการเสียสละเพื่อคนอื่น ไม่โกรธใคร เราจะรู้ว่านี่คือโลกของความเป็นจริง มันคือแนวพุทธไง ในที่สุดแล้วมโนสุจริต คือ คิดดีแท้”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7)

5.ความมุ่งมั่น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีการกำหนดแผนและตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า รวมถึงการมุ่งมั่นดำเนินการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความหวังและกำลังใจ อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่น ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คนคิดบวกจะเป็นคนที่เดินไปข้างหน้าได้ สถานการณ์จะแย่แค่ไหนก็ไม่หวั่นไหว มีจิตใจที่มั่นคง คนแบบนี้จะคิดบวกของจริง...ยากแค่ไหนก็ไม่กลัว รู้ว่ามีทางเสมอถ้าเราหาทางและเราก็จะคิดหาทางไปเรื่อยๆจนคิดออกและก็จะเดินไปโดยไม่ย่อท้อ”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“คนที่คิดเชิงบวกตามหลักพุทธศาสนาจะเริ่มต้นจากการกล้าที่จะทำ จิตจะมุ่งมั่นตลอด แล้วใช้ปัญญาในการหาหนทางไปสู่ความสำเร็จ มันจะไปด้วยกันทั้งระบบอันนี้คือการบวนการคิดเชิงบวกในบริบทของพุทธศาสนา”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“คุณลักษณะของการคิดเชิงบวก คือ การมีความเพียรพยายามที่จะฝึกฝนตนเอง พัฒนาตนเองและมีจิตใจที่จดจ่อ ฝึกฝน”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6)

6.ความเชื่อมั่นในตนเอง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของตนว่ามีความสามารถที่จะทำ

สิ่งที่มุ่งหวังได้ รวมถึงการมีความกล้าที่จะเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเอง และไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“การคิดเชิงบวก เป็นการบอกใจตัวเองถึงความเป็นไปได้ การคิดเชิงบวกจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ต้องเริ่มจากความเชื่อถึงความเป็นไปได้ว่าสิ่งนั้นไม่ยากเกินความพยายามของตน.....ทุกอย่างเกิดมาจากตัวเรา ความสำเร็จ ล้มเหลวเป็นของตัวเราและขึ้นอยู่กับตัวเราเอง ถ้าคิดแบบนี้จะทำให้มีการคิดเชิงบวกที่ดีกว่าการเอาตัวเองไปพึ่งพิงกับปัจจัยภายนอก”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“คนคิดบวกจริงๆ จะเชื่อมั่นว่าตนทำได้ จะไม่เลิกรา ไม่ท้อถอย ไม่ยอมแพ้ ที่สำคัญก็คือ ไม่มีใครทำให้อ่อนกำลังลงได้”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“องค์ประกอบของการคิดเชิงบวก คือ ต้องมีความหวัง มองไปข้างหน้าอย่างมีหวังและทำสิ่งต่างๆอย่างมีเป้าหมายด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8)

สรุปผลจากการสังเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สามารถสรุปองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1)การมองโลกในแง่ดี 2)การมองโลกตามความเป็นจริง 3)ความมั่นคงทางอารมณ์ 4)การมีจิตสาธารณะ 5)ความมุ่งมั่น และ 6)ความเชื่อมั่นในตนเอง มีรายละเอียดความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่าน ดังตาราง 18

ตาราง 18 สรุปคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

คุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7	ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8
1.การมองโลกในแง่ดี	/		/	/	/	/	/	/
2.การมองโลกตามความเป็นจริง	/	/	/	/	/	/	/	
3.ความมั่นคงทางอารมณ์	/		/	/	/	/	/	/
4.จิตสาธารณะ	/	/	/	/		/	/	
5.ความมุ่งมั่น	/	/	/	/		/		
6.เชื่อมั่นในตนเอง	/		/	/			/	/

1.2 กำหนดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่มีความเหมาะสม

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปเป็นโครงร่างขององค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมองโลกในแง่ดี 2) การมองโลกตามความเป็นจริง 3) ความมั่นคงทางอารมณ์ 4) การมีจิตสาธารณะ 5) ความมุ่งมั่น และ 6) ความเชื่อมั่นในตนเอง ดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

จากการศึกษาเอกสาร	จากการสัมภาษณ์	โครงร่างองค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้
1.การมองโลกในแง่ดี	1.การมองโลกในแง่ดี	1.การมองโลกในแง่ดี	1.มีความเชื่อ คาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหา อุปสรรค 2.มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส
2.การมองโลกตามความจริง	2.การมองโลกตามความเป็นจริง	2.การมองโลกตามความเป็นจริง	3.ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 4.เข้าใจพื้นฐานปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง
3.ความมั่นคงทางอารมณ์	3.ความมั่นคงทางอารมณ์	3.ความมั่นคงทางอารมณ์	5.การควบคุมและสละสลวยอารมณ์ ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ
4.ความสุขุม			
5.จิตสาธารณะ	4.จิตสาธารณะ	4.จิตสาธารณะ	6.ยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 7.การคำนึงถึงผู้อื่น 8.การรู้จักการให้อภัยผู้อื่น
6.ความยึดมั่นในคุณธรรม			
7.ความมุ่งมั่น	5.ความมุ่งมั่น	5.ความมุ่งมั่น	9.การตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า 10.มุ่งมั่นดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ 11.มีความหวังและกำลังใจ
8.ความกระตือรือร้น			
9.ความอดทน			

ตาราง 19 (ต่อ)

จากการศึกษาเอกสาร	จากการสัมภาษณ์	โครงร่างองค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้
10.มีความเชื่อมั่นในตนเอง	6.เชื่อมั่นในตนเอง	6.เชื่อมั่นในตนเอง	12.เชื่อมั่นในความสามารถศักยภาพของตน
11.ความกล้าหาญ			13.กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค
			14.ไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น
12.ความเชื่อ	N/A	N/A	N/A
13.มนุษยสัมพันธ์ที่ดี	N/A	N/A	N/A
14.การแสวงหาความรู้	N/A	N/A	N/A
15.ความคิดสร้างสรรค์	N/A	N/A	N/A

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในตารางที่ 19 พบว่ามีองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องระหว่างการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1)การมองโลกในแง่ดี 2)การมองโลกตามความเป็นจริง 3)ความมั่นคงทางอารมณ์ 4)การมีจิตสาธารณะ 5)ความมุ่งมั่นกันระหว่าง และ 6)ความเชื่อมั่นในตนเอง โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ 14 ข้อ ได้แก่ 1)มีความเชื่อ คาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค 2)มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส 3)ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น 4)เข้าใจพื้นฐานปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง 5)การควบคุมและสะกดกันอารมณ์ ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ 6)ยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 7)การคำนึงถึงผู้อื่น 8)การรู้จักการให้อภัยผู้อื่น 9)การตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า 10)มุ่งมั่นดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ 11)มีความหวังและกำลังใจ 12)เชื่อมั่นในความสามารถศักยภาพของตน 13)กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค 14)ไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น

2. การศึกษาเชิงปริมาณ

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) โดยวิธีองค์ประกอบหลัก (principal component: PC) และหมุนแกนองค์ประกอบ (factor rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (varimax) คัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับหนึ่ง และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป เพื่อกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก โดยนำแบบวัดไปใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 546 คน

2.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 546 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีคุณลักษณะดังนี้

ตาราง 20 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 546)

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	253	46.34
	หญิง	293	53.66
	รวม	546	100.00
ชั้นปี	ชั้นปีที่ 2	205	37.54
	ชั้นปีที่ 3	183	33.52
	ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	158	28.94
	รวม	546	100.00
คณะวิชาที่ศึกษา	1.คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	42	7.70
	2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	42	7.70
	3.คณะมัณฑนศิลป์	42	7.70
	4.คณะดุริยางคศาสตร์	42	7.70

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
คณะวิชาที่ศึกษา	5.คณะโบราณคดี	42	7.70
	6.คณะอักษรศาสตร์	42	7.70
	7.คณะศึกษาศาสตร์	42	7.70
	8.คณะวิทยาการจัดการ	42	7.70
	9.คณะวิทยาศาสตร์	42	7.70
	10.คณะเภสัชศาสตร์	42	7.70
	11.คณะวิศวกรรมศาสตร์	42	7.70
	12.คณะสัตวศาสตร์	42	7.70
	13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	42	7.70
	รวม	546	100.00

จากตาราง 20 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 546 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชาย ร้อยละ 46.34 และนักศึกษาชาย ร้อยละ 53.66 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 37.54 ระดับชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 33.52 และระดับชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป ร้อยละ 28.94 โดยเรียนอยู่ใน 13 คณะวิชา แต่ละคณะวิชาคิดเป็นร้อยละ 7.70

2.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ว่ามีทั้งหมดกี่องค์ประกอบ อะไรบ้าง และใช้ เหตุผลอธิบายความหมายขององค์ประกอบ ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยภาพรวม ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ องค์ประกอบ ว่าข้อมูล ที่ได้มานั้นมีความสัมพันธ์อย่างเพียงพอต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ โดยพิจารณาค่าความเหมาะสมของข้อมูล คือ ค่าของไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin: KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ดังตาราง 21

ตาราง 21 ค่าสถิติ KMO และ Bartlett's Test of Sphericity ของแบบวัด

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	Bartlett's Test of Sphericity		
	Chi-Square	df	Sig.
.908	9392.298	1431	.000

จากตาราง 21 พบว่า ค่าสถิติของ KMO มีค่าเท่ากับ .908 ซึ่งควรมีค่ามากกว่า .80 (Kim & Mueller. 1978) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดและตัวแปรต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กันดีมาก สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้

ค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ที่ใช้ในการทดสอบ มีค่าเท่ากับ 9392.298 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นเมตริกซ์สหสัมพันธ์จึงเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้

2) การสกัดองค์ประกอบภายหลังหมุนแกน

โดยผู้วิจัยได้ทำการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (principal component: PC) ซึ่งผู้วิจัยทำการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax Method) คัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่าหรือเท่ากับ 1 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป

เกณฑ์ในการพิจารณา เลือกข้อคำถามเพื่อสร้างแบบวัด ดังนี้ 1) โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมย่อยที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกองค์ประกอบย่อยอย่างน้อยขององค์ประกอบย่อยละ 2 ข้อ 2) คัดเลือกค่าอำนาจจำแนกแบบ Corrected Item-Total Correlation ที่มีค่าสูง และพิจารณาค่าอำนาจจำแนกแบบ สัดส่วนกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ 3) พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกัน หรือความหมายใกล้เคียงกัน 4) ทดสอบวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยวิธี Maximum Likelihood (ML) และหมุนแกนแบบ Varimax แล้วพิจารณาทุกองค์ประกอบ และ 5) พิจารณาคัดเลือกตัวแปรว่าตัวแปรแต่ละตัวนั้น ควรอยู่ในองค์ประกอบไหน (เกณฑ์ 30/50: ค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดจะต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า .50 ในองค์ประกอบหนึ่งและในองค์ประกอบอื่นๆ จะต้องมีย่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่าหรือเท่ากับ .30) (สมบุญ สุธียวงศ์. 2550: 120-121) เพื่อกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ดังตาราง 22-23

ตาราง 22 จำแนกองค์ประกอบ ค่าไอเคน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของแบบวัดก่อนและหลังการหมุนแกน

องค์ประกอบ	ก่อนหมุนแกน			หลังหมุนแกน		
	ค่าไอเคน	% ความแปรปรวน	% ความแปรปรวนสะสม	ค่าไอเคน	% ความแปรปรวน	% ความแปรปรวนสะสม
1. ความเชื่อมั่นในตนเอง	11.147	20.643	20.643	5.292	9.800	9.800
2. การมองโลกในแง่ดี	3.622	6.707	27.350	4.233	7.838	17.638
3. ความมั่นคงทางอารมณ์	2.310	4.277	31.627	3.693	6.838	24.476
4. การมองโลกตามความเป็นจริง	1.880	3.482	35.109	3.177	5.883	30.359
5. การมีจิตสาธารณะ	1.828	3.385	38.494	2.954	5.471	35.830
6. ความมุ่งมั่น	1.484	2.749	41.243	2.923	5.413	41.243

จากตาราง 22 พบว่า การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก โดยทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวกซ์ ได้องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ซึ่งข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบนั้น เข้าพอดีกับองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ มีพิสัยของค่าไอเคนอยู่ระหว่าง 2.923 – 5.292 และมีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ 41.243

3) การอธิบายความหมายขององค์ประกอบภายหลังที่ผู้วิจัยได้ทำการหมุนแกน องค์ประกอบรายละเอียดดังตาราง 23

ตาราง 23 แสดงองค์ประกอบหลักคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

องค์ประกอบ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
องค์ประกอบที่ 1 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Eigenvalues = 5.292 และ %Variance = 9.800)						
ฉันกล้าแสดงความคิดเห็นของตน แม้ความคิดเห็นนั้นจะต่างจากคนอื่น	.732	.065	.011	.158	.124	-.033
ฉันกล้าทักท้วงในสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง แม้ต้องขัดแย้งกับผู้อื่นก็ตาม	.659	.118	-.068	.172	.100	.020
ฉันสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉันได้	.634	.155	.010	.005	.082	.103
ถ้าฉันมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน ฉันกล้าที่จะขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายให้ฟังจนเข้าใจ	.632	.051	-.050	.084	.110	-.012
ฉันไม่กังวลกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น เมื่อเชื่อว่าสิ่งที่ทำมีความถูกต้องเหมาะสม	.616	.055	-.032	.221	.169	-.004
ฉันไม่ปล่อยให้ความกลัวมาเป็นตัวกำหนดเป้าหมายของฉัน	.553	.304	.163	.064	.137	.131
หากฉันตั้งใจทำอะไรแล้ว ต้องทำออกมาได้สำเร็จอย่างแน่นอน	.526	.273	.040	-.025	-.037	.391
เมื่อพบอุปสรรคใดๆก็ตาม ฉันเชื่อว่าผ่านมันไปได้ ด้วยความสามารถของตัวเอง	.497	.249	.104	.095	.126	.311
ความสำเร็จในชีวิตเกิดจากความสามารถที่แท้จริงของฉัน ไม่ใช่เพราะความบังเอิญหรือโชคชะตา	.482	.041	.086	.189	.208	.203
ฉันมองเห็นอนาคตของตนเองว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแน่นอน	.446	.299	-.063	-.051	-.008	.237
ฉันกล้ายอมรับความผิดที่ตนเองกระทำ แม้จะถูกตำหนิหรือลงโทษก็ตาม	.409	.211	.162	.325	.219	.066

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
องค์ประกอบที่ 2 การมองโลกในแง่ดี (Eigenvalues = 4.233 และ %Variance = 7.838)						
เมื่อทำผิดพลาด ฉันเชื่อว่าจะได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง	.091	.542	-.023	.009	.025	.205
ฉันเชื่อว่าทุกสถานการณ์ที่เลวร้ายมักจะมีสิ่งที่ดีซ่อนอยู่เสมอ	.106	.536	.031	.177	.234	-.025
แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ฉันหวังว่ามันจะคลี่คลายไปในทางที่ดีได้	.183	.506	.128	.010	.088	.163
ฉันเชื่อว่าทุกปัญหาที่ต้องเผชิญ ล้วนมีทางออกเสมอ	.238	.500	.172	.120	.060	.131
ปัญหา อุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตจะเป็นบทเรียนที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชีวิตของฉัน	.082	.493	.147	.265	.032	.205
หากสอบตก การสอบซ่อมจะทำให้ฉันมีโอกาสได้ทบทวน ทำความเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นมากขึ้น	.042	.485	-.014	.006	.240	.036
ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเป็นการเตือนให้เห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพ	.019	.483	.005	.349	.055	.046
ฉันทำใจให้ยอมรับได้ เมื่อสิ่งต่างๆไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้	.237	.481	.094	.219	.276	-.201
การทำงานกับคนเจ้าระเบียบ เป็นการฝึกตนให้เป็นคนที่สมบูรณ์แบบ	.111	.459	-.131	.175	.105	.110

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
องค์ประกอบที่ 3 ความมั่นคงทางอารมณ์ (Eigenvalues = 3.693 และ %Variance = 6.838)						
ฉันจะแสดงอาการหงุดหงิดทันที เมื่อมีคนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของฉัน	-.109	.105	.670	.246	.002	.029
เมื่อทำอะไรแล้วผิดพลาดบ่อยๆ ฉันจะรู้สึกท้อแท้และเลิกทำในที่สุด	.021	.053	.647	-.178	.135	.348
ฉันรู้สึกท้อแท้และหมดหวัง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายๆ เรื่องพร้อมกัน	.024	.091	.599	-.318	.172	.110
ฉันมักมีอาการเสียงสั่น ปากสั่นหรือมือสั่นเมื่อรู้สึกไม่พอใจ	-.104	.221	.586	.176	-.164	.113
ฉันมักเป็นทุกข์ ร้อนใจกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้น	.085	.198	.568	-.110	-.063	-.163
ฉันไม่สามารถรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวฉันในแง่ลบได้แม้จะเป็นความจริงก็ตาม	.007	.014	.499	.248	-.086	.213
ฉันรู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมาก เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	.265	-.026	.485	-.093	.031	-.151
องค์ประกอบที่ 4 การมองโลกตามความเป็นจริง (Eigenvalues = 3.177 และ %Variance = 5.883)						
เมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่ฉันไม่พอใจ นั่นเป็นเพราะแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นต่างกัน	.119	.127	.045	.573	.063	.151
ฉันยอมรับข้อดีข้อด้อยที่แตกต่างกันของคนทุกคน	.152	.308	.147	.533	.159	-.116
ฉันรู้สึกชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของเพื่อนหรือบุคคลรอบตัวฉัน	.095	.165	.191	.527	.048	.341
ฉันมองเห็นข้อดีของทุกๆ คนที่ฉันรู้จัก	.111	.180	.022	.467	.254	.171
ฉันยินดีรับฟังคำวิจารณ์และคำแนะนำจากผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงให้สูงขึ้น	.323	.146	.148	.366	.209	.140
เมื่อเพื่อนทะเลาะกัน ฉันยินดีจะเป็นคนกลางช่วยปรับความเข้าใจให้เพื่อนคืนดีกัน	.127	.157	-.071	.327	.294	.213

ตาราง 23 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
องค์ประกอบที่ 5 การมีจิตสาธารณะ (Eigenvalues = 2.954 และ %Variance = 5.471)						
ฉันยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม ถึงแม้ว่าจะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างก็ตาม	.195	.087	-.013	.202	.682	.180
ฉันยินดีที่จะเสียสละให้ผู้อื่น แม้ว่าเขาจะมองไม่เห็นเจตนาดีของฉันก็ตาม	.174	.174	-.013	.297	.670	.133
ในการทำงานกลุ่ม ฉันยินดีที่จะทำงานมากกว่าผู้อื่นโดยไม่ได้คิดว่าถูกเอาเปรียบ	.162	.108	-.017	.042	.630	.048
ฉันสามารถยกโทษให้กับผู้ที่ทำให้ฉันเดือดร้อนได้ด้วย ความเต็มใจ	.128	.244	-.108	.130	.410	-.050
เมื่อฉันรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ ฉันสามารถระงับอารมณ์ ให้เป็นปกติได้	.198	.302	.109	.036	.360	-.198
องค์ประกอบที่ 6 ความมุ่งมั่น (Eigenvalues = 2.923 และ %Variance = 5.413)						
กำลังใจจากคนรอบข้างเป็นส่วนผลักดันให้ฉันต่อสู้กับ ปัญหาอุปสรรคต่างๆได้	.017	.150	-.002	.345	-.059	.556
ฉันยินดีที่จะทำงานหนักกว่าคนอื่น ถ้ามันเป็นสิ่งที่จะ ช่วยให้ฉันประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งใจไว้	.255	.041	.114	.242	.323	.521
เมื่อตั้งใจทำอะไรแล้ว ฉันจะพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ	.305	.224	.141	.185	.106	.518
ฉันตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลการเรียนตามที่ คาดหวังไว้	.283	.339	.029	.019	.118	.455
ฉันใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับฉันในวันข้างหน้า เสมอ	.232	.195	-.207	.193	.264	.339

จากตาราง 23 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลังจากการหมุนแกน สามารถอธิบายถึงองค์ประกอบได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ซึ่งข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบนั้นเข้าพอดีกับองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ โดยสามารถอธิบายความหมายขององค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.292 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .409 - .732 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การกล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และการไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **ความเชื่อมั่นในตนเอง**

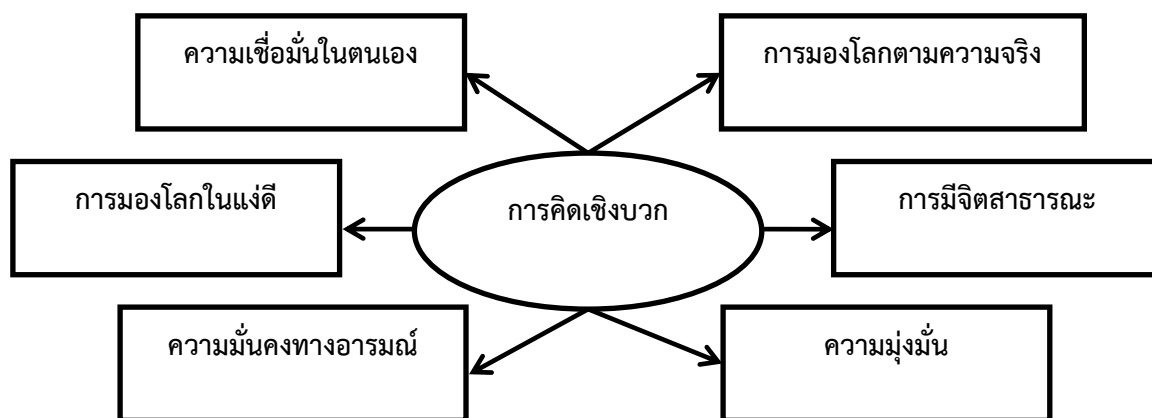
องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกนเท่ากับ 4.233 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .459 - .542 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่ความเชื่อความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **การมองโลกในแง่ดี**

องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.693 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .485 - .670 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมและสะกดกั้นอารมณ์ ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **ความมั่นคงทางอารมณ์**

องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกนเท่ากับ 3.177 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .327 - .573 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การคำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **การมีจิตสาธารณะ**

องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.954 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .360 - .682 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า มุ่งดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ มีความหวังและกำลังใจ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **ความมุ่งมั่น**

องค์ประกอบที่ 6 มีค่าไอเกนเท่ากับ 2.923 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .339 - .556 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวม จะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถศักยภาพของตน กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า **ความเชื่อมั่นในตนเอง**

ภาพประกอบ 19 องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

4) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการคิดเชิงบวก

ผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ดังตาราง 24

ตาราง 24 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (n = 546)

องค์ประกอบ	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
POT1	1.00					
POT2	.511**	1.00				
POT3	.136**	.191**	1.00			
POT4	.509**	.529**	.210**	1.00		
POT5	.396**	.455**	.157**	.471**	1.00	
POT6	.558**	.509**	.178**	.542**	.396**	1.00
$\bar{X}$	3.720	3.928	3.026	3.964	3.441	3.955
S.D.	.497	.461	.603	.480	.517	.521

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 24 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง .136 – .558 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) กับความมุ่งมั่น (POT6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .558 รองลงมาคือ การมองโลกตามความจริง (POT4) กับความมุ่งมั่น (POT6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .542 และการมองโลกในแง่ดี (POT2) กับ การมองโลกตามความจริง (POT4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .529 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) กับความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .136 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 3.026 - 3.964 โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมองโลกตามความจริง (POT4) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.964 รองลงมาคือ ความมุ่งมั่น (POT6) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.955 และการมองโลกในแง่ดี (POT3) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.928 ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.026

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อเป็นการวิเคราะห์และตรวจสอบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ โดยนำแบบวัดไปใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,158 คน ดังมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่ ผลจากการศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ดังตาราง 25

ตาราง 25 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (n = 1,158)

องค์ประกอบ	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
POT1	1.000					
POT2	.514**	1.000				
POT3	.395**	.451**	1.000			
POT4	.460**	.573**	.466**	1.000		
POT5	.440**	.453**	.403**	.431**	1.000	
POT6	.468**	.537**	.426**	.520**	.472**	1.000
$\bar{X}$	3.684	3.746	3.583	3.736	3.629	3.728
S.D.	.623	.705	.606	.720	.668	.712

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 25 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง .395 – .573 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) กับ การมองโลกตามความจริง (POT4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .573 รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) กับ ความมุ่งมั่น (POT6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .537 และมองโลกตามความจริง (POT6) กับ ความมุ่งมั่น (POT6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .520 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) กับ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .395 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 3.583 - 3.746 โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมองโลกในแง่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.746 รองลงมา คือ การมองโลกตามความจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.736 และความมุ่งมั่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.728 ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.583

2.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังปรับโมเดล ดังตาราง 26

ตาราง 26 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความเชื่อมั่นของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนน
องค์ประกอบ (n = 1,158)

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ					สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	b	B	SE	t	R ²	
1.POT1	.414	.665	.018	23.562**	.443	.308
2.POT2	.524	.744	.020	26.607**	.553	.350
3.POT3	.373	.625	.017	21.347**	.378	.262
4.POT4	.513	.723	.020	25.015**	.507	.292
5.POT5	.424	.635	.019	22.205**	.403	.256
5.POT6	.513	.720	.020	26.048**	.518	.337

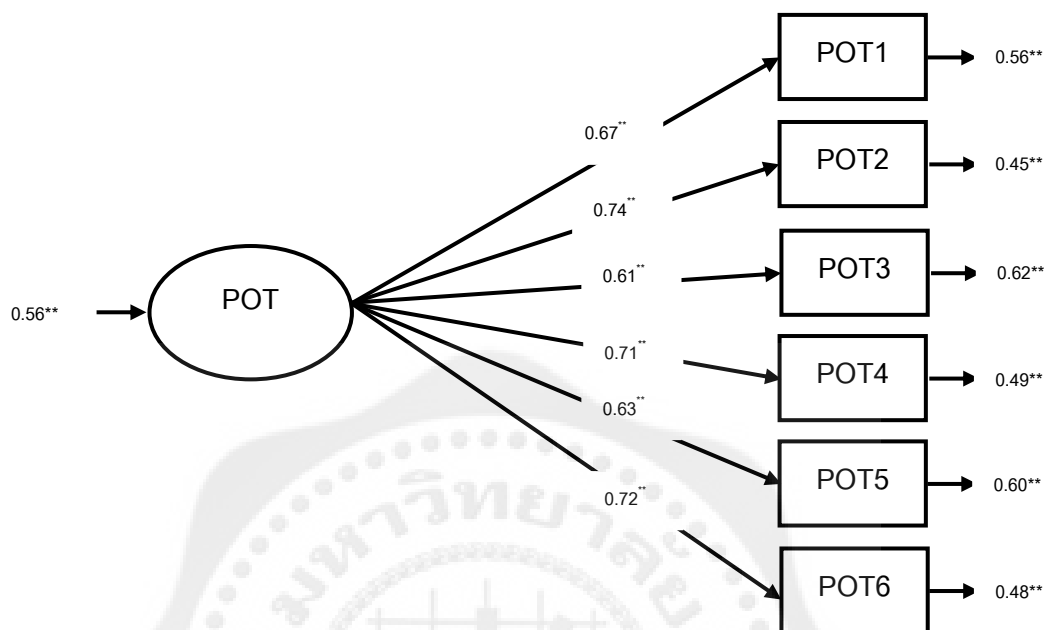
** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 พบว่าโมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า $\chi^2 = 13.901$, $df = 8$, $p = .084$, $\chi^2 / df = 1.738$, $GFI = .996$, $AGFI = .990$, $RMSEA = .025$, $SRMR = .013$ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมดมีขนาดตั้งแต่ .373 ถึง .524 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน พบว่าตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .744 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ร้อยละ 55.3 รองลงมาคือ การมองโลกตามความจริง (POT4) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .723 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 50.7 ความมุ่งมั่น (POT6) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .720 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 51.8 ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .665 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 51.8 การมีจิตสาธารณะ (POT5) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .635 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 40.3 และ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน

เท่ากับ .625 และมีความแปรผันรวมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 37.8 รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 20

($\chi^2 = 13.901$, $df = 8$, $p = .084$, $\chi^2 / df = 1.738$, $GFI = .996$, $AGFI = .990$, $RMSEA = .025$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 20 โมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หลังปรับโมเดล

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura) และแนวคิดทางพุทธธรรมในเรื่องสัมมาทิฐิ เป็นกรอบในการศึกษาอิทธิพลและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ประกอบด้วย

1. ตัวแปรภายนอก (exogenous variables) ได้แก่ 1) ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ประกอบด้วย การให้คำแนะนำ การสนับสนุนให้กำลังใจ และการเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ประสบการณ์ในด้านการเรียน และประสบการณ์ในด้านสังคม

2.ตัวแปรภายใน (endogenous variables) ได้แก่ 1) การคิดแบบโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย การคิดถูกต้อง การคิดถูกต้องทาง การคิดมีเหตุผล และการคิดเป็นกุศล 2) การรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย ความมั่นใจ 3) การกำกับตนเอง ประกอบด้วย การสังเกตตนเอง การตัดสินใจการกระทำของตนเอง และปฏิกิริยาสะท้อนกลับของตนเอง 3) คุณลักษณะการคิดเชิงบวก ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความมั่นคงทางอารมณ์ การมองโลกตามความเป็นจริง การมีจิตสาธารณะ และความมุ่งมั่น

2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,158 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามคณะ ชั้นปีและเพศของนักศึกษา โดยมีคุณลักษณะดังนี้

ตาราง 27 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 1,158)

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	n	ร้อยละ
เพศ	ชาย	579	50.00
	หญิง	579	50.00
	รวม	1,158	100.00
ชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นปีที่ 2	388	33.51
	ชั้นปีที่ 3	391	33.77
	ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า	379	32.72
	รวม	1,158	100.00
คณะวิชาที่ศึกษา	1.คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	96	8.29
	2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	96	8.29
	3.คณะมัณฑนศิลป์	96	8.29
	4.คณะดุริยางคศาสตร์	96	8.29

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	รายการ	n	ร้อยละ
	5.คณะโบราณคดี	96	8.29
	6.คณะอักษรศาสตร์	96	8.29
	7.คณะศึกษาศาสตร์	96	8.29
	8.คณะวิทยาการจัดการ	96	8.29
	5.คณะโบราณคดี	96	8.29
	6.คณะอักษรศาสตร์	96	8.29
	7.คณะศึกษาศาสตร์	96	8.29
	8.คณะวิทยาการจัดการ	96	8.29
	9.คณะวิทยาศาสตร์	78	6.74
	10.คณะเภสัชศาสตร์	78	6.74
	11.คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี อุตสาหกรรม	78	6.74
	12.คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร	78	6.74
	13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ	78	6.74
	รวม	1,158	100.00

จากตาราง 27 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 1,158 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชาย ร้อยละ 50.00 และนักศึกษาหญิง ร้อยละ 50.00 ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 33.51 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 33.82 และชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า ร้อยละ 32.72 ศึกษาอยู่ในคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะมัณฑนศิลป์, คณะดุริยางคศาสตร์, คณะโบราณคดี, คณะอักษรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ คณะวิชาละ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 8.29 ต่อคณะวิชา และศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์, คณะเภสัชศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิชาละ 78 คน คิดเป็นร้อยละ 6.74 ต่อคณะวิชา

2.2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลจากการศึกษาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 28

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง (n = 1,158)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	CV	SK	KU	แปลความหมาย
KAN1	3.706	.801	21.614	-.592	.172	มาก
KAN2	3.691	.844	22.866	-.560	.036	มาก
KAN3	3.582	.804	22.446	-.410	-.208	มาก
EXP1	3.694	.832	22.523	-.813	.452	มาก
EXP2	3.534	.807	22.835	-.565	.182	มาก
YON1	1.379	.678	49.166	-.883	-.488	ปานกลาง
YON2	1.274	.631	49.529	-.655	-.525	ปานกลาง
YON3	1.282	.677	52.808	-.614	-.425	ปานกลาง
YON4	1.286	.658	51.166	-.560	-.455	ปานกลาง
SEE1	3.670	.676	18.420	-.513	.367	มาก
SER1	3.603	.814	22.592	-.553	.278	มาก
SER2	3.655	.866	23.694	-.697	.410	มาก
POT1	3.684	.623	16.911	-.529	.245	มาก
POT2	3.746	.705	18.820	-.608	.207	มาก
POT3	3.583	.606	16.913	-.423	.383	มาก
POT4	3.736	.720	19.272	-.462	-.167	มาก
POT5	3.629	.668	18.407	-.318	.090	มาก
POT6	3.728	.712	19.099	-.379	-.108	มาก

จากตาราง 28 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ตัวแปรแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรในกลุ่มของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อันประกอบด้วยตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) การคิดได้ถูกทาง (YON2) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) และการคิดที่เป็นกุศล (YON4) ในขณะที่ตัวแปรที่เหลือทั้งหมดเป็นตัวแปรที่

มีมาตรการวัด 5 ระดับ ทั้งนี้พบว่าตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.379$) รองลงมาคือ การคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.286$) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.282$) และ การคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.274$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) ($\bar{X}=3.746$) รองลงมาคือ การมีจิตสาธารณะ (POT4) ($\bar{X}=3.736$) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT6) ($\bar{X}=3.728$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านสังคม (EXP2) ($\bar{X}=3.534$)

เมื่อพิจารณาความเบ้ (SK) พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ และมีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นลักษณะการแจกแจงของข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนในแต่ละตัวแปรสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย เมื่อพิจารณาความโด่ง (KU) พบว่า ตัวแปรประสบการณ์ชีวิตด้านการเรียน (EXP1) มีค่าความโด่งเป็นบวกสูงที่สุด ($KU=.452$) รองลงมาคือ การตัดสินใจกระทำของตนเอง (SER2) ($KU=.410$) หมายความว่า ประสบการณ์ชีวิตด้านการเรียน (EXP1) และการตัดสินใจกระทำของตนเอง (SER2) มีลักษณะของการกระจายของข้อมูลสูงกว่าโค้งปกติ แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลน้อย ส่วนตัวแปรการคิดได้ถูกทาง (YON2) ค่าความโด่งเป็นลบมากที่สุด ($KU=-.525$) รองลงมาคือ การคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($KU=-.488$) มีลักษณะการกระจายของตัวแปรต่ำกว่าโค้งปกติ แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลมาก

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่า ตัวแปรการคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) มีการกระจายของข้อมูลมากที่สุด (C.V.=52.808) รองลงมาคือ การคิดที่เป็นกุศล (YON4) (C.V.= 51.166) และ การคิดได้ถูกทาง (YON2) (C.V.= 49.529) สำหรับตัวแปรที่มีการกระจายของข้อมูลน้อยที่สุดคือ ตัวแปรความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) (C.V.= 16.911)

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่

ผลจากการศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ดังตาราง 29

ตาราง 29 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.483**	1.000																	
KAN3	.407**	.434**	1.000																
EXP1	.166**	.171**	.107**	1.000															
EXP2	.192**	.179**	.160**	.431**	1.000														
YON1	.350**	.257**	.187**	.157**	.187**	1.000													
YON2	.272**	.225**	.184**	.116**	.134**	.448**	1.000												
YON3	.332**	.297**	.242**	.186**	.169**	.537**	.516**	1.000											
YON4	.328**	.284**	.246**	.183**	.177**	.520**	.463**	.509**	1.000										
SEE1	.316**	.302**	.300**	.339**	.325**	.188**	.153**	.178**	.220**	1.000									
SER1	.152**	.136**	.127**	.189**	.171**	.131**	.096**	.114**	.138**	.322**	1.000								
SER2	.166**	.097**	.114**	.060**	.087**	.169**	.183**	.195**	.172**	.237**	.367**	1.000							
SER3	.213**	.132**	.145**	.184**	.154**	.221**	.168**	.232**	.239**	.309**	.425**	.398**	1.000						
POT1	.309**	.272**	.259**	.283**	.311**	.363**	.308**	.340**	.337**	.470**	.315**	.274**	.310**	1.000					
POT2	.393**	.379**	.298**	.280**	.326**	.418**	.370**	.463**	.442**	.466**	.266**	.265**	.339**	.514**	1.000				
POT3	.269**	.258**	.245**	.178**	.205**	.275**	.287**	.353**	.279**	.361**	.258**	.250**	.250**	.395**	.451**	1.000			
POT4	.365**	.365**	.309**	.283**	.295**	.386**	.353**	.438**	.426**	.438**	.291**	.278**	.331**	.460**	.573**	.466**	1.000		
POT5	.302**	.302**	.356**	.298**	.310**	.264**	.271**	.301**	.273**	.420**	.290**	.232**	.305**	.440**	.453**	.403**	.431**	1.000	
POT6	.351**	.356**	.335**	.349**	.313**	.379**	.350**	.437**	.388**	.466**	.316**	.289**	.342**	.468**	.537**	.426**	.520**	.472**	1.000
$\bar{X}$	3.706	3.691	3.582	3.694	3.534	1.379	1.274	1.282	1.286	3.670	3.603	3.655	3.684	3.746	3.583	3.736	3.629	3.728	3.706
S.D.	0.801	0.844	0.804	0.832	0.807	0.678	0.631	0.677	0.658	0.676	0.814	0.866	0.623	0.705	0.606	0.720	0.668	0.712	0.801

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 29 พบว่า ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษา ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .060 ถึง .573 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่าความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .407 - .483 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .431 การคิดแบบโยนโยนสินการ (YON) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .448 - .537 การกำกับตนเอง (SER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .367 - .425 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .403 - .573

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวกกับความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน พบว่า การมองโลกในแง่ดี (POT2) กับการให้คำแนะนำของเพื่อน (KAN1) มีความสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเท่ากับ .393 ส่วนความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) กับการเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน (KAN3) มีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .245, คุณลักษณะการคิดเชิงบวกกับประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) กับประสบการณ์ในด้านการเรียน (EXP1) มีความสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเท่ากับ .349 ส่วนความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) กับประสบการณ์ในด้านการเรียน (EXP1) มีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .178, คุณลักษณะการคิดเชิงบวกกับการคิดแบบโยนโยนสินการ พบว่า การมองโลกในแง่ดี (POT2) กับการคิดมีเหตุผล (YON3) มีความสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเท่ากับ .463 ส่วนการมีจิตสาธารณะ (POT5) กับการคิดถูกต้อง (YON1) มีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .264, คุณลักษณะการคิดเชิงบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) กับความมั่นใจ (SEE1) มีความสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเท่ากับ .470 ส่วนความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) กับความมั่นใจ (SEE1) มีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .361, คุณลักษณะการคิดเชิงบวกกับการกำกับตนเอง พบว่า ความมุ่งมั่น (POT6) กับ ปฏิริยาสะท้อนกลับของตนเอง (SER3) มีความสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเท่ากับ .342 ส่วนความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) กับปฏิริยาสะท้อนกลับของตนเอง (SER3) มีค่าสัมพันธ์ต่ำสุด มีค่าเท่ากับ .250 โดยตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ผลการประเมินความสอดคล้องของโมเดลการวัดในโมเดลสมการโครงสร้าง

การประเมินความสามารถของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝงในโมเดล โดยพิจารณาจากความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ประเมินค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงที่ศึกษา เนื่องจากเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในคราวเดียวกันทั้งหมด

ตัวแปรต่างๆ ในโมเดลจะส่งอิทธิพลถึงกันทำให้ค่าต่างๆ ที่ได้จากการประเมินโมเดลการวัดโดยอิสระจากตัวแปรอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไป ผลการประเมินโมเดลการวัดแต่ละตัวแปรแฝง

การตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินคุณภาพของตัวแปรสังเกตได้และคุณภาพตัวแปรแฝงของโมเดลสมการโครงสร้างที่ปรับแล้ว และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่า λ หนึ่งหน้าของค่าประกอบมาตรฐาน (ค่า $t > 1.96$) และค่า λ หนึ่งหน้าของค่าประกอบมาตรฐานที่ได้ควรมีค่าสูงๆ หรือควรมีค่า 0.50 ขึ้นไป (Hair ; & others. 1995: 642) ค่าความแปรปรวนที่สังเกตได้ (variance Extracted: ρ_v) และความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: ρ_c) ซึ่งควรมีค่า 0.50 ขึ้นไป และความคลาดเคลื่อนจากการวัด (ε, δ) ควรมีค่าต่ำๆ จึงจะกล่าวได้ว่าตัวแปรแฝงมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ ดังตาราง 30

ตาราง 30 การประเมินความสอดคล้องของโมเดลการวัดในโมเดลสมการโครงสร้าง

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	คุณภาพตัวแปรแฝง		คุณภาพตัวแปรสังเกตได้			
		ความเชื่อมั่น (ρ_c)	ความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v)	ค่า λ หนึ่งหน้าของค่าประกอบมาตรฐาน (λ)	t-value	ความคลาดเคลื่อนจากการวัด (ε, δ)	ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรสังเกตได้ (SMC)
KAN	KAN1	0.701	0.439	0.684	22.992	0.532	0.468
	KAN2			0.687	23.055	0.528	0.472
	KAN3			0.614	20.169	0.623	0.377
EXP	EXP1	0.596	0.425	0.637	18.056	0.594	0.406
	EXP2			0.666	18.538	0.556	0.444
YON	YON1	0.806	0.511	0.689 ^a	-	0.525	0.475
	YON2			0.643	19.345	0.586	0.414
	YON3			0.786	21.041	0.382	0.618
	YON4			0.734	19.833	0.461	0.539

ตาราง 30 (ต่อ)

ตัวแปร แฝง	ตัวแปร สังเกตได้	คุณภาพตัวแปรแฝง		คุณภาพตัวแปรสังเกตได้			
		ความ เชื่อมั่น (ρ_c)	ความ แปรปรวน ที่สกัดได้ (ρ_v)	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน (λ)	t-value	ความคลาด เคลื่อนจาก การวัด (ε, δ)	ค่าความเชื่อมั่น ของตัวแปร สังเกตได้ (SMC)
SEE	SEE1	0.623	0.623	0.789 ^a	-	0.377	0.623
SER	SER1	0.660	0.394	0.633 ^a	-	0.599	0.401
	SER2			0.572	14.016	0.673	0.327
	SER3			0.673	15.154	0.547	0.453
POT	POT1	0.842	0.472	0.650 ^a	-	0.578	0.422
	POT2			0.771	21.823	0.406	0.594
	POT3			0.577	17.307	0.667	0.333
	POT4			0.720	20.959	0.481	0.519
	POT5			0.667	18.778	0.556	0.444
	POT6			0.721	20.991	0.480	0.520

หมายเหตุ: a เป็นพารามิเตอร์บังคับ

จากตาราง 30 ตัวแปรแฝงความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.701 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.439 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.614 – 0.684 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ การสนับสนุนและให้กำลังใจ (KAN2) มีค่า 0.687 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี (KAN3) มีค่า 0.614

ตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.596 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.425 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.637 – 0.666 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านสังคม (EXP2) มีค่า 0.666 ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านการเรียน (EXP1) มีค่า 0.637

ตัวแปรแฝงการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.806 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.511 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.643 – 0.786 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ การคิดมีเหตุผล (YON3) มีค่า 0.786 ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด คือ การคิดถูกทาง (YON2) มีค่า 0.637

ตัวแปรแฝงการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SEE) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.623 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.623 511 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้เท่ากับ 0.789 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรแฝงการกำกับตนเอง (SER) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.660 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.394 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.572 – 0.673 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ ปฏิบัติงานสะท้อนกลับของตนเอง (SER3) มีค่า 0.673 ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด คือ การสังเกตตนเอง (SER1) มีค่า 0.633

ตัวแปรแฝงคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงเท่ากับ 0.842 และมีความแปรปรวนที่สกัดได้เท่ากับ 0.472 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.577 – 0.771 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) มีค่า 0.771 ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) มีค่า 0.650

โดยสรุป พบว่า ตัวแปรแฝงที่มีความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝงสูงสุด คือ โมเดลการวัดตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) รองลงมาคือการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) การกำกับตนเอง (SER) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SEE) และ

ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) ตามลำดับ ส่วนตัวแปรแฝงที่สกัดความแปรปรวนได้มากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SEE) รองลงมาคือการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) คุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการกำกับตนเอง (SER) ตามลำดับ

2.5 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง

2.5*1 การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น พบว่า ค่าดัชนีบอกความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างก่อนและหลังการปรับโมเดลซึ่งเป็นไปเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลที่สร้างขึ้น โดยสามารถพิจารณาผลดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญ แสดงได้ดังตาราง 31

ตาราง 31 ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนปรับโมเดล	หลังปรับโมเดล
		ค่าสถิติ	ค่าสถิติ
Chi-square: χ^2	-	327.640	135.100
Df	-	142	112
p-value of χ^2	> 0.05	0.000	0.068
χ^2/df	< 2.00	2.307	1.206
GFI	> 0.90	0.971	0.988
AGFI	> 0.90	0.961	0.979
CFI	> 0.90	0.991	0.999
RMR	< 0.05	.0200	0.013
SRMR	< 0.05	0.037	0.023
RMSEA	< 0.05	0.034	0.013

จากตาราง 31 แสดงค่าดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากข้อมูลเชิงของโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่เป็นโมเดลสมมติฐานเปรียบเทียบกับโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยอิงเหตุผลตามทฤษฎีที่ได้ศึกษา ประกอบกับดัชนีการปรับโมเดลที่โปรแกรมแนะนำเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลสมมติฐานที่สร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยนำเสนอผลการคำนวณดัชนีความสอดคล้องต่างๆไว้หลายดัชนี เพื่อยืนยันความเหมาะสมของโมเดลสุดท้ายให้ครอบคลุมทุกดัชนีที่ใช้เป็นตัวตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลดังนี้

ดัชนีตัวแรกที่น่ามาพิจารณา คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) พบว่า ค่าไค-สแควร์ ของโมเดลสมมติฐานที่สร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 327.640 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 และไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 2.307 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 2 แสดงให้เห็นว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับโมเดลโดยตรวจสอบจากดัชนีการปรับโมเดลแนะนำร่วมกับความสมเหตุสมผลในเชิงทฤษฎี โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์กันได้ จนได้โมเดลสุดท้ายซึ่งมีค่าไค-สแควร์เท่ากับ 135.100 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.068 และมีอัตราส่วนไค-สแควร์สัมพันธ์ ค่าเท่ากับ 1.206 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ซึ่งแสดงว่าโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

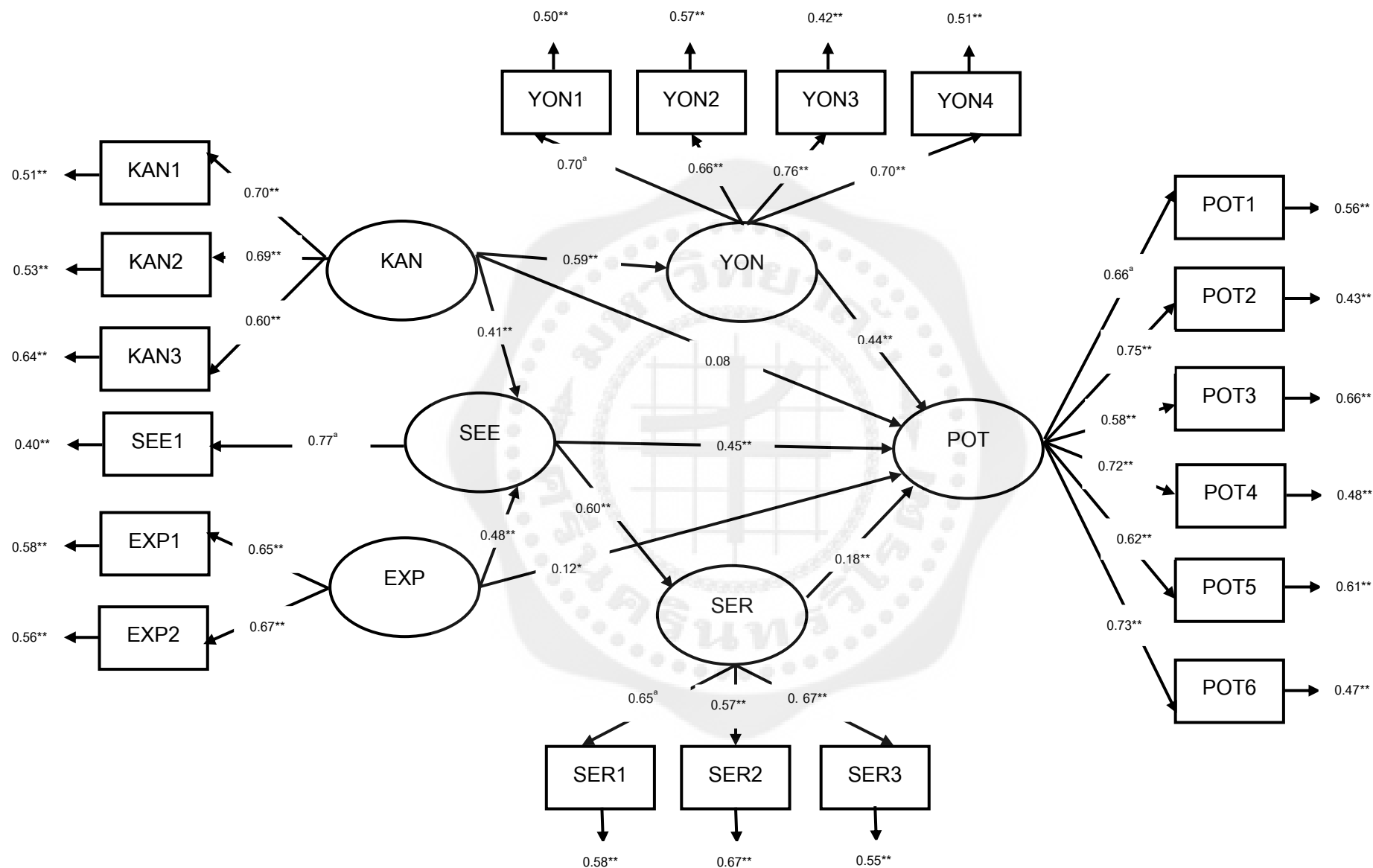
ดัชนีตัวที่สองเป็น ดัชนี GFI (Goodness of Fit Index) ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องสมบูรณ์ในภาพรวมระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อตอบคำถามว่าโมเดลที่สร้างขึ้นห่างจากโมเดลที่เป็นตัวแทนของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้สมบูรณ์มากหรือน้อย ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ค่าดัชนี GFI ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 0.971 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อทำการปรับโมเดลแล้วพบว่า ค่าดัชนี GFI ของโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับแล้วมีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งมีค่าสูงขึ้นกว่าเดิมและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าโมเดลสุดท้ายมีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่ม มากขึ้นกว่าก่อนการปรับโมเดล

ดัชนีตัวที่สามและสี่ คือ AGFI และ CFI ผลการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ยังไม่ได้ทำการปรับโมเดล พบว่าดัชนี AGFI ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 0.961 และดัชนี CFI ของโมเดลสมมติฐานมีค่าเท่ากับ 0.991 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อทำการปรับโมเดลแล้วพบว่าดัชนี AGFI และดัชนี CFI ของโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับแล้วมีค่าเท่ากับ 0.979 และ 0.999 ซึ่งมีค่าสูงขึ้นกว่าเดิมและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าโมเดลสุดท้ายมีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการปรับโมเดล

ดัชนีตัวที่ห้าคือ ดัชนี RMR และ Standard RMR ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน ส่วนที่เหลือ ซึ่งผลการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานให้ค่า RMR เท่ากับ 0.020 และค่า Standard RMR เท่ากับ 0.037 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อทำการปรับโมเดลแล้วพบว่า ค่า RMR เท่ากับ 0.013 และค่า Standard RMR เท่ากับ 0.023 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเดิมและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าโมเดลสุดท้ายมีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้นกว่า ก่อนการปรับโมเดล

ดัชนีตัวที่หกเป็นดัชนี RMSEA ซึ่งเป็นดัชนีที่บ่งถึงความไม่สอดคล้องระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งผลของการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานพบว่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.034 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อทำการปรับโมเดลแล้วพบว่าค่า RMSEA เท่ากับ 0.013 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเดิมและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าโมเดลสุดท้ายมีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการปรับโมเดล

กล่าวโดยสรุป ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนทุกดัชนีของโมเดลที่ปรับแล้วอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยภาพรวมแล้วโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ผ่านการปรับโมเดลแล้ว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดดังภาพประกอบที่ 21-22

($\chi^2 = 327.640$, $df = 142$, $p = .000$, $GFI = .971$, $AGFI = .961$, $CFI = .991$, $RMSEA = .034$)

a เป็นพารามิเตอร์บังคับ (constrained) , * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 21 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อนปรับ

2.5.2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม

การพิจารณาเฉพาะอิทธิพลทางตรงระหว่างแต่ละตัวแปรแฝงนั้น ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งตัวแปรต่างๆสามารถส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อกัน เพื่อความชัดเจนในการสรุปอิทธิพลเชิงสาเหตุและผลของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยนำเสนอผลของอิทธิพลจากตัวแปรเชิงสาเหตุต่อตัวแปรผลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ดังตาราง 32

ตาราง 32 ค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ประเภท ของตัวแปร		ตัวแปรแฝงภายใน									ตัวแปรผล		
		YON			SEE			SER			POT		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ตัวแปร แฝง ภายนอก	KAN	0.577** (0.039)	-	0.577** (0.039)	0.397** (0.047)	-	0.397** (0.047)	-	0.232** (0.033)	0.232** (0.033)	0.111* (0.047)	0.461** (0.048)	0.572** (0.040)
	EXP	-	-	-	0.465** (0.047)	-	0.465** (0.050)	-	0.271** (0.037)	0.271** (0.037)	0.139** (0.050)	0.219** (0.045)	0.358** (0.036)
ตัวแปร แฝง ภายใน	YON	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.474** (0.037)	-	0.474** (0.037)
	SEE	-	-	-	-	-	-	0.583** (0.047)	-	0.583** (0.057)	0.294** (0.091)	0.176** (0.0234)	0.471** (0.085)
	SER	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.303** (0.048)	-	0.303** (0.048)
R ²		0.332			0.534			0.340			0.946		

หมายเหตุ *p < .05, **p < .01, TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
(ค่าสถิติ $\chi^2 = 135.100$, df = 112, p = .068, GFI = .988, AGFI = .979, CFI = .999, RMSEA = .013)

จากตาราง 32 เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) พบว่า ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.577 โดยมีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 33.2 แสดงว่า ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนมีอิทธิพลทำให้ปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการกำกับตนเอง (SEE) พบว่าได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .465 และ .397 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 53.4 แสดงว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยและความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนมีอิทธิพลทำให้ปัจจัยด้านการการกำกับตนเองสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) พบว่าตัวแปรดังกล่าวได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.583 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .271 และ .232 ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) คือ การกำกับตนเอง (SEE), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .583, .271 และ .232 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 34.0 แสดงว่า ปัจจัยด้านการกำกับตนเอง ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน มีอิทธิพลทำให้ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) พบว่าได้รับอิทธิพลทางตรงจากการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON), การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER), การกำกับตนเอง (SEE), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .474, .303, .294, .139 และ .111 ตามลำดับ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ผ่านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) และการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .474 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) ผ่านการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .219 และได้รับ

อิทธิพลทางอ้อมจากการกำกับตนเอง (SEE) ผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .176 ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) คือ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN), การคิดแบบโยนิโสมสัการ (YON), การกำกับตนเอง (SEE) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .572, .474, .471, 358 และ .303 ตามลำดับ โดยมีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 94.6 แสดงว่า ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน การคิดแบบโยนิโสมสัการ การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลทำให้ปัจจัยด้านคุณลักษณะการคิดเชิงบวกสูงขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อกลุ่มประชากรย่อยมีลักษณะแตกต่างกันตามเพศ (ชายและหญิง) และกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา (กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยืนยันความสามารถในการอธิบายสาเหตุของการเกิดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (multiple group analysis) มีสมมติฐานของการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนไว้ 5 สมมติฐาน ดังนี้

- 1) การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล (model form)
- 2) การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง (Λ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายในสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y)
- 3) การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกสังเกตได้ (Θ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้ (Θ_y)
- 4) การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง (Γ) และพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายในแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง (β)

5) การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของและพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกแฝง (Φ) และพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในแฝง (Ψ)

โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีเพศแตกต่างกัน

3.1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลจากการศึกษาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 33

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามเพศ ($n = 1,158$)

ตัวแปร	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
KAN1	3.63	.80	มาก	3.78	.80	มาก
KAN2	3.64	.84	มาก	3.74	.85	มาก
KAN3	3.53	.82	มาก	3.63	.78	มาก
EXP1	3.59	.82	มาก	3.59	.84	มาก
EXP2	3.55	.82	มาก	3.63	.79	มาก
YON1	1.36	.67	ปานกลาง	1.40	.69	ปานกลาง
YON2	1.25	.64	ปานกลาง	1.30	.62	ปานกลาง
YON3	1.25	.68	ปานกลาง	1.32	.68	ปานกลาง
YON4	1.23	.68	ปานกลาง	1.34	.64	ปานกลาง
SEE1	3.68	.69	มาก	3.66	.66	มาก
SER1	3.57	.80	มาก	3.63	.83	มาก
SER2	3.66	.85	มาก	3.65	.88	มาก

ตาราง 33 (ต่อ)

ตัวแปร	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปล ความหมาย
POT1	3.70	.80	มาก	3.69	.80	มาก
POT2	3.69	.61	มาก	3.67	.64	มาก
POT3	3.68	.72	มาก	3.81	.69	มาก
POT4	3.56	.62	มาก	3.60	.59	มาก
POT5	3.68	.70	มาก	3.79	.74	มาก
POT6	3.60	.65	มาก	3.66	.68	มาก

จากตาราง 33 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ตัวแปรแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรในกลุ่มของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อันประกอบด้วยตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) การคิดได้ถูกทาง (YON2) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) และการคิดที่เป็นกุศล (YON4) ในขณะที่ตัวแปรที่เหลือทั้งหมดเป็นตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับ ทั้งนี้พบว่าในส่วนของผู้ชาย ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.36$) รองลงมาคือ การคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.25$) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.25$) และการคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.23$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) ($\bar{X}=3.70$) รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) ($\bar{X}=3.69$) และ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) ($\bar{X}=3.68$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี (KAN3) ($\bar{X}=3.53$)

ในส่วนของผู้หญิง ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.40$) รองลงมาคือ การคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.34$) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.32$) และการคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.30$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) ($\bar{X}=3.81$) การมีจิตสาธารณะ (POT5) ($\bar{X}=3.79$) และการให้คำแนะนำ (KAN1) ($\bar{X}=3.78$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านการเรียน (EXP1) ($\bar{X}=3.59$)

3.1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่

ผลจากการศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) สำหรับนักศึกษาเพศชาย ดังตาราง 34-35

ตาราง 34 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชาย

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.421 ^{***}	1.000																	
KAN3	.417 ^{***}	.471 ^{***}	1.000																
EXP1	.106 ⁺	.133 ^{***}	.104 ⁺	1.000															
EXP2	.186 ^{***}	.152 ^{***}	.139 ^{***}	.432 ^{***}	1.000														
YON1	.326 ^{***}	.221 ^{***}	.187 ^{***}	.151 ^{***}	.240 ^{***}	1.000													
YON2	.241 ^{***}	.227 ^{***}	.191 ^{***}	.140 ^{***}	.114 ^{***}	.428 ^{***}	1.000												
YON3	.305 ^{***}	.261 ^{***}	.254 ^{***}	.200 ^{***}	.165 ^{***}	.495 ^{***}	.516 ^{***}	1.000											
YON4	.354 ^{***}	.263 ^{***}	.228 ^{***}	.199 ^{***}	.229 ^{***}	.526 ^{***}	.450 ^{***}	.498 ^{***}	1.000										
SEE1	.325 ^{***}	.262 ^{***}	.283 ^{***}	.323 ^{***}	.345 ^{***}	.177 ^{***}	.114 ^{***}	.156 ^{***}	.195 ^{***}	1.000									
SER1	.122 ^{***}	.131 ^{***}	.154 ^{***}	.188 ^{***}	.198 ^{***}	.068 ^{***}	.097 ^{***}	.096 ^{***}	.079 ^{***}	.339 ^{***}	1.000								
SER2	.149 ^{***}	.090 ^{***}	.153 ^{***}	.060 ^{***}	.138 ^{***}	.149 ^{***}	.191 ^{***}	.158 ^{***}	.149 ^{***}	.228 ^{***}	.375 ^{***}	1.000							
SER3	.163 ^{***}	.057 ^{***}	.103 ^{***}	.157 ^{***}	.167 ^{***}	.164 ^{***}	.124 ^{***}	.152 ^{***}	.180 ^{***}	.266 ^{***}	.433 ^{***}	.385 ^{***}	1.000						
POT1	.318 ^{***}	.258 ^{***}	.207 ^{***}	.279 ^{***}	.337 ^{***}	.364 ^{***}	.283 ^{***}	.335 ^{***}	.340 ^{***}	.456 ^{***}	.326 ^{***}	.299 ^{***}	.280 ^{***}	1.000					
POT2	.375 ^{***}	.317 ^{***}	.305 ^{***}	.289 ^{***}	.393 ^{***}	.385 ^{***}	.348 ^{***}	.416 ^{***}	.446 ^{***}	.467 ^{***}	.231 ^{***}	.265 ^{***}	.286 ^{***}	.512 ^{***}	1.000				
POT3	.195 ^{***}	.204 ^{***}	.224 ^{***}	.216 ^{***}	.216 ^{***}	.233 ^{***}	.254 ^{***}	.362 ^{***}	.245 ^{***}	.346 ^{***}	.236 ^{***}	.252 ^{***}	.196 ^{***}	.374 ^{***}	.425 ^{***}	1.000			
POT4	.325 ^{***}	.294 ^{***}	.304 ^{***}	.290 ^{***}	.306 ^{***}	.370 ^{***}	.346 ^{***}	.399 ^{***}	.410 ^{***}	.445 ^{***}	.273 ^{***}	.343 ^{***}	.310 ^{***}	.460 ^{***}	.537 ^{***}	.479 ^{***}	1.000		
POT5	.299 ^{***}	.257 ^{***}	.318 ^{***}	.303 ^{***}	.330 ^{***}	.285 ^{***}	.247 ^{***}	.298 ^{***}	.303 ^{***}	.411 ^{***}	.290 ^{***}	.241 ^{***}	.294 ^{***}	.423 ^{***}	.475 ^{***}	.357 ^{***}	.436 ^{***}	1.000	
POT6	.332 ^{***}	.342 ^{***}	.357 ^{***}	.355 ^{***}	.327 ^{***}	.360 ^{***}	.323 ^{***}	.416 ^{***}	.346 ^{***}	.460 ^{***}	.287 ^{***}	.279 ^{***}	.264 ^{***}	.460 ^{***}	.512 ^{***}	.400 ^{***}	.495 ^{***}	.459 ^{***}	1.000
$\bar{X}$	3.706	3.691	3.582	3.694	3.534	1.379	1.274	1.282	1.286	3.67	3.603	3.655	3.684	3.746	3.583	3.736	3.629	3.728	3.706
S.D.	0.801	0.844	0.804	0.832	0.807	0.678	0.631	0.677	0.658	0.676	0.814	0.866	0.623	0.705	0.606	0.720	0.668	0.712	0.801

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 35 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาแพทย์หญิง

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.538**	1.000																	
KAN3	.389**	.391**	1.000																
EXP1	.226**	.208**	.111**	1.000															
EXP2	.190**	.203**	.178**	.432**	1.000														
YON1	.371**	.291**	.184**	.163**	.132**	1.000													
YON2	.299**	.220**	.173**	.091**	.152**	.467**	1.000												
YON3	.352**	.327**	.224**	.172**	.168**	.578**	.514**	1.000											
YON4	.291**	.297**	.258**	.168**	.114**	.515**	.474**	.518**	1.000										
SEE1	.314**	.347**	.323**	.355**	.307**	.199**	.196**	.202**	.252**	1.000									
SER1	.176**	.137**	.096**	.190**	.141**	.188**	.092**	.129**	.193**	.306**	1.000								
SER2	.184**	.104**	.075**	.059**	.036**	.188**	.176**	.231**	.197**	.247**	.359**	1.000							
SER3	.266**	.207**	.191**	.210**	.142**	.277**	.214**	.312**	.304**	.354**	.420**	.409**	1.000						
POT1	.308**	.288**	.315**	.286**	.288**	.363**	.335**	.348**	.340**	.484**	.307**	.251**	.338**	1.000					
POT2	.402**	.436**	.283**	.275**	.250**	.449**	.389**	.507**	.429**	.471**	.299**	.267**	.399**	.523**	1.000				
POT3	.341**	.311**	.265**	.140**	.191**	.317**	.321**	.340**	.313**	.378**	.280**	.248**	.308**	.419**	.476**	1.000			
POT4	.394**	.425**	.307**	.279**	.280**	.399**	.357**	.471**	.437**	.436**	.304**	.221**	.355**	.465**	.604**	.451**	1.000		
POT5	.300**	.340**	.393**	.294**	.289**	.243**	.292**	.300**	.238**	.432**	.287**	.225**	.318**	.457**	.429**	.449**	.423**	1.000	
POT6	.363**	.364**	.308**	.345**	.296**	.395**	.374**	.454**	.427**	.476**	.342**	.299**	.421**	.478**	.560**	.451**	.540**	.482**	1.000
$\bar{X}$	3.781	3.744	3.631	3.595	3.632	1.397	1.301	1.317	1.339	3.660	3.633	3.653	3.687	3.674	3.808	3.605	3.792	3.660	3.766
S.D.	.799	.848	.782	.844	.792	.686	.622	.676	.636	.660	.826	.883	.804	.639	.690	.593	.736	.683	.720

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 34 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชาย พบว่า ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษา ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .060 - .537 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .417 - .471 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .432 การคิดแบบโยนิโสมนสิการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .428 - .526 การกำกับตนเองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .228 - .433 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .374 - .537

จากตาราง 35 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศหญิง พบว่า ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษา ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .036 ถึง .604 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .391 - .538 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .432 การคิดแบบโยนิโสมนสิการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .467 - .578 การกำกับตนเองมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .359 - .420 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .419 - .604

3.1.3 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุ

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามกลุ่มเพศประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบของโมเดล และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ โดยในการทดสอบส่วนที่สองจะทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุดไปจนถึงทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุดตามลำดับดังนี้

1. น้ำหนักองค์ประกอบ (Λ_x, Λ_y)
2. ความคลาดเคลื่อนในโมเดลการวัด (Θ_x, Θ_y)
3. อิทธิพลจากตัวแปรเหตุไปหาตัวแปรผล (β, Γ)

4.เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายในแฝง และ
เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรภายในแฝง
(Φ, Ψ)

ซึ่งมีรายละเอียดของผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 36

ตาราง 36 ผลการวิเคราะห์การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิด
เชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาเพศชาย
และหญิง

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	P	RMSEA	NFI	CFI	RFI
1. H_{form}	525.88	284	1.852	0.000	0.038	0.988	0.975	0.988
2. $H_{\Lambda \times \Lambda \gamma}$	544.47	299	1.821	0.000	0.038	0.988	0.974	0.988
3. $H_{\Lambda \times \Lambda \gamma \theta \times \theta \gamma}$	569.03	318	1.789	0.000	0.037	0.988	0.973	0.988
4. $H_{\Lambda \times \Lambda \gamma \theta \times \theta \gamma \beta \Gamma}$	574.71	327	1.758	0.000	0.036	0.988	0.972	0.988
5. $H_{\Lambda \times \Lambda \gamma \theta \times \theta \gamma \beta \Gamma \Phi \Psi}$	576.22	332	1.736	0.000	0.036	0.972	0.972	0.988

$\Delta \chi^2_{2-1} = 18.59$	$\Delta df_{2-1} = 15$	ค่าวิกฤติ = 24.996
$\Delta \chi^2_{3-2} = 24.56$	$\Delta df_{3-2} = 19$	ค่าวิกฤติ = 30.144
$\Delta \chi^2_{4-3} = 5.68$	$\Delta df_{4-3} = 9$	ค่าวิกฤติ = 16.919
$\Delta \chi^2_{5-4} = 1.51$	$\Delta df_{5-4} = 5$	ค่าวิกฤติ = 11.070

หมายเหตุ $\Delta\chi^2_{a-b}$ หมายถึง ผลต่างของค่าไคสแควร์ที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b
 Δdf_{a-b} หมายถึง ผลต่างของค่าองศาอิสระที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b

จากตาราง 36 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในสมมติฐานที่ 1 (H_{form}) ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปโมเดล โดยไม่มีการกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน หมายถึง การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในแต่ละกลุ่มประชากร ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานแรก (รูปแบบไม่แปรเปลี่ยน) โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.852, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.038, NFI มีค่าเท่ากับ 0.988, CFI มีค่าเท่ากับ 0.975 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าค่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI และ CFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าที่สอดคล้องกันทุกค่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล

การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 ($H_{\Lambda \times \Lambda_Y}$) เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง (Λ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y) โดยกำหนดให้เทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันระหว่างกลุ่มนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง ผลการทดสอบ พบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.821 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.038 NFI มีค่าเท่ากับ 0.988 CFI มีค่าเท่ากับ 0.974 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าค่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI และ CFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 2 กับสมมติฐานที่ 1 นั้นมีค่าเท่ากับ 18.59 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 15 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤต ไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 24.996 แสดงให้เห็นว่าผลต่างไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝงและพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง ของกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยน

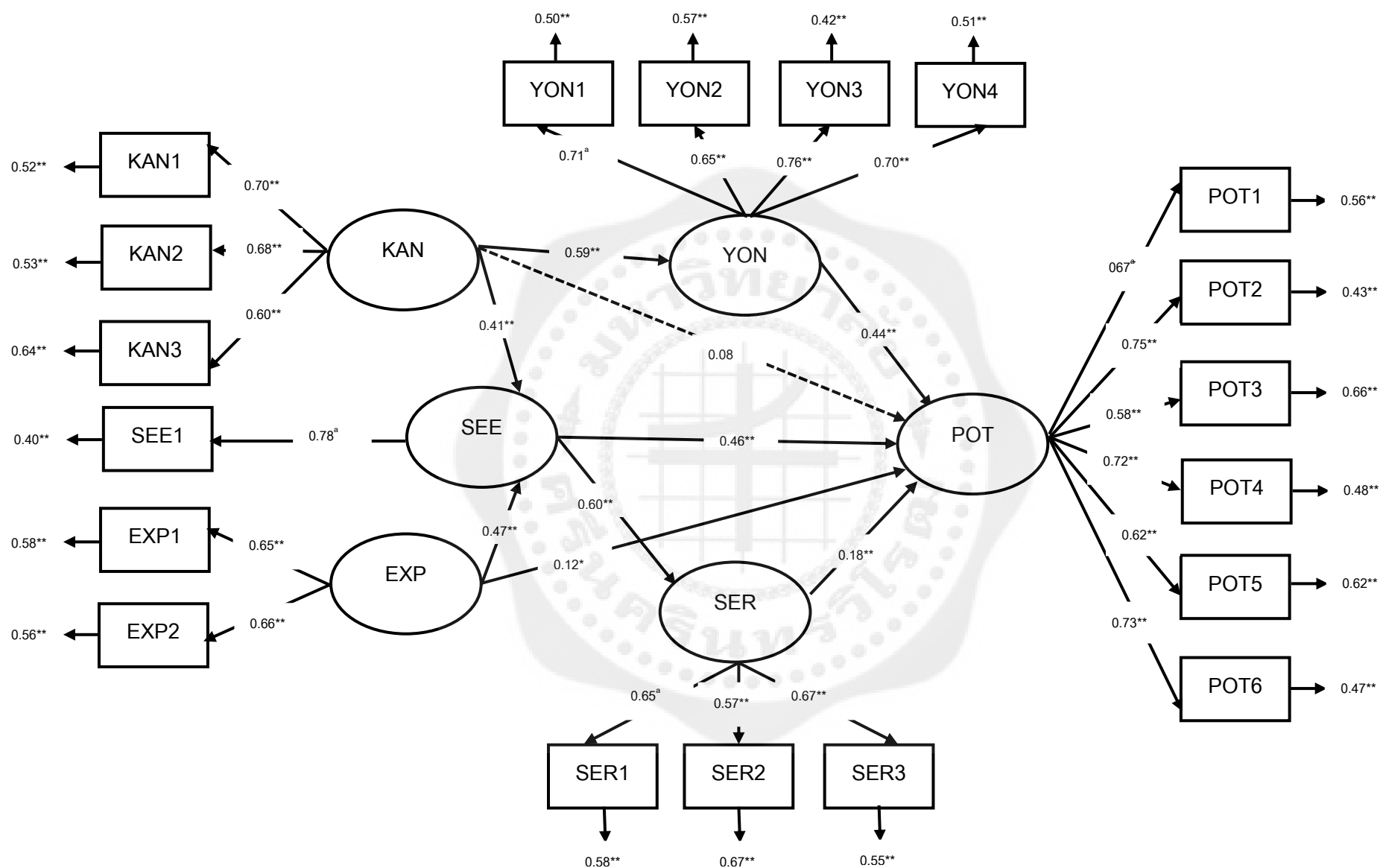
การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 ($H_{\Lambda \times \Lambda_Y \times \Theta}$) เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ตามสมมติฐานที่ 2 โดยเพิ่มการทดสอบพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกสังเกตได้ (Θ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้ (Θ_y) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันระหว่างกลุ่ม

นักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.789 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.037 NFI มีค่าเท่ากับ 0.988 CFI มีค่าเท่ากับ 0.973 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI และ CFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 3 กับสมมติฐานที่ 2 นั้นมีค่าเท่ากับ 24.56 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 19 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤต ไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 30.144 แสดงให้เห็นว่าผลต่างไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกสังเกตได้และพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้ของกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยน การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 4 ($H_{\Delta \times \lambda \gamma \theta \times \theta \gamma \beta \Gamma}$) ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ตามสมมติฐานที่ 3 โดยเพิ่มการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายในแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง (β) และพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง (Γ) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันระหว่างกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 4 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.758 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.036 NFI มีค่าเท่ากับ 0.988 CFI มีค่าเท่ากับ 0.972 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI และ CFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 4 กับสมมติฐานที่ 3 นั้นมีค่าเท่ากับ 5.68 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 9 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤตไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 16.919 แสดงให้เห็นว่าผลต่างไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พารามิเตอร์สัมประสิทธิ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายในแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝง และพารามิเตอร์ของเมทริกซ์อิทธิพลเชิงสาเหตุจากตัวแปรภายนอกแฝงไปยังตัวแปรภายในแฝงของกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยน

การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 5 ($H_{\Delta \times \lambda \gamma \theta \times \theta \gamma \beta \Gamma \Phi \Psi}$) ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ตามสมมติฐานที่ 4 โดยเพิ่มการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกแฝง (Φ) และพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในแฝง (Ψ) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่า

เท่ากันระหว่างกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 5 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.736 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.036 NFI มีค่าเท่ากับ 0.972 CFI มีค่าเท่ากับ 0.972 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.988 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI และ CFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 5 กับสมมติฐานที่ 4 นั้นมีค่าเท่ากับ 1.51 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 5 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤต ไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 11.070 แสดงให้เห็นว่าผลต่างไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือพารามิเตอร์เมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกแฝงและพารามิเตอร์เมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในแฝงของกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง **มีความไม่แปรเปลี่ยน**

ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างกลุ่มนักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง พบว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาไม่มีความไม่แปรเปลี่ยนในรูปของโมเดลและทุกพารามิเตอร์ที่ทำการทดสอบ แสดงว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน รายละเอียดแสดงในภาพประกอบที่ 23

($\chi^2 = 135.100$, $df = 112$, $p = .068$, $GFI = .988$, $AGFI = .979$, $CFI = .999$, $RMSEA = .013$)

a เป็นพารามิเตอร์บังคับ (constrained) , เส้นประ คือ เส้นความสัมพันธ์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบ 23 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง

ตาราง 37 อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง

ประเภท ของตัวแปร		ตัวแปรแฝงภายใน									ตัวแปรผล		
		YON			SEE			SER			POT		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ตัวแปร แฝง ภายนอก	KAN	0.591** (0.019)	-	0.591** (0.019)	0.412** (0.024)	-	0.412** (0.024)	-	0.246** (0.018)	0.246** (0.018)	0.075 (0.022)	0.492** (0.023)	0.568** (0.016)
	EXP	-	-	-	0.473** (0.025)	-	0.473** (0.025)	-	0.283** (0.020)	0.283** (0.020)	0.115* (0.023)	0.268** (0.022)	0.383** (0.015)
ตัวแปร แฝง ภายใน	YON	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.439** (0.031)	-	0.439** (0.031)
	SEE	-	-	-	-	-	-	0.598** (0.059)	-	0.598** (0.059)	0.456** (0.092)	0.110** (0.018)	0.566** (0.082)
	SER	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.184** (0.036)	-	0.184** (0.036)
R ²		0.350			0.553			0.198			0.937		

หมายเหตุ *p < .05, **p < .01, TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
(ค่าสถิติ $\chi^2 = 576.22$, df = 332, p = .000, NFI = .972, CFI = .972, RMSEA = .036)

ผลการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 37 สำหรับการนำเสนอขนาดอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา จะนำเสนอค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรแฝงแต่ละตัวในโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) พบว่า นักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิงได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.591 แสดงว่า ปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษาเพศชายและหญิง เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการกำกับตนเอง (SEE) พบว่า นักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิงได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .473 และได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .412 แสดงว่า แสดงว่าปัจจัยด้านการกำกับตนเองของนักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิง เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) พบว่า นักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิงได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .558 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .283 และ .246 ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิง คือ การกำกับตนเอง (SEE), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 598, .283 และ .246 ตามลำดับ แสดงว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิง เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านการกำกับตนเอง ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) พบว่า นักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิงได้รับอิทธิพลทางตรงจากการกำกับตนเอง (SEE), การคิดแบบโยนิโสเมสสิการ (YON), การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .456, .439, .184 และ .115 ตามลำดับ ส่วนอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) ทางอ้อม พบว่านักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิง ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .492, .268 และ .110 ตามลำดับ และพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิง คือ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN), การกำกับตนเอง (SEE), การคิดแบบโยนิโสเมสสิการ (YON), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .568, .566, .439, .383 และ .184 ตามลำดับ แสดงว่า คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งกลุ่มเพศชายและหญิงเป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน, การกำกับตนเอง, การคิดแบบโยนิโสเมสสิการ, ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรภายในแฝงคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีค่าเท่ากับ .937 โดยพบว่า ปัจจัยที่มีขนาดอิทธิพลรวมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวม แต่ทั้งนี้พบว่าอิทธิพลทั้งทางตรงของปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) มีอิทธิพลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ซึ่งแตกต่างจากโมเดลโดยภาพรวม

3.2 การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน (กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

3.2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผลจากการศึกษาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตาราง 38

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา
(n = 1,158)

ตัวแปร	ศิลปะและการออกแบบ			มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์			วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
KAN1	3.67	.80	มาก	3.74	.81	มาก	3.71	.80	มาก
KAN2	3.64	.86	มาก	3.74	.84	มาก	3.69	.83	มาก
KAN3	3.52	.85	มาก	3.58	.78	มาก	3.64	.77	มาก
EXP1	3.61	.80	มาก	3.62	.82	มาก	3.56	.87	มาก
EXP2	3.59	.79	มาก	3.60	.84	มาก	3.59	.80	มาก
YON1	1.35	.68	ปานกลาง	1.41	.68	ปานกลาง	1.37	.68	ปานกลาง
YON2	1.24	.64	ปานกลาง	1.29	.65	ปานกลาง	1.29	.61	ปานกลาง
YON3	1.22	.66	ปานกลาง	1.36	.69	ปานกลาง	1.26	.68	ปานกลาง
YON4	1.24	.65	ปานกลาง	1.36	.66	ปานกลาง	1.26	.66	ปานกลาง
SEE1	3.61	.70	มาก	3.71	.64	มาก	3.69	.68	มาก
SER1	3.58	.81	มาก	3.60	.83	มาก	3.63	.80	มาก
SER2	3.64	.89	มาก	3.66	.88	มาก	3.66	.83	มาก
POT1	3.70	.77	มาก	3.71	.80	มาก	3.66	.84	มาก
POT2	3.70	.60	มาก	3.69	.62	มาก	3.66	.65	มาก
POT3	3.67	.70	มาก	3.82	.67	มาก	3.74	.74	มาก
POT4	3.62	.57	มาก	3.58	.59	มาก	3.55	.65	มาก
POT5	3.68	.73	มาก	3.79	.72	มาก	3.74	.71	มาก
POT6	3.62	.67	มาก	3.65	.67	มาก	3.63	.67	มาก

จากตาราง 38 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ตัวแปรแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับ ได้แก่ ตัวแปรในกลุ่มของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อันประกอบด้วยตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) การคิดได้ถูกทาง (YON2) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) และการคิดที่เป็นกุศล (YON4) ในขณะที่ตัวแปรที่เหลือทั้งหมดเป็นตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับ ทั้งนี้พบว่าในส่วน of นักศึกษากลุ่มศิลปะและการออกแบบ ตัวแปรที่มี

มาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.35$) รองลงมาคือ การคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.24$) การคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.24$) และ การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.22$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) ($\bar{X}=3.70$) รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) ($\bar{X}=3.70$) และ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) ($\bar{X}=3.67$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี (KAN3) ($\bar{X}=3.52$)

ในส่วนของนักศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.41$) รองลงมาคือ การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.36$) การคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.36$) และการคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.29$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) ($\bar{X}=3.82$) การมีจิตสาธารณะ (POT5) ($\bar{X}=3.79$) การให้คำแนะนำ (KAN1) ($\bar{X}=3.74$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างที่ดี (KAN3) ($\bar{X}=3.58$)

ในส่วนของนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า ตัวแปรที่มีมาตรการวัด 3 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวแปรการคิดได้ถูกต้อง (YON1) ($\bar{X}=1.37$) รองลงมาคือ การคิดได้ถูกทาง (YON2) ($\bar{X}=1.29$) การคิดอย่างมีเหตุผล (YON3) ($\bar{X}=1.26$) และการคิดที่เป็นกุศล (YON4) ($\bar{X}=1.26$) ส่วนตัวแปรที่มีมาตรการวัด 5 ระดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) ($\bar{X}=3.74$) รองลงมาคือ การมีจิตสาธารณะ (POT5) ($\bar{X}=3.74$) และการให้คำแนะนำ (KAN1) ($\bar{X}=3.71$) ตามลำดับ ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมองโลกตามความเป็นจริง (POT4) ($\bar{X}=3.55$)

3.2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบร่วมกันหรือไม่

ผลจากการศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ดังตาราง 39-40

ตาราง 39 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาศิลปะ

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.525**	1.000																	
KAN3	.420**	.456**	1.000																
EXP1	.136**	.114*	.081	1.000															
EXP2	.222**	.202**	.300**	.396**	1.000														
YON1	.334**	.297**	.196**	.045	.126*	1.000													
YON2	.262**	.200**	.184**	.140**	.068	.435**	1.000												
YON3	.278**	.272**	.247**	.195**	.202**	.520**	.523**	1.000											
YON4	.312**	.296**	.288**	.104*	.143**	.474**	.483**	.491**	1.000										
SEE1	.254**	.251**	.267**	.347**	.289**	.102*	.145**	.140**	.212**	1.000									
SER1	.162**	.188**	.118*	.110*	.079	.181**	.079	.184**	.168**	.252**	1.000								
SER2	.169**	.047	.051	.026	.075	.195**	.153**	.180**	.100	.086	.331**	1.000							
SER3	.217**	.129*	.078	.143**	.133**	.194**	.080	.195**	.206**	.212**	.449**	.303**	1.000						
POT1	.252**	.246**	.228**	.233**	.253**	.370**	.265**	.328**	.265**	.431**	.329**	.215**	.227**	1.000					
POT2	.344**	.358**	.304**	.246**	.347**	.360**	.383**	.425**	.344**	.431**	.167**	.189**	.298**	.470**	1.000				
POT3	.188**	.205**	.242**	.125*	.150**	.253**	.315**	.369**	.241**	.322**	.208**	.209**	.134**	.340**	.422**	1.000			
POT4	.290**	.339**	.332**	.211**	.272**	.219**	.276**	.325**	.321**	.395**	.292**	.273**	.316**	.408**	.539**	.431**	1.000		
POT5	.257**	.309**	.315**	.210**	.305**	.265**	.278**	.320**	.264**	.351**	.274**	.159**	.258**	.401**	.429**	.386**	.411**	1.000	
POT6	.313**	.355**	.372**	.362**	.320**	.337**	.360**	.433**	.401**	.426**	.252**	.181**	.338**	.457**	.458**	.392**	.448**	.423**	1.000
$\bar{X}$	3.671	3.640	3.521	3.606	3.589	1.352	1.240	1.221	1.237	3.615	3.579	3.643	3.703	3.696	3.673	3.619	3.680	3.615	3.698
S.D.	.800	.865	.850	.803	.786	.680	.635	.658	.647	.703	.811	.888	.769	.598	.699	.574	.728	.668	.708

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 40 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ฯ

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.523 ^{**}	1.000																	
KAN3	.382 ^{**}	.381 ^{**}	1.000																
EXP1	.134 ^{**}	.046	.015	1.000															
EXP2	.127 [*]	.090 [*]	.042	.471 ^{**}	1.000														
YON1	.395 ^{**}	.242 ^{**}	.178 ^{**}	.146 ^{**}	.158 ^{**}	1.000													
YON2	.253 ^{**}	.231 ^{**}	.151 ^{**}	.073 [*]	.125 [*]	.378 ^{**}	1.000												
YON3	.381 ^{**}	.320 ^{**}	.268 ^{**}	.154 ^{**}	.062	.476 ^{**}	.490 ^{**}	1.000											
YON4	.335 ^{**}	.264 ^{**}	.191 ^{**}	.164 ^{**}	.130 [*]	.596 ^{**}	.470 ^{**}	.501 ^{**}	1.000										
SEE1	.299 ^{**}	.231 ^{**}	.207 ^{**}	.277 ^{**}	.325 ^{**}	.169 ^{**}	.105 ^{**}	.125 [*]	.178 ^{**}	1.000									
SER1	.099	.046	.100 [*]	.197 ^{**}	.132 ^{**}	.074	.080 [*]	.069	.068	.340 ^{**}	1.000								
SER2	.108 [*]	.089	.105 [*]	.014	.005	.129 [*]	.211 ^{**}	.201 ^{**}	.165 ^{**}	.243 ^{**}	.356 ^{**}	1.000							
SER3	.155 ^{**}	.116 [*]	.186 ^{**}	.139 ^{**}	.066	.191 ^{**}	.209 ^{**}	.274 ^{**}	.205 ^{**}	.333 ^{**}	.430 ^{**}	.436 ^{**}	1.000						
POT1	.307 ^{**}	.211 ^{**}	.196 ^{**}	.221 ^{**}	.255 ^{**}	.265 ^{**}	.295 ^{**}	.293 ^{**}	.319 ^{**}	.426 ^{**}	.275 ^{**}	.248 ^{**}	.276 ^{**}	1.000					
POT2	.420 ^{**}	.388 ^{**}	.275 ^{**}	.302 ^{**}	.216 ^{**}	.415 ^{**}	.337 ^{**}	.428 ^{**}	.438 ^{**}	.414 ^{**}	.261 ^{**}	.272 ^{**}	.326 ^{**}	.444 ^{**}	1.000				
POT3	.360 ^{**}	.299 ^{**}	.228 ^{**}	.139 ^{**}	.161 ^{**}	.264 ^{**}	.256 ^{**}	.366 ^{**}	.278 ^{**}	.323 ^{**}	.259 ^{**}	.228 ^{**}	.305 ^{**}	.340 ^{**}	.395 ^{**}	1.000			
POT4	.422 ^{**}	.375 ^{**}	.261 ^{**}	.232 ^{**}	.243 ^{**}	.469 ^{**}	.415 ^{**}	.497 ^{**}	.511 ^{**}	.422 ^{**}	.264 ^{**}	.254 ^{**}	.332 ^{**}	.430 ^{**}	.582 ^{**}	.472 ^{**}	1.000		
POT5	.326 ^{**}	.291 ^{**}	.337 ^{**}	.247 ^{**}	.250 ^{**}	.186 ^{**}	.253 ^{**}	.274 ^{**}	.209 ^{**}	.397 ^{**}	.291 ^{**}	.250 ^{**}	.264 ^{**}	.434 ^{**}	.431 ^{**}	.414 ^{**}	.417 ^{**}	1.000	
POT6	.391 ^{**}	.306 ^{**}	.314 ^{**}	.290 ^{**}	.229 ^{**}	.371 ^{**}	.340 ^{**}	.416 ^{**}	.366 ^{**}	.466 ^{**}	.361 ^{**}	.371 ^{**}	.329 ^{**}	.420 ^{**}	.553 ^{**}	.401 ^{**}	.546 ^{**}	.453 ^{**}	1.000
$\bar{X}$	3.740	3.743	3.582	3.619	3.601	1.414	1.290	1.361	1.362	3.707	3.604	3.660	3.712	3.694	3.821	3.581	3.789	3.646	3.782
S.D.	.809	.838	.784	.819	.836	.675	.649	.687	.660	.640	.832	.877	.803	.620	.668	.594	.724	.669	.699

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 41 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

	KAN1	KAN2	KAN3	EXP1	EXP2	YON1	YON2	YON3	YON4	SEE1	SER1	SER2	SER3	POT1	POT2	POT3	POT4	POT5	POT6
KAN1	1.000																		
KAN2	.396 ^{**}	1.000																	
KAN3	.418 ^{**}	.463 ^{**}	1.000																
EXP1	.224 ^{**}	.343 ^{**}	.252 ^{**}	1.000															
EXP2	.229 ^{**}	.250 ^{**}	.224 ^{**}	.426 ^{**}	1.000														
YON1	.317 ^{**}	.228 ^{**}	.184 ^{**}	.269 ^{**}	.276 ^{**}	1.000													
YON2	.300 ^{**}	.244 ^{**}	.214 ^{**}	.137 ^{**}	.211 ^{**}	.533 ^{**}	1.000												
YON3	.330 ^{**}	.291 ^{**}	.210 ^{**}	.206 ^{**}	.249 ^{**}	.611 ^{**}	.537 ^{**}	1.000											
YON4	.334 ^{**}	.283 ^{**}	.259 ^{**}	.270 ^{**}	.257 ^{**}	.488 ^{**}	.436 ^{**}	.525 ^{**}	1.000										
SEE1	.394 ^{**}	.417 ^{**}	.420 ^{**}	.389 ^{**}	.365 ^{**}	.287 ^{**}	.202 ^{**}	.255 ^{**}	.260 ^{**}	1.000									
SER1	.196 ^{**}	.175 ^{**}	.162 ^{**}	.258 ^{**}	.302 ^{**}	.138 ^{**}	.128 ^{**}	.094 ^{**}	.180 ^{**}	.375 ^{**}	1.000								
SER2	.222 ^{**}	.159 ^{**}	.196 ^{**}	.137 ^{**}	.188 ^{**}	.182 ^{**}	.184 ^{**}	.206 ^{**}	.255 ^{**}	.396 ^{**}	.415 ^{**}	1.000							
SER3	.265 ^{**}	.150 ^{**}	.180 ^{**}	.256 ^{**}	.260 ^{**}	.273 ^{**}	.212 ^{**}	.223 ^{**}	.298 ^{**}	.384 ^{**}	.404 ^{**}	.453 ^{**}	1.000						
POT1	.365 ^{**}	.357 ^{**}	.359 ^{**}	.378 ^{**}	.418 ^{**}	.448 ^{**}	.366 ^{**}	.398 ^{**}	.421 ^{**}	.552 ^{**}	.345 ^{**}	.359 ^{**}	.407 ^{**}	1.000					
POT2	.413 ^{**}	.387 ^{**}	.311 ^{**}	.293 ^{**}	.414 ^{**}	.470 ^{**}	.389 ^{**}	.519 ^{**}	.524 ^{**}	.538 ^{**}	.367 ^{**}	.335 ^{**}	.388 ^{**}	.617 ^{**}	1.000				
POT3	.261 ^{**}	.277 ^{**}	.278 ^{**}	.252 ^{**}	.296 ^{**}	.309 ^{**}	.301 ^{**}	.336 ^{**}	.319 ^{**}	.438 ^{**}	.308 ^{**}	.313 ^{**}	.294 ^{**}	.487 ^{**}	.531 ^{**}	1.000			
POT4	.379 ^{**}	.376 ^{**}	.328 ^{**}	.403 ^{**}	.373 ^{**}	.468 ^{**}	.364 ^{**}	.481 ^{**}	.439 ^{**}	.493 ^{**}	.318 ^{**}	.310 ^{**}	.347 ^{**}	.543 ^{**}	.594 ^{**}	.502 ^{**}	1.000		
POT5	.321 ^{**}	.305 ^{**}	.423 ^{**}	.426 ^{**}	.378 ^{**}	.338 ^{**}	.282 ^{**}	.308 ^{**}	.343 ^{**}	.511 ^{**}	.306 ^{**}	.290 ^{**}	.387 ^{**}	.481 ^{**}	.498 ^{**}	.413 ^{**}	.465 ^{**}	1.000	
POT6	.345 ^{**}	.400 ^{**}	.319 ^{**}	.390 ^{**}	.391 ^{**}	.422 ^{**}	.349 ^{**}	.453 ^{**}	.389 ^{**}	.505 ^{**}	.337 ^{**}	.320 ^{**}	.358 ^{**}	.523 ^{**}	.592 ^{**}	.481 ^{**}	.563 ^{**}	.536 ^{**}	1.000
$\bar{X}$	3.706	3.688	3.643	3.558	3.591	1.371	1.293	1.265	1.258	3.688	3.627	3.662	3.661	3.661	3.743	3.549	3.741	3.626	3.706
S.D.	.796	.829	.775	.872	.800	.679	.610	.681	.662	.680	.799	.834	.839	.650	.740	.647	.706	.668	.729

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 39 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปและการออกแบบ พบว่า ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .026 - .539 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .420 - .525 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .396 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .435 - .523 การกำกับตนเอง (SER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .303 - .449 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .340 - .539

จากตาราง 40 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่า ตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .014 - .596 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .381 - .523 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .471 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .378 - .596 การกำกับตนเอง (SER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .356 - .436 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .340 - .582

จากตาราง 41 เมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยกับองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสังเกตทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง .137 - .617 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการศึกษาเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง พบว่า ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .396 - .463 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ .426 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .436 - .611 การกำกับตนเอง (SER) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .375 - .453 และคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .413 - .617

3.2.3 การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุ

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบของโมเดล และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ โดยในการทดสอบส่วนที่สองจะทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดน้อยที่สุดไปจนถึงทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของเมทริกซ์พารามิเตอร์ที่มีความเข้มงวดมากที่สุดตามลำดับดังนี้

1. น้ำหนักองค์ประกอบ (Λ_x, Λ_y)
2. ความคลาดเคลื่อนในโมเดลการวัด (Θ_x, Θ_y)
3. อิทธิพลจากตัวแปรเหตุไปหาตัวแปรผล (β, Γ)
4. เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรภายในแฝง และเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดตัวแปรภายในแฝง (Φ, Ψ)

ซึ่งมีรายละเอียดของผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 42

ตาราง 42 ผลการวิเคราะห์การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

สมมติฐาน	χ^2	df	χ^2/df	P	RMSEA	NFI	CFI	RFI
1. H_{form}	733.06	426	1.721	0.000	0.043	0.964	0.984	0.956
2. $H_{\Lambda_x \Lambda_y}$	772.50	456	1.694	0.000	0.042	0.962	0.984	0.957
3. $H_{\Lambda_x \Lambda_y \Theta_x \Theta_y}$	836.62	494	1.694	0.000	0.042	0.959	0.983	0.958

$$\Delta\chi^2_{2-1} = 39.44$$

$$\Delta df_{2-1} = 30$$

$$\text{ค่าวิกฤติ} = 43.773$$

$$\Delta\chi^2_{3-2} = 64.12$$

$$\Delta df_{3-2} = 38$$

$$\text{ค่าวิกฤติ} = 53.384$$

ยุติการทดสอบ

หมายเหตุ	$\Delta\chi^2_{a-b}$	หมายถึง ผลต่างของค่าไคสแควร์ที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b
	Δdf_{a-b}	หมายถึง ผลต่างของค่าองศาอิสระที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b

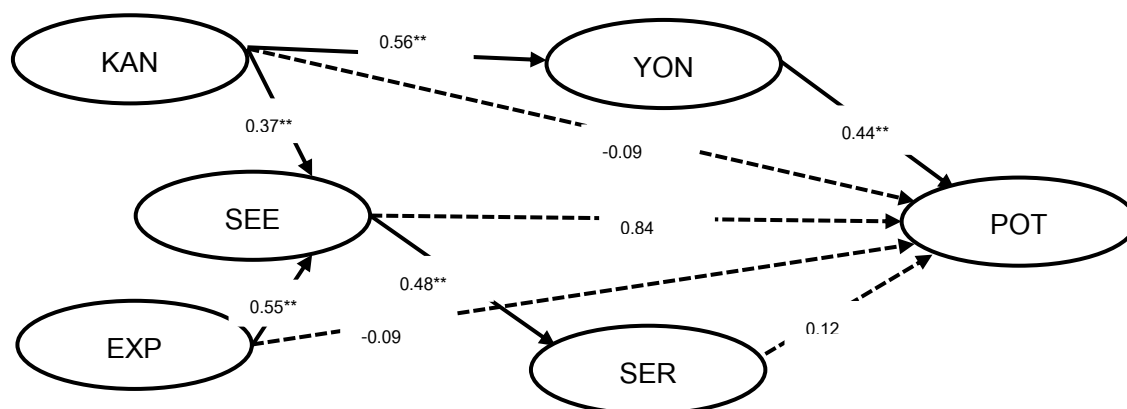
หมายเหตุ $\Delta\chi^2_{a-b}$ หมายถึง ผลต่างของค่าไคสแควร์ที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b
 Δdf_{a-b} หมายถึง ผลต่างของค่าองศาอิสระที่ได้จากการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ a และ b
 จากตาราง 42 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในสมมติฐานที่ 1 (H_{form}) ซึ่งเป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของรูปโมเดล โดยไม่มีการกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ระหว่างกลุ่มเท่ากัน หมายถึง การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในแต่ละกลุ่มประชากร ผลการทดสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานแรก (รูปแบบไม่แปรเปลี่ยน) โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.321 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.043 NFI มีค่าเท่ากับ 0.964 CFI มีค่าเท่ากับ 0.984 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.956 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าค่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI, CFI และ RFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าที่สอดคล้องกันทุกค่า จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโมเดล

การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 2 ($H_{\Lambda \times \Lambda_Y}$) เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง (Λ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y) โดยกำหนดให้เทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากัน ระหว่างกลุ่มนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง ผลการทดสอบ พบว่า ไม่ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.694 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.042 NFI มีค่าเท่ากับ 0.962 CFI มีค่าเท่ากับ 0.984 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.957 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าค่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า ค่า NFI, CFI และ RFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 2 กับสมมติฐานที่ 1 นั้นมีค่าเท่ากับ 39.44 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 30 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤตไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 43.773 แสดงให้เห็นว่า ผลต่างไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝงและพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝงของกลุ่มนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีความไม่แปรเปลี่ยน

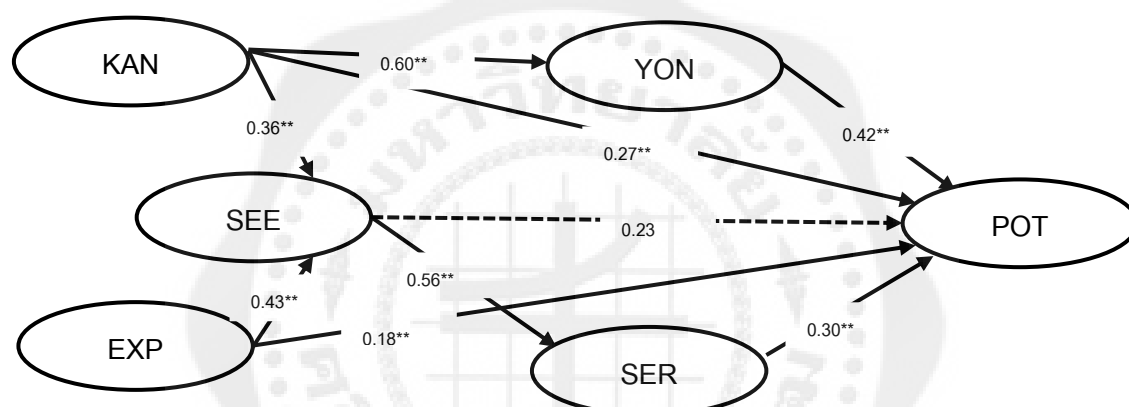
การทดสอบโมเดลตามสมมติฐานที่ 3 ($H_{\Lambda \times \Lambda_{Y \times OY}}$) เป็นการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ตามสมมติฐานที่ 2 โดยเพิ่มการทดสอบพารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความ

แปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกสังเกตได้ (Θ_x) และ พารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้ (Θ_y) โดยกำหนดให้เมทริกซ์พารามิเตอร์ดังกล่าวมีค่าเท่ากันระหว่างกลุ่ม นักศึกษาเพศชายกับกลุ่มนักศึกษาเพศหญิง ผลการทดสอบพบว่า ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 โดย พิจารณาจากค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.694 RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.042 NFI มีค่าเท่ากับ 0.959 CFI มีค่าเท่ากับ 0.983 และ RFI มีค่าเท่ากับ 0.958 ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า χ^2/df น้อยกว่า 2 ค่า NFI, CFI และ RFI เข้าใกล้ 1 ค่า RMSEA น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ ผลจากการทดสอบค่าความต่างของค่าไคสแควร์ระหว่างสมมติฐานที่ 3 กับสมมติฐานที่ 2 นั้นมีค่าเท่ากับ 64.12 ที่ผลต่าง df เท่ากับ 38 เมื่อเทียบกับค่าวิกฤต ไคสแควร์จากตารางระดับ .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 53.384 แสดงให้เห็นว่าผลต่างไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ พารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายนอกสังเกตได้และ พารามิเตอร์เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างความคลาดเคลื่อนในการวัดของตัวแปรภายในสังเกตได้ของกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีความแปรเปลี่ยน จึงหยุดการทดสอบ

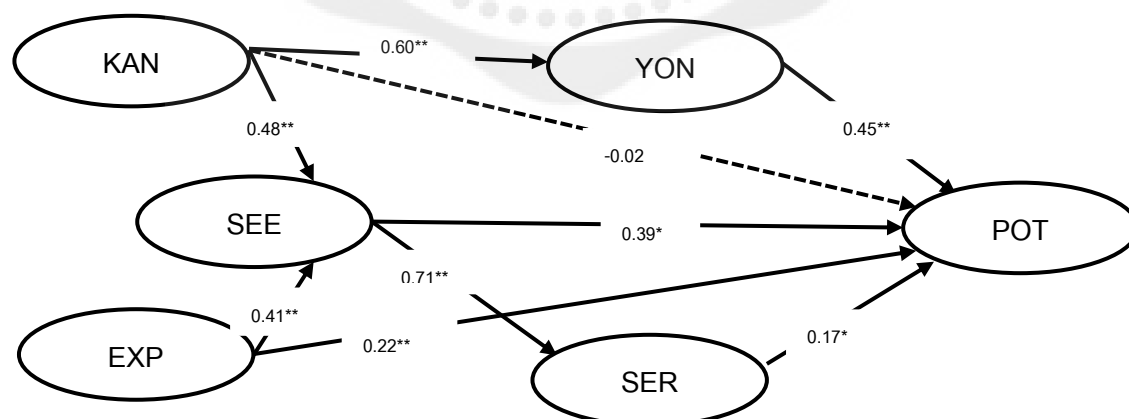
ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างกลุ่มนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะและ การออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาไม่มีความไม่แปรเปลี่ยน ในรูปของโมเดลและพารามิเตอร์ในส่วนของเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_y) แสดงให้เห็นว่าโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของ นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน มีความสอดคล้องกันในรูปแบบและองค์ประกอบของตัวแปรที่ ศึกษา โดยโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีที่สุด ได้แก่ โมเดลที่มีเงื่อนไขกำหนดให้ พารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง (Λ_x) และพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายใน แฝง (Λ_y) มีค่าเท่ากันระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน (ค่าสถิติ $\chi^2 = 772.503.100$, $df = 456$, $p = .000$, $GFI = .942$, $NFI = .962$, $CFI = .984$, $RMSEA = .042$, $SRMR = .048$) รายละเอียดแสดงในภาพประกอบที่ 24-26

ภาพประกอบ 24 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ

ภาพประกอบ 25 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภาพประกอบ 26 โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตาราง 43 อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาของนักศึกษา

ตัวแปร	YON									SEE								
	ART			SOCIAL SCIENCE			SCIENCE			ART			SOCIAL SCIENCE			SCIENCE		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
KAN	0.562** (0.030)	-	0.562** (0.030)	0.604** (0.030)	-	0.604** (0.030)	0.597** (0.030)	-	0.597** (0.030)	0.368** (0.043)	-	0.368** (0.043)	0.357** (0.036)	-	0.357** (0.043)	0.484** (0.053)	-	0.484** (0.043)
EXP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.556** (0.047)	-	0.556** (0.047)	0.431** (0.039)	-	0.431** (0.047)	0.405** (0.057)	-	0.405** (0.047)
YON	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SEE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SER	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R ²	0.135			0.365			0.356			0.614			0.372			0.650		
ตัวแปร	SER									POT								
	ART			SOCIAL SCIENCE			SCIENCE			ART			SOCIAL SCIENCE			SCIENCE		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
KAN	-	0.177** (0.027)	0.177** (0.027)	-	0.199** (0.029)	0.199** (0.029)	-	0.345** (0.038)	0.345** (0.038)	-0.085 (0.070)	0.581** (0.073)	0.495** (0.025)	0.273** (0.027)	0.399* (0.078)	0.672** (0.027)	-0.015 (0.044)	0.512* (0.107)	0.496** (0.047)
EXP	-	0.267** (0.033)	0.267** (0.033)	-	0.241** (0.032)	0.241** (0.032)	-	0.288** (0.036)	0.288** (0.036)	-0.092 (0.101)	0.502 (0.103)	0.410 (0.025)	0.178** (0.025)	0.171 (0.092)	0.349** (0.025)	0.221** (0.039)	0.206 (0.089)	0.427** (0.024)
YON	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.442** (0.048)	-	0.442** (0.048)	0.426** (0.046)	-	0.426** (0.048)	0.445** (0.046)	-	0.445** (0.048)
SEE	0.480** (0.107)	-	0.480** (0.107)	0.559** (0.112)	-	0.559** (0.112)	0.712** (0.077)	-	0.712** (0.107)	0.844 (0.399)	0.058 (0.029)	0.902 (0.382)	0.232 (0.087)	0.165** (0.029)	0.397 (0.388)	0.390* (0.135)	0.119* (0.037)	0.509 (0.378)
SER	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.121 (0.066)	-	0.121 (0.066)	0.295** (0.053)	-	0.295** (0.066)	0.167* (0.067)	-	0.167* (0.066)
R ²	0.142			0.312			0.330			0.912			0.938			0.933		

หมายเหตุ *p < .05, **p < .01, TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม,DE = อิทธิพลทางตรง, ตัวเลขในวงเล็บ คือ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (ค่าสถิติ χ^2)

ผลการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ของนักศึกษา 3 กลุ่มสาขาวิชา รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 43 สำหรับการนำเสนอขนาดอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา จะนำเสนอค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรแฝงแต่ละตัวในโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรแฝงการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมนสิการ (YON) พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.562, .604 และ .597 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

ตัวแปรแฝงการกำกับตนเอง (SEE)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการกำกับตนเอง (SEE) พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .368, .357 และ .484 ตามลำดับ และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .556, .431 และ .405 ตามลำดับ แสดงว่าแสดงว่าปัจจัยด้านการกำกับตนเองของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

ตัวแปรแฝงการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .480, .559 และ .712 ตามลำดับ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .267, .241 และ .288 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปร

ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .177, .199 และ .345 ตามลำดับ

ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา คือ การกำกับตนเอง (SEE), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .482, .267 และ .177 ตามลำดับในสาขาศิลปและการออกแบบ มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .559, .241 และ .199 ตามลำดับในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .712, .345 และ .288 ตามลำดับในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แสดงว่าปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม เป็นผลจากการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านการกำกับตนเอง ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ตัวแปรแฝงคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาศิลปและการออกแบบ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมสการ (YON) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .442 นักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมสการ (YON), การรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER), ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) และประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .426, .295, .273 และ .178 ตามลำดับ และนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรการคิดแบบโยนิโสมสการ (YON), การกำกับตนเอง (SEE), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .445, .391, .221 และ .167 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) ทางอ้อม พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาศิลปและการออกแบบ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .581 ขณะเดียวกันพบว่า นักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .399 และ .512 ตามลำดับ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการกำกับตนเอง (SEE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .165 และ .119 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักศึกษา กลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ คือ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN) และการคิดแบบโยนิโสมลิกการ (YON) โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .495 และ .442 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พบว่าตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN), การคิดแบบโยนิโสมลิกการ (YON), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (SER) มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .672, .426, .349 และ .295 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าตัวแปรความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน (KAN), การคิดแบบโยนิโสมลิกการ (YON), ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย (EXP) และการกำกับตนเอง (SEE) มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (POT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .496, .445, .427 และ .117 ตามลำดับ แสดงว่าคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา กลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ ได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และการคิดแบบโยนิโสมลิกการ ส่วนกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และการคิดแบบโยนิโสมลิกการ ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา 3 กลุ่มสาขาวิชาเป็นผลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนและปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมลิกการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในภาพรวม แต่ทั้งนี้พบว่าในกลุ่มสาขาศิลปะและการออกแบบ ปัจจัยด้านประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย การรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเอง มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยด้านการกำกับตนเอง มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแตกต่างจากโมเดลโดยภาพรวม

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัยใช้ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและใช้ผลการการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura) และแนวคิดทางพุทธธรรมเรื่องสัมมาทิฐิ ทั้งสองแนวคิดทฤษฎีสามารถนำมาร่วมกันจัดกลุ่มตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การคิดแบบโยนิโสมนสิการ, การรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเอง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนและประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย พบว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร หลังปรับโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเป็นการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา (multi-case study) จำแนกตัวอย่างตามคณะวิชา พิจารณาเลือกกรณีศึกษาจากผลการวิจัยในระยะที่ 2 โดยการคัดเลือกคณะวิชาที่มีระดับคะแนนการคิดเชิงบวกสูงสุดของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชาละ 1 คณะวิชา ได้แก่

- 1.กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ เลือกคณะมัณฑนศิลป์
- 2.กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เลือกคณะศึกษาศาสตร์
- 3.กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้บริหาร 1 คน และอาจารย์ 2 คน ต่อคณะวิชา รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 9 คน โดยทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการจัดการเรียนการสอน

- 1.อาจารย์ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ ด้วยการสอดแทรกกิจกรรมในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลอันเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต รวมถึงการฝึกฝนการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อนักศึกษามีทักษะการคิดในการวิเคราะห์และการ

เผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างถูกต้องแล้วก็จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะเผชิญหรือรับมือกับปัญหาต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เกิดความมั่นใจ และความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาอันเป็นที่มาของความเชื่อมั่นในตนเองรวมถึงการมองโลกตามความเป็นจริง ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“การเรียนที่นี่ โดยหลักวิชามันเป็นเรื่องของเหตุผล เป็นวิชาที่สอนคนให้คิดอะไรเป็นระบบ คิดเป็นเหตุเป็นผล คิดวิเคราะห์ปัญหา...เราสอดแทรกทักษะเหล่านี้ (การคิดวิเคราะห์) ให้เด็กตลอดเวลา โดยใช้สถานการณ์ในห้องเรียนเป็นหลัก เพราะผมยึดหลักว่า ปัญหาไม่มา ปัญญาไม่เกิด ”

(อาจารย์คนที่ 1 คณะที่ 3)

“ พวกเราไม่ใช่ศิลปินครับ การทำงานของเรามันไม่ได้อ้างอิง pure art เราทำงานแบบเหมือนเรามองการแก้ปัญหาครับ คือเราไม่ได้แบบอยู่ๆแบบหนึ่งนึกขึ้นมาได้ว่าเราอยากจะทำอันนี้ครับ คือเราไปสัมภาษณ์ ไปสังเกตในสังคมว่ามันมีปัญหาอะไรครับ ถ้าเราประสบปัญหาอย่างนี้ เรามีกระบวนการแก้ปัญหาอย่างไร เสร็จปุ๊บแล้วก็จะมาผ่าน process ของกระบวนการคิดว่าแบบทำอย่างไรปัญหานั้นมันถึงหมดไปด้วยวิธีการออกแบบครับ”

(อาจารย์คนที่ 3 คณะที่ 1)

“เรามีกระบวนการในการมอบหมายกิจกรรมโดยให้เด็กกลุ่มหัวกันแล้วคิด คิดกิจกรรม เสร็จแล้วก็มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยเสริมพลัง คอยสนับสนุน อันนี้ก็เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กของเรามีความคิดเชิงวิเคราะห์สูงขึ้นเพราะเค้าได้ลงปฏิบัติจริง ได้แก้ปัญหาเอง เพราะความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์พวกนี้ มาจากการที่ลงปฏิบัติจริง แก้ปัญหาเอง แล้วก็สร้างสรรค์งานได้ แล้วก็รู้ด้วยว่างานนี้มันล้มเหลวหรือว่าเสียยังไงทำไมครับ อันนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่แตกต่างจากที่อื่นๆนะครับ”

(ผู้บริหารคณะที่ 2)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อันเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดพิจารณา ตัดสินและแสดงออก

ตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เข้ามากระทบได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม อันเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.อาจารย์ผู้สอนควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนทนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง เพื่อให้มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อนักศึกษามีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถของตนเองก็จะเกิดภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองและพร้อมที่จะพัฒนาต่อไปได้ นอกจากนี้การมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนก็จะเกิดความมุ่งมั่นเพียรพยายามไปสู่จุดหมายและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เข้ามาในชีวิตได้อย่างมั่นใจ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“เมื่อเราสร้างสรรค์ผลงานใดๆออกมาก็ตาม จะดีหรือไม่ดี ได้คุณภาพหรือไม่ได้ หน้าที่หลักของเรา (อาจารย์) นอกจากการติชมให้ความรู้แล้ว สิ่งสำคัญก็คือการให้กำลังใจ...หน้าที่สำคัญอีกประการของพวกเรา (อาจารย์) ก็คือ จะต้องดึงศักยภาพของเด็กออกมาให้ได้ ซึ่งเราจะรู้กันว่าจะต้องทำอะไรในเด็กแต่ละคน”
(อาจารย์คนที่ 1 คณะที่ 1)

“เด็กบางคนเขาเก่งนะ มีความสามารถ แต่ไม่ได้รับโอกาสในการที่จะให้เขาแสดงออก คือไม่มีพื้นที่ เราต้องเปิดให้เขา ดึงศักยภาพของเขาออกมาให้ได้”
(ผู้บริหารคณะที่ 3)

“นโยบายของเราจะต้องสอดแทรกคำว่า *mind mapping* ให้เด็กทุกคน อย่างผมสอนผมจะมี *mind mapping* ของเด็กเลยนะว่าคุณจะไปในทิศทางไหน คุณลองมองซิ เช่น เรียนจบมหาวิทยาลัยคุณจะไปอาชีพอะไร คุณวาง *mind mapping* มาซิ ตั้งแต่ต้นปี 1 จนถึงจบเลย 4 ปี ตรงนี้เค้าจะรู้ ...เพราะฉะนั้นต้องลองให้เด็กเขียน *mind mapping* ในหัวซิ ที่เป็นร่าง จะรู้เลยว่าจนถึงนี้เค้าจะทำอะไร แล้วคำพูดที่ท่านถามผมว่าไม่รู้ตนเองมันจะถูกขจัดออกจาก *mind mapping* ของตัวเอง”
(ผู้บริหารคณะที่ 2)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่สอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าปัจจัยด้านการคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง อันเป็นความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเองว่ามีความสามารถพอที่จะ

จัดการกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมรวมถึงความพยายามที่จะแสดงพฤติกรรม อันเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

3.อาจารย์ผู้สอนควรปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์แบบ อันเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจหรือมองสิ่งปัญหาหรืออุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้น มีความอดทนต่ออุปสรรคปัญหาที่ต้องเผชิญ รวมถึงการยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตตามสภาพความเป็นจริงโดยไม่คิดเข้าข้างตัวเอง ซึ่งเมื่อนักศึกษามีความอดทน ยืดหยุ่น รวมถึงการมองปัญหาตามสภาพที่เป็นอยู่ก็จะส่งผลให้เกิดการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่การมองโลกตามความเป็นจริง ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“คณะของเราถือว่ามองโลกตามความเป็นจริงค่อนข้างมาก เนื่องจากว่าด้วยระบบการเรียนการสอน คือเหมือนกับเค้าให้คิดเป็นหลักตรรกะอยู่แล้ว เป็นเหตุเป็นผล กว่าจะออกแบบอะไรอย่างนี้นะ มันต้องถูกผ่าน process เพราะฉะนั้นมันเลยเหมือนกับถูกฝึกให้มองมันเป็น step อยู่แล้ว การตัดสินใจงานหรือให้คะแนนมันจะเกณฑ์มีอะไรที่เรื่องของสุนทรียศาสตร์มันเป็นแค่ส่วนหนึ่ง แต่ในขณะที่เกณฑ์การใช้สอยเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมัย การผลิตมันจะได้มัย ผลิตแล้วมันจะเอาไปใช้ได้ไหมอย่างนี้ มันก็เลยทำให้ถูกฝึกไปในตัวนะคะ”

(อาจารย์คนที่ 1 คณะที่ 1)

“เราจะเน้นให้นักศึกษามีความอดทนต่ออุปสรรคต่างๆ ปรวิษฐานหนึ่งที่อาจารย์ส่วนใหญ่ของคณะเราทำอยู่ก็คือการมอบหมายปัญหาหรือว่าโจทย์ที่อาจจะไม่ได้ทำอยู่ในกระดานนะครับ อาจจะเป็นการลงมือทำงานจริง ซึ่งมันมีความซับซ้อน ความยาก ต้องอาศัยทั้งความอดทนแล้วก็ต้องอาศัยทั้งความพยายาม เพื่อให้งานมันสำเร็จได้...การจัดการเรียนการสอนในแบบนี้มันก็ทำให้ตัวนักศึกษาของเราเคยชินกับความยากลำบาก กับอุปสรรค”

(ผู้บริหารคณะที่ 3)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่สอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าปัจจัยด้านการกำกับตนเอง อันเป็นความสามารถของบุคคลในการเอาใจใส่ จดจ่อ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองทั้งทาง

กายและอารมณ์ ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะประสบความสำเร็จเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษา

4.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสา อาทิเช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมค่ายอาสา เป็นต้น รวมถึงมีการพัฒนาสร้างเครือข่ายจิตสาธารณะระหว่างคณะวิชาหรือระหว่างมหาวิทยาลัย อันเป็นการฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น การเผชิญกับปัญหา รวมถึงการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเมื่อนักศึกษามีการเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นรวมถึงการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมองโลกในแง่ดีรวมถึงเป็นการปลูกฝังการมีจิตอาสาในตัวนักศึกษา ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“กิจกรรมที่เสริมแต่งความเป็นมนุษย์คือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ จิตอาสาอะไรพวกนี้ เป็นกิจกรรมที่เสริมแต่งให้มนุษย์มีความสมบูรณ์มากขึ้น มีความเอื้ออาทร รู้จักแบ่งปัน นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้คณะเรามีทำกันเป็นประจำ”

(อาจารย์คนที่ 2 คณะ 3)

“กิจกรรมที่เสริมแต่งให้เด็กคิดบวกควรจะเป็นกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์อะไรต่างๆ จิตอาสาอะไรพวกนี้ มันสร้างความเอื้ออาทร คิดถึงผู้อื่น โดยเฉพาะในคณะเราเป็นกิจกรรมที่ปรุงแต่งในเชิงบวกเกือบทั้งสิ้นนะครับ”

(ผู้บริหารคณะที่ 2)

“นอกเหนือจากกิจกรรมที่มันอยู่ในการเรียนการสอน ที่คณะก็จะมีส่วนของแบบไปกิจกรรมเกี่ยวกับทำบริการชุมชน จิตอาสาอะไรพวกนี้ เรามีอยู่ด้วยครับ พวกโครงการต่าง ๆ อันนี้มองว่าเป็นส่วนเสริมที่ทำให้เด็กคิดบวก...”

(ผู้บริหารคณะที่ 1)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่สอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าปัจจัยด้านการ ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย อันเป็นการรับรู้ของบุคคลกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่ได้ประสบมาในขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นหนึ่งในปัจจัย ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

5.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาจิต วิญญาณที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก เช่น การทำบุญตักบาตร การฝึกสมาธิ กิจกรรมจิตปัญญา เป็นต้น อันเป็นการฝึกการควบคุมร่างกายและอารมณ์ในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงเป็นรากฐาน ให้เกิดกระบวนการคิดอย่างรอบด้าน ซึ่งเมื่อนักศึกษามีการเรียนรู้ที่จะควบคุมร่างกายและอารมณ์ใน การแสดงพฤติกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ในตัวนักศึกษา ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“เรามีกิจกรรมที่พาเด็กไปสัมผัสกับธรรมชาติ อยู่ที่ภาคนี้ค่ะ 3 วัน 3 คืน บางครั้งก็เอาไปวัดเลย ไปวัดก็หลวงพ่อบ้างแล้วก็อาจารย์บ้าง ช่วยๆกันฝึกสมาธิ ซึ่ง ได้ผลดีมาก คือเด็กมีสมาธิและคิดไปในทางกุศลมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมนี้เราทำทุกปี พา ไปทำละลายพฤติกรรม จิตปัญญา ไปพบหลวงพ่อบ้าง ไปแลกเปลี่ยนกับวิทยากรให้เขา ถ่ายทอดธรรมะ เด็กเค้าจะแบบกลับมาเนี่ยเชื่อมั๊ย เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเลย”

(อาจารย์คนที่ 1 คณะที่ 3)

“กิจกรรมทางศาสนามีส่วนสำคัญนะ มันเป็นเรื่องของการจรรโลงจิตใจ อย่างการใส่บาตรก็ทำให้เรารู้สึกเกิดการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ให้ เกิดความสุขจากการ ให้...สิ่งเหล่านี้มันมีผลทั้งนั้นแหละ”

(อาจารย์คนที่ 3 คณะที่ 2)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่สอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าปัจจัยด้านการทำกับ ตนเอง อันเป็นความสามารถของบุคคลในการเอาใจใส่ จดจ่อ อดทน มีวินัยในการบังคับตนเองทั้งทาง กายและอารมณ์ ในการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะ ประสบความสำเร็จ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับ ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อม

6. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณมหาวิทยาลัย อาคารเรียน พื้นที่ต่างๆ ให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สะอาด สงบ ร่มรื่นและเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงการจัดให้มีพื้นที่เฉพาะที่มีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ชันเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเมื่อนักศึกษาได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ก็ย่อมส่งผลให้เกิดการคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ ดังตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

“เรามีพื้นที่ให้นักศึกษาได้พักผ่อนหย่อนใจเพื่อให้เค้าเกิดความผ่อนคลาย ความเครียด สิ่งที่ช่วยผ่อนคลายหรือเสริมสร้างความสุขจากธรรมชาติเนะครับ...ถ้าเป็นไปได้น่าจะทำครับ สวนหย่อมหรือสวนป่าก็ได้ แต่ในสถาบันการศึกษาน่าจะเป็นสวนป่าเหมาะที่สุด”

(อาจารย์คนที่ 1 คนละที่ 2)

“ถ้าเรามองออกไปจากด้านนอกแล้วเห็นความแห้งแล้งต้นไม้เขียวไม่มีสภาพแวดล้อมอย่างนี้คนจะคิดบวกได้ยังไง ไม่มีทาง เพราะฉะนั้นถ้าถามว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ถ้าเป็นมุมของผมนะครับ คือเขียวสงบและมีความเป็นธรรมชาติครับ ของพวกนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้คนคิดบวก”

(ผู้บริหารคนที่ 3)

“การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กเอง ส่วนใหญ่มันเกิดขึ้นภายนอกห้องเรียน อย่างเช่นถ้าเขามีข้อข้องใจก็จะนั่งคุยกันนอกห้องเรียน จะเสวนากัน หรือจะรวมตัวกันคุยงาน นัดหมายงานกัน ซึ่งเราต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมให้เขา กับอาจารย์ก็เช่นเดียวกัน นอกห้องเรียนเด็กก็จะคุยกับเราเยอะขึ้น เค้าก็มีอะไรเค้าก็มาถามผม ซึ่งผมว่านี่แหละเป็นบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร”

(ผู้บริหารคนที่ 1)

ทั้งนี้พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวที่สอดคล้องกับผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุ การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่าปัจจัยด้านการประสพการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย อันเป็นการรับรู้ของบุคคลกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสพมาในขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย รวมถึงความเป็น

กัลยาณมิตรของเพื่อนอันหมายถึงการรับรู้และเลือกกระทำพฤติกรรมของบุคคลตามที่เพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนม แสดงออกในลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการคิดและการแสดงพฤติกรรมที่พึงาม ถูกต้อง อันเป็นผลมาจากการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวย ซึ่งสิ่งนี้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมีรายละเอียดแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสิ้น 6 ข้อ ดังตาราง 44

ตาราง 44 สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

แนวทางการพัฒนา	ผู้ให้ข้อมูล								
	คณะมัณฑนศิลป์			คณะศึกษาศาสตร์			คณะวิศวกรรมศาสตร์ฯ		
	ผู้บริหาร	อาจารย์ 1	อาจารย์ 2	ผู้บริหาร	อาจารย์ 1	อาจารย์ 2	ผู้บริหาร	อาจารย์ 1	อาจารย์ 2
1.อาจารย์ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ รวมถึงการฝึกฝนการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน	/	/				/	/	/	
2.อาจารย์ผู้สอนควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงการสร้างวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง	/			/	/	/		/	/
3.อาจารย์ผู้สอนควรปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม	/		/		/		/	/	
4.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสา	/	/	/	/	/	/	/	/	/
5.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และการพัฒนาจิตวิญญาณที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก	/			/	/				/
6.ผู้บริหารควรจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สะอาด สงบ ร่มรื่นและเป็นระเบียบเรียบร้อยและจัดให้มีพื้นที่เฉพาะที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน	/	/	/	/	/	/	/	/	/

จะเห็นได้ว่าแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยทั้งความร่วมมือของอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารมหาวิทยาลัยร่วมกันจึงจะทำให้ นักศึกษามีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่เพิ่มมากขึ้น จากแนวทางดังกล่าวนี้จะพบว่ามีความสอดคล้องกับการพัฒนาตัวแปรในโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 45

ตาราง 45 สรุปแนวทางชนการพัฒนาจากการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกับตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ

แนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์	ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลจากการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ
1.การส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ รวมถึงการฝึกฝนการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน	1.การคิดแบบโยนิโสมนสิการ
3.การปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม	1.การกำกับตนเอง
4.การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสา	1.ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย 2.ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน
5.การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และการพัฒนาจิตวิญญาณที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก	1.การกำกับตนเอง 2.การคิดแบบโยนิโสมนสิการ
6.การจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สะอาด สงบ ร่มรื่นและเป็นระเบียบเรียบร้อยและจัดให้มีพื้นที่เฉพาะที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน	1.ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย 2.ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติมจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

เมื่อพิจารณาผลจากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาจากการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกเพิ่มเติมจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ดังนี้

กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ พบว่าคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนและปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ควรให้ความสำคัญคือ การพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนและการคิดแบบโยนิโสมนสิการผ่านกิจกรรมด้านจิตอาสา ควรการจัดให้มีพื้นที่เฉพาะให้นักศึกษาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาได้รับอิทธิพลปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ด้านประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยและด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในภาพรวม โดยพบว่าปัจจัยด้านการกำกับตนเองส่งอิทธิพลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกสูงสุด จึงควรเพิ่มความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยด้านการกำกับตนเองผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และการพัฒนาจิตวิญญาณ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร 3) เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก และสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รอบรู้และรู้สึกในประเด็นเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก เลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 546 คน สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และจำนวน 1,158 คน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระยะที่ 2 การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวก และทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จาก 13 คณะวิชา จำนวน 1,158 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ประสบการณ์ชีวิตใน

มหาวิทยาลัย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง และการคิดแบบโยนิโสมนสิการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์หัตถิพจน์และการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุ คุณลักษณะการคิดเชิงบวก โดยใช้การวิเคราะห์กลุ่มพหุ (multiple group analysis) จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากรและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีเพศและกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (multi-case study) หน่วยการศึกษา คือ คณะวิชา โดยพิจารณาเลือกกรณีศึกษาจากผลการวิจัยในระยะที่ 2 จากคณะวิชาที่มีระดับคะแนนการคิดเชิงบวกสูงสุดของแต่ละกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชาละ 1 คณะวิชา รวม 3 คณะวิชา ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้บริหาร 1 คน และอาจารย์ 2 คน ต่อคณะวิชา รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสรุปให้ได้ข้อสรุปในแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปผลการวิจัยดังนี้

1.1 ผลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุปองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ 6 องค์ประกอบ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) การมองโลกในแง่ดี หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ความเชื่อ คาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส

2) การมองโลกตามความเป็นจริง หมายถึง การที่บุคคลมีการยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เข้าใจพื้นฐานปัญหาว่าเกิดจากสิ่งใดโดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง

3) ความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการควบคุมและสะกดกั้นอารมณ์ ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ

4) การมีจิตสาธารณะ หมายถึง การที่บุคคลมีความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การคำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น

5) ความมุ่งมั่น หมายถึง การที่บุคคลมีการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า มุ่งดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ มีความหวังและกำลังใจ

6) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถ ศักยภาพของตน กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น

1.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) โดยวิธีองค์ประกอบหลัก (principal component: PC) และหมุนแกนองค์ประกอบ (factor rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (varimax)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุน สามารถอธิบายถึงองค์ประกอบได้ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ซึ่งข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบนั้นเข้าพอดีกับองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ โดยสามารถอธิบายความหมายขององค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.292 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .409 - .732 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การกล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และการไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกนเท่ากับ 7.838 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .459 - .542 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่บุคคลมีความเชื่อ ความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค มองวิกฤตและปัญหาว่าเป็นโอกาส จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การมองโลกในแง่ดี

องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกนเท่ากับ 6.838 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .485 - .670 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่บุคคลมีความสามารถในการควบคุมและสะกดกั้นอารมณ์ ความรู้สึกให้อยู่ในสภาวะปกติเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความมั่นคงทางอารมณ์

องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.883 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .327 - .573 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่บุคคลมีความยินดีที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การคำนึงถึงผู้อื่น รวมถึงการรู้จักการให้อภัยผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การมีจิตสาธารณะ

องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.471 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .360 - .682 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่บุคคลมีการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้า มุ่งดำเนินการให้สำเร็จอย่างเต็มความสามารถ มีความหวังและกำลังใจ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความมุ่งมั่น

องค์ประกอบที่ 6 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.413 มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .339 - .556 และเมื่อพิจารณาข้อความโดยรวมจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับการที่บุคคลมีความเชื่อมั่นในความสามารถศักยภาพของตน กล้าเผชิญหน้าและฟันฝ่าปัญหาอุปสรรค และไม่กลัวการประเมินผลจากความคาดหวังของผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) พบว่าโมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ปรับแล้ว มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า $\chi^2 = 13.901$, $df = 8$, $p = .084$, $\chi^2 / df = 1.738$, GFI = .996, AGFI = .990, RMSEA = .025, SRMR = .013 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมดมีขนาดตั้งแต่ .373 ถึง .524 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การมองโลกในแง่ดี (POT2) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .744 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ร้อยละ 55.3 รองลงมาคือ การมองโลกตามความจริง (POT4) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .723 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 50.7 ความมุ่งมั่น (POT6) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .720 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 51.8 ความเชื่อมั่นในตนเอง (POT1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .665 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 44.3 การมีจิตสาธารณะ (POT5) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .635 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 40.3 และ ความมั่นคงทางอารมณ์ (POT3) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .625 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ร้อยละ 37.8

กล่าวโดยสรุป ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนทุกดัชนีของโมเดลที่ปรับแล้วอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด โดยภาพรวมแล้วโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ผ่านการปรับโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ (Structural Equation Modeling: SEM) พบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ปรับแล้ว พิจารณาค่า $\chi^2 = 135.100$, $df = 112$, $p = .068$, $\chi^2/df = 1.206$, $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.979$, $CFI = 0.9999$, $RMSEA = 0.013$, $SRMR = 0.023$ แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ผลการศึกษาผลอิทธิพลทางตรง (Direct effect) ผลอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และผลอิทธิพลรวม (Total effect) พบว่า คุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน มีค่าเท่ากับ 0.572 โดยเป็นอิทธิพลทางตรง 0.111 และเป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.461 รองลงมาเป็นอิทธิพลรวมจากการคิดแบบโยนิโสมีการ มีค่าเท่ากับ 0.474 และเป็นอิทธิพลทางตรงเพียงอย่างเดียว จากการกำกับตนเองมีค่าเท่ากับ 0.471 โดยเป็นอิทธิพลทางตรง 0.294 และเป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.176 จากประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย มีค่าเท่ากับ 0.358 โดยเป็นอิทธิพลทางตรง 0.139 และเป็นอิทธิพลทางอ้อม 0.219 และจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.303 และเป็นอิทธิพลทางตรงเพียงอย่างเดียว โดยมีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 94.6

3.การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาเพศชายและหญิง พบว่ามีความไม่แปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลและพารามิเตอร์ตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แสดงว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ของนักศึกษาเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกันทั้งรูปแบบและค่าพารามิเตอร์ โดยโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีที่สุด ได้แก่ โมเดลที่มีเงื่อนไขกำหนดให้ทุกพารามิเตอร์ตามสมมติฐานมีค่าเท่ากันระหว่างนักศึกษาเพศชายและหญิง ($\chi^2 = 576.22$, $df = 332$, $p = .000$, $NFI = .972$, $CFI = .972$, $RMSEA = .036$) แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรในโมเดล

สามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ของนักศึกษาเพศชายและหญิง ได้ประมาณร้อยละ 93.7 โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในภาพรวม

3.2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีความไม่แปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลและพารามิเตอร์ในส่วน of เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง และสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง แต่มีความแปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในส่วนที่เหลือทั้งหมดตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แสดงว่าโมเดลเชิงสาเหตุคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีรูปแบบและน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแฝงภายในที่ไม่แตกต่างกัน โดยโมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีที่สุดที่สุด ได้แก่ โมเดลที่มีเงื่อนไขกำหนดให้พารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝงและพารามิเตอร์เมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง มีค่าเท่ากันระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พิจารณาค่า $\chi^2 = 772.503$, $df = 456$, $p = .000$, $GFI = .942$, $NFI = .962$, $CFI = .984$, $RMSEA = .042$ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ประมาณร้อยละ 91.2, 93.8 และ 93.3 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คือ ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และการคิดแบบโยนิโสมติการ ส่วนกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน การคิดแบบโยนิโสมติการ ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากโมเดลโดยภาพรวม

4. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปผลได้ดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ รวมถึงการฝึกฝนการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน

2.อาจารย์ผู้สอนควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง รวมถึงการสร้างวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง

3.อาจารย์ผู้สอนควรปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม

4.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสา

5.ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก

6.ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สะอาด สงบ ร่มรื่นและเป็นระเบียบเรียบร้อยและจัดให้มีพื้นที่เฉพาะที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน

7.แนวทางการพัฒนาเพิ่มเติมเฉพาะกลุ่มสาขาวิชา พบว่า กลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ ควรให้ความสำคัญคือ การพัฒนาความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนและการคิดแบบโยนิโส มนสิการ ผ่านกิจกรรมด้านจิตอาสาและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะในการคิดเชิงวิเคราะห์ผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ส่วนกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรเพิ่มความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยด้านการกำกับตนเองผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณ รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังให้นักศึกษามีความอดทน ความยืดหยุ่นและตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการสร้างและการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1.โมเดลการวัดตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและองค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะการคิดเชิงบวกประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การมองโลกในแง่ดี 3) ความมั่นคงทางอารมณ์ 4) การมองโลกตามความจริง 5) การมีจิตสาธารณะ และ 6) ความมุ่งมั่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการไทยหลายท่าน ได้แก่ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544: 61 - 72) ที่กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่คิดเชิงบวกว่าเป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเองและในผู้อื่นสูง มีความเคารพและให้เกียรติตนเองและคนรอบข้างสูง มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต รู้สึกว่า

ตนเองเป็นคนที่มีคุณค่าและมีความสามารถ ภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของผู้อื่น สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2556) ที่กล่าวถึงผู้ที่มีการคิดเชิงบวกว่าเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์มั่นคงและมีกำลังใจในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ และเทอดศักดิ์ เดชคง (2548: 115) ที่กล่าวถึงผู้ที่มีการคิดเชิงบวกว่าเป็นบุคคลที่มองหาโอกาสจากอุปสรรคที่พบเจอ เปิดใจกว้างยอมรับฟังและพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มีความกล้าไม่หลีกเลี่ยงปัญหาและพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์ (2559: 1336-1348) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเชิงบวกของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา: การวิเคราะห์ MIMIC ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกในการทำงาน ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความเชื่อ ความมุ่งมั่น และความอดทน นอกจากนี้พบว่ามีความสอดคล้องกับนักวิชาการต่างประเทศหลายท่าน ได้แก่ ไพเพอร์ (2548: 54 - 57) ที่กล่าวไว้ว่าการคิดเชิงบวกควรประกอบด้วย การกล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ให้กำลังใจตนเองและมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีมุมมองที่หลากหลายและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Lopper (2007: Online) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวก ประกอบด้วย การมองโลกในแง่ดีและเป็นประโยชน์ มีอารมณ์ที่ดี มั่นคง มีความพยายามในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ มีความเชื่อมั่นในตนเองและเชื่อว่ามีสิ่งดีๆ ซ่อนอยู่ในอุปสรรคที่พบเจอเสมอ และสก็อตต์ เวนเทอร์ลลา (2545:101-131) ที่ได้กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 10 ประการ ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่น ความยึดมั่นในคุณธรรม ความกล้าหาญ ความมั่นใจ ความมุ่งมั่น ความอดทน ความสุขุมและการสำรวจความตั้งใจ และ Khan (2008: Online) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกประกอบด้วยการตั้งเป้าหมายเพื่อไปสู่ความสำเร็จ การรู้จักควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม ยอมรับฟังคำแนะนำของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและให้กำลังใจตนเองในการทำสิ่งต่างๆ มีเหตุผล มีอารมณ์ที่ดี มั่นคง ต่อต้านการคิดในเชิงลบ มีความอดทนและหมั่นทบทวนในสิ่งที่ตนเองได้ทำไป

1.2 จากแนวคิดของสก็อตต์ เวนเทอร์ลลา (2545:101-131) นักวิชาการทางด้านการคิดเชิงบวก ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความเชื่อมั่นว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของการคิดเชิงบวก เพราะการกระทำทุกอย่างของคนเรามักเริ่มต้นที่ความเชื่อ อันนำไปสู่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ความเชื่อในมุมมองของเวนเทอร์ลลา ได้แก่ ความเชื่อมั่นที่มีต่อตนเองรวมไปถึงความเชื่อมั่นต่อพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่าซึ่งคอยให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทาง อันได้แก่ความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าตามหลักศาสนาคริสต์ ทั้งนี้พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่พบว่าองค์ประกอบด้านความเชื่อเป็น

องค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับแรก โดยความเชื่อในที่นี้คือความเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของตนเอง อันเป็นความเชื่อที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของพุทธศาสนา จึงกล่าวได้ว่าการคิดเชิงบวกมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทของสังคม

1.3 เมื่อพิจารณานิยามความหมายและองค์ประกอบของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกจากการศึกษา พบว่ามีความสอดคล้องกับคำสอนทางพุทธศาสนาเรื่องสัมมาทิฐิ อันหมายถึงทัศนคติความเห็น แนวคิด ความเชื่อถือ ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดั่งงาม ถูกต้องมองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ โดยสัมมาทิฐิเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปภายในตัวบุคคลและเป็นแกนนำของกระบวนการแห่งการศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น แนวความคิด ทัศนคติ ค่านิยมที่ถูกต้องดั่งงาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและสังคม สอดคล้องกับความเป็นจริง อันนำไปสู่การคิด การพูด การกระทำและการแสดงออกที่ถูกต้อง ดั่งงาม เกื้อกูล นำไปสู่การดับทุกข์ แก้ไขปัญหาได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556: 4-5) กล่าวคือ ทั้งการคิดเชิงบวกและสัมมาทิฐิต่างก็เป็นกระบวนการทางความคิดของบุคคลอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้และการรู้คิดที่ดั่งงาม เป็นการมองและรับรู้สิ่งต่างๆตามความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้บุคคลมีการคิด การพูด การกระทำและการแสดงออกที่ถูกต้อง ดั่งงามและสร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำแนวคิดทางพุทธธรรมเข้ามาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย

2.โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

จากโมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ตัวแปรเชิงสาเหตุทั้ง 5 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการคิดเชิงบวกได้ ร้อยละ 94.60 โดยพบว่า

2.1 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกผ่านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่านักศึกษาที่ได้รับความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนสูงก็จะทำให้มีการคิดเชิงบวกสูงเช่นกัน เนื่องจากนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่ต้องการอยู่ร่วมกับเพื่อนและยึดเพื่อนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติและการแสดงความเป็นพวกเดียวกัน เพื่อนจึงจัดได้ว่าเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลทั้งในด้านความคิดและการแสดงออก หากนักศึกษามีกลุ่มเพื่อนที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดความคิดที่ดี ทั้งนี้พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เรื่องสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทัศนคติ เห็นแนวความคิด ความเชื่อถือ ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดั่งงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ อันมีความหมายที่สอดคล้องกับการคิดเชิงบวก โดย

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ปรีตโฆชะและโยนิโสมนสิการ ปรีตโฆชะ หมายถึง เสี่ยงจากผู้อื่น หรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สามารถทำหน้าที่เป็นปรีตโฆชะที่ดี มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร ส่วนโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย หรือ คิดถูกวิธี เป็นการคิดอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐินั้น เกิดขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสองปัจจัย กล่าวคือ .สำหรับคนสามัญซึ่งปัญญาไม่แก่กล้า การเกิดสัมมาทิฐิจึงต้องเริ่มต้นจากปรีตโฆชะ (ปัจจัยภายนอกหรือ กัลยาณมิตร) นำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายใน) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556: 8-9) นอกจากนี้ยังพบว่าผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura. 1989, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 50-60) ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดของการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมว่า จะเกิดขึ้นต้องอาศัยการมีตัวแบบที่เหมาะสมอันรวมความหมายถึงกัลยาณมิตร และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลลา (เวนเทอร์ลลา. 2545: 12) ที่กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่าสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ด้วยการแนะนำชักจูงจากตัวแบบที่เหมาะสม

2.2 ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกผ่านการรับรู้ความสามารถของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าหากนักศึกษาได้รับประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวที่ดีก็จะทำให้ นักศึกษามีการคิดเชิงบวกสูงเช่นกัน เนื่องจากประสบการณ์ชีวิตเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่อความคิด ความรู้สึกและการเรียนรู้อันนำไปสู่พฤติกรรม กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ชีวิตที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดมีเจตคติที่ดี อันนำไปสู่มีการคิดเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเวนเทอร์ลลา (2545) ซึ่งกล่าวถึงประสบการณ์ชีวิตว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเจตคติและการคิดของบุคคลทั้งในแง่บวก และแง่ลบ โดยความคิดเชิงบวกเกิดมาพร้อมกับที่บุคคลเกิดมา แต่ถูกบดบังด้วยประสบการณ์ในแง่ลบ ในระดับที่แตกต่างกันออกไป บุคคลซึ่งเคยมองโลกในแง่ดีจะเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อโลกในแง่ร้ายมากขึ้น หลังจากต้องประสบกับประสบการณ์ในแง่ลบซ้ำๆกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ พริทท์เชสท์ (2551: 41-44) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่บวก โดยสถานการณ์ที่พบเจอนั้นล้วนมีอิทธิพลต่อรูปแบบของอารมณ์และการคิด สอดคล้องกับแนวคิดของเซลิกแมน (Seligman. 2006) ที่กล่าวว่าประสบการณ์การได้รับความบอบซ้ำทางจิตใจครั้งแรก (First Major Trauma) และประสบการณ์ความล้มเหลวในการแก้ปัญหา (When Solutions Do Not Work) มีผลต่อการคิดเชิงบวก สอดคล้องกับแนวคิดของ อารี พันธ์มณี (2547: 4) ที่กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ชีวิตที่ดีสมหวัง มีความสุข จะมีความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆในแง่ดีและมีความคิดเชิงบวก และสอดคล้องกับแนวคิดของและสอดคล้องกับแบนดูรา (Bandura. 1977. อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยม

สุภาษิต. 2553: 48-49) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์จากการกระทำที่ได้บรรลุผลสำเร็จ (Performance Accomplishments) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลมากที่สุด เนื่องจากความสำเร็จจากการกระทำนั้นเป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับโดยตรง การที่บุคคลทำงานแล้วประสบความสำเร็จซ้ำๆหลายๆครั้งจะทำให้บุคคลมีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองเพิ่มมากขึ้นอันนำไปสู่การมีความหวังและกำลังใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของสัจจา ประเสริฐกุล (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกตามตัวแปรเพศ อัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตทางลบจะมีความคิดเชิงบวกปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีประสบการณ์ชีวิตทางบวกจะมีความคิดเชิงบวกค่อนข้างสูง และ ศิริญา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า ประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก

2.3 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าหากนักศึกษามีการคิดแบบโยนิโสมนสิการจะทำให้ นักศึกษามีการคิดเชิงบวกสูงเช่นกัน เนื่องจากการคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการในการคิดพิจารณา ตัดสินและแสดงออกตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เข้ามากระทบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นการคิดให้เกิดการกระทำที่ดี ซึ่งสอดคล้องแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เรื่องของสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทักษะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดีงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริง หรือตรงตามสภาวะ ทั้งนี้พบว่าสัมมาทิฐิและการคิดเชิงบวกมีความหมายที่สอดคล้องกัน โดยปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิประการหนึ่งก็คือ โยนิโสมนสิการ อันหมายถึง การทำในใจโดยแยบคายหรือคิดถูกวิธี เป็นการคิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทางของปัญญา คือการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐิสำหรับบุคคลที่มีปัญญาแก่กล้าเริ่มต้นมาจากโยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2556: 8-9) สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการคิดเชิงบวกของเวนเทอร์ลลา (เวนเทอร์ลลา. 2545) ที่ให้ความสำคัญของคุณลักษณะด้านความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากพฤติกรรมใดๆของบุคคลมักเริ่มต้นที่ความเชื่อ อันนำไปสู่ความคิด ความรู้สึกและการกระทำ โดยความเชื่อที่เหมาะสมที่สุดคือความเชื่อที่ดีงามและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงอันเป็นกระบวนการหนึ่งของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ กล่าวคือ เป็นการสร้างความเชื่อที่ถูกต้องทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อความดีงามที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรุทธ์ วัฒนภาส (2553) ที่ได้ศึกษาผลของกลุ่ม

จิตวิทยาการปรึกษาแนวโยนิโสมนสิการต่อการเพิ่มพูนพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจิตวิทยาการปรึกษาแนวโยนิโสมนสิการกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา

2.4 การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกผ่านการกำกับตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าหากนักศึกษามีการรับรู้และความสามารถของตนเองสูงจะทำให้ นักศึกษามีการคิดเชิงบวกสูงเช่นกัน เนื่องจาก บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองจะมีความตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง มีจิตใจที่เปิดกว้างและยอมรับความเป็นจริง เชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และมีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ อันเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดเชิงบวก สอดคล้องกับแนวคิดของ ประทีน มหาจันทร์ (2536: 1-2) ที่กล่าวถึงการเห็นคุณค่าในตนเองว่ามีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิต ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความมุ่งมั่นพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นในด้านดี มีสุขภาพจิตดี และสอดคล้องกับ นิวแมน (Newman.1986: 281-286) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่ประสบผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนา บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี สิ่งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Bandura. 1986; อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2553: 57) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อแบบแผนของการคิดและการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคล บุคคลที่ได้รับรู้ว่าตนมีความสามารถสูงจะให้ความสนใจและพยายามในการทำกิจกรรมต่างๆและจะใช้ความพยายามยิ่งขึ้นเมื่อพบอุปสรรค โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินความสามารถของตนเอง ว่าทำงานได้ในระดับใด ถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรม จนสามารถกำกับตนเองได้ดี มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง สอดคล้องกับนิภา แก้วศรีงาม (2547: 76-78) ที่กล่าวถึงวิธีการคิดเชิงบวกว่าเกิดจากการรับรู้ตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสตีเฟน (Stepien. 2000: online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับชีวิตการมองโลกในแง่ดีในวัยรุ่น โดยพบว่าการมองโลกในแง่ดีของกลุ่มวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้งกลุ่มชายและกลุ่มหญิง, แคปรั้าและคณะ (Caprara; et.al. 2005) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกและความสุขในชีวิตของเด็กวัยรุ่นในประเทศอิตาลี ผลการวิจัย

พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านครอบครัวและการรับรู้ความสามารถของตนเองทางด้านสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวกมาก อวิรุทธ์ ผลทรัพย์ (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเชิงบวก และจากงานวิจัยของศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกผ่านการกำกับตนเอง

2.5 การกำกับตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าหากนักศึกษามีการกำกับตนเองสูงจะทำให้นักศึกษามีการคิดเชิงบวกสูงเช่นกัน เนื่องจาก ถ้าหากบุคคลมีการควบคุมตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ดี จะประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ส่งผลให้เกิดการเลือกแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่ โดยจะมองถึงวิธีการที่จะจัดการกับปัญหามากกว่าการกังวลอยู่กับปัญหา พยายามแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อพบกับอุปสรรค เกิดการคิดไปในแนวทางที่ดี สอดคล้องกับทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่ให้ความสำคัญของการกำกับตนเองในฐานะเป็นตัวแทนของปัจจัยภายในบุคคลในการอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่อยู่ในสังคม โดยการกำกับตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยทั้งนี้กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือบุคคลต้องรู้ว่าการกระทำอะไรอยู่จึงจะมีการกำกับตัวเองในทางที่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังามและสร้างสรรค์ (Bandura. 1986; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 54-57) สอดคล้องกับแนวคิดของ วิรติ ศรีอ่อน (2546: 41-46) ที่เห็นว่าการคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกฝนตนเองให้มองสิ่งต่างๆ ในแง่ดี ตนเองว่าดี มองคนอื่นว่าดี อันเป็นขั้นตอนในการกำกับตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของชัตติยา น้อยาทอง (2551) ที่ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การกำกับตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงบวก

3. การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

3.1 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิง พบว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากรของนักศึกษาเพศชายและนักศึกษาเพศหญิงมีความไม่แปรเปลี่ยนทั้งในรูปแบบของโมเดลและมีความไม่แปรเปลี่ยนของทุกพารามิเตอร์ตามสมมติฐาน ดังนั้นหากต้องการส่งเสริม สนับสนุนหรือพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนักศึกษาเพศชายและหญิงนั้นก็สามารถใช้แนวทางร่วมกันได้ เพราะตัวแปรทุกตัวต่างก็มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มเพศเหมือนกัน สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำ (2548: 145-146) ที่ได้อธิบายไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดของบุคคล ได้แก่ พื้นฐานทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากในสภาวะการณปัจจุบันในบริบทของสังคมไทยโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษามีความเปิดกว้างขึ้นมาก นักศึกษาเพศชายและหญิงต่างก็มีความเท่าเทียมกัน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยนั้นเปิดโอกาสให้ทั้งนักศึกษาชายและหญิงเข้าร่วมได้อย่างเสมอภาค จึงทำให้นักศึกษาทั้งสองเพศมีโอกาสที่จะพบเจอสภาวะแวดล้อมทางสังคมรวมถึงประสบการณ์ชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้รูปแบบของการพัฒนากระบวนการคิดของทั้งสองเพศไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544: 148-149) อธิบายไว้ว่า ผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกันทางสรีรวิทยาหรือมีความแตกต่างทางด้านร่างกายแต่ความแตกต่างทางพฤติกรรมของหญิงและชายขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งสภาพสังคมและวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบันให้ความเท่าเทียมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ส่งผลให้รูปแบบของการพัฒนาการคิดเชิงบวกของนักศึกษาเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัย ปิยะวดี ลิ้มะบำรุง (2547) พบว่านิสิตเพศชายและเพศหญิงมีคะแนนการมองโลกในแง่ดีไม่แตกต่างกัน อีกทั้งสภาพการอบรมเลี้ยงดูและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคมมีความเท่าเทียมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่แยกแยะว่ากิจกรรมใดสำหรับเพศชายหรือเพศหญิงเท่านั้น ทำให้นักเรียนชายและนักเรียนหญิงได้พบเจอกับสภาวะการณ์ สถานการณ์ และเหตุการณ์ต่างๆ ในลักษณะที่เหมือนกัน สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 ที่กล่าวถึงการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรวมถึงกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่จัดให้กับนักศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อนักศึกษาในภาพรวม โดยพยายามจะลดข้อจำกัดหรือความแตกต่างระหว่างเพศที่อาจเป็นอุปสรรค ด้วยเหตุนี้ทั้งนักศึกษาทั้งเพศชายและหญิงจึงได้รับประสบการณ์ชีวิตภายในมหาวิทยาลัยที่ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า มีความไม่แปรเปลี่ยนด้านรูปแบบโมเดลและพารามิเตอร์ในส่วนของการเมทริกซ์สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายนอกแฝง และสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรภายนอกสังเกตได้บนตัวแปรภายในแฝง แต่มีความแปรเปลี่ยนของพารามิเตอร์ในส่วนที่เหลือทั้งหมดตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีรูปแบบและน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแฝงที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากฐานข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมคือนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่มีอายุระหว่าง 18 - 25 ปี ถือว่าอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนปลาย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์คล้ายคลึงกัน มีวิสัยทัศน์ คุณวุฒิ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มีความคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้โมเดลคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มมีความไม่แปรเปลี่ยนรูปของโมเดล แต่จากผลการวิจัยในระยะที่ 3 พบว่าในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาต่างก็มีบริบทบางประการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในด้านโครงสร้างการเรียนรู้ บรรยากาศของการเรียน ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน จำนวนนักศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน รวมถึงธรรมชาติของผู้เรียนและผู้สอน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน ดังที่บลูม (นวัรัตน์ ประทุมตา. 2546: 29 ; อ้างอิงจาก Broom. 1964) กล่าวว่า บรรยากาศเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการพยากรณ์คุณลักษณะของมนุษย์ เช่น ความคิด สติปัญญาโดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศิริ อาจจุฬา (2546) ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยพบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นตัวแปรที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการคิดวิจารณ์ญาณของนักเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาริณี ลอยขามป้อม (2552) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 พบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ นอกจากนี้ด้วยความแตกต่างในด้านบริบทต่างๆระหว่างกลุ่มสาขาวิชา มีผลทำให้ผู้เรียนต่างกลุ่มสาขาวิชาอาจได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกัน รวมถึงในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาอาจให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านต่างๆที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลให้เกิดความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในส่วนที่เป็นอิทธิพลหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแปรที่ทำการทดสอบในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเวนเทอร์ลลา (2545) ซึ่งกล่าวถึงสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ชีวิตว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเจตคติและการคิดของบุคคลทั้งในแง่บวกและแง่ลบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์เชษฐ์ (2551: 41-44) ที่กล่าวว่า

ประสบการณ์ชีวิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองโลกในแง่บวก โดยสถานการณ์ที่พบเจอนั้นล้วนมีอิทธิพลต่อรูปแบบของอารมณ์และการคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตตานันท์ ดิกุล (2545) ซึ่งได้พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ, นิพัทธา เอี่ยมใบพฤษ (2549) ที่ได้พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตในมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ, มีนมาลย์ สุภาพล (2548) ที่ได้พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างของเชาว์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ กลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในงานวิจัยดังกล่าวพบว่า โมเดลที่ได้มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบของโมเดลระหว่างนักศึกษาต่างสายการศึกษาแต่มีความแปรเปลี่ยนของค่าพารามิเตอร์ในบางค่าที่ทดสอบ และสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 ที่กล่าวถึงการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละคณะวิชา

3.3 ผลการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชาคือ ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เรื่องของสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆ ที่ดีงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ ปรโตโฆสะ หมายถึง เสียงจากผู้อื่นหรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สามารถทำหน้าที่เป็นปรโตโฆสะที่ดี มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร ส่วนโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย หรือคิดถูกวิธี เป็นการศึกษาอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา โดยขั้นตอนกระบวนการในการเกิดสัมมาทิฐินั้น เกิดขึ้นได้ด้วยจากการสนับสนุนซึ่งกันและกันของสองปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์. 2556: 8-9) ด้วยเหตุนี้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำแนวคิดทางพุทธธรรมเข้ามามีใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในบริบทของสังคมไทย

3.แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จากการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา (multi-case study) จำแนกตัวอย่างตามคณะวิชา โดยการคัดเลือกคณะวิชาที่มีระดับคะแนนการคิดเชิงบวกสูงสุดของแต่ละ

ละกลุ่มสาขาวิชา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและอาจารย์ในคณะวิชา ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ดังนี้

3.1 การส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะการคิดเชิงบวกจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีกระบวนการในการคิดที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เรื่องสัมมาทิฐิ ซึ่งหมายถึง ทักษะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆที่ดีงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ อันมีความหมายที่สอดคล้องกับการคิดเชิงบวก โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ปรัตติยะและโยนิโสมนสิการ ปรัตติยะหมายถึง เสี่ยงจากผู้อื่นหรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สามารถทำหน้าที่เป็นปรัตติยะที่ดี มีคำเรียกเฉพาะว่า กัลยาณมิตร ส่วนโยนิโสมนสิการ หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย หรือคิดถูกวิธี เป็นการศึกษาอย่างมีระเบียบ หรือคิดตามแนวทางของปัญญา(พระพรหมคุณาภรณ์. 2556: 8-9) อันมีความหมายสอดคล้องกับกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นการสร้างทักษะกระบวนการในการคิดวิเคราะห์จะส่งผลให้บุคคลมีทักษะกระบวนการในการคิดเชิงบวกเพิ่มขึ้นได้ โดยเราสามารถปลูกฝังทักษะกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ผ่านการจัดการเรียนการสอนได้ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2546: 75) กล่าวว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้ปัญหาเกิดจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์รอบๆตัวในสภาวะปัจจุบันได้ สอดคล้องกับ สุทิน ณ สุวรรณ (2555) ที่ได้กล่าวถึง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) ว่าเป็นเทคนิคการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดได้หลายรูปแบบ เช่น การคิดวิจารณ์ญาณ คิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ และสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 ที่กล่าวถึงการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงโดยให้นักศึกษาฝึกใช้เนื้อหาที่เรียนไปใช้กับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้น จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการพัฒนาทางความคิดที่สูงกว่าการเรียนรู้โดยอาศัยเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) น่าจะเป็นแนวทางส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงบวกให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาได้

3.2 การสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง การสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองให้ชัดเจน รวมถึงการปลูกฝังความอดทน ความยืดหยุ่นและสร้างความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อม ซึ่งการได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเองจะส่งผลให้บุคคล

เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง การสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตและการปลูกฝังความอดทน ความยืดหยุ่นและสร้างความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อมจะทำให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่น อันจูงพาไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองและการเชื่อในอำนาจของตนเองอันจะนำไปสู่การคิดเชิงบวก สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ((Bandura. 1986; อ้างอิงจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.2553: 57) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลต่อแบบแผนของการคิด และการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคล บุคคลที่ได้รับรู้ว่าตนมีความสามารถสูงจะให้ความสนใจและพยายามในการทำกิจกรรมต่างๆ และจะใช้ความพยายามยิ่งขึ้นเมื่อพบอุปสรรค โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นการตัดสินความสามารถของตนเองว่าทำงานได้ในระดับใด ถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรม จนสามารถกำกับตนเองได้ดี มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง และดูเจิดจรัส พันธุมนาวัน (2552: 107-141) ที่กล่าวไว้ว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่จะนำทางให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข โดยความเชื่ออำนาจภายในตนมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการทำนายความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุหนึ่งกับผลหนึ่งที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนความเชื่อที่ว่าตนจะควบคุมให้เกิดผลดังกล่าวในปริมาณต่างๆ ได้ ผู้ที่มีความสามารถในการทำนายและควบคุมมากจะเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมากและมักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดี มีความมั่นใจในตนเองและความมุ่งมั่น สอดคล้องกับนิภา แก้วศรีงาม (2547: 76-78) ที่กล่าวถึงวิธีการคิดเชิงบวกว่าเกิดจากการรับรู้ตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสตีเฟน (Stepien. 2000: online) ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีของกลุ่มวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองทั้งกลุ่มชายและกลุ่มหญิง และจากงานวิจัยของศิริยา จีระเจริญพงศ์ (2556) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก สอดคล้องกับเวนเทอร์ลลา (2545: 15) ได้กล่าวถึงการคิดเชิงบวกว่ามีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึกและการกระทำ ความรู้สึกนำไปสู่การกระทำที่น่าพอใจ ผลลัพธ์ของการกระทำจะเป็นเหมือนดังข้อมูลที่ป้อนให้กับความเชื่อของบุคคลนั้น หากการกระทำประสบผลสำเร็จ ความเชื่อจะส่งผลไปสู่ความคิด เกิดมุมมองทางบวก ทศนคติเชิงบวกและเป็นความคิดเชิงบวกในที่สุด ดังนั้นการสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง การสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเองให้ชัดเจน รวมถึงการปลูกฝังความอดทน ความยืดหยุ่นและสร้างความตระหนักถึงความไม่สมบูรณ์พร้อมจึงเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ จากผลการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 พบว่า mind mapping เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเกิดมโนทัศน์ในการรับรู้และเข้าใจตนเองอันจะนำไปสู่กระบวนการในการคิดเชิงบวกได้

3.3 การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา อันเป็นการจัดประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัยให้นักศึกษาได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยน ทำงานร่วมกับผู้อื่น การเผชิญและแก้ปัญหา และเป็นการพัฒนาจิตสาธารณะอันจะทำให้ นักศึกษามีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน รู้จักการรู้จักการเสียสละและการแบ่งปันให้กับผู้อื่น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบหรือคุณลักษณะการคิดเชิงบวกแทบทั้งสิ้น สอดคล้องกับคมเพชร จัตรศุกุล (2546: 148) ที่ได้กล่าวว่า การให้ประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรมกลุ่มว่าเป็นวิธีการที่ดี เหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาตัวบุคคลและกลุ่ม ทั้งนี้ได้พบว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติที่สามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเอง สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 124) กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน อันส่งผลให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคล และสอดคล้องกับวิริติ ศรีอ่อน (2546: 42-43) ที่ได้เสนอแนวทางการฝึกฝนและพัฒนาการมองโลกเชิงบวกว่าสามารถทำได้ด้วยการเพิ่มความดีให้กับตัวเองด้วยการทำสาธารณประโยชน์ แต่จากผลการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 พบว่า แม้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสาจะเป็นกิจกรรมที่ดี สามารถพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ แต่กับปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดกิจกรรมซึ่งไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนกิจกรรมเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ยังมีไม่มากนักทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดงบประมาณและการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

3.4 การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาจิตวิญญาณที่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดเชิงบวก เช่น การฝึกสมาธิ กิจกรรมจิตตปัญญา เป็นต้น อันเป็นกระบวนการการฝึกการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้อยู่ในสภาวะปกติ เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้จนกว่าจะประสบความสำเร็จ รวมถึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาและยกระดับจิตใจและความคิดให้สูงขึ้น มีความมั่นคงทางอารมณ์ ก่อให้เกิดการคิดเชิงบวกได้ สอดคล้องกับทรรชนะ บุญขวัญ (2556: online) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงบวกไว้ว่าต้องมีสติและจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้และสอดคล้องกับทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่ให้ความสำคัญของการกำกับตนเองในฐานะเป็นตัวแทนของปัจจัยภายในบุคคลในการอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่อยู่ในสังคม โดยการกำกับตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยทั้งนี้กระบวนการกำกับตนเองมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือบุคคลต้องรู้ว่าการกำลังทำอะไรอยู่จึงจะมีการกำกับตัวเองในทางที่ถูกต้อง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดีงามและสร้างสรรค์ (Bandura. 1986; อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2553: 54-57) สอดคล้องกับแนวคิดของ วิริติ ศรีอ่อน (2546: 41-46) ที่เห็นว่า การคิดเชิงบวกเป็นสิ่งที่

สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกฝนตนเองให้มองสิ่งต่างๆ ในแง่ดี ตนเองว่าดี มองคนอื่นว่าดี อันเป็นขั้นตอนในการกำกับตนเอง จากผลการสัมภาษณ์จากการวิจัยในระยะที่ 3 พบว่า กิจกรรมที่เหมาะสมและเห็นผลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมก็คือกิจกรรมการเข้าค่ายธรรมะ เพราะนอกจากจะเป็นการพัฒนาด้านความมั่นคงทางอารมณ์แล้ว ยังมีผลในการกล่อมเกลาจิตใจนักศึกษาให้มีความดีงามทางจิตใจด้วย

3.5 การจัดสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สงบ ร่มรื่น เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น ลานกิจกรรม ห้องกิจกรรม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตรและยังเป็นการจัดประสบการณ์ชีวิตที่ดีให้นักศึกษาด้วย สอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เรื่องสัมมาทิฐิ อันหมายถึง ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่างๆ ที่ดีงาม ถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือตรงตามสภาวะ อันมีความหมายที่สอดคล้องกับการคิดเชิงบวก โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ปรัตติยะและโยนิโสมนสิการ ปรัตติยะ หมายถึง เสี่ยงจากผู้อื่น หรือการกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก (พระพรหมคุณาภรณ์. 2556: 8-9) อันมีความหมายถึงบุคคล รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมบุคคลด้วย สอดคล้องกับ เวเนเรลลา (2545: 100) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเชิงบวกนั้น เกิดมาพร้อมกับบุคคลทุกคน แต่จะถูกบดบังด้วยสถานการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมในระดับที่แตกต่างกันออกไป การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ของแบนดูรา (Bandura. 1989; อ้างถึงใน สาลินี จงใจสุธรรม. 2558: 17-19) กล่าวถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ได้เรียนรู้และปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเน้นหลักการเรียนรู้จากการสังเกตหรือเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามเลียนแบบพฤติกรรมนั้น อีกส่วนหนึ่งบุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร กัลยาณมิตรที่ดีก็อาจถูกพัฒนาไปเป็นตัวแบบที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการคิดเชิงบวกได้

ข้อเสนอแนะ

ในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้
1)ความเชื่อมั่นในตนเอง 2)การมองโลกในแง่ดี 3)ความมั่นคงทางอารมณ์ 4)การมองโลกตามความจริง 5)การมีจิตสาธารณะ และ 6)ความมุ่งมั่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพที่จะใช้เป็นตัวแปรสังเกตได้ในการวัดระดับการคิดเชิงบวก อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะการคิดเชิงบวกและเป็นสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงควรนำไปใช้วัดกับผู้เรียน เพื่อให้ทราบระดับคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในภาพรวมซึ่งจะเป็นสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกให้ดียิ่งขึ้น

2.จากผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุที่มีต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่าคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้รับอิทธิพลสูงสุดจากความเป็นกัลยาณมิตร การคิดแบบโยนิโสมนสิการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย และการกำกับตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยในระดับบุคคลและปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อม การส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะการคิดเชิงบวกมากขึ้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือกันจากตัวนักศึกษา อาจารย์และผู้บริหารของสถาบันการศึกษา โดยตัวผู้เรียนเองควรแสวงหาประสบการณ์ที่ดีในมหาวิทยาลัยผ่านการเสวนาคบหากับบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ตนเองได้รับประสบการณ์ชีวิตที่ดีในสถาบันการศึกษาผ่านกิจกรรมต่างๆ ในขณะเดียวกันอาจารย์และผู้บริหารสถาบันควรมีการส่งเสริมปัจจัยต่างๆผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักศึกษา รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยตามแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่ได้นำเสนอไป

3.ในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกระหว่างผู้เรียนที่มีเพศต่างกัน สามารถใช้แนวทางการพัฒนาร่วมกันได้ เนื่องจากตัวแปรทุกตัวที่ทำการศึกษาต่างก็มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มเพศที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงสามารถนำตัวแปรต่างๆที่ได้จากผลการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกได้ ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกระหว่างผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันในส่วนของอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลบางตัว แต่ทั้งนี้พบว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ ปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมนสิการ อันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสัมมาทิฐิในพุทธศาสนา ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกให้กับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาในภาพรวมจึงควรให้ความสำคัญในเรื่อง

การพัฒนาปัจจัยด้านความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน และปัจจัยด้านการคิดแบบโยนิโสมิสิการ ผ่านกิจกรรมทางพุทธศาสนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญให้วัดพระ การฟังธรรมะ การให้ทาน รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกจิตวิญญาน เช่น การฝึกสมาธิ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.โมเดลเชิงสาเหตุของคุณลักษณะการคิดเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นกรณีศึกษาเท่านั้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากประชากรคือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้น รวมถึงเพื่อที่จะได้อ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรในภาพกว้างได้นอกจากนี้ อาจจะตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลโดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้นได้ ซึ่งอาจจะได้สารสนเทศใหม่ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกในภาพรวมต่อไป

2.เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม หากการวิจัยในครั้งต่อไปมีการวางแผนขยายขอบเขตของตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะลดหลั่น ผู้วิจัยอาจเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพหุระดับ (multilevel approach) จะทำให้การสรุปผลการวิจัยมีความถูกต้องมากขึ้น

3.ควรมีการนำตัวแปรคุณลักษณะการคิดเชิงบวก รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกไปพัฒนาหรือบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา พร้อมทั้งต่อยอดกระบวนการคิดเชิงบวกไปอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรกช เกษแม่นิกิจ. (2547). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงบวกกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
ในวัยเด็กของผู้บริหารระดับกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงงานผลิตเม็ดพลาสติกชนิดพีวีซีและ
โรงงานในเครือ. วท.บ. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรมสุขภาพจิต. (2556). พลังแห่งการคิดในเชิงบวก. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2556,
จาก http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=7152
- กรมสุขภาพจิต. (2560). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2558. สืบค้นเมื่อ 20
มีนาคม 2560, จาก http://www.dmh.go.th/report/dmh/rpt_year/view.asp?id=374
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2539, มกราคม-มีนาคม). การสอนแนวโยนิโสมนสิการ: กิจกรรม แบบฝึกหัด
และคุณธรรม. วารสารครุศาสตร์. 24(1): 23.
- กิตติ ไชยเจริญผล. (2556). ทักษะที่ดี. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2556, จาก
http://studentaff.eau.ac.th/Q&A/edu_011a.php
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2544). อยู่กับเด็ก ๆ. กรุงเทพฯ: ที.พี.ปริ้นท์.
- ชนิษฐา เจริญพานิช และคณะ. (2553). การฝึกปฏิบัติสมาธิและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: การศึกษา
ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 1 รายวิชาการคิดและการตัดสินใจ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชัตติยา น่ายาทอง. (2551). การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ
ทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คมเพชร ชัตรศุภกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ:ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2531). ประมวลบทความวิชาการระหว่างปีพุทธศักราช 2526-2531 ฉบับ
อภิธานทางการครอบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์: เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จัญญ จิตติวุฒิกิจ (2545). มองโลกให้ดีวันละนิด ชีวิตมีสุข. วารสารสำนักงานป.ป.ส. 17(2): 59 - 63.

- จิตตานันท์ ติกุล.(2545). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทรชัย เสนสาย. (2553). อิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบท 10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิธดา เกตุอำไพ (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการกำกับตนเองในการปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชม ภูมิภาค. (2516). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยนันท์ ชะอุ่มงาม. (2552). วิธีแห่งชีวิต 2. กรุงเทพฯ: จัสพรีนซ์.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). สอนอย่างไรให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- จิตรัตน์ อัครนพเกียรติ. (2548). ลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2540). ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย: การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. “ความเชื่ออานาถาภายในตน: การวัดความสำคัญและการเปลี่ยนแปลง” วารสารพัฒนาสังคม. 8(2): 107-141, 2552.
- ทรรศนะ บุญขวัญ. (2556). มองโลกให้บวก. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.cm-mba-15.com/files/nego20071208.ppt#288>
- ทิตนา แชมมณี และคณะ. กิจกรรมปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทเมทีปส์ จำกัด, 2546.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2547). ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพมหานคร: พิชเนศพรินต์ติ้งเซ็นเตอร์.
- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2548). มีดีบ้างไหม? คำถามพลิกชีวิต เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ธารณี ลอยขามป้อม. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นางลักษณ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวมล สังข์แก้ว. (2555). *ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพนักงานดาวเด่นที่มีพฤติกรรม การบริการที่เป็นเลิศ บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน). ปรินิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นวรรตน์ ประทุมตา. (2546). *ปัจจัยเชิงสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.บ. (การวิจัยการศึกษา)*. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นวลลออ สุภาพ. (2527). *ทฤษฎีบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิตยา คงเกษม. (2544). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่บูรณาการกับโยนิโสมนสิการที่มีต่อความฉลาด ทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 . วิทยานิพนธ์ ค.ด.(จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพัทธา เอี่ยมใบพฤษ. (2549). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรของ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร: การวิเคราะห์กลุ่ม พหุ. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(วิจัยการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา แก้วศรีงาม. (ธันวาคม, 2547). *ความคิดเชิงบวก (Positive Thinking) พึงคิดว่าทุกปัญหามี ทางออกไม่ใช่ทุกทางออกเป็นปัญหา. วารสารวงการศึกษา. 1(12): 76-78.*
- นิรุทธ์ วัฒนภาส (2553) *ศึกษาผลของกลุ่มจิตวิทยาการปรึกษาแนวโยนิโสมนสิการต่อการเพิ่มพูน พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การศึกษา ตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: พรินต์โพร จำกัด.*
- นุชนาถ หอมหนู. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เนาวรัตน์ เลิศมณีพงศ์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการทำปรินิพนธ์ของนิสิต บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติ ทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บัลลังก์ ตาลทอง. (2548) ผลการใช้โปรแกรมวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเกียรติ โชควัฒนา. (2551). การคิดบวก. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2551, จาก <http://u-sabai-d.com/Articles/MOPpage.html>
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2547). การวัดประเมินการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปณิตา นิรมล. (2546). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีวิทยาการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกายดาว บุญมี. (2552). ผลของโปรแกรมการฝึกเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ต่อความคิดเชิงบวกของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. สารนิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเทิน มหาชนธ์. (2536) สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประภัสราภา จันทรวงศา. (2548). ลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการเรียนของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา หันตรา. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะวดี ลีพะเนาะบุ. (2547). การพัฒนาการมองโลกในแง่ดีด้วยโปรแกรมการฝึกทักษะการคิดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานินพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ. (2547). การสืบสอบลักษณะการคิดวิจารณ์ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์เพชร นิลจินดา. (2550). คิดบวก พูกบวก ทำบวก เสียแต่วันนี้. กรุงเทพฯ: ต้นไม้.
- พจนพร ถนอมวุฒิศักดิ์. (2552). การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานินพนธ์ ศศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2545). กระบวนท่าพา"คิดเป็น". กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- พระเทพเวที. (2536). การศึกษา เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2555). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่

23. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ.

ปัญญาประดิษฐ์ฐาน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). พุทธธรรมฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 39. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเกรียงศักดิ์ รัฐกุล. (2549). ผลของการให้คำปรึกษากลุ่มโดยการประยุกต์การคิดตามหลัก

โยนิโสมนสิการของศาสนาพุทธต่อความโกรธของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา
การให้คำปรึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระมหาสุวิทย์ วิราม. (2545). การศึกษาแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ทศนะ

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนวัดปากน้ำและโรงเรียนสุวรรณพลับพลา
พิทยาคม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พริทท์เชลท์, ไพรซ์. (2551). มองโลกให้บวก. แปลโดย ทรรศนะ บุญขวัญ. กรุงเทพฯ: แมคกรอ – ฮิลล์.

พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเชิงบวกในการทำงานของข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา: การวิเคราะห์ MIMIC. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. ปีที่ 9,
ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน): 1336-1348.

ฟีล, นอร์แมน วินเซ็นท์. (2548). มหัศจรรย์แห่งการคิดบวก. แปลโดย เอกชัย อัสวณฤณาท.

กรุงเทพมหานคร: ต้นไม้.

เพ็ญศิริ อัจจุฬา. (2546). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิจารณ์ญาณ

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ไพเพอร์, เวร่า. (2548). การคิดแง่บวก. แปลโดย นุชจริย์ ชลคุป. กรุงเทพฯ: บลิส.

มนัสภรณ์ วิฑูรเมธา. (2543). พัฒนาระบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของ

นักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2555). แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2554 – 2563. สืบค้น

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2555, จาก <http://www.plan.su.ac.th/>

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2559). จำนวนนักศึกษารวมของมหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา

2559 และแนวโน้มของนักศึกษารวม มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน

2559, จาก <http://www.plan.su.ac.th/mis-info/detail-basic/File12.pdf>

- มีนมาลย์ สุภาผล. (2548). *โมเดลสมการโครงสร้างของเชาว์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ กลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ด.(วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิพระธรรมกาย. (2545). *คู่มือกัลยาณมิตรเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระธรรมกาย.
- เมตตา สิงห์กระโจม. (2545). *ผลของการใช้กิจกรรมการคิดแบบโยนิโสมนสิการในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธนา ภาระนันท์ (2554). *อะไรก็บวกได้ ด้วยพลังสมองยัม*. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- เยาวพร วรรณทิพย์. (2548). *ความสามารถในการให้เหตุผลและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันของนักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยา กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนภรณ์ ชาญไวยวิทย์.(2550). *การวิเคราะห์ความสำเร็จของโครงการคุณธรรม: การวิจัยพหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี ทรงเพียง. (2550). การคิดเชิงบวก, *วารสารดวงแก้ว*. 12(1): 69–76.
- เรืองอุไร อมรไชย. (2550). *การวิเคราะห์กลุ่มพหุโมเดลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล*. ปริญญาโท กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลักษณา สกุลทอง. (2550). *พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้โปรแกรมฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การแนะแนวและให้คำปรึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลิขิตกุล กุลรัตนรักษ์. (2547). *การศึกษาประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิต*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วศิน อินทสระ. (2534). *ความคิดเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญา.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ. (มกราคม–มีนาคม, 2544). การเลี้ยงดูลูกกับสุขภาพจิต. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 46(1): 55–68.

- วัลนิกา ฉลากบาง. (2548). *การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการและการบริโภคด้วยปัญญาของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร*. ปรินุญานินพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิเชียร ชานุตระบุณทริก. (2542). *ความจริงของชีวิต*. กรุงเทพฯ: เจริญเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- วิทยา นาควัชร. (2543). *อยู่อย่างสง่า*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาตนเองและนักบริหาร.
- วิริติ ศรีอ่อน. (ธันวาคม, 2546). Positive Thinking. นิตยสาร *HEALTH & CUISINE*. 3(35): 41-46.
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. (2542). *ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของคนที่ต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน*. รายงานวิจัยฉบับที่ 81 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลลักษณ์ ดังกา. (2554). *การศึกษاثิติพลทางสังคมและปัจจัยภายในต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรินุญานินพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2548). “เทคนิคการเรียนการสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิจัยสืบสวน-สอบสวนเพื่อการพัฒนา “เบญจลักษณะ”” กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ก้าวหน้าใหม่.
- เวนเทอร์ลล่า, สก็อตต์ ดับเบิลยู. (2545). *อำนาจแห่งความคิดเชิงบวกในโลกธุรกิจ*. แปลโดย วิทยาพลายมณี. กรุงเทพฯ: เอ. อาร์. บีซิเนส เพรส.
- ศรสวาท ชัยอรุณ. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของอาจารย์กับนักศึกษา กับประสบการณ์ปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินธร มังคะมณี. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลตนเองต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นครรภ์แรก*. ปรินุญานินพนธ์ พย.ม. (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2554). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *วิธีแสวงหาความรู้/ความจริงของมนุษย์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2557. จาก www.thaiedresearch.org/article/detail.ppp?id=91
- ศรินยา จีระเจริญพงศ์. (2556). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11*. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศิริรัตน์ ธนบรรเจิดสิน. (2548). *ลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับความเครียดในการเลี้ยงดูทารกของมารดาที่มีบุตรคนแรกที่ทำงานบริษัทเอกชน*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). *การพัฒนานุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- สมใจ หนเกียรติมงคล. (2553). *การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำปรินิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย จักรพันธุ์. (2556). *สำรวจสภาวะสุขภาพจิตคนไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.lerdsin.go.th/modules.php?name=News&file=print&sid=1740>
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2546). *การคิดเชิงบวก*. (ซีดีรอม). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์ทรีม มีเดีย.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์. (2550). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมโพธิ ผลเต็ม. (2540, สิงหาคม). *กัลยาณมิตตา*. *พุทธธรรม*. 45 (275): 33.
- สมโภชน์ เขียมสุภาสิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรนัย สุพรรณรัฐ. (2548). *ลักษณะส่วนบุคคลและความคิดเชิงบวกกับทัศนคติต่ออบายมุข 6 และทัศนคติต่อการพนันฟุตบอลของนิสิตชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัจจา ประเสริฐกุล. (2551). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่มีระดับอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ชีวิตแตกต่างกัน*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาธิตี จงใจสุวรรณ. (2558). *กลวิธีการกำกับตนเองในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*. 7: 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). *กิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2556, จาก http://www.onec.go.th/onec_backoffice/uploads/Book/10-file.pdf

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.nesdb.go.th/download/plan12/สรุปสาระแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.pdf>
- สุทิน ณ สุวรรณ (2555). *วิธีสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2560. จาก <http://suthinnaa.blogspot.com/2012/12/problem-based-learning.html>
- สุธาสิณี นาคสินธุ์. (2552). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของการคิดเชิงบวกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัทธรา สุภาพ. (2553, มีนาคม). *กลยุทธ์สร้างความคิดเชิงบวก ในสภาวะกดดัน งานจะได้ดี*. *วารสาร for Quality finance*. 16 : 84-87
- สุเพ็ญ บุญเจริญ. (2554). *ทักษะต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภางศ์ จันทวานิช. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี จันทร์เพ็ญ. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอธิบาย ลำดับการเลือก และความตั้งใจที่จะสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง กับผลการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี พัวชู. (2547). *การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการคิดสังเคราะห์และการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุริยา ผ่องเสียง. (2546). *การสร้างแบบวัดพฤติกรรมจริยธรรมความเป็นกัลยาณมิตรของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ.(2545). 20 *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2548). พิมพ์ครั้งที่ 5. *ครบเครื่องเรื่องการคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ไสว เลี่ยมแก้ว. (2552). *ความหลากหลายของประสบการณ์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2552.
จาก www.book.cmm.ac.th/cgi-bin/gwe433/channeleon
- อรพินทร์ ชูชม. (2544). จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 7(1) : 43-53 ; พฤษภาคม.
- อวิรุทธ์ ผลทรัพย์. (2551). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนอนนума ศาสตรา. (2550). *ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของคะแนนแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีรูปแบบต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อ้อม ประนอม. (2548). *พลังคำสู่พลังใจ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2546). *ความเครียดในวัยรุ่น*. ใน *รวมบทความสร้างสรรค์สร้างเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2556). *เทคนิคการสร้างจิตสำนึกในงานบริการ ตอนปรับทัศนคติให้คิดบวก*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2556, จาก <http://www.hrcenter.co.th/hrknowview.asp?id=472>
- อารี พันธุ์ณี. (2544). *การพัฒนาความคิดสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- อารี พันธุ์ณี. (2547, กันยายน). *ความคิดเชิงบวกกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน*. จดหมายข่าว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. 9(126): 4
- ไอฟิน ตนสาลี. (2551). *การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- Beattie, Leanne. (2008). *Optimism and the Power of Positive Thinking*. Retrieved. August 10, 2013. from <http://babyfit.sparkpeople.com/articles.asp?id=771>
- Jerusalem, M.; & Schwarzer, R. (1993). The general perceived self-efficacy. Retrieved December 16, 2016, from World Wild Web: <http://userpage.fu-berlin.de/~health/engscal.htm>
- Baughman, John Lee. (1974). *Beyond Positive Thinking: The Greatest Secret Ever Told*. New York: Harper & Row.
- Berk, L.E. ; & Winsler, A. (1995). *Scaffolding Children's Learning: Vygotsky and Early Childhood Education*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Bonfiglio, Diane Beth Vinskovich. (Dec, 2005). *The Interaction Of Dispositional Optimism and Social Support in the Moderation of Cardiovascular Responses to Acute Psychosocial Stress*. The Ohio State University. DAI-B 66/06: 3456.
- Baldwin, Debora R.; Chambliss, Lana N.; & Towler, Kerry. (2003). Optimism and stress: an African-American college student perspective. *College Student Journal*. 37 (2). Retrieved. August 12, 2013. from <http://www.questia.com/library/journal/1G1-103563751/optimism-and-stress-an-african-american-college-student>
- Caprara, G.V.; et. al. (2005). Looking for adolescents' well-being: self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiologia e Psichiatria Sociale*. 15: 30–43.
- Bas, Helen S. (2004). *Power of positive thinking and prayer helps womaj with ALS*. Journal Staff Writer. Retrieved August 3, 2006, from <http://www.rideforlife.com/archives/000938.html>
- English, Martin. (1992). *How to Feel Great About Yourself and Your Life: A Step by Step Guide to Positive Thinking*. New York: AMACOM.
- Hair, J. F.; et. Al. (1995). *Multivaiate Data Analysis*. NJ: Prentice-Hall.
- Husen, T.; & Postlethwaite, T. Neville. (1994). *The International Encyclopedia of Education*. 6, Second Edition, Oxford: Pergamon.
- Khan, Adam. (2008). *Does Positive Thinking Work?*. Retrieved February 6, 2008, from <http://www.youmeworks.com/doesptwork.html>.

- Kim, J.; & Mueller, C. W. (1978). *Factor Analysis: Statistical Methods and Practical Issues*. Beverley Hills: Sage Publication.
- Leonard. (2012). Level of Appreciation, Self Concept and Positive Thinking on Mathematics Learning Achievement. *The International Journal of Social Science*. 6: 10–17.
- Leu, J.; Wang, J.; & Koo, K. (2011). Are positive emotions just as “positive” across cultures? *Emotion*. 11: 1-5.
- Lightsey, Owen Richard. (1999). *Positive automatic cognitions as moderators of the negative life event-dysphoria relationship*. Retrieved June 12,2014, from <http://www.springerlink.com/content/70u53km8nt74001w/>
- Lloyd, Larry. (2008). Positive Thinking - Finding Happiness. Retrieved. August 10, 2013, from <http://stepsofpositivethinking.com/101/positive-thinking-finding-happines>
- Limon, Connie. (2008). *Ways a Positive Attitude Can Help You Each Day of Your Life*. Retrieved. August 13, 2013, from <http://ezinearticles.com/?Ways-a-Positive-Attitude-Can-Help-You-Each-Day-of-Your-Life&id=375641>
- Lopper, Jerry. (2007). *The Power of Positive Attitude*. Retrieved. August 10, 2013, from http://changing-personalhabits.suite101.com/article.cfm/the_power_of_positive_attitude
- Makikangas, Anne.; Kinnunen, Ulla.; & Feldt, Taru. (2004). Self-esteem, dispositional optimism, and health: Evidence from cross-laggyed data on employees. *Journal of Research in Personality*. 556-575.
- Martin, A.J.; Marsh, W.H.; & Debus, R.L. (2001). A Quadripolar Need Achievement Representation of Self-Handicapping and Defensive Pessimism. *American Educational Research Journal*. 38(3): 583-610.
- Massie, Sharlene. (2002). *The Power of Positivity*. Calgary Sun. Retrieved. August 10, 2013, from <http://www.calgarysun.com/cgibin/publish.cgi?p=60576&x=articles&s=careers>
- Naseem, Zarghuna.; & Khalid, Ruhi. (2010). Positive Thinking in Coping with Stress and Health outcomes: Literature Review. *Journal of Research & Reflections in Education (JRRE)*. 4(1): 42-61.
- Newman, P.R. (1986). *Principle of psychology*. Llionis: The Dorsey press.

- Potter, Alice. (1998). *Putting the Positive Thinker to Work: 21 Ways 21 Days to a Happy, Fulfilling, Successful Life*. New York: Berkley Books
- .Price, Katie. (2001). Thinking Positively about the future is Good for you. Royal Holloway, University of London. Retived June 12,2014, from <http://rhul.ac.uk/Whats-New/news2001/thinkpositive.html>
- Scheier, M.F.; Carver, C.S. (1985). Optimism, coping and health ; Assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychology.*: 219-247.
- Scheier.; et. al. (1989). Dispositional Optimism and Recovery from Coronary Artery Bypass Surgery: The Beneficial Effects on Physical and Psychological Well – Being. *Journal of Personality and Social Psychology.* 57: 1024 - 1040.
- Schuett, Margaret. (1997). *Reflection on Positive Thinking*. New York: Northwest Regional Arthritis Center.
- Schunk, D.H. (1991). *Learning theories: An Education Perspective*. New York: Macmillan,1991.
- Seligman, Martin. (2006). *Learning optimism: How to change your mind and your life*. New York: A Division of Random House Inc.
- Stepien, Ewa. (1999). Changes in Psychosocial Concomitants of Polish Adolescents' Life Optimism in the 1999 S. *Medicine Mind and Adolescence.* 7: 1-2.
- Stepien, Ewa. (2000). *Psychosocial correlates of life Optimism in Adolescence and Few years later (A follow-up study)*. Available: www.adolescence.org/assisi2000/Stepien.html
- Toronto, Ontario. (2002). *Study Adds to Evidence of Positive Thinking*. Institute De Recherche.
- Velayutham, S.; & Aldridge, J.M. (2012). Influence of Psychosocial Classroom Environment on Students' Motivation and Self-Regulation in Science Learning: A Structural Equation Modeling Approach. *Res Sci Educ.* 43: 507-527.
- Zastrow, C. (1979). *Talk to Yourself*. New Jersey: Prentice - Hall Inc.
- Zimmerman, Barry J. (1989). A social Cognitive View of Self-Regulated Academic Learning. *Journal of Educational Psychology.* 81: 229-329.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1. ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

- อดีตอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อดีตอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นักวิชาการ, อาจารย์, นักเขียน

2. พระมหา รศ.ดร.หรรษา ธมฺมหาโส

- รักษาการผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผู้อำนวยการสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ผู้อำนวยการสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนานานาชาติ (สมพน.)

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวิณี สิริศิริอรรถ

- รองคณบดีฝ่ายแผนงานและประกันคุณภาพการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชุมพงค์ ชาญนวงศ์

- อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

5. ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

- อดีตอาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้เชี่ยวชาญโครงการจรวดเพื่อใช้ในกิจการฝนเทียม สภาวิจัยแห่งชาติ
- ผู้บริหารสูงสุดโรงเรียนสัตยาไส

6. ดร.นพ.ยุทธนา ภาระนันท์

- แพทย์ นักจิตวิทยาให้คำปรึกษา
- นักพูด นักเขียนประจํานิตยสาร แม่และเด็ก
- ที่ปรึกษาศูนย์ให้คำปรึกษา Hope of Thai People Foundation

7. พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ

- รองเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน

8. พระราชญาณกวี (ปิยโสภณ)

- ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก
- อาจารย์พิเศษคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรรมการมูลนิธิแผ่นดินธรรม ในพระสังฆราชูปถัมภ์
- นักเขียน นามปากกา ปิยโสภณ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรศักดิ์ ชุ่มอารมณ์เลิศ
 - รองคณบดีฝ่ายการวิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จักรวิทย์ สิทธิศิริวรณ
 - อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์
 - อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
4. ดร. พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์
 - อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ดร. อรุณีย์ เกิดในมงคล
 - หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1. พระครูสุนทรธรรมโสภณ (รศ.ดร.)
 - รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีนคร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ
 - รองคณบดีฝ่ายการวิจัยและบริการวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์
 - อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์
 - อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ดร.นงนุช ไรจนเลิศ
 - อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

- อดีตคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปณท ปลื้มชูศักดิ์

- รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณศรี ลีจรรย์เนียร

- รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติพงศ์ โสภณพงศ์พิพัฒน์

- รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อินทิรา นาควัชร

- อาจารย์ประจำ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

6. ดร.วิจิต อิมอาร์มย์

- รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและองค์กรสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

7. ดร.วรวณิ เจริญวงศ์

- อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

8. ดร. ชิดชัย ควรเดชะคุปต์

- อาจารย์ประจำ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

9. อาจารย์ต่างพักต์ ตะกรุดแก้ว

- อาจารย์ประจำ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวก

เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ฯ

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย และพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ภาควิชาการวัดผลและวิจัย การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ฯ

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดเชิงบวกประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถาม

2.1 การคิดเชิงบวก

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

2.3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

3. ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา และผู้วิจัยขอรับรองว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้จะนำไปใช้ประกอบการศึกษาเท่านั้น ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ในรายงานวิจัยจะนำเสนอผลการสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ไม่มีการระบุชื่อ ข้อมูลส่วนตัวของท่าน จึงไม่เกิดผลกระทบต่อกท่านแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในบริบทสังคมไทย ดังนั้น จึงขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็น เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

นิสิตดุษฎีบัณฑิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อโทรศัพท์ 084-916-4746

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ วุฒิกการศึกษา.....

ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน

วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา สถานที่

ส่วนที่ 2 คำถาม

1. การคิดเชิงบวก

- 1) ในทัศนะของท่าน “การคิดเชิงบวก” หมายความว่าอย่างไร /เป็นอย่างไร
- 2) ในทัศนะของท่าน “การคิดเชิงบวก” มีความสำคัญจำเป็นต่อสังคมไทยในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
- 3) ในทัศนะของท่าน นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีการคิดเชิงบวก ควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะหรือองค์ประกอบใดบ้าง (ความรู้ความเข้าใจ , ทักษะกระบวนการ , บุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัย , เจตคติต่อสังคม สภาพแวดล้อม ฯลฯ) เพราะเหตุใดลักษณะเหล่านี้จึงจำเป็นและมีความสำคัญ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ในทัศนะของท่าน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ควรเกี่ยวข้องกับปัจจัยอะไรบ้าง (ปัจจัยภายในตัวบุคคล , ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม , เพศ , สาขาวิชา ฯลฯ) เพราะเหตุใด

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

- 1) ในทัศนะของท่าน แนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเป็นอย่างไร และควรมีการดำเนินการอย่างไรบ้าง
- 2) ในทัศนะของท่าน ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตเป็นอย่างไร และจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา

2. แบบวัดฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา

3. ขอให้นักศึกษาตอบข้อคำถามทุกข้อให้ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันของนักศึกษา **มากที่สุด** คำตอบของนักศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

4. ข้อมูลที่รวบรวมได้ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น **คำตอบของนักศึกษาจะเป็นความลับซึ่งไม่มีผลกระทบใดๆ กับตัวนักศึกษาทั้งสิ้น**

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไปในอนาคต

พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ติดต่อ : ptksp@hotmail.com, 084-916-4746

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความข้างท้ายแล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความ
ที่ตรงกับสถานภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. ชั้นปีที่ศึกษา ☐ ชั้นปีที่ 2
☐ ชั้นปีที่ 3
☐ ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า

3. คณะวิชาที่ศึกษา

☐ คณะจิตรกรรม ประติกรรมและภาพพิมพ์	☐ คณะวิทยาการจัดการ
☐ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	☐ คณะวิทยาศาสตร์
☐ คณะมัณฑนศิลป์	☐ คณะเภสัชศาสตร์
☐ คณะดุริยางคศาสตร์	☐ คณะวิศวกรรมศาสตร์
☐ คณะโบราณคดี	☐ คณะสัตวศาสตร์
☐ คณะอักษรศาสตร์	☐ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
☐ คณะศึกษาศาสตร์	

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับ
ความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ โดยพิจารณา
เกณฑ์ในการเลือกตอบ ดังต่อไปนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความตรงตามความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความค่อนข้างตรงตามความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ
จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความตรงตามความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติบ้าง บางครั้งก็จริง บางครั้งก็ไม่จริง
ไม่ค่อยจริง	หมายถึง	ข้อความไม่ค่อยตรงตามความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความไม่ตรงตามความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
1	แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ฉันหวังว่ามันจะสามารถคลี่คลายไปในทางที่ดีได้					
2	ฉันเชื่อว่าทุกๆปัญหาที่ต้องเผชิญ ล้วนมีทางออกเสมอ					
3	เมื่อทำผิดพลาด ฉันเชื่อว่าจะได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง					
4	ฉันเชื่อว่าทุกสถานการณ์ที่เลวร้ายมักจะมีสิ่งที่ดีซ่อนอยู่เสมอ					
5	หากสอบตก การสอบซ่อมจะทำให้ฉันมีโอกาสได้ทบทวน ทำความเข้าใจเนื้อหาวิชานั้นมากขึ้น					
6	ปัญหา อุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตจะเป็นบทเรียนที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชีวิตของฉัน					
7	ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเป็นการเตือนให้เห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพ					
8	การทำงานกับคนเจ้าระเบียบ เป็นการฝึกตนให้เป็นคนที่สมบูรณ์แบบ					
9	ฉันยอมรับข้อดีข้อด้อยที่แตกต่างกันของคนทุกคน					
10	ฉันทำใจให้ยอมรับได้ เมื่อสิ่งต่างๆไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้					
11	ฉันรับรู้ว่าคุณเองมีศักยภาพในการเรียนและการทำงานอยู่ในระดับใด					
12	ฉันไม่สามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตัวฉันในแง่ลบได้ แม้จะเป็นความจริงก็ตาม					
13	สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับฉัน เป็นเพราะโชคชะตากำหนดมาแล้วทั้งสิ้น					
14	การที่ฉันสอบได้คะแนนดี เป็นเพราะฉันขยันและตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
15	การขอพรหรือบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ฉันสมหวัง ในสิ่งที่ต้องการได้					
16	ฉันรู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมาก เมื่อต้องอยู่ใน สถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย					
17	เมื่อฉันรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ ฉันสามารถระงับ อารมณ์ให้เป็นปกติได้					
18	ฉันจะแสดงอาการหงุดหงิดทันที เมื่อมีคนไม่เห็นด้วย กับความคิดเห็นของฉัน					
19	ฉันมักเป็นทุกข์ ร้อนใจกับเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้น					
20	ฉันมักมีอาการเสียงสั่น ปากสั่น หรือ มือสั่นเมื่อรู้สึกไม่พอใจ					
21	ฉันยังคงมีสมาธิกับการเรียน แม้จะถูกอาจารย์ตำหนิ ในชั้นเรียนก็ตาม					
22	ฉันยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม ถึงแม้ว่าจะต้องเสีย ผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างก็ตาม					
23	ฉันยินดีที่จะเสียสละให้ผู้อื่น แม้ว่าเขาจะมองไม่เห็น เจตนาดีของฉันก็ตาม					
24	ในการทำงานกลุ่ม ฉันยินดีที่จะทำงานมากกว่าสมาชิก คนอื่นโดยไม่คิดว่าถูกเอาเปรียบ					
25	หากมีความขัดแย้งกับเพื่อนโดยฉันไม่ได้เป็นฝ่ายผิด ฉันก็ไม่จำเป็นต้องเป็นฝ่ายเข้าไปหาเพื่อปรับความ เข้าใจกัน					
26	ฉันสามารถยกโทษให้กับผู้ที่ทำให้ฉันเดือดร้อนได้ด้วย ความเต็มใจ					
27	เมื่อฉันได้ทำสิ่งที่ผิดพลาดลงไป ฉันจะให้โอกาสตนเอง ในการเริ่มต้นใหม่ทุกครั้ง					
28	ฉันมองเห็นข้อดีของทุกๆคนที่ฉันรู้จัก					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
29	เมื่อเพื่อนทะเลาะกัน ฉันยินดีจะเป็นคนกลางช่วยปรับความเข้าใจให้เพื่อนคืนดีกัน					
30	ฉันรู้สึกชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของเพื่อนหรือบุคคลรอบตัวฉัน					
31	ถ้าพบข้อผิดพลาดในงานของเพื่อน ฉันจะรีบบอกให้เขารู้ทันที					
32	ฉันมองเห็นอนาคตของตนเองว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแน่นอน					
33	ฉันใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับฉันในวันข้างหน้าเสมอ					
34	เมื่อตั้งใจทำอะไรแล้ว ฉันจะพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ					
35	เมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรคในชีวิต ฉันจะต่อสู้โดยไม่ย่อท้อหรือหลีกเลี่ยงปัญหา					
36	ฉันยินดีที่จะทำงานหนักกว่าคนอื่น ถ้ามันเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ฉันประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งใจไว้					
37	ฉันตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลการเรียนตามที่คาดหวังไว้					
38	กำลังใจจากคนรอบข้างเป็นส่วนผลักดันให้ฉันต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้					
29	เมื่อทำอะไรแล้วผิดพลาดบ่อยๆ ฉันจะรู้สึกท้อแท้และเลิกทำในที่สุด					
40	ฉันรู้สึกท้อแท้และหมดหวัง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายๆ เรื่องพร้อมกัน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
41	หากเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ฉันมีวิธีการแก้ไข และสร้างกำลังใจให้กับตนเองได้					
42	ความสำเร็จในชีวิตเกิดจากความสามารถที่แท้จริงของ ฉัน ไม่ใช่เพราะความบังเอิญหรือโชคชะตา					
43	ฉันสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน ได้					
44	หากฉันตั้งใจทำอะไรแล้ว ต้องทำออกมาได้สำเร็จ อย่างแน่นอน					
45	เมื่อพบอุปสรรคใดๆก็ตาม ฉันเชื่อว่าจะผ่านมันไปได้ ด้วยความสามารถของตัวเอง					
46	ฉันไม่ปล่อยให้ความกลัวมาเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ของฉัน					
47	ฉันกล้ายอมรับความผิดที่ตนเองกระทำ แม้จะถูกตำหนิ หรือลงโทษก็ตาม					
48	ฉันกล้าหักท้วงในสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง แม้ต้องขัดแย้ง กับผู้อื่นก็ตาม					
49	ฉันไม่กังวลกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น เมื่อเชื่อว่า สิ่งที่ทำมีความถูกต้อง เหมาะสม					
50	ฉันกล้าแสดงความคิดเห็นของตน แม้ความคิดเห็นนั้น จะต่างจากคนอื่น					
51	ถ้าฉันมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน ฉันกล้าที่ จะขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายให้ฟังจนเข้าใจ					
52	ฉันยินดีรับฟังคำวิจารณ์และคำแนะนำจากผู้อื่นและ พร้อมที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น					

ขอขอบคุณนักศึกษาที่สละเวลาตอบแบบวัด

แบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. แบบวัดฉบับนี้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

ส่วนที่ 3 ความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ส่วนที่ 4 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

ส่วนที่ 5 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

ส่วนที่ 6 การกำกับตนเอง

ส่วนที่ 7 ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย

3. คำตอบทุกข้อในแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ โดยจะนำเสนอใน
ภาพรวมและจะไม่กระทบต่อนักศึกษาแต่อย่างใด ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ของ
ผู้วิจัยเท่านั้น การให้ข้อมูลของนักศึกษามีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมาก ผู้วิจัยจึงขอความกรุณา
ตอบแบบสอบถามที่มีอยู่ทุกข้อให้ครบถ้วน ตามที่นักศึกษาทราบและเป็นจริงมากที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยที่มี
คุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไปในอนาคต

พิทักษ์ สุพรรณธนาภ

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ติดต่อ : ptksp@hotmail.com, 084-916-4746

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความข้างท้ายแล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความ
ที่ตรงกับสถานภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. เพศ ☐ 1.ชาย ☐ 2.หญิง
2. ชั้นปีที่ศึกษา ☐ 1.ชั้นปีที่ 2 ☐ 2.ชั้นปีที่ 3 ☐ 3.ชั้นปีที่ 4 หรือสูงกว่า
3. คณะวิชาที่ศึกษา
☐ 1.คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์	☐ 8.คณะวิทยาการจัดการ
☐ 2.คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	☐ 9.คณะวิทยาศาสตร์
☐ 3.คณะมัณฑนศิลป์	☐ 10.คณะเภสัชศาสตร์
☐ 4.คณะดุริยางคศาสตร์	☐ 11.คณะวิศวกรรมศาสตร์
☐ 5.คณะโบราณคดี	☐ 12.คณะสัตวศาสตร์
☐ 6.คณะอักษรศาสตร์	☐ 13.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ
☐ 7.คณะศึกษาศาสตร์	

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะการคิดเชิงบวก

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับ
ความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
1	ฉันกล้าแสดงความคิดเห็นของตน แม้ความคิดเห็นนั้น จะต่างจากคนอื่น					
2	ฉันกล้าทักท้วงในสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง แม้ต้องขัดแย้ง กับผู้อื่นก็ตาม					
3	ฉันสามารถทำให้ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉันได้					
4	ถ้าฉันมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน ฉันกล้าที่ จะขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายให้ฟังจนเข้าใจ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
5	ฉันไม่กังวลกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น เมื่อเชื่อว่า สิ่งที่ทำมีความถูกต้อง เหมาะสม					
6	ฉันไม่ปล่อยให้ความกลัวมาเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ของฉัน					
7	หากฉันตั้งใจทำอะไรแล้ว ต้องทำออกมาได้สำเร็จ อย่างแน่นอน					
8	เมื่อพบอุปสรรคใดๆก็ตาม ฉันเชื่อว่าจะผ่านมันไปได้ ด้วยความสามารถของตัวเอง					
9	ความสำเร็จในชีวิตเกิดจากความสามารถที่แท้จริงของ ฉัน ไม่ใช่เพราะความบังเอิญหรือโชคชะตา					
10	ฉันมองเห็นอนาคตของตนเองว่าจะประสบความสำเร็จ ในชีวิตอย่างแน่นอน					
11	ฉันกล้ายอมรับความผิดที่ตนเองกระทำ แม้จะถูกตำหนิ หรือลงโทษก็ตาม					
12	เมื่อทำผิดพลาด ฉันเชื่อว่าจะได้รับกำลังใจจากคนรอบ ข้าง					
13	ฉันเชื่อว่าทุกสถานการณ์ที่เลวร้ายมักจะมีสิ่งที่ดีซ่อน อยู่เสมอ					
14	แม้ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ฉันหวังว่ามันจะ สามารถคลี่คลายไปในทางที่ดีได้					
15	ฉันเชื่อว่าทุกๆปัญหาที่ต้องเผชิญ ล้วนมีทางออกเสมอ					
16	ปัญหา อุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตจะเป็นบทเรียนที่ จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชีวิตของฉัน					
17	หากสอบกต การสอบซ่อมจะท่ให้ฉันมีโอกาสได้ ทบทวน ทำความเข้าใจเนื้อหารายวิชานั้นมากขึ้น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
18	ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเป็นการเตือนให้เห็นคุณค่าของการดูแลสุขภาพ					
19	ฉันทำให้ใจหายอมรับได้ เมื่อสิ่งต่างๆไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง					
20	ฉันแสดงอาการหงุดหงิดทันที เมื่อมีผู้ไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของฉัน					
21	เมื่อทำสิ่งใดแล้วผิดพลาดบ่อยๆ ฉันจะรู้สึกท้อแท้และเลิกทำในที่สุด					
22	ฉันท้อแท้และหมดหวัง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายๆ เรื่องพร้อมกัน					
23	ฉันมักมีอาการเสียงสั่น ปากสั่น หรือ มือสั่นเมื่อรู้สึกไม่พอใจ					
24	ฉันมักเป็นทุกข์ ร้อนใจกับเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้น					
25	ฉันไม่สามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตัวฉันในแง่ลบได้ แม้จะเป็นความจริงก็ตาม					
26	ฉันรู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมาก เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย					
27	เมื่อเพื่อนทำในสิ่งที่ฉันไม่พอใจ นั่นเป็นเพราะแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นต่างกัน					
28	ฉันยอมรับข้อดีข้อด้อยที่แตกต่างกันของคนทุกคน					
29	ฉันรู้สึกชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของเพื่อนหรือบุคคลรอบตัวฉัน					
30	ฉันมองเห็นข้อดีของทุกๆคนที่คุณรู้จัก					
31	ฉันยินดีรับฟังคำวิจารณ์และคำแนะนำจากผู้อื่นและพร้อมที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
32	เมื่อเพื่อนทะเลาะกัน ฉันยินดีจะเป็นคนกลางช่วยปรับความเข้าใจให้เพื่อนคืนดีกัน					
33	ฉันยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม ถึงแม้ว่าจะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างก็ตาม					
34	ฉันยินดีที่จะเสียสละให้ผู้อื่น แม้ว่าเขาจะมองไม่เห็นเจตนาดีของฉันก็ตาม					
35	ในการทำงานกลุ่ม ฉันยินดีที่จะทำงานมากกว่าสมาชิกคนอื่นโดยไม่คิดว่าถูกเอาเปรียบ					
36	ฉันสามารถยกโทษให้กับผู้ที่ทำให้ฉันเดือดร้อนได้ด้วย ความเต็มใจ					
37	เมื่อฉันรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ ฉันสามารถระงับอารมณ์ให้เป็นปกติได้					
38	กำลังใจจากคนรอบข้างเป็นส่วนผลักดันให้ฉันต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้					
39	ฉันยินดีที่จะทำงานหนักกว่าคนอื่น ถ้ามันเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ฉันประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งใจไว้					
40	เมื่อตั้งใจทำอะไรแล้ว ฉันจะพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ					
41	ฉันตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลการเรียนตามที่คาดหวังไว้					
42	ฉันใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับฉันในวันข้างหน้าเสมอ					

ส่วนที่ 3 ความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านสถานการณ์แต่ละข้อและเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริงมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย X ในข้อที่ท่านเลือก โปรดตอบทุกข้อ

1. “กนกเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมาโดยตลอด ในเทอมสุดท้ายของการศึกษาในชั้นปีที่ 4 เขาต้องเลือกเรียนวิชาเลือกเสรี 1 วิชา”

ถ้าท่านเป็นกนก ท่านจะตัดสินใจในการเลือกวิชาเรียนอย่างไร

- ก. เลือกวิชาที่สืบทูรู้ได้ว่าเป็นวิชาที่เรียนง่าย อาจารย์ใจดี เผื่อจะได้เกรดดี
- ข. เลือกวิชาที่อยากรู้ อยากเรียน เพราะถ้าตั้งใจเรียนก็ได้เกรดดีเอง
- ค. เลือกวิชาที่มีคนเลือกมากๆ เพราะคิดว่าวิชานั้นต้องมีอะไรดี ๆ แน่แน่นอน

2. “วิชัยเกิดมาในครอบครัวฐานะปานกลางและทำงานเป็นพนักงานของรัฐในหน่วยงานหนึ่ง เขามีความใฝ่ฝันอยากจะมีรถยนต์ส่วนตัวไว้ขับสักคันจะได้พาครอบครัวไปเที่ยวในวันหยุดได้สะดวก วิชัยทำงานหนักหลายปีจนเก็บเงินได้จำนวนหนึ่ง”

ท่านคิดว่าวิชัยควรตัดสินใจอย่างไรในการเลือกซื้อรถ

- ก. ซื้อรถใหม่ เพราะเชื่อว่าพ่อแม่จะได้ภาคภูมิใจ
- ข. ซื้อรถมือสองที่สภาพดี เพราะจะได้มีเงินเหลือไว้ใช้จ่ายในครอบครัว
- ค. ซื้อรถยนต์เก่าราคาถูก เพื่อเชื่อว่าวัตถุเป็นของนอกกาย เสียเมื่อไรก็ซ่อมเอา

3. “โครงการหนึ่งคนให้หลายคนรับเป็นโครงการเชิญชวนให้คนไปบริจาคอวัยวะเมื่อต้องเสียชีวิต เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่ต้องการการเปลี่ยนอวัยวะ แต่พบว่าคนส่วนใหญ่ไม่กล้าบริจาคด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา”

ท่านคิดว่าผู้ที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ควรจะคิดตรงกับข้อใด

- ก. เป็นการทำบุญอันยิ่งใหญ่ ซึ่งผลบุญนี้จะส่งไปถึงชาติหน้า
- ข. เมื่อตายไปแล้วสังขารย่อมเน่าเปื่อย การบริจาคอวัยวะให้คนอื่นนับเป็นประโยชน์สูงสุด
- ค. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ตัวเองโดยไม่ต้องลงทุนมาก

4. “หนุ่มสาววัยรุ่นที่เป็นแฟนคลับของวงดนตรีชื่อดัง พากันเศร้าเสียใจเมื่อนักร้องนำของวง ประสบอุบัติเหตุเข้าโรงพยาบาล โดยมีพฤติกรรมแสดงความห่วงใยที่อาจดูไม่เหมาะสม เช่น การร้องไห้ฟูมฟาย การไปเฝ้าที่โรงพยาบาลในเวลาค่ำคืน เป็นต้น จนอาจสร้างความไม่สบายใจให้กับผู้ปกครองของวัยรุ่นเอง”

ท่านคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

- ก. ถ้าพวกเขาอยากทำอะไรที่ไม่เสียหายถึงคนอื่นก็สามารถทำได้ เพื่อความสบายใจ
- ข. ถ้าพวกเขาทำแล้วเป็นการให้กำลังใจนักร้องและไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ก็สามารถทำได้
- ค. เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่คนเราควรมีสิทธิทำอะไรก็ได้ที่ตนเองต้องการทำ

5. “นายแพทย์ผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่งนำเสนอข้อมูลทางรายการโทรทัศน์ ใช้ชื่อเรื่องว่า “ภัยเงียบ” ซึ่งเนื้อหากล่าวถึงอันตรายของนมที่ผู้คนดื่มกันทั่วโลกว่ามีสารก่อมะเร็งและมีสารปิดกั้นการดูดซึมสารอาหารของลำไส้เล็ก โดยอ้างถึงว่าข้อมูลมาจากผลงานวิจัยจากต่างประเทศ นับหลายร้อยชิ้น”

ท่านในฐานะคนที่ดื่มนมเป็นประจำเพราะเชื่อในคุณค่าของนม เมื่อดูรายการนี้แล้วควรทำอย่างไร

- ก. ดื่มนมต่อไป เพราะนมเป็นสิ่งที่คนดื่มกันมานานแล้วทั่วโลก
- ข. เลิกดื่มนม เพื่อเป็นการป้องกันไว้ดีกว่ามาแก้ไขภายหลัง
- ค. หยุดการดื่มนม จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าดื่มนมแล้วไม่มีอันตราย

6. “วีระต้องรับผิดชอบกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยในฐานะประธานจัดงาน ซึ่งกำหนดจัดตรงกับวันแสดงมุทิตาจิตในงานเกษียณอายุของอาจารย์ที่เคารพในสมัยเรียนมัธยม วีระตัดสินใจไม่ได้ว่าควรทำอย่างไร”

ท่านคิดว่าวีระควรจะทำอย่างไรดีที่สุด

- ก. ดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัยต่อไป เพราะเป็นเรื่องที่เรารับผิดชอบโดยตรง
- ข. ทำทั้งสองอย่างคือจัดเวลาไปร่วมแสดงมุทิตาจิตก่อน แล้วจึงกลับมาทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย
- ค. ไปร่วมงานแสดงมุทิตาจิตของอาจารย์ เพราะเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

7. “ปัญหาเด็กวัยรุ่นนัยกพวกดีกันจนเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในหลายฝ่าย มีข่าวให้เห็นบ่อยในสังคมไทย”

ท่านคิดว่าแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ให้ได้ผลในระยะยาว ควรพิจารณาจุดใดเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

- ก. กฎหมายที่ใช้ในการลงโทษต้องชัดเจนและรุนแรงขึ้น เพื่อไม่ให้เยาวชนกลับมากระทำผิดซ้ำ
- ข. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเอาใจใส่ควบคุมดูแลในเรื่องนี้ให้มากขึ้นอีก
- ค. สร้างทัศนคติแก่เยาวชนให้สำนึกในความสำคัญของตนเองและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

8. “วันหนึ่ง อยู่ดี ๆ เพื่อนสนิทของท่านก็มีท่าทางมึนตึ๊งเฉยเมย แปลกไปจากเดิมโดยที่ท่านไม่รู้สาเหตุ”

ท่านคิดว่าจะทำตามข้อใด

- ก. หาโอกาสถามเหตุผล เพราะถ้าไม่มีอะไรเขาคงไม่เป็นแบบนี้
- ข. ปฏิบัติตัวตามปกติ เพราะคนเราทุกคนมีเหตุผลส่วนตัว เดียวเขาก็กลับมาเหมือนเดิม
- ค. แสดงอาการมึนตึ๊งเฉยเมยเช่นกัน เพื่อให้เขาได้บทเรียนว่าคนอื่นก็มีความรู้สึกเหมือนกัน

9. “รัฐบาลถูกกลุ่มเอ็นจีโอประท้วงเรื่องการอนุญาตให้มีการปลูกพืชตัดแต่งพันธุกรรมบางชนิดในประเทศ โดยมีความมั่นใจว่าจะไม่มีผลกระทบเชิงนิเวศหรือข้อเสียหายใดๆ กลุ่มเอ็นจีโอพยายามให้ข้อมูลที่เป็นความเสียหายและยกตัวอย่างของประเทศที่ประสบความเสียหายก่อนหน้านี้มาแล้ว”

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรทำอย่างไรในเรื่องนี้

- ก. ล้มเลิกแผนการดังกล่าวทันที ถือคติป้องกันดีกว่าแก้
- ข. ชะลอไว้และหาข้อมูลและผลกระทบต่างๆ ให้รอบคอบแล้วจึงค่อยตัดสินใจ
- ค. ดำเนินการตามแผนเพราะการบริหารประเทศถ้ามีแต่ฟังเสียงคัดค้านก็จะทำอะไรไม่ได้เลย

10. “ท่านทำงานส่งแล้วถูกอาจารย์ตรวจแก้ไข ต้องเสียเวลาทำใหม่ทั้งหมดเพราะทำผิดพลาด ในขณะที่เพื่อนบางคนก็ทำผิดคล้ายๆกับท่านแต่กลับไม่ต้องทำใหม่”

ท่านคิดอย่างไรในเรื่องนี้

- ก. เสียเวลาโดยใช่เหตุในการทำงานใหม่ ที่เป็นอย่างนี้เพราะอาจารย์เพ่งเล็งเรามากกว่าคนอื่น
- ข. ทำงานใหม่จะได้เข้าใจได้ลึกซึ้งขึ้น ที่เป็นอย่างนี้เพราะอาจารย์ตรวจงานของเราได้ละเอียด จึงเห็นข้อผิดพลาด
- ค. ทำงานใหม่ก็ดี จะได้เข้าใจได้ลึกซึ้งขึ้น แต่เป็นอย่างนี้เพราะ อาจารย์ตรวจงานของเราละเอียดเกินไป คนอื่นก็มีที่ผิดเหมือนกัน แต่เขาโชคดีกว่าเรา

11. “ปัจจุบันมีข่าววัยรุ่นตายก่อนวัยอันควรด้วยสาเหตุต่างๆ โดยหลายกรณีผู้ตายก็ไม่ได้เป็นผู้ก่อเหตุหรือเกี่ยวข้องกับด้วยเลย แต่ต้องตายเพราะอุบัติเหตุหรือถูกกลืนหลังจากการก่อเหตุของคนอื่น”

ท่านคิดอย่างไรเมื่อนึกถึงความตายที่อาจมาถึงได้โดยไม่คาดคิดอย่างนี้

- ก. เราต้องใช้ชีวิตให้คุ้มค่า เวลาตายจะได้ไม่ต้องเสียดาย
- ข. เราต้องไม่ประมาท อะไรควรทำก็ต้องรีบทำให้เรียบร้อย
- ค. ไม่คิดมาก เพราะมันไม่น่าจะเกิดเหตุเหล่านั้นกับตัวเรา

12. “หนุ่มสาววัยรุ่นสมัยนี้ หลายคนนิยมแต่งตัวกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งหน้า ทำผม ด้วยสีสันทัดเจ้าน การแต่งตัวที่โชว์เนื้อหนังมากขึ้น ทำให้มีข้อขัดแย้งกับผู้ปกครองบ่อยๆ”

ท่านคิดเห็นต่อการว่ากล่าวตักเตือนของผู้ปกครองอย่างไร

- ก. เข้าใจว่าท่านเตือนด้วยความหวังดีและอยากทำให้ท่านสบายใจ จึงทำตามข้อแนะนำ ตักเตือน
- ข. เข้าใจว่าท่านเตือนด้วยความหวังดี แต่ก็ทำตามที่ใจตัวเองอยากทำ
- ค. ไม่เห็นด้วยที่ท่านเข้มงวดในเรื่องนี้ จึงทำตามที่ใจตัวเองอยากทำ

ส่วนที่ 4 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วนึกถึงเพื่อนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักศึกษา จากนั้นโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิด/ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดข้อเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
1	เพื่อนแนะนำการสิ่งที่ดีแก่ฉัน ด้วยความปรารถดีเสมอ					
2	กลุ่มเพื่อนของฉันจะคอยตักเตือนกันและกัน เมื่อมีใครทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม					
3	เพื่อนให้ข้อคิดแก่ฉันโดยให้เหตุผลและผล					
4	เพื่อนให้คำปรึกษาเรื่องการเรียนแก่ฉันได้					
5	เพื่อนให้คำข้อคิดเห็น/คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของฉัน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึกร/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
6	เพื่อนชักชวนฉันให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม					
7	เพื่อนจะคอยสอบถามและให้ความช่วยเหลือเมื่อฉัน พบอุปสรรคในการเรียนหรือการทำงานที่ได้รับ มอบหมาย					
8	เมื่อฉันท้อแท้ ผิดหวัง เพื่อนจะคอยปลอบโยนและให้ กำลังใจจนฉันมีแรงสู้ต่อไป					
9	เพื่อนทำให้ฉันมีความสุขและเบิกบานใจเมื่อได้พูดคุย หรือทำกิจกรรมร่วมกัน					
10	เพื่อนของฉันชอบช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ฉันอยากทำตาม					
11	เพื่อนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ฉันในการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์					
12	กลุ่มเพื่อนของฉันมักจะชวนกันทำการบ้านหรือทบทวน บทเรียน					
13	กลุ่มเพื่อนของฉันให้ความสำคัญกับการทำสิ่งที่ดี ๆ จน ฉันอยากทำตาม					
14	กลุ่มเพื่อนของฉันไม่ชักชวนกันไปเที่ยวกลางคืน					

ส่วนที่ 5 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิด/
ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ระดับความเป็นจริง				
		จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1	ฉันสามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆได้ถ้าฉันใช้ความพยายามมากพอ					
2	แม้จะมีบางคนไม่เห็นด้วยกับฉัน แต่ฉันก็สามารถหาวิธีการเพื่อให้เขาทำตามที่ต้องการได้					
3	ฉันแน่ใจว่าฉันสามารถบรรลุเป้าหมายที่ฉันต้องการได้					
4	ความรู้ความสามารถของฉันช่วยให้ฉันสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดฝันได้					
5	ฉันสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ ถ้าฉันทุ่มเทความพยายามอย่างจริงจัง					
6	เมื่อต้องเผชิญกับเรื่องยุ่งยาก ฉันสามารถทำให้สงบได้ เพราะฉันเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถจัดการกับปัญหาได้					
7	เมื่อฉันเผชิญกับปัญหา ฉันสามารถหาทางออกในการแก้ปัญหาได้หลายทาง					
8	ถ้าฉันอยู่ในสถานะที่มีปัญหา ฉันสามารถคิดหาทางออกที่ดีได้					
9	ฉันสามารถรับมือได้กับทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิต					

ส่วนที่ 6 การกำกับตนเอง

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความคิด/

ความรู้สึก/การปฏิบัติ ของนักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
1	ฉันตั้งใจอ่านบททบทวนบทเรียนทุกเรื่องที่เรียนมา เพื่อให้เข้าใจทุกอย่างได้ดีมากยิ่งขึ้น					
2	ฉันสามารถทำงานด้วยความเอาใจใส่โดยไม่ต้องมีใครกำกับ					
3	ฉันค้นคว้าเพิ่มเติมและพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อความก้าวหน้าของตนเอง					
4	แม้งานที่ได้รับมอบหมายจะยากลำบากเพียงใด ฉันก็จะพยายามทำให้ดีที่สุด					
5	แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวันแค่ไหนก็ตาม ฉันจะพยายามต่อไปจนกว่างานที่ได้รับมอบหมายจะสำเร็จ					
6	เมื่อมีใครแกล้งฉัน ถ้าฉันไม่โกรธตอบแสดงว่าฉันเป็นคนที่ยึดกฎควบคุมอารมณ์					
7	ถ้าฉันไม่รู้สิ่งใด ฉันจะซักถามผู้รู้โดยไม่กลัวว่าจะถูกล้อเลียนหรือตำหนิ					
8	ฉันเรียนรู้ข้อผิดพลาดของตนเองในทุกๆ ด้าน เพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น					
9	ถ้าฉันถูกตำหนิในสิ่งที่เป็นความจริง ฉันจะสำนึกได้ และปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น					
10	ถ้าฉันมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อน เช่น พูดคำหยาบ เอาเปรียบ ฉันจะปรับปรุงตนเอง					
11	หากงานที่ได้รับมอบหมายยากเกินความสามารถ ฉันจะค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้งานออกมาดีที่สุด					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
12	เมื่อฉันจะทำอะไรที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ฉัน จะเตือนตนเองให้กลับมาสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้					
13	เมื่อฉันทำงานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ฉันจะให้รางวัล ตัวเองโดยทำในสิ่งตนเองชอบ					

ส่วนที่ 7 ประสพการณ์ในมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง : ให้นักศึกษาอ่านข้อความ และเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับการรับรู้ของ
นักศึกษามากที่สุดเพียงช่องเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
1	ฉันให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนในชั้น เรียนเป็นอย่างดี					
2	ในชั้นเรียน ฉันสามารถแสดงความคิดเห็นหรือซักถาม ประเด็นที่สงสัยได้อย่างอิสระ					
3	ฉันใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน การศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกชั้นเรียน					
4	สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้ ฉันเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ					
5	ฉันได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์จากการสอนของ อาจารย์					
6	ฉันสามารถจัดสรรเวลาในการเรียนได้อย่างเหมาะสม					
7	ฉันทำกิจกรรมและงานตามที่อาจารย์มอบหมายได้ อย่างครบถ้วน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิด/การปฏิบัติ/ความรู้สึก/ ระดับความเป็นจริง				
		จริง ที่สุด	ค่อนข้าง จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่ค่อย จริง	ไม่จริง เลย
8	ฉันเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนในห้องเรียน					
9	ฉันและเพื่อนนำเรื่องราวที่เป็นปัญหาสังคมมาพูดคุย แสดงความคิดเห็นกัน					
10	ฉันเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการทำกิจกรรมกลุ่ม					
11	ฉันสามารถพูดคุยกับอาจารย์เพื่อปรึกษาปัญหา ส่วนตัวและปัญหาทางการเรียนได้					
12	ฉันได้คำแนะนำที่ดีจากอาจารย์ทั้งในเรื่องการเรียน และการใช้ ชีวิตในมหาวิทยาลัย					
13	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ที่ มหาวิทยาลัยจัดขึ้น เช่น ค่ายอาสาพัฒนาชนบท การ บริจาคโลหิต ฯลฯ					
14	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมที่มหาวิทยาลัยจัด ขึ้น เช่น ร่วมพิธีไหว้ครู ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ					
15	ฉันเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมที่ตนเองเป็นสมาชิก					
16	ฉันคิดว่าการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาช่วยให้ฉันเข้าใจ ผู้อื่นมากขึ้น					

ขอขอบคุณนักศึกษาที่สละเวลาตอบแบบวัด

**แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/อาจารย์ประจำคณะวิชา
เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก
ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ฯ**

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย และพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ภาควิชาการวัดผลและวิจัย การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ฯ

2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร/อาจารย์ประจำคณะวิชา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถาม

2.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนของคณะวิชา

2.1 แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

2.2 ปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกและแนวทางการ

แก้ไข

3.ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษา และผู้วิจัยขอรับรองว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้จะนำไปใช้ประกอบการศึกษาเท่านั้น ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ ในรายงานวิจัยจะนำเสนอผลการสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ไม่มีการระบุชื่อ ข้อมูลส่วนตัวของท่าน จึงไม่เกิดผลกระทบต่อกท่านแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในบริบทสังคมไทย ดังนั้น จึงขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็น เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ

นิสิตจุฬารบัณฑิต

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อโทรศัพท์ 084-916-4746

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ วุฒิกการศึกษา.....
 ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน
 วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา สถานที่

ส่วนที่ 2 คำถาม

1.จากโมเดลเชิงสาเหตุของการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่สอง (นำเสนอโมเดลเชิงสาเหตุให้อาจารย์ทราบ) ท่านคิดว่าจะมีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตอย่างไร

- 1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 1.2 ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา
- 1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
- 1.4 ด้านอื่นๆ (โปรดระบุ)

2.แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากข้อ 1 เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง จะมีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ อย่างไร และท่านมีวิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคนั้นๆอย่างไร

3.ท่านมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นอื่นๆอีกหรือไม่ อย่างไร

ภาคผนวก ค
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 46 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ
ของแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จำนวน 54 ข้อ (พิจารณาคัดเลือกค่า IOC ≥ 0.50)

แบบวัดคุณลักษณะการ คิดเชิงบวก	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ด้านการมองโลกในแง่ดี	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การมองโลกตามความ เป็นจริง	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	15	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	16	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
ความมั่นคงทางอารมณ์	17	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	18	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	19	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	20	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	21	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	22	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 46 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการ คิดเชิงบวก	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
จิตสาธารณะ	23	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	24	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	25	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	26	1	0	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	27	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	28	0	1	1	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	29	1	1	0	1	1	5	0.80	คัดเลือกไว้
	30	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	31	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	32	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
ความมุ่งมั่น	33	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	34	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	35	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	36	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	37	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	38	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	39	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	40	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	41	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	42	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	43	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 46 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการ คิดเชิงบวก	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ความมั่นใจในตนเอง	44	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	45	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	46	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	47	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	48	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	49	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	50	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	51	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	52	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	53	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	54	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

หมายเหตุ

การคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ
2. คัดเลือกค่า IOC ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .50 ขึ้นไป
3. พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกัน หรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามจำนวน 54 ข้อ

ตาราง 47 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก จำนวน 54 ข้อ

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
ด้านการมองโลกในแง่ดี	1	0.66	คัดเลือกไว้
	2	0.55	คัดเลือกไว้
	3	0.50	คัดเลือกไว้
	4	0.45	คัดเลือกไว้
	5	0.43	คัดเลือกไว้
	6	0.56	คัดเลือกไว้
	7	0.39	คัดเลือกไว้
	8	0.55	คัดเลือกไว้
การมองโลกตามความเป็นจริง	9	0.60	คัดเลือกไว้
	10	0.54	คัดเลือกไว้
	11	0.61	คัดเลือกไว้
	12	0.34	คัดเลือกไว้
	13	0.52	คัดเลือกไว้
	14	0.18	ตัดออก
	15	0.63	คัดเลือกไว้
	16	0.34	คัดเลือกไว้
ความมั่นคงทางอารมณ์	17	0.41	คัดเลือกไว้
	18	0.50	คัดเลือกไว้
	19	0.60	คัดเลือกไว้
	20	0.51	คัดเลือกไว้
	21	0.39	คัดเลือกไว้
	22	0.36	คัดเลือกไว้
จิตสาธารณะ	23	0.59	คัดเลือกไว้
	24	0.73	คัดเลือกไว้
	25	0.52	คัดเลือกไว้
	26	0.47	คัดเลือกไว้
	27	0.46	คัดเลือกไว้

ตาราง 47 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
จิตสาธารณะ	28	0.72	คัดเลือกไว้
	29	0.67	คัดเลือกไว้
	30	0.69	คัดเลือกไว้
	31	0.61	คัดเลือกไว้
	32	0.47	คัดเลือกไว้
ความมุ่งมั่น	33	0.31	คัดเลือกไว้
	34	0.19	ตัดออก
	35	0.48	คัดเลือกไว้
	36	0.58	คัดเลือกไว้
	37	0.64	คัดเลือกไว้
	38	0.55	คัดเลือกไว้
	39	0.61	คัดเลือกไว้
	40	0.44	คัดเลือกไว้
	41	0.70	คัดเลือกไว้
	42	0.63	คัดเลือกไว้
	43	0.51	คัดเลือกไว้
ความมั่นใจในตนเอง	44	0.32	คัดเลือกไว้
	45	0.54	คัดเลือกไว้
	46	0.54	คัดเลือกไว้
	47	0.59	คัดเลือกไว้
	48	0.65	คัดเลือกไว้
	49	0.75	คัดเลือกไว้
	50	0.51	คัดเลือกไว้
	51	0.49	คัดเลือกไว้
	52	0.46	คัดเลือกไว้
	53	0.50	คัดเลือกไว้
	54	0.65	คัดเลือกไว้

หมายเหตุ

ในการคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถามเพื่อสร้างแบบวัด
ดังนี้

1. โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ
2. คัดเลือกค่าอำนาจจำแนกแบบ Corrected Item-Total Correlation ที่มีค่าสูง ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป
3. พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกัน หรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามจำนวน 52 ข้อ จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 54 ข้อ

ตาราง 48 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ
ของแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก (พิจารณาตัดเลือกค่า IOC ≥ 0.50)

ตัวแปรสังเกตได้	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ฉบับที่ 1 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง									
การรับรู้ความสามารถ ของตนเอง	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 2 แบบวัดการกำกับตนเอง									
การสังเกตตนเอง	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การตัดสินใจกระทำ ของตนเอง	6	1	1	1	0	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	0	0	0	1	2	0.40	คัดออก
	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การแสดงปฏิกิริยา สะท้อนต่อตนเอง	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	15	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้

ตาราง 48 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ฉบับที่ 3 แบบวัดประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย									
ประสบการณ์ด้านการเรียน	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	0	4	0.80	คัดเลือกไว้
	6	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
ประสบการณ์ด้านสังคม	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	15	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	16	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 4 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน									
การให้คำแนะนำ	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 48 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ฉบับที่ 4 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน									
การสนับสนุนและให้กำลังใจ	6	1	1	0	1	1	4	0.80	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การเป็นแบบอย่างที่ดี	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	13	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	15	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 5 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ									
การคิดได้ถูกต้อง	1	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	2	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	3	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	4	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การคิดได้ถูกทาง	5	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	6	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	7	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	8	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
การคิดอย่างมีเหตุผล	9	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	10	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	11	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	12	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 48 (ต่อ)

ตัวแปรสังเกตได้	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ผลการ คัดเลือก
		1	2	3	4	5			
ฉบับที่ 5 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ									
การคิดที่เป็นกุศล	13	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	14	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	15	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้
	16	1	1	1	1	1	5	1.00	คัดเลือกไว้

หมายเหตุ

การคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ
2. คัดเลือกค่า IOC ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .50 ขึ้นไป
3. พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกัน หรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามจำนวน 72 ข้อ

ตาราง 49 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการคิดเชิงบวก

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
ฉบับที่ 1 แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก			
ความมั่นใจในตนเอง	1	.40	คัดเลือกไว้
	2	.41	คัดเลือกไว้
	3	.34	คัดเลือกไว้
	4	.43	คัดเลือกไว้
	5	.36	คัดเลือกไว้
	6	.43	คัดเลือกไว้
	7	.59	คัดเลือกไว้
	8	.60	คัดเลือกไว้
	9	.37	คัดเลือกไว้
	10	.31	คัดเลือกไว้
	11	.35	คัดเลือกไว้
การมองโลกในแง่ดี	12	.31	คัดเลือกไว้
	13	.41	คัดเลือกไว้
	14	.49	คัดเลือกไว้
	15	.50	คัดเลือกไว้
	16	.47	คัดเลือกไว้
	17	.46	คัดเลือกไว้
	18	.32	คัดเลือกไว้
	19	.47	คัดเลือกไว้
	20	.19	ตัดออก
ความมั่นคงทางอารมณ์	21	.36	คัดเลือกไว้
	22	.44	คัดเลือกไว้
	23	.56	คัดเลือกไว้
	24	.42	คัดเลือกไว้
	25	.37	คัดเลือกไว้
	26	.30	คัดเลือกไว้

ตาราง 49 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
ความมั่นคงทางอารมณ์	27	.38	คัดเลือกไว้
มองโลกตามความเป็นจริง	28	.28	คัดเลือกไว้
	29	.39	คัดเลือกไว้
	30	.35	คัดเลือกไว้
	31	.39	คัดเลือกไว้
	32	.53	คัดเลือกไว้
	33	.49	คัดเลือกไว้
จิตสาธารณะ	34	.53	คัดเลือกไว้
	35	.52	คัดเลือกไว้
	36	.51	คัดเลือกไว้
	37	.35	คัดเลือกไว้
	38	.34	คัดเลือกไว้
ความมุ่งมั่น	39	.45	คัดเลือกไว้
	40	.60	คัดเลือกไว้
	41	.43	คัดเลือกไว้
	42	.36	คัดเลือกไว้
	43	.50	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง			
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	1	.60	คัดเลือกไว้
	2	.58	คัดเลือกไว้
	3	.54	คัดเลือกไว้
	4	.64	คัดเลือกไว้
	5	.60	คัดเลือกไว้
	6	.66	คัดเลือกไว้
	7	.75	คัดเลือกไว้
	8	.68	คัดเลือกไว้
	9	.70	คัดเลือกไว้

ตาราง 49 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
ฉบับที่ 3 แบบวัดการกำกับตนเอง			
การสังเกตตนเอง	1	.48	คัดเลือกไว้
	2	.50	คัดเลือกไว้
	3	.46	คัดเลือกไว้
	4	.66	คัดเลือกไว้
	5	.56	คัดเลือกไว้
การตัดสินใจการกระทำของตนเอง	6	.03	คัดออก
	7	.35	คัดเลือกไว้
	8	.39	คัดเลือกไว้
	9	.58	คัดเลือกไว้
การแสดงปฏิกิริยาสะท้อนต่อตนเอง	10	.54	คัดเลือกไว้
	11	.29	คัดเลือกไว้
	12	.70	คัดเลือกไว้
	13	.54	คัดเลือกไว้
	14	.46	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 4 แบบวัดประสบการณ์ชีวิตในมหาวิทยาลัย			
ประสบการณ์ด้านการเรียน	1	.47	คัดเลือกไว้
	2	.54	คัดเลือกไว้
	3	.52	คัดเลือกไว้
	4	.39	คัดเลือกไว้
	5	.57	คัดเลือกไว้
	6	.30	คัดเลือกไว้
	7	.43	คัดเลือกไว้
	8	.59	คัดเลือกไว้
ประสบการณ์ด้านสังคม	9	.49	คัดเลือกไว้
	10	.32	คัดเลือกไว้
	11	.51	คัดเลือกไว้

ตาราง 49 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
ประสบการณ์ด้านสังคม	12	.55	คัดเลือกไว้
	13	.57	คัดเลือกไว้
	14	.40	คัดเลือกไว้
	15	.53	คัดเลือกไว้
	16	.47	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 5 ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน			
การให้คำแนะนำ	1	.63	คัดเลือกไว้
	2	.69	คัดเลือกไว้
	3	.47	คัดเลือกไว้
	4	.68	คัดเลือกไว้
	5	.47	คัดเลือกไว้
การสนับสนุนและให้กำลังใจ	6	.60	คัดเลือกไว้
	7	.11	ตัดออก
	8	.62	คัดเลือกไว้
	9	.55	คัดเลือกไว้
	10	.59	คัดเลือกไว้
การเป็นแบบอย่างที่ดี	11	.53	คัดเลือกไว้
	12	.42	คัดเลือกไว้
	13	.68	คัดเลือกไว้
	14	.34	คัดเลือกไว้
	15	.63	คัดเลือกไว้
ฉบับที่ 6 การคิดแบบโยนิโสมนสิการ			
การคิดได้ถูกต้อง	1	.14	ตัดออก
	2	.29	คัดเลือกไว้
	3	.45	คัดเลือกไว้
	4	.37	คัดเลือกไว้

ตาราง 49 (ต่อ)

แบบวัดคุณลักษณะการคิดเชิงบวก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการคัดเลือก
การคิดได้ถูกทาง	5	.28	คัดเลือกไว้
	6	.60	คัดเลือกไว้
	7	.18	ตัดออก
	8	.22	คัดเลือกไว้
การคิดอย่างมีเหตุผล	9	.02	ตัดออก
	10	.34	คัดเลือกไว้
	11	.25	คัดเลือกไว้
	12	.46	คัดเลือกไว้
การคิดที่เป็นกุศล	13	.41	คัดเลือกไว้
	14	.28	คัดเลือกไว้
	15	.35	คัดเลือกไว้
	16	.03	ตัดออก

หมายเหตุ

ในการคัดเลือกข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกข้อคำถามเพื่อสร้างแบบวัด
ดังนี้

1. โดยการเลือกข้อคำถาม จากพฤติกรรมที่ได้จากการสังเคราะห์และสัมภาษณ์ให้ครบทุกพฤติกรรม อย่างน้อยพฤติกรรมละ 2 ข้อ
2. คัดเลือกค่าอำนาจจำแนกแบบ Corrected Item-Total Correlation ที่มีค่าสูง ที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป
3. พิจารณาข้อคำถามที่ไม่ซ้ำกัน หรือความหมายใกล้เคียงกัน ได้ข้อคำถามจำนวน 52 ข้อ จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 107 ข้อ

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างหนังสือขออนุญาตเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/2082

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

23 เมษายน 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

เนื่องด้วย นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
ศึกษาศาสตร์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณ์ จัดกระโทก เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ท่านเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ ได้เข้าสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 084-916-4746

ที่ ศธ 0519.12/ 1425

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 มีนาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิณัฏ ลิขิตศิริวรรณ

เนื่องด้วย นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
ศึกษาศาสตร์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำ
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร. อรุณา เจริญสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวร รัตตะโทก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ทั้งนี้ นิสิต
จะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ ขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิณัฏ โยเสถา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 0849164746

ที่ ศธ 6918/ ๐๐16

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๒ มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

เนื่องด้วย นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวร จัดกระโทก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 – ชั้นปีที่ 4 จากทุกคณะ และทุกสาขาวิชา ตอบแบบสอบถาม เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย และระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 916 4746

ที่ ศธ 6918/ 1475

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

๑๔ พฤษภาคม 2560

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

เนื่องด้วย นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
ศักยภาพมนุษย์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำ
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร : การวิเคราะห์กลุ่มพหุและพหุกรณีศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังวรณัฏฐ์ รัตตะโทก เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขออนุมัติขอความเห็นชอบท่าน เรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ
การคิดเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย
ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084 916 4746

ภาคผนวก จ

คำสั่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

หลังปรับโมเดล

คำสั่งในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ก่อนการปรับโมเดล

หลังปรับโมเดล

การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามเพศ

การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามกลุ่มสาขาวิชา

1)คำสั่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลังปรับโมเดล

TI CFA PT

!DA NI=19 NO=1158 NG=1 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\CFA\datalisrel.dsf' NG=1

SE

1 2 3 4 5 6 /

MO NX=6 NK=1 LX=FU,FI PH=SY,FR TD=SY

LK

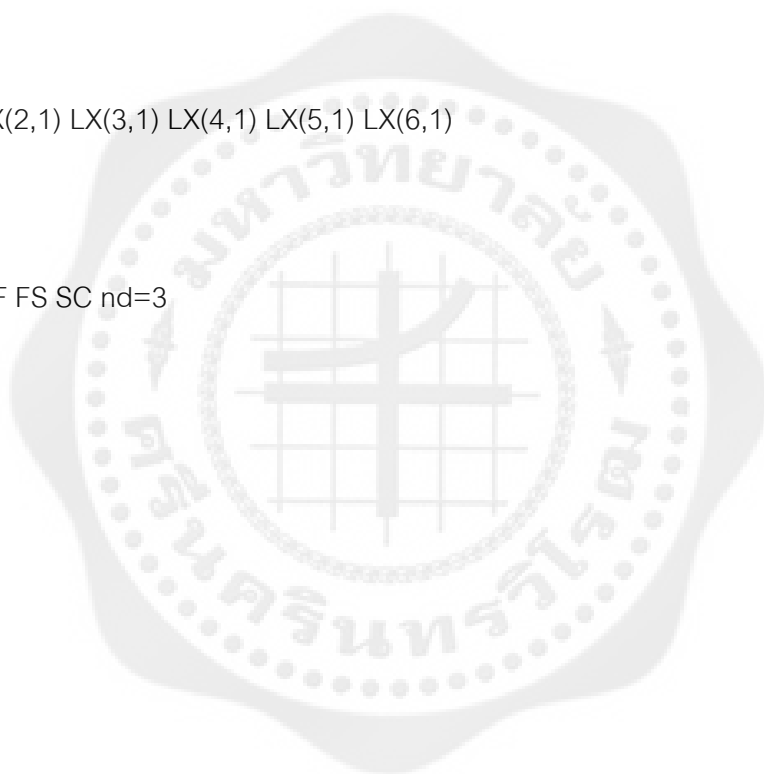
PT

FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1)

FR TD(4,2)

PD

OU AM RS EF FS SC nd=3

2) คำสั่งในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างก่อนการปรับโมเดล

TI PT

!DA NI=19 NO=1158 NG=1 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\datalisrel.dsf' NG=1

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=FU,FI LX=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR

PS=DI,FR TE=SY TD=SY

LE

POT YON SEE SER

LK

KAN EXP

FI PH(1,1) PH(2,2)

FR LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(8,2) LY(9,2) LY(10,2) LY(13,4)

FR LY(14,4) LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,2) LX(5,2) BE(1,2) BE(1,3) BE(1,4)

FR BE(4,3) GA(1,1) GA(1,2) GA(2,1) GA(3,1) GA(3,2)

VA 0.41 LY(1,1)

VA 0.48 LY(7,2)

VA 0.52 LY(11,3)

VA 0.53 LY(12,4)

VA 1.00 PH(1,1) PH(2,2)

PD

OU ME=ML AM RS EF FS SS SC MI ND=3

3)คำสั่งในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างหลังการปรับโมเดล

TI PT

!DA NI=19 NO=1158 NG=1 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\datalisrel.dsf' NG=1

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=FU,FI LX=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR

PS=DI,FR TE=SY TD=SY

LE

POT YON SEE SER

LK

KAN EXP

FI PH(1,1) PH(2,2)

FR LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(8,2) LY(9,2) LY(10,2) LY(13,4)

FR LY(14,4) LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,2) LX(5,2) BE(1,2) BE(1,3) BE(1,4)

FR BE(4,3) GA(1,1) GA(1,2) GA(2,1) GA(3,1) GA(3,2)

FR TE(11,1) TE(10,9) TE(4,3) TD(4,3) TE(14,10) TE(14,9) TE(14,7) TE(12,2)

FR TE(5,3) TE(7,1) TE(11,9) TE(6,2) TE(10,5) TE(10,3) TE(9,5) TE(5,2) TE(7,5)

FR TE(5,4) TE(13,8) TE(14,8) TE(13,9) TE(7,3) TE(13,7) TE(13,10) TE(9,1) TE(8,5)

FR TH(1,7) TH(4,6) TH(4,13) TH(3,2)

VA 0.41 LY(1,1)

VA 0.48 LY(7,2)

VA 0.52 LY(11,3)

VA 0.53 LY(12,4)

VA 1.00 PH(1,1) PH(2,2)

PD

OU ME=ML AM RS EF FS SS SC MI ND=3

4)การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามเพศ

MALE

TI MG SEX

!DA NI=19 NO=579 NG=2 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\sex\male.dsf' NG=2

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=FU,FI LX=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR

PS=DI,FR TE=SY TD=SY TH=SY

LE

POT YON SEE SER

LK

KAN EXP

FR LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(8,2) LY(9,2) LY(10,2) LY(13,4)

FR LY(14,4) LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,2) LX(5,2) BE(1,2) BE(1,3) BE(1,4)

FR BE(4,3) GA(1,1) GA(1,2) GA(2,1) GA(3,1) GA(3,2)

VA 1.00 LY(1,1) LY(7,2) LY(11,3) LY(12,4) PH(1,1) PH(2,2)

PD

OU ME=ML AM RS EF FS SS SC MI ND=3

FEMALE

!DA NI=19 NO=579 NG=2 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\sex\female.dsf' NG=2

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=IN LX=IN BE=IN GA=IN PH=IN PS=IN TE=IN TD=IN

LE

PT YON SEE SER

LK

KAN EXP

OU

5)การวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามกลุ่มสาขาวิชา

ART

TI MG FAC

!DA NI=19 NO=384 NG=3 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\fac group\art.dsf' NG=3

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=FU,FI LX=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR

PS=DI,FR TE=DI,FR TD=DI,FR

LE

POT YON SEE SER

LK

KAN EXP

FR LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(8,2) LY(9,2) LY(10,2) LY(13,4)

FR LY(14,4) LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,2) LX(5,2) BE(1,2) BE(1,3) BE(1,4)

FR BE(4,3) GA(1,1) GA(1,2) GA(2,1) GA(3,1) GA(3,2)

VA 1.00 LY(1,1) LY(7,2) LY(11,3) LY(12,4) PH(1,1) PH(2,2)

PD

OU ME=ML AM RS EF FS SC MI AD=OFF ND=3

SOCIAL

!DA NI=19 NO=384 NG=3 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\fac group\social.dsf' NG=3

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=IN LX=IN BE=PS GA=PS PH=PS PS=PS TE=PS TD=PS

LE

PT YON SEE SER

LK

KAN EXP

OU

SCIENCE

!DA NI=19 NO=390 NG=3 MA=CM

SY='C:\Users\Hp\Desktop\DATA FOR LISREL REAL\fac group\science.dsf' NG=3

SE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 /

MO NX=5 NY=14 NK=2 NE=4 LY=IN LX=IN BE=PS GA=PS PH=PS PS=PS TE=PS TD=PS

LE

PT YON SEE SER

LK

KAN EXP

OU

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ
วันเดือนปีเกิด	15 กุมภาพันธ์ 2517
สถานที่เกิด	อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42 หมู่ 6 ต.ลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาสถิติ จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2553	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาพัฒนศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2560	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ